

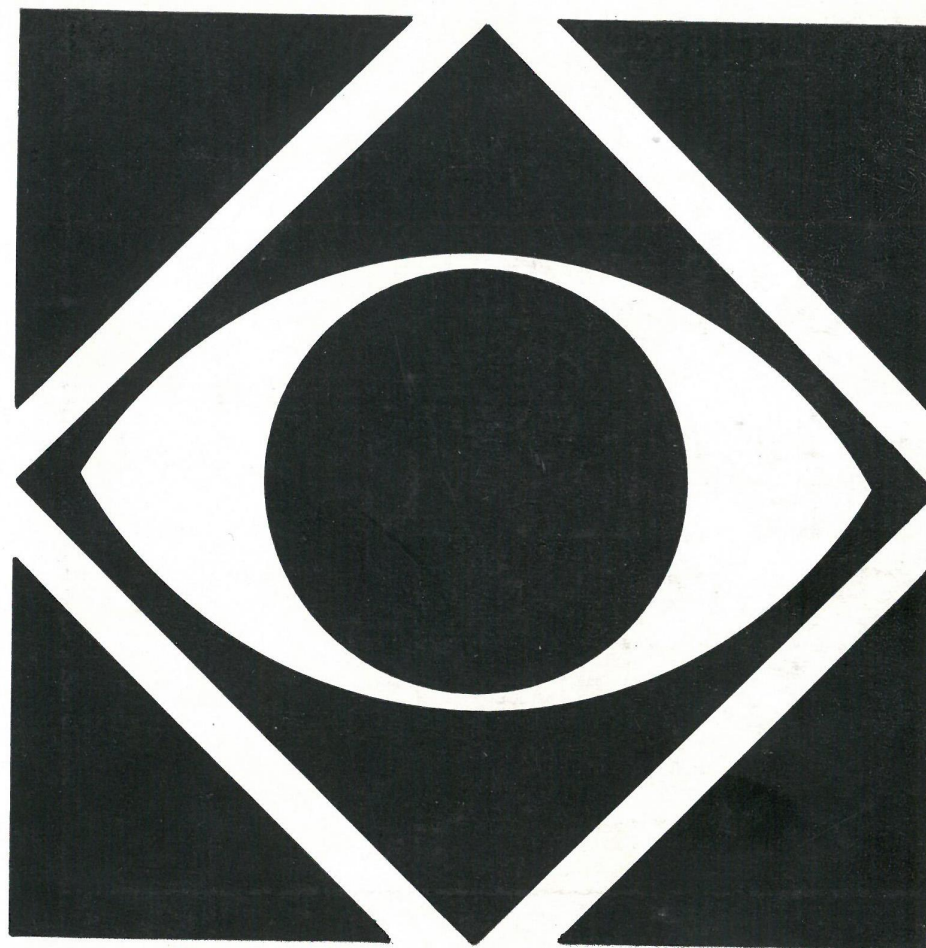
252/1968zach

2

**festiwal
sztuk
pięknych**

2 festiwal sztuk pięknych

prezydium rady narodowej m. st. warszawy
zarząd okręgu warszawskiego związku polskich artystów plastyków

2 festiwal
sztuk
pięknych

warszawa, wrzesień 1968

salony wystawowe cbwa, „zachęta“
pl. małachowskiego 3

EKSPOZYCJE

1

malarstwo

2

rzeźba

3

grafika

4

dom artysty plastyka
ul. mazowiecka 11a

tkanina

KOMITET ORGANIZACYJNY

Komisarz generalny
Wiesław Müldner-Nieckowski

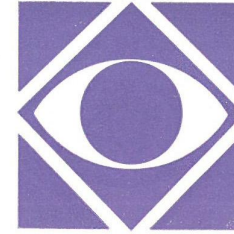
Komisarze

Bohdan Chmielewski
Krystyna Mieszkowska-Dalecka
Andrzej Strumiłło
Ewa Śliwińska

Członkowie

Antoni Boratyński
Tadeusz Dominik
Władysław Dariusz Frycz
Mieczysław Majewski
Irena Molin-Sowa
Juliusz Narzyński
Jacek Sienicki

Organizacja wystawy
Centralne Biuro Wystaw Artystycznych

Przed dwoma laty, w czasie pierwszego Festiwalu Sztuk Pięknych w Warszawie, wyrażałem nadzieję, że stanie się on stałym i ważnym w życiu Stolicy wydarzeniem artystycznym.

Z tym większą więc radością, witam w imieniu Zarządu Okręgu Warszawskiego Związku Polskich Artystów Plastyków i swoim własnym, wszystkich kolegów, których dzieła składają się na II Festiwal Sztuk Pięknych — Warszawa 1968. Dzisiaj, bogatsi o uzyskane doświadczenia i osiągnięcia — możemy z całym przekonaniem stwierdzić, że dokonywana na ekspozycjach Festiwalu konfrontacja poszukiwań twórczych artystów plastyków, reprezentujących różne środowiska kraju, jest ważnym czynnikiem rozwoju sztuki w naszej Ojczyźnie.

Andrzej Janota

Dzięki uczestnictwu w czterech komisjach kwalifikacyjnych tegorocznego Festiwalu Sztuk Pięknych miałem możliwość ugruntowania nadziei wyrażonej już w 1966 r., że rośnie nam periodyczna manifestacja artystyczna wielkiej działalności. Utrzymuje swój demokratyczny charakter — manifestacji szeroko pojętej, nie zarażonej oficjalnością, dającej rozległe pole udziału młodym talentom — Festiwal obecny zaostrzył kryteria oceny dopuszczonych dzieł. Zaznaczyło się to zwłaszcza w dziełach malarstwa i tkaniny.

Wzrosła w ten sposób reprezentatywność wystawy, do czego przyczynił się fakt zaproszenia imiennego szeregu artystów spoza środowiska warszawskiego. Niemniej organizatorem Festiwalu nadal pozostaje Zarząd Okręgu Warszawskiego ZPAP, co pozwala widzieć w nim inicjatywę kształtowania środowiska lokalnego niezależnie od tego, że dokonuje się jednocześnie głęboki sondaż nastrojów i przemian artystycznych w skali ogólnopolskiej.

Nie sposób już teraz i na tym miejscu podejmować charakterystykę dążności treściowych i formalnych, jakie — w podziwu godnym bogactwie odmian generacyjnych i stylistycznych — przedstawia obecna wystawa. Pod tym względem w szczególności działy malarstwa i grafiki domagają się wnikliwego studium. Mniej liczne i bardziej jednolite w swym charakterze są działy tkaniny i rzeźby.

Spróbuję jednakże na gorąco, pod pierwszym wrażeniem rodzącego się Festiwalu, skreślić kilka uwag natury ogólnej, które — być może — przydadzą się przyszłej dyskusji po otwarciu.

Wystawa zdaje się potwierdzać obecną sytuację sztuk wizualnych w skali światowej. Dopuszczalne są mianowicie wszystkie konwencje od realizmu przedstawieniowego i prymitywnego poczynszy, po skrajną abstrakcję typu aformalnego, z pojawieniem się tu i ówdzie skłonności geometrycznych. Bezpośredni stosunek do natury — jako źródła inspiracji — jest raczej zjawiskiem rzadko obserwowanym. Jednakże w poszukiwaniu swobodnej gry formy organicznej daje się wyczuć nadzieję budząca tęsknota w tym kierunku.

Chciałoby się powiedzieć, że kolor, światło czy forma w ich wzajemnych relacjach nie kryją już dla naszych artystów żadnych tajemnic. Pozostaje tylko jedno lakoniczne pytanie: co dalej?

Otóż, wyraźne zaangażowanie a raczej dążność do zaangażowania artystów w sprawę człowieka w naszym znaczeniu, wykraczającym ponad miarę jednostki — dążność wyrażana z przewagą form ekspresyjnych, z niechęcią do „czystej” estetyki — jest tym, co daje się zaobserwować jako nurt dominujący i narastający obecnej wystawy. Skłonny byłbym widzieć w niej bardzo cenną a specyficzną cechę plastyki polskiej dnia dzisiejszego.

Warszawa 8 lipca 1968

Jakim Augustyński

WO

ma

malarstwo

malarst

KOMISJA KWALIFIKACYJNA

Przewodniczący

Andrzej Strumiłło

Członkowie

**Stefan Gierowski
Janusz Kaczmarek
Jan Karczewski
Aleksander Kobzdej
Antoni Łyżwański
Andrzej Osęka
Juliusz Starzyński
Jan Tarasin
Rajmund Ziemiński**

Komisarz wystawy

Andrzej Strumiłło

Błędem byłoby sądzić, że sztuka rozwija się równym rytmem, w całkowitej harmonii ze sprawami dnia powszedniego, że talenty rodzą się w tajemniczy, sobie jedynie znany sposób — nic zatem nie zdoła przyspieszyć rodzenia się talentów, rozwoju sztuki, i wszelkie ożywianie podjęte z zewnątrz — musi się okazać zabiegiem sztucznym. Sztuka potrzebuje a n i m a c j i, dowodzą tego choćby jej dzieje i dzieje mecenatu artystycznego; potrzebuje objawów zainteresowania (a także świadczeń) wykraczających poza codzienność, szczególnych. Wydarzenia w dziedzinie teatru, filmu, malarstwa — można więc prowokować, można stwarzać sytuację, w której łatwiej im będzie zaistnieć. Zdarza się jednak, że wydarzenie artystyczne zostaje po prostu proklamowane — mimo iż w istocie go nie ma. Jest wtedy tylko szumna nazwa, i ceremonialna oprawa.

Pewien znany angielski krytyk napisał niedawno (w „The Christian Science Monitor”): „...Zastanawiam się... czy istnieje jakieś rozsądne usprawiedliwienie tej festiwalowej epidemii ostatnich lat. Co roku w Europie odbywa się około 500 festiwali — w Helsinkach, Lizbonie, Kopenhadze, Palermo, w Bath, Dubrowniku itd., itd. Mnożą się one jak króliki...”

Festiwale, nawet te najbardziej zasłużone, przeżywają obecnie złą passę. Na festiwalu w Cannes — manifestowano przeciw festiwalowi, na Biennale w Wenecji — przeciw Biennale. Wyrzekanie na wielkie imprezy artystyczne weszło niemal w modę; zarzuca się owym imprezom, iż stały się bastionami konserwy w sztuce, że wytwarzają wokół sztuki atmosferę uroczystej nudy, co ocenia się jako niezmiernie szkodliwe.

Jesteśmy świadkami wydarzeń dla kultury artystycznej naszych czasów — bez wątpienia przełomowych: wzrasta krytycyzm wobec aktualnych wydarzeń w plastyce, wobec tego, co niesie obecna sytuacja. Co ambitniejsi młodzi artyści buntują się przeciw formalizmowi i komercjalizacji rzeźby i malarstwa, usiłują wydostać się poza „zoo kulturalne”; czują, że obecny stan rzeczy utrzymać się nie da, że się utrzymywać nie powinien. Oni to właśnie przede wszystkim wypowiadają słowa brutalne pod adresem festiwali (choć niektórzy z nich festiwale sami organizują; odbyły się już na przykład festiwale „happeningu”).

Warto zdać sobie jednak sprawę, że luki po wielkich imprezach artystycznych nie zapełniłyby same tylko wystawy indywidualne, organizowane wtedy, kiedy ten lub inny artysta zdecyduje się z taką wystawą wystąpić. Sztuce potrzebne są szersze konfrontacje poszukiwań postaw. Z pewnością nadszedł tylko czas, by zastanowić się nad charakterem takich imprez, zwłaszcza że w naszym kraju, w naszym układzie stosunków nie wiążą nikomu rąk reguły rynku.

* * *

Obecny kształt wystawy malarstwa warszawskiego Festiwalu Sztuk Pięknych jest wynikiem pewnej ewolucji pierwotnego zamysłu. Początkowo (pomijając dzieła niewielu stosunkowo artystów zaproszonych spoza Warszawy) trzon ekspozycji stanowić miały prace przedstawicieli wszelkich tendencji artystycznych środowiska stołecznego, jeśli tylko zaakceptuje je jury. Byłby to więc salon, w rodzaju tych, jakie urządzano w XIX wieku w Paryżu: o wystawieniu obrazu decyduje pewna suma umiejętności jego twórcy. Z tym tylko, że w ubiegłym stuleciu obowiązywała wierność wobec pewnej (z biegiem czasu coraz szerzej pojmowanej) konwencji. Obecnie — odrzuca się jedynie obrazy w oczywisty sposób nieudolne; wszelkie konwencje są dozwolone.

Uwaga powyższa dotyczy zwłaszcza aktualnej sytuacji w sztuce. Jeszcze przed kilkoma laty zwolennicy jednych kierunków w plastyce nie tolerowali kierunków odmiennych. Dzisiaj — dawne namiętności jakby przygasły, przyznaje się powszechnie prawo bytu i abstrakcji, i sztuce figuratywnej, ekspresjonizmowi, nadrealizmowi, realizmowi, malarstwu naiwnych itp., itp.

Na wystawie obecnej spotkamy więc tradycyjny koloryzm, jeszcze bardziej tradycyjne koncepcje pejzażu wywodzące się ze sztuki wcześniejszej może niż Młoda Polska — i jednocześnie abstrakcję liryczną, geometryczną, „peinture de la matière”, rozmaite warianty użycia znaku i symbolu, a także realizacje w duchu „pop-artu”, wizualizmu. Listę ową można by zresztą znacznie rozszerzyć, można by uzupełnić ją przykładami twórczości nie mieszczącej się w żadnym z możliwych do ścisłego określenia kierunków. Najróżnorodniejsze konwencje nakładają się na siebie, sąsiadują ze sobą, wzajemnie obejmują.

Tolerancja jest rzeczą piękną, nie wtedy jednak, gdy prowadzi do obojętności, do wygaśnięcia napięć, konfliktów ideowych. Powstaje też pytanie: czy ambitna, wielka impreza artystyczna rejestrować ma przede wszystkim stan aktualny malarstwa, czy też ujawniać jego siły dynamiczne, wskazywać na tendencje rozwojowe? Jeśli to ostatnie zadanie uznamy za najbardziej godne podjęcia — wówczas zrezygnować trzeba z rygorystycznie pojmowanego obiektywizmu, trzeba odważyć się na stronniczość nawet, jeśli ma to doprowadzić do podjęcia w y b o r u.

Jury obecnej wystawy postanowiło w pewnym momencie zwrócić się do kilkunastu malarzy (z Warszawy i spoza Warszawy), którzy nie nadesłali prac — ze specjalnym zaproszeniem. W ten sposób w kształcie wystawy dokonano dość istotnej zmiany: wydatnie zmniejszono element przypadkowości, przeciwstawiono chaosowi nadesłanych prac pewną koncepcję oceny aktualnej sztuki polskiej, z czym wiąże się zaproszenie a więc wyróżnienie tych a nie innych nazwisk, wydobycie takich a nie innych postaw twórczych.

Ten kształt wystawy, który mamy przed sobą jest więc wynikiem połączenia dwóch zasad doboru dzieł ekspozowanych. Odbija się to oczywiście na jej charakterze w sposób zarówno negatywny (poprzez brak konsekwencji), jak i pozytywny — udało się bowiem dzięki wprowadzonej zmianie podnieść poziom artystyczny imprezy, nadać jej obliczu kilka bardziej wyrazistych rysów.

Nie ulega wątpliwości, że druga zasada jest słuszniejsza i bardziej owocna. Wszystko wskazuje na to, że od jej konsekwentnego stosowania zależy przyszłość całej imprezy, zależy to, czy Festiwal (jeśli pozostaniemy przy tej nazwie) posiadać będzie określony charakter ideowo-artystyczny, spełniać będzie w życiu naszej plastyki rolę inspirującą.

Przenosząc punkt ciężkości ze sprawy selekcji zgłoszonych prac na sprawę wyboru, to znaczy poszukiwania we współczesnym malarstwie polskim wartości, które chcielibyśmy ujawnić, poddać pod dyskusję lub otoczyć podziwem — zastępujemy postawę biernej akceptacji postawą aktywną, twórczą.

Sytuacja, w jakiej znalazła się plastyka współczesna zmusza do zajmowania stanowisk zdecydowanych. Równouprawnie-

nie przeciwstawnych konwencji okazało się pozorne, fikcją okazał się także wspólny dorobek sztuki XX wieku, w którym każdy kierunek, każdy eksperyment miałby posiadać swój udział. Coraz bardziej zdajemy sobie sprawę z tego, że kryteria formalne nie mogą ani łączyć ani dzielić, coraz częściej podnoszą się głosy, domagające się od artysty wyraźnej, żywej p o s t a w y wobec świata. Zaczyna się na powrót mówić o sztuce w kategoriach moralnych, odnosić dzieła sztuki do spraw filozofii, polityki.

W tych warunkach nie da się dłużej z jednakową powagą odnosić do wszelkich zjawisk artystycznych. Trzeba wybierać. Obiektywizm jest tu synonimem inercji i dowodem uchylania się od odpowiedzialności. Trzeba wybierać w sposób stronniczy, zdecydowany.

* * *

Oczywiście — tego rodzaju stanowisko wobec sztuki współczesnej nie jest łatwe, zwłaszcza w praktyce nastrecza wiele komplikacji. Głównie dlatego, że zarówno artystyczne jak i poza artystyczne postawy rzadko występują w formie czystej, i rzadko tam, gdzie chodzi o większe ekspozycje malarstwa można dokonać mniej więcej ścisłego podziału na tendencje, kierunki. Przykładem — obecna wystawa; wiele dzieł nie mieściłoby się w żadnym z układów, jakie można by na zasadzie kontrastu i pokrewieństwa zaproponować.

Z drugiej jednak strony — ta sama wystawa stanowi przecież odbicie wielu zjawisk wartych głębszego poznania, odbicie fragmentaryczne, na którym jednak dałoby się rozpoznać podstawowe siły, jakie ścierają się (mimo pozorów pokojowej koegzystencji) we współczesnym malarstwie polskim. Mam na myśli wciąż przez różnych malarzy podejmowane doświadczenia „kapistów”, zastanawiająco (nie tylko ze względu na modę) żywe tradycje symbolizmu przełomu XIX i XX stulecia, rozproszoną ale zawsze potężną grupę tych malarzy, którzy brali udział jako przedstawiciele młodego pokolenia w wystawach Nowoczesnych, czy wreszcie — obecne młode pokolenie, wkraczające pod hasłem ostrej, brutalnej sztuki figuratywnej.

Każda z wymienionych grup czy tendencji rysuje się w naszej wyobraźni w sposób mniej lub bardziej wyraźny, niemniej wiemy doskonale, że sens zjawiska obnażyłby się nam jedynie

w przypadku jego bogatszej, bardziej wszechstronnej prezentacji. Wystawa pozwala domyślać się wiele, wysuwać hipotezy dotyczące żywotności pewnych motywów i obumierania innych; zdają się na przykład powracać klimaty fantastyki i — z drugiej strony — od tak dawna już nieobecne w polskim malarstwie motywy rodzajowe; być może większą niż uprzednio popularnością cieszy się pejzaż, co by świadczyło o potrzebie powrotu do natury. Wszystkie te wrażenia i domysły są tyleż intrygujące co fragmentaryczne; przy obecnym stanie wiedzy o polskim malarstwie dnia dzisiejszego nie potrafimy odpowiedzieć na wiele pytań, rozstrzygnąć wielu wątpliwości.

Jeśli zakrojona na szeroką skalę manifestacja artystyczna świadczyć ma w sposób miarodajny o czymś tak złożonym jak aktualny stan sztuki w naszym kraju — nie wolno powierzać jej losów przypadkowi, zdawać się na dobrą wolę tych,

którzy zechcą wziąć udział w imprezie. Rzeczywistość, także i rzeczywistość sztuki, kryje się przed naszymi oczami, osłonięta jest mnóstwem pozorów, wydarzeń narzucających się a pozbawionych znaczenia. Docierać do niej możemy jedynie powoli, z wielkim wysiłkiem, zdając sobie sprawę z kierunku naszych poszukiwań.

Od dawna już pytania o kierunek ewolucji sztuki, o istotę naszych wobec niej potrzeb — nie brzmiały w sposób tak natarczywy, naglący. Odpowiedź przynoszą artyści, krytycy, poeci. Zadaniem wielkich wystaw jest zbierać te sprzeczne i powikłane odpowiedzi, konfrontować je ze sobą, nadawać kształt wyrazisty choć pozbawiony łatwej jednoznaczności. Można mieć nadzieję, że młody Festiwal Warszawski w tego właśnie typu działalności o wyraźnych, odważnych ambicjach artystyczno-ideowych odnajdzie swój charakter.

Andrzej Osyka

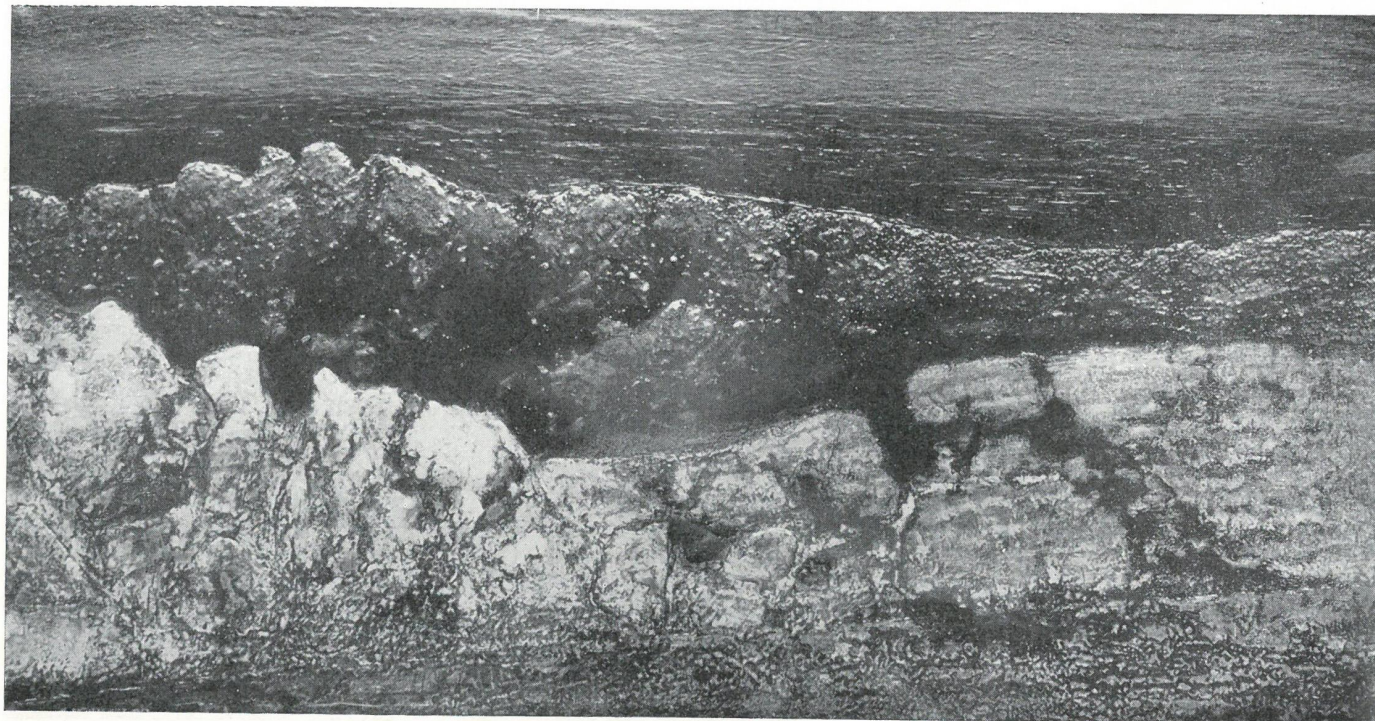
Maria Anto

Warszawa, Karpińskiego 12
1. Dzień zimowy, 1968, olej, 80 × 100

Mieczysław Antusiewicz
Warszawa, Braci Załuskich 4 m 5
2. Góry, 1967, olej, 72 × 140

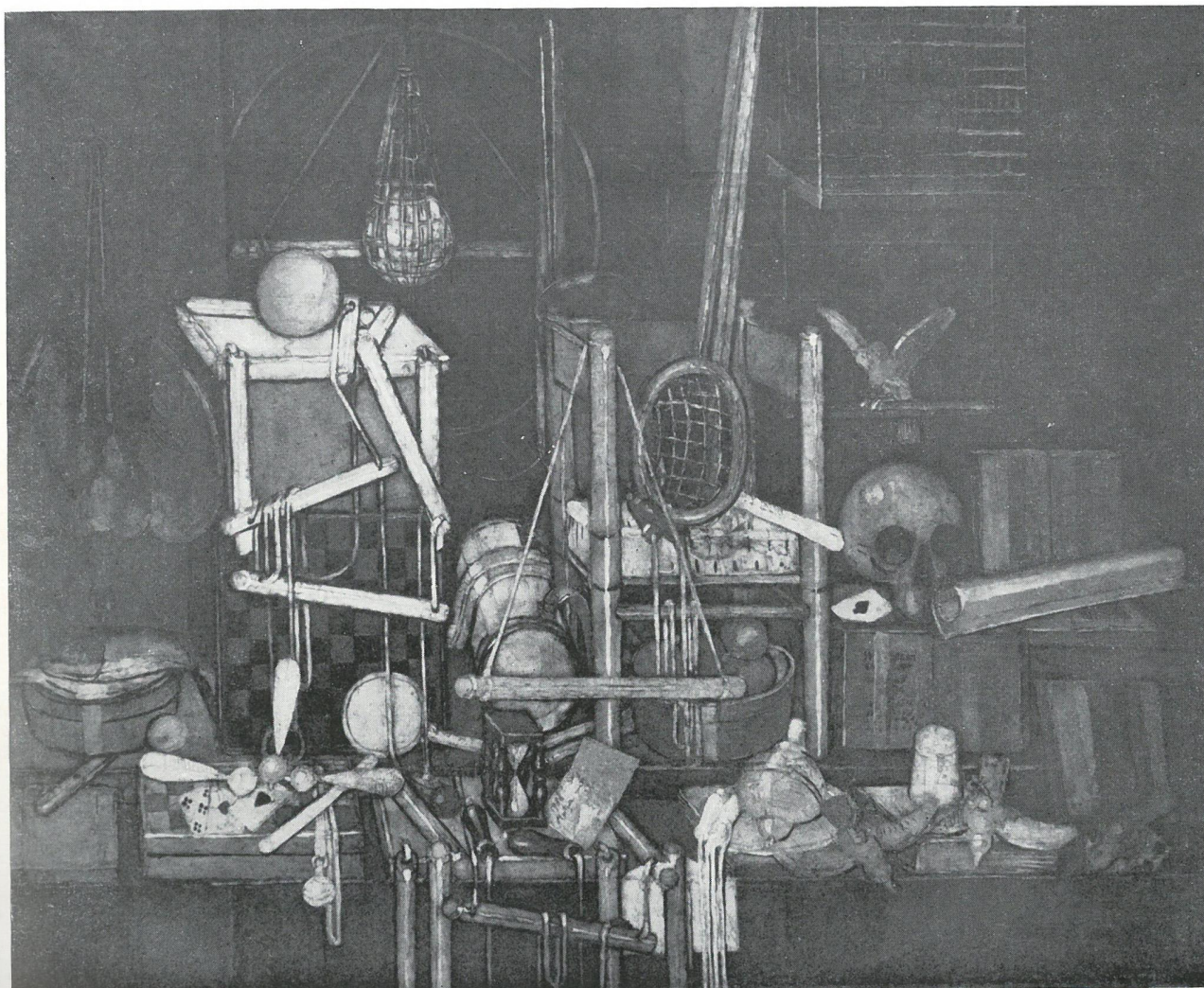

Kiejstut Bereźnicki

Sopot, Października 757a m 18

3. Dzieci w czerwonych sukienkach, olej, 110 × 135
4. Rodzina IV (wg Rembrandta), 1968, olej, 110 × 135
5. Martwa natura z listem, 1968, olej, 110 × 135

Martwa natura z listem

Jan Betley

Warszawa, Nowolipki 34 m 4

6. Przy ulicy Mostowej, 1968, olej, 65 x 81

Alina Biernacka

Warszawa, pl. Dąbrowskiego 12 m 63

7. W kole, olej, 80 × 100

8. Koła, olej, 100 × 71

Koła

Tadeusz Bochen

Warszawa, Gen. Zajączka 28

9. Obraz IV, 1967, olej, 100 × 150

10. Obraz XI, 1967, olej, 142 × 108

Obraz XI

Piotr Bogusławski

Warszawa, Esperanto 18a m 64

11. Zatrzymana, 1967, olej, 100 × 80

12. Plaża, 1967, olej, 80 × 150

Zatrzymana

Marian Bogusz

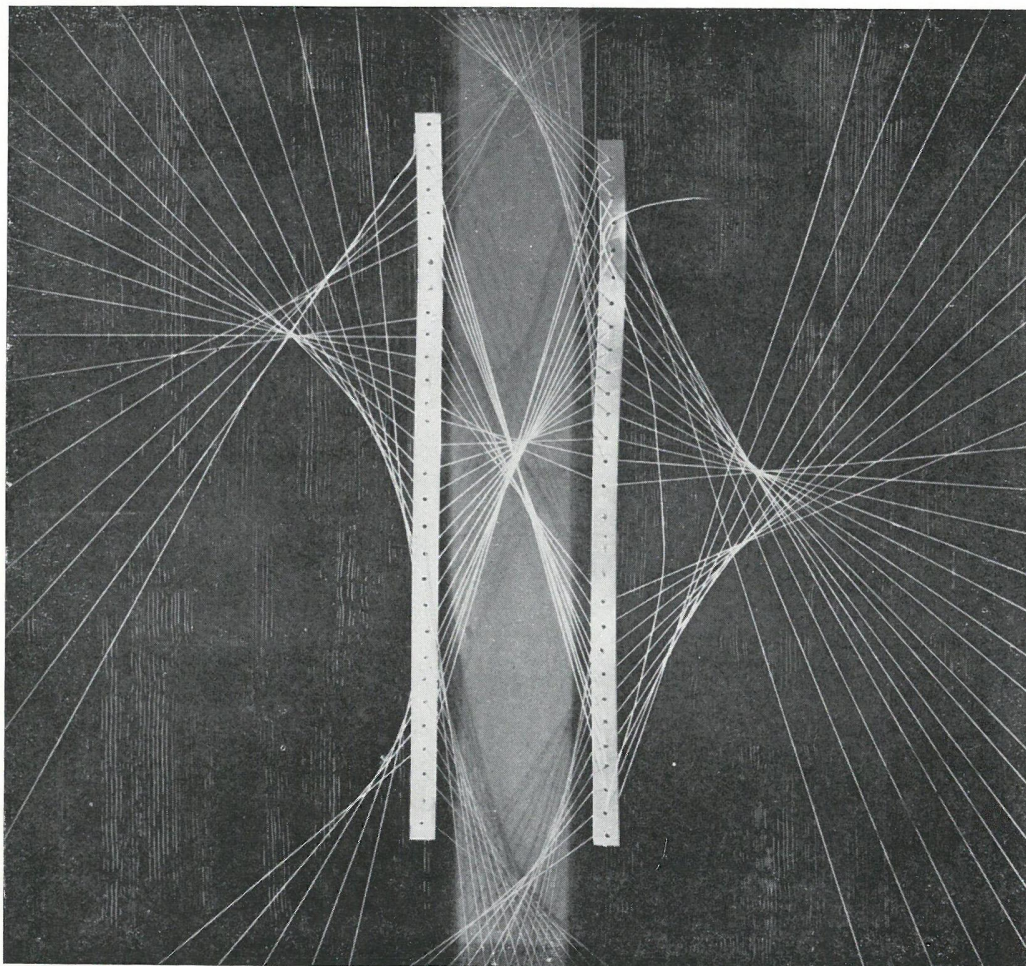
Warszawa, Kopernika 32 m 5

13. Szkielet motyla, 1968, aluminium, sznurek, 100 × 100

14. Pomnik szkieletu motyla, żelazo, sznurek, 120 × 50

15. Szkielet motyla na białym tle, plastik, metal, 100 × 100

Szkielet motyla

Antoni Boratyński

Warszawa, Armii Ludowej 6 m 73a

16. Odlatujące ballady I, 1967, tempera, 80 × 80

17. Odlatujące ballady II, 1967, tempera, 80 × 80

Odlatujące ballady I

Józef Broszkiewicz

Warszawa, Tarczyńska 3a m 14

18. Stara kopalnia, 1968, olej, 98 × 130

Edmund Burke

Warszawa, Mostowa 6 m 9

19. Martwa natura z bukietami, 1968, olej, 97 × 130

Jan Cybis

Warszawa, Karowa 14/16 m 26
20. Czaplinek, 1966, olej, 65 × 81
21. Skrzypce, 1967, olej, 65 × 81
22. Modelka, 1968, olej, 81 × 65

Czaplinek

Jerzy Ćwiertnia

Warszawa, Al. Wyzwolenia 2 m 32

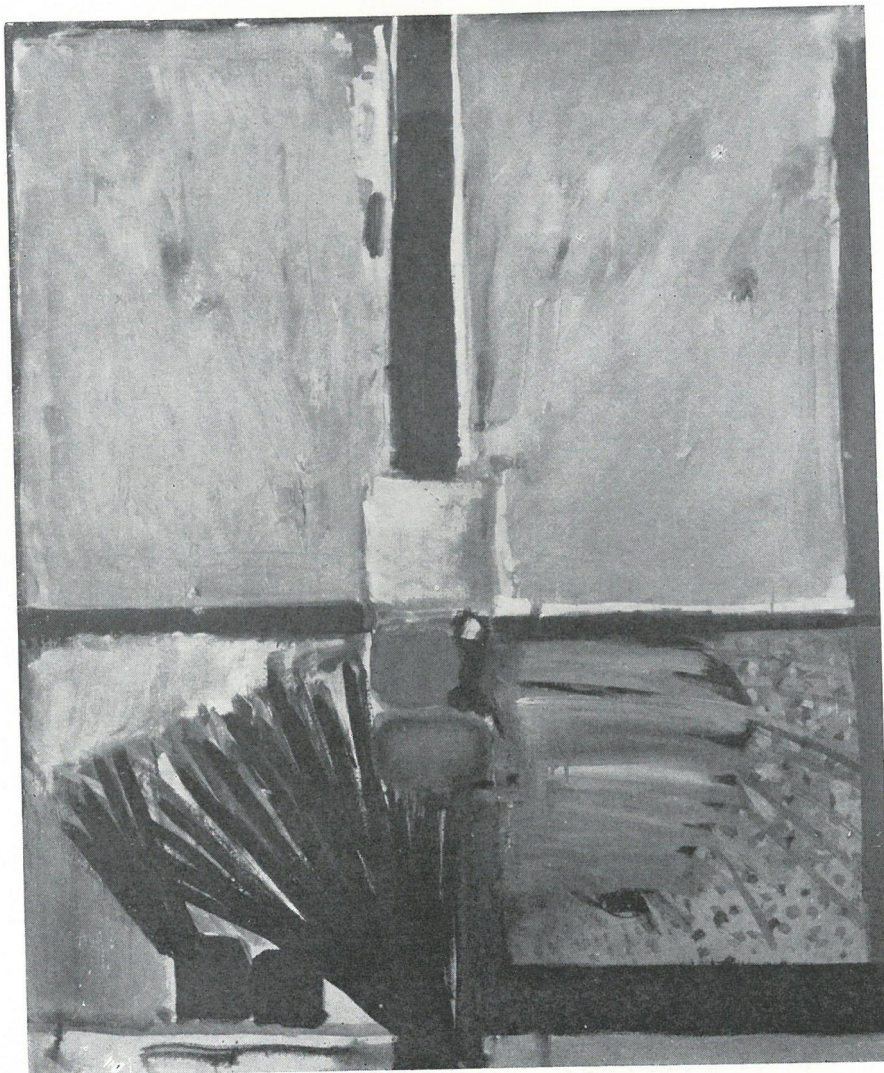
23. Kontemplacja, 1968, olej, 146 × 114

Małgorzata Damińska
Warszawa, Wrońskiego 3
24. Okno I, 1968, olej, 70 × 65
25. Okno II, olej, 111 × 86

Okno I

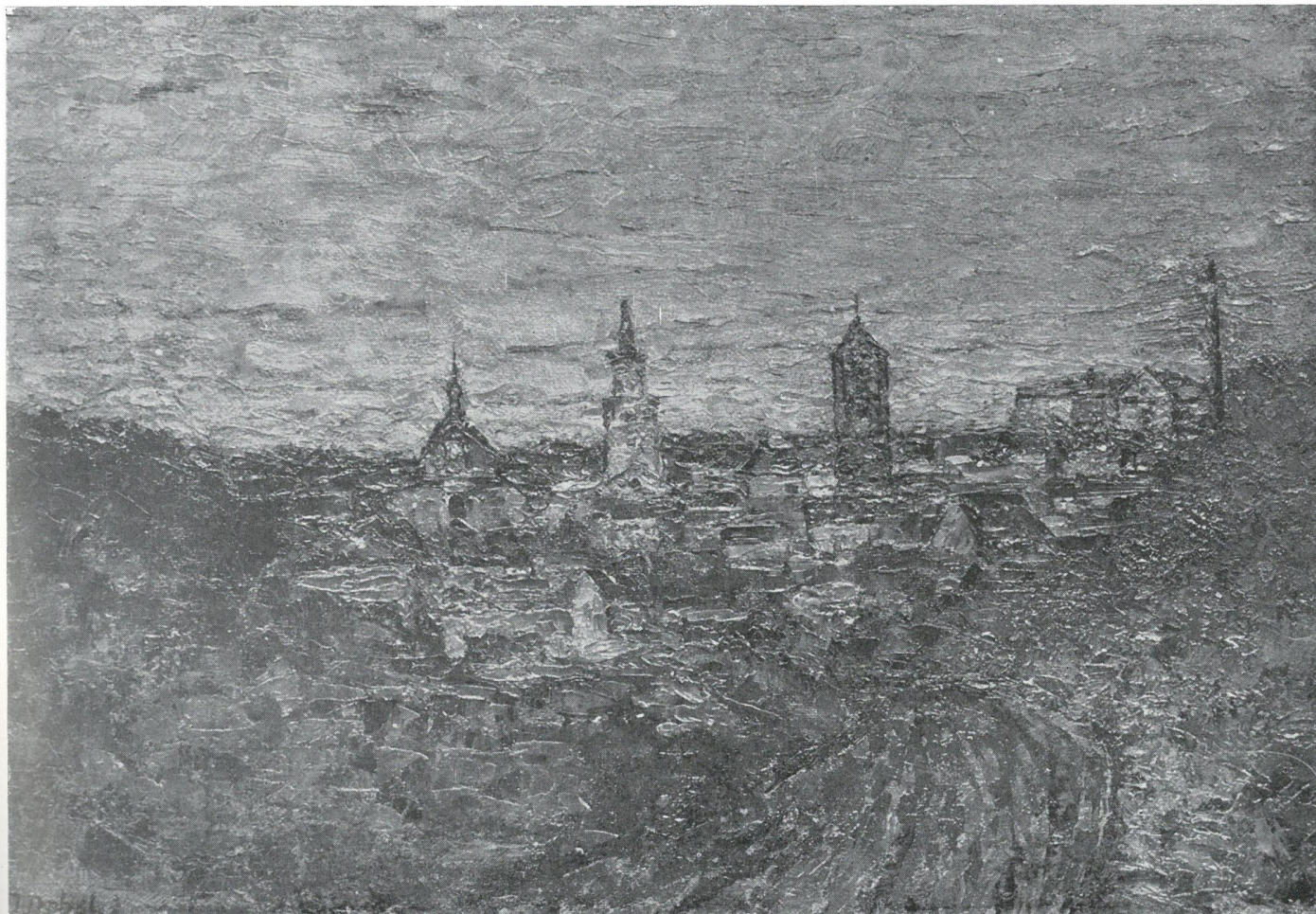

Józef Dębski

Pułtusk, Rynek 29

26. Wenecja Mazowska II, 1967, olej, 38 × 55

Zbigniew Dłubak

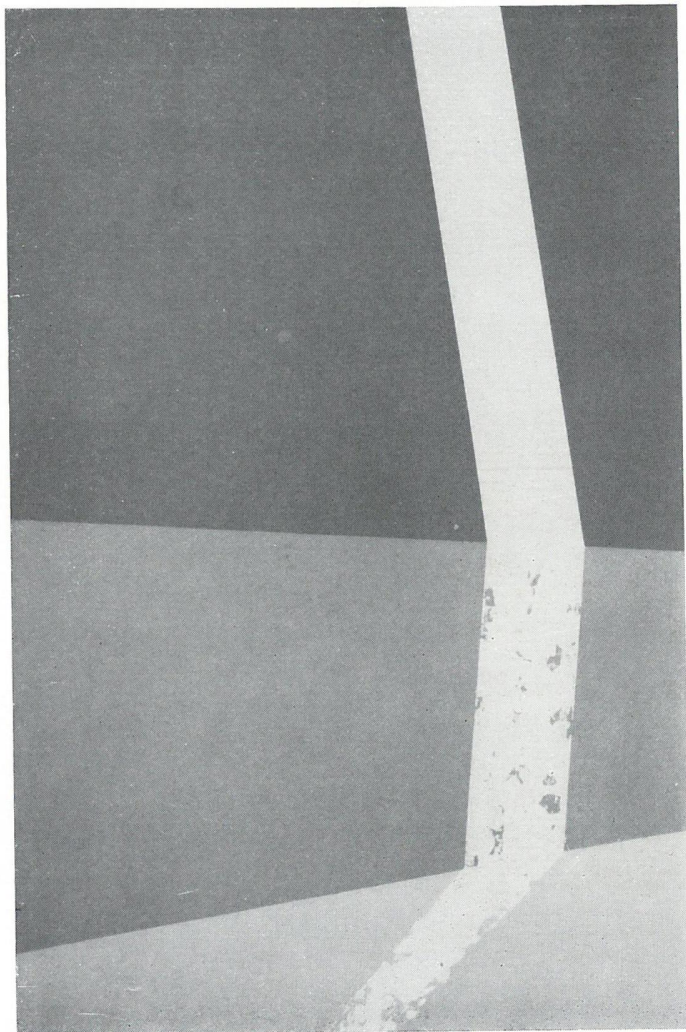
Warszawa, Puławska 24 m 26

27. Movens — 6, 1966, akryl, 64 × 60

28. Movens — 10, 1967, akryl, 91 × 60

29. Movens — 12, 1968, akryl, 91 × 60

Movens — 10

Albin Dobiesz

Zagórze, k. Warszawy, p-ta Stara Miłosna
30. Skrzydlaty człowiek, 1968, olej, 175 × 135

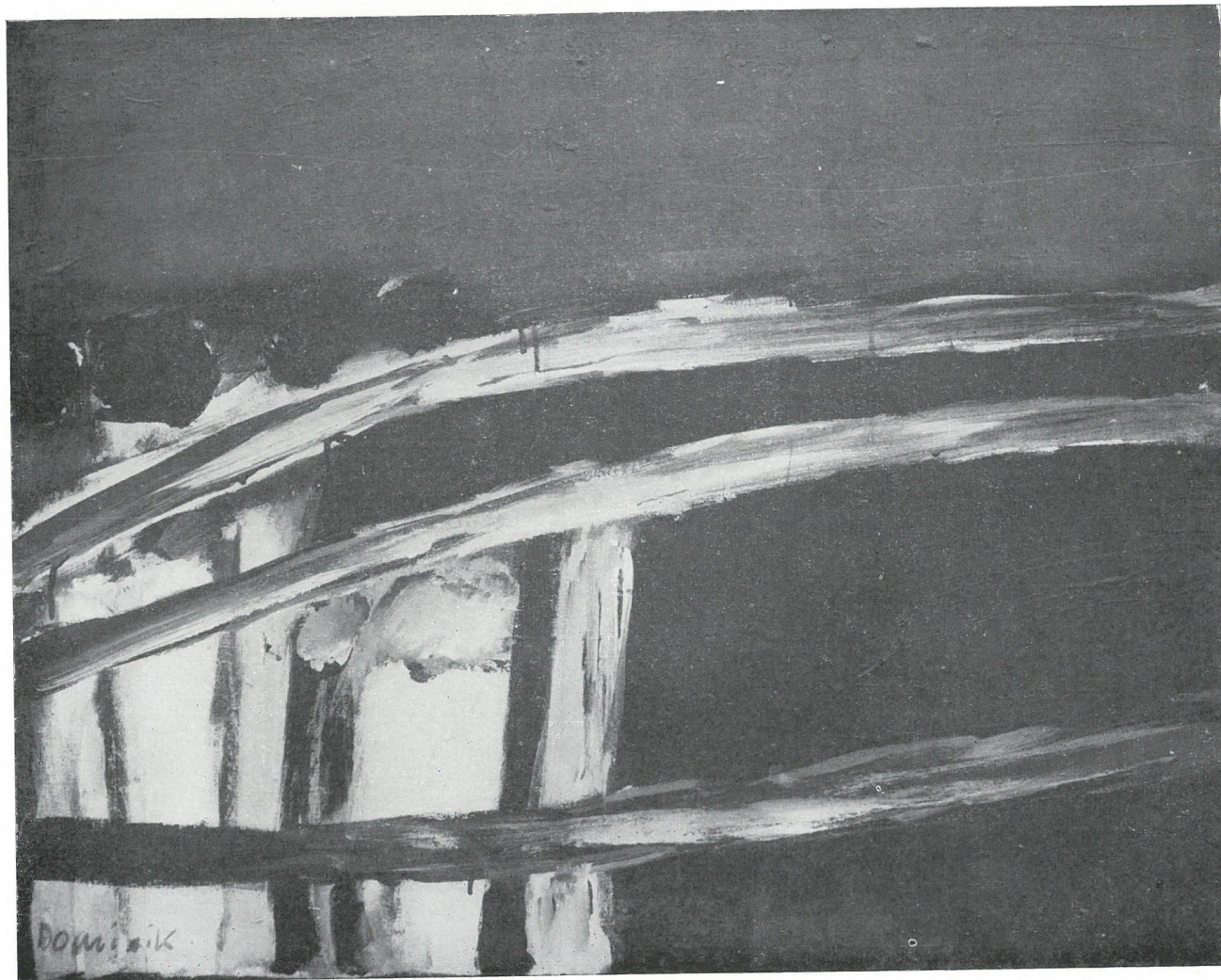

Tadeusz Dominik

Warszawa, Krucza 51 m 36b
31. Podział, 1966, liquitex, 71 × 92
32. Pola, 1966, liquitex, 61 × 89

Podział

Eugeniusz Eibisch

Warszawa, Konopczyńskiego 5/7 m 15
33. Dziewczyna w czerwieni, olej, 140 × 105
34. Dziewczyna, olej, 105 × 140
35. Starzec, 1968, olej, 130 × 100

Starzec

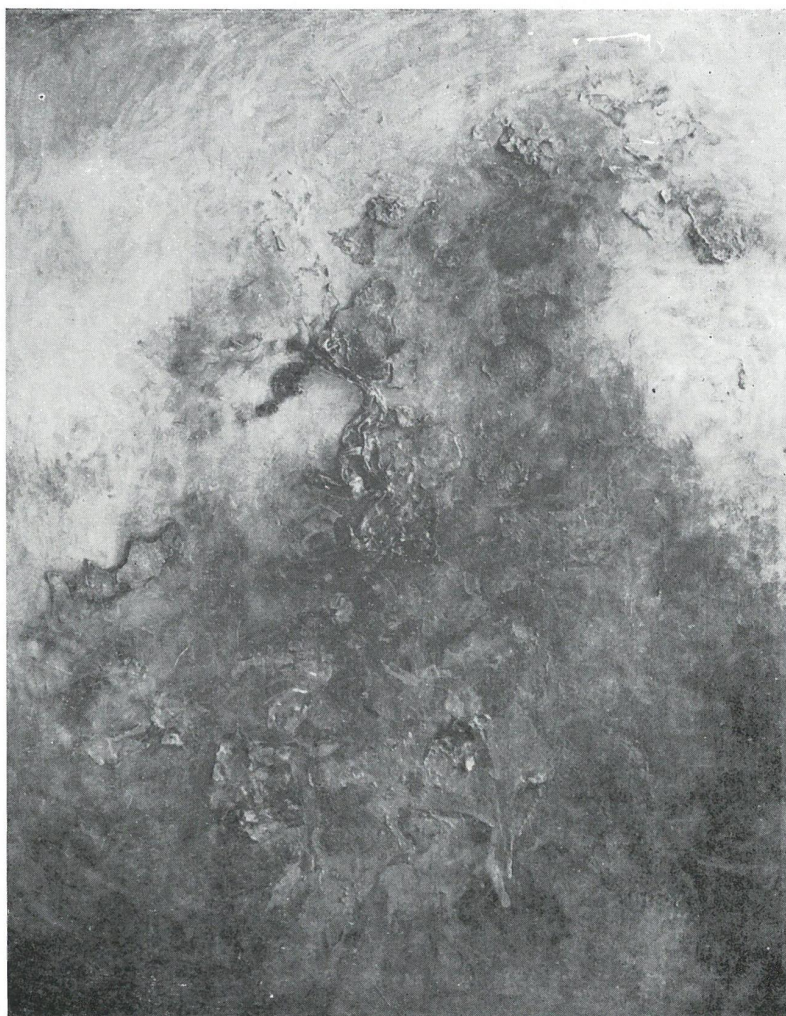

Grzegorz Fedyszyn

Warszawa, Obrońców 6

36. Kompozycja IV, 1967, olej, 80 × 100

Klem Felchnerowski

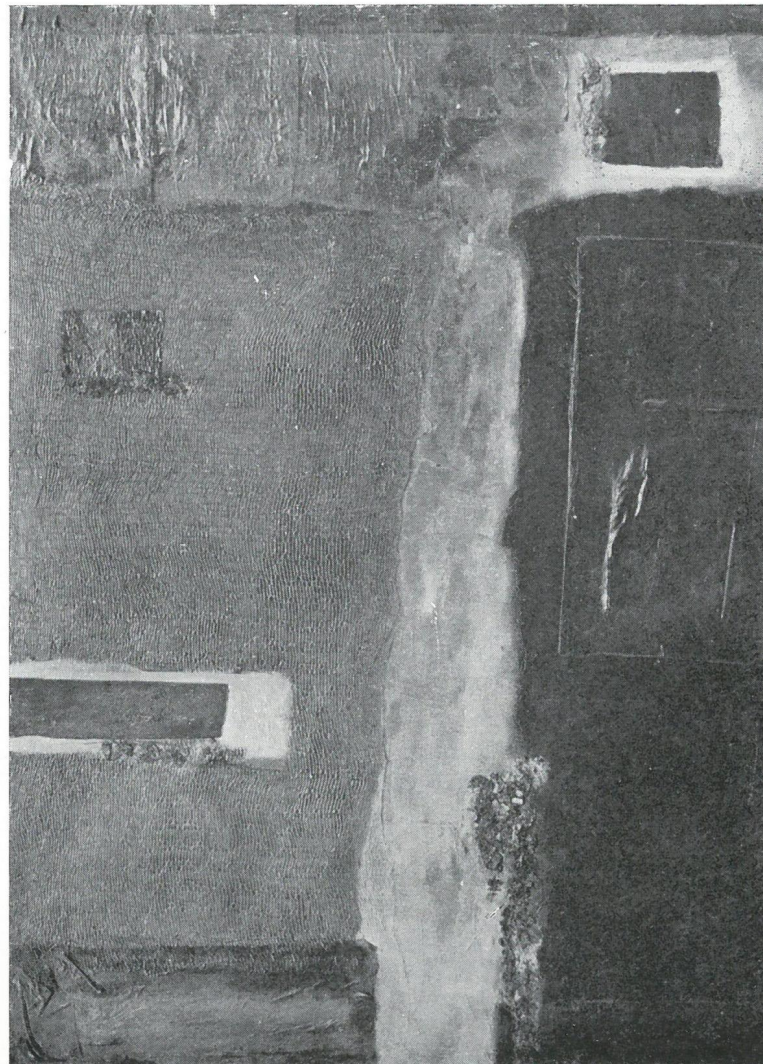
Zielona Góra, Staszica 25 m 8

37. Obraz 1/67, 1967, olej, 165 × 120

38. Obraz 2/67, 1967, olej, 165 × 120

39. Obraz 13/67, 1967, olej, 78 × 130

Obraz II/67

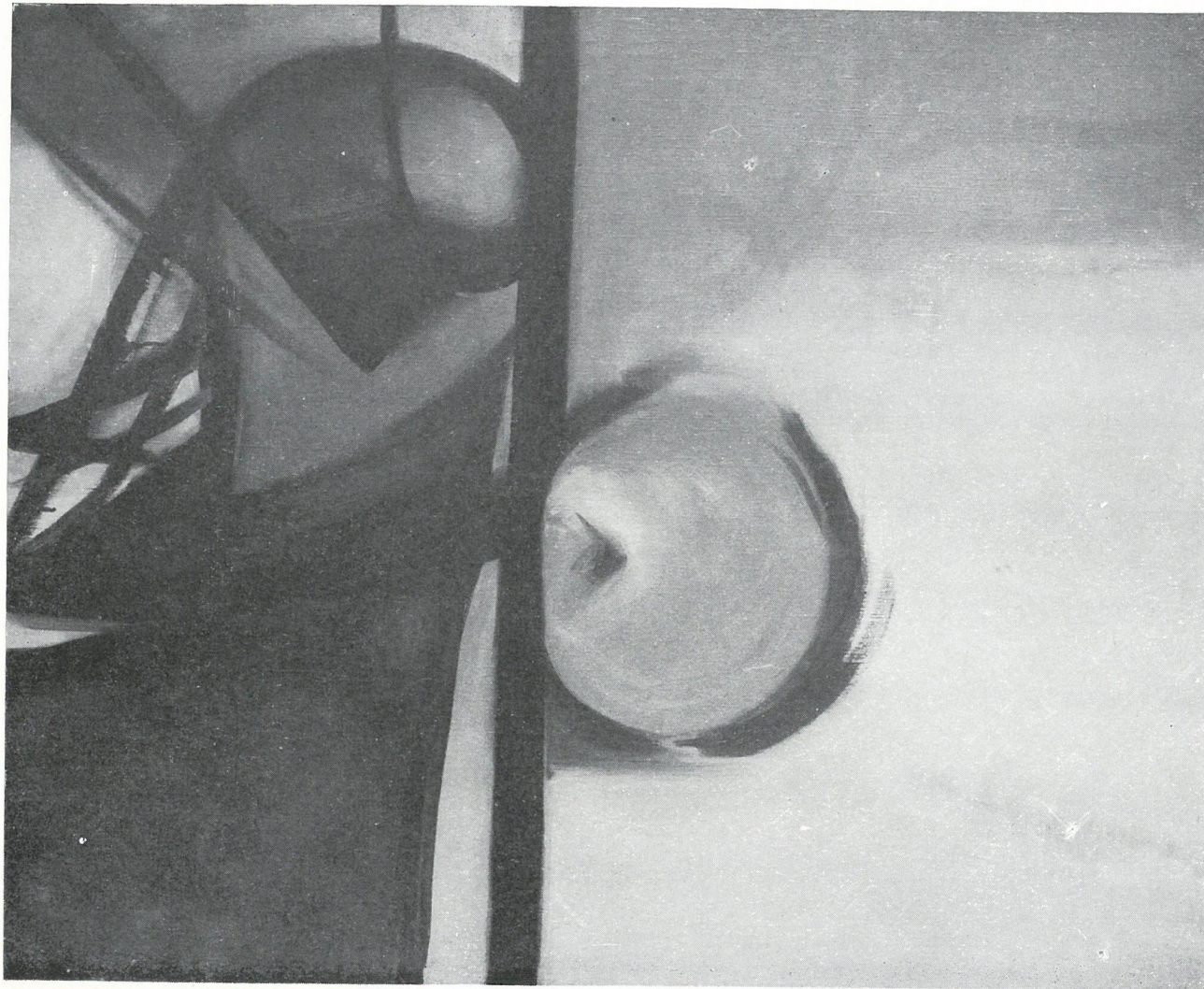

Emilia Freudenreich-Piekarska

Warszawa, Hoża 70 m 10

40. I, 1968, olej, 80 × 100

41. II, 1968, olej, 80 × 100

Ryszard Gieryszewski

Warszawa, Radzymińska 36 m 7

42. Epitafium, 1968, technika mieszana, 100 × 67

43. Ściek, 1968, technika mieszana, 100 × 70

44. Wydarzenie, 1968, olej, technika mieszana, 100 × 65

Epitafium

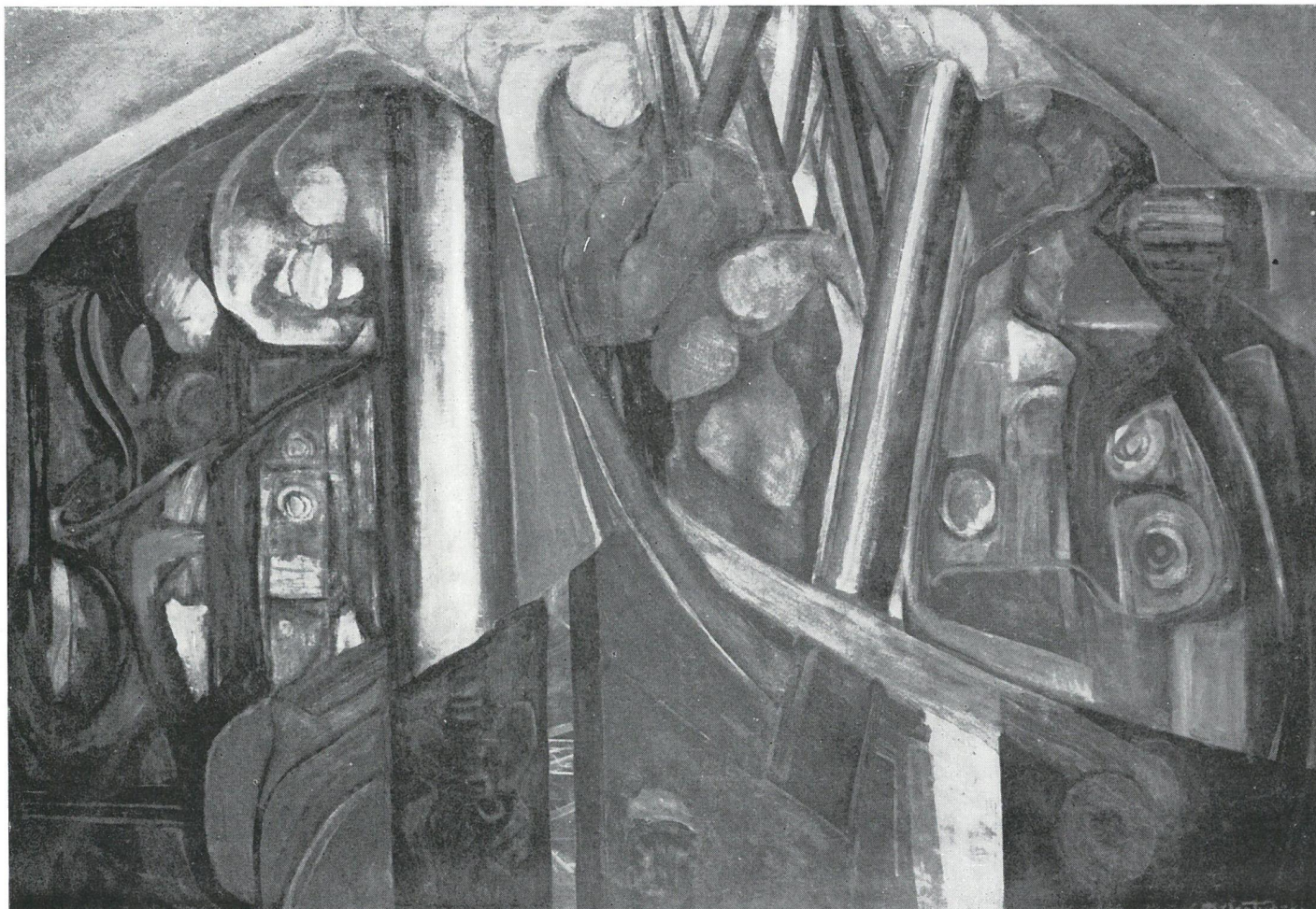

Marian Gostyński

Warszawa, Niekańska 38 m 9

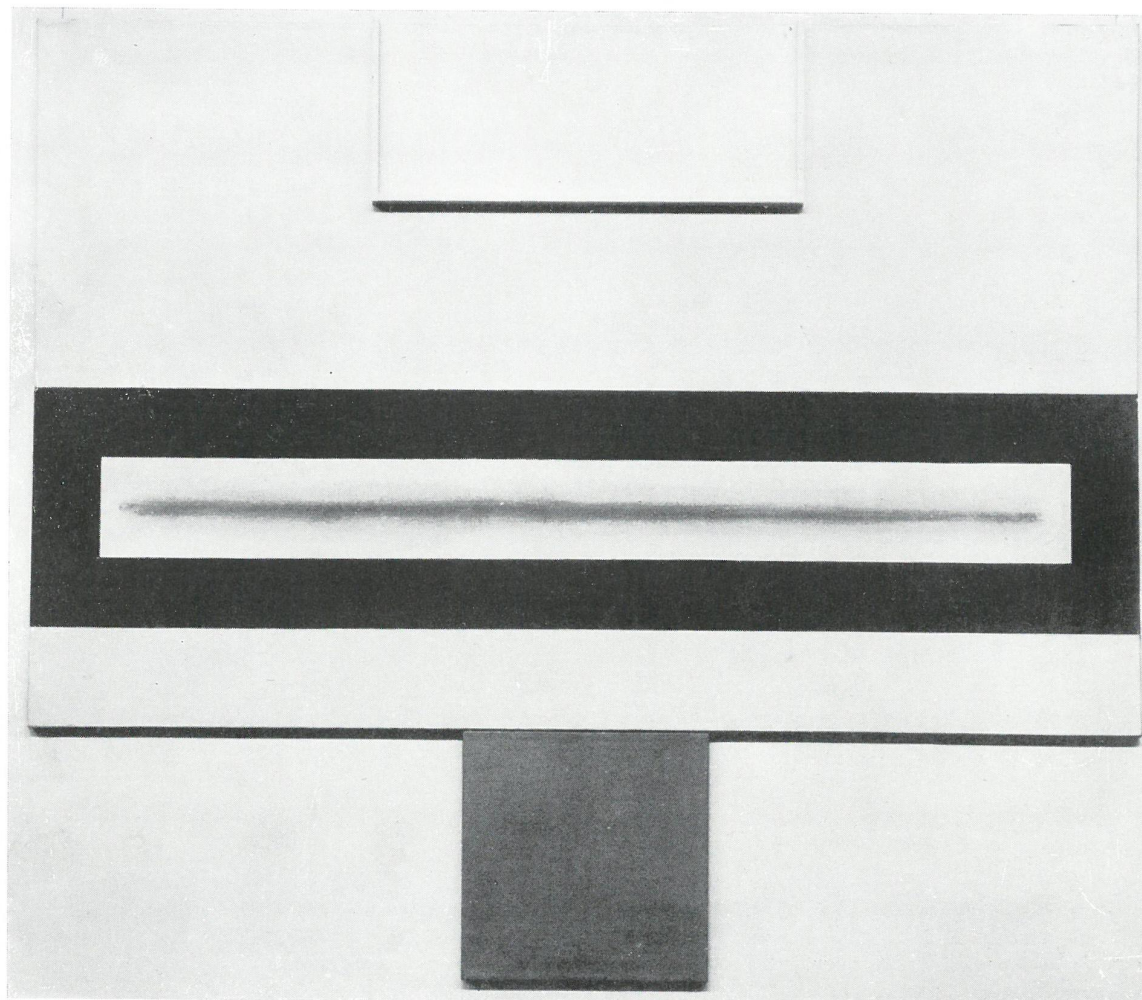
45. Płonący szyb, 1968, olej, 97 × 142

Jerzy Grochowski

Warszawa, Szaserów 111 m 30

46. Obszary, 1968, technika mieszana, 92 × 146 + 32 × 32

Barbara Guzik

Warszawa, Królewska 2 m 19

47. Bez tytułu, 1968, technika mieszana, 115 × 100

48. Bez tytułu, 1968, technika mieszana, 115 × 100

49. Bez tytułu, 1968, olej, 120 × 140

47. Bez tytułu

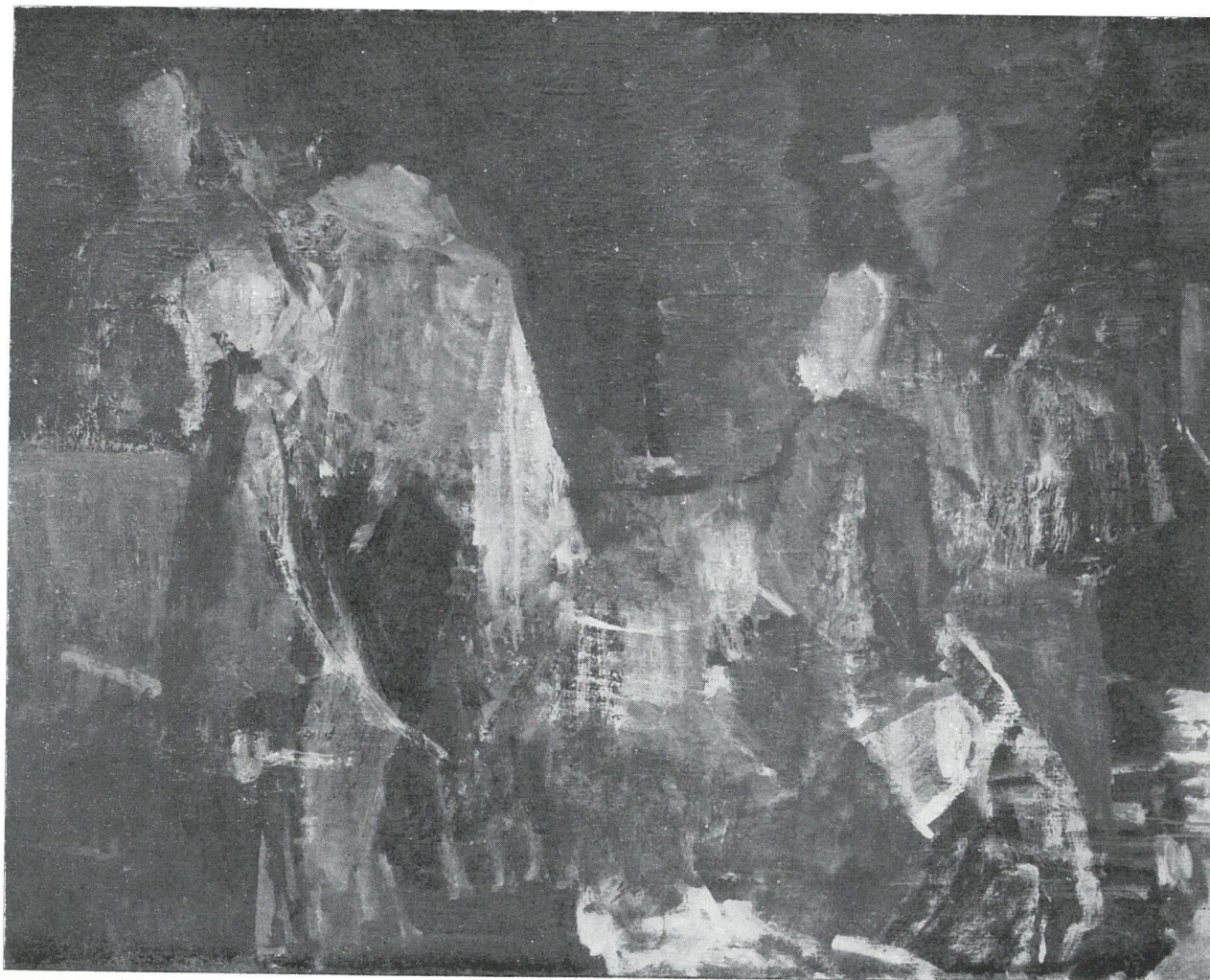

Juliusz Hebanowski

Warszawa, Narbutta 8 m 10

50. Postacie w kompozycji, 1967, olej, 72 × 94

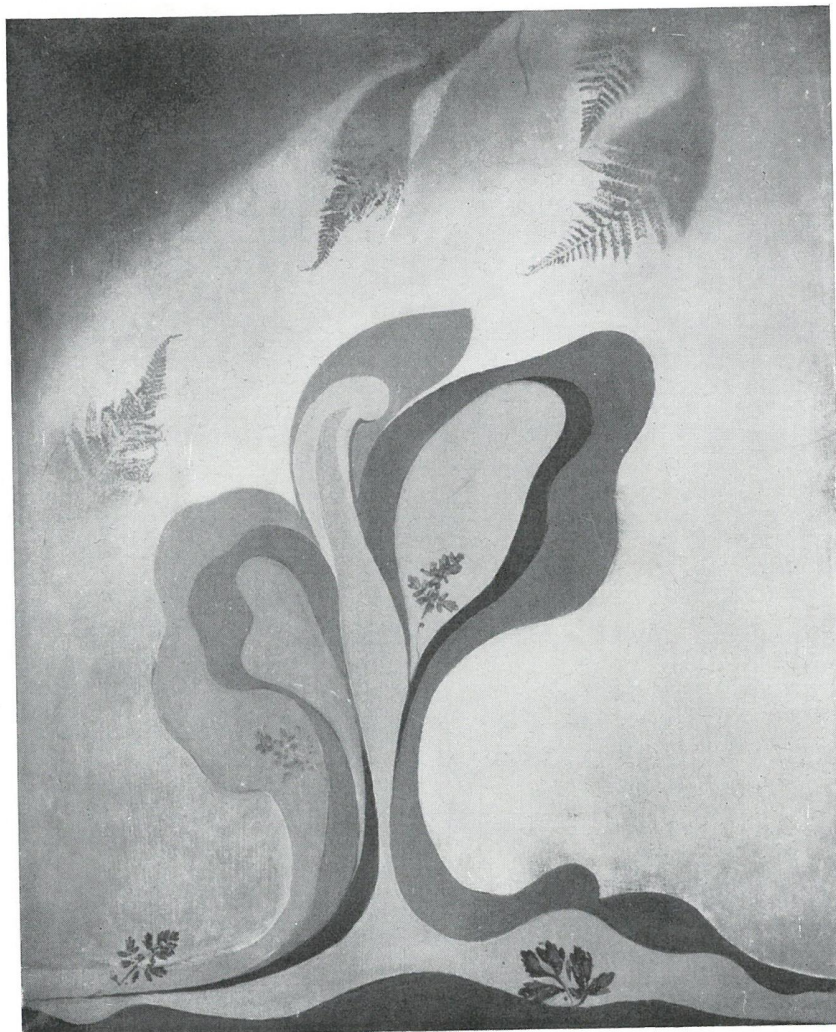
Julian Hennisz

Konstancin, Batorego 20

51. Świt, 1968, olej, 100 × 80

52. Zmierzch, 1968, olej, 100 × 80

Świt

Adolf Inatowicz-Łubiański
Warszawa, Wilcza 60 m 9
53. Dżungla, 1968, akwarela, 74 × 56

Danuta Iwanicka

Warszawa, Al. Wyzwolenia 7 m 185

54. Pejzaż z Marymontu II, 1967, olej, 59 × 69

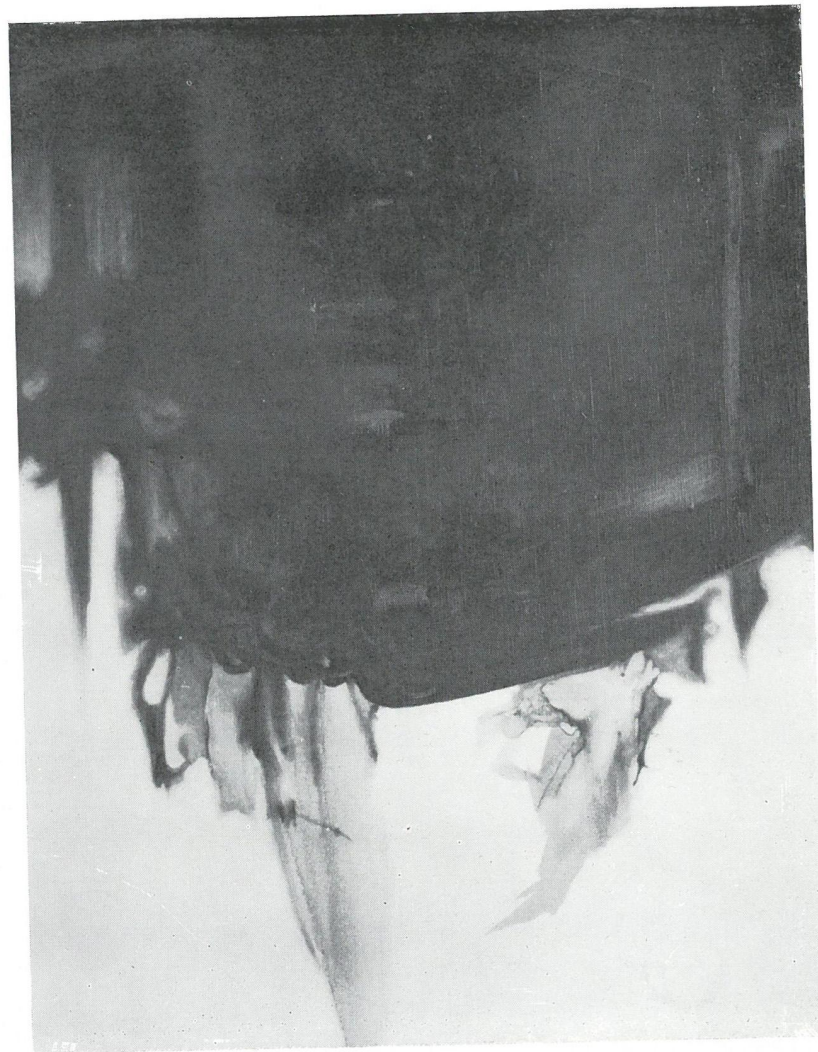
55. Pejzaż z Kazimierza, 1967, olej, 60 × 75

Pejzaż z Marymontu II

Marian Jankowski

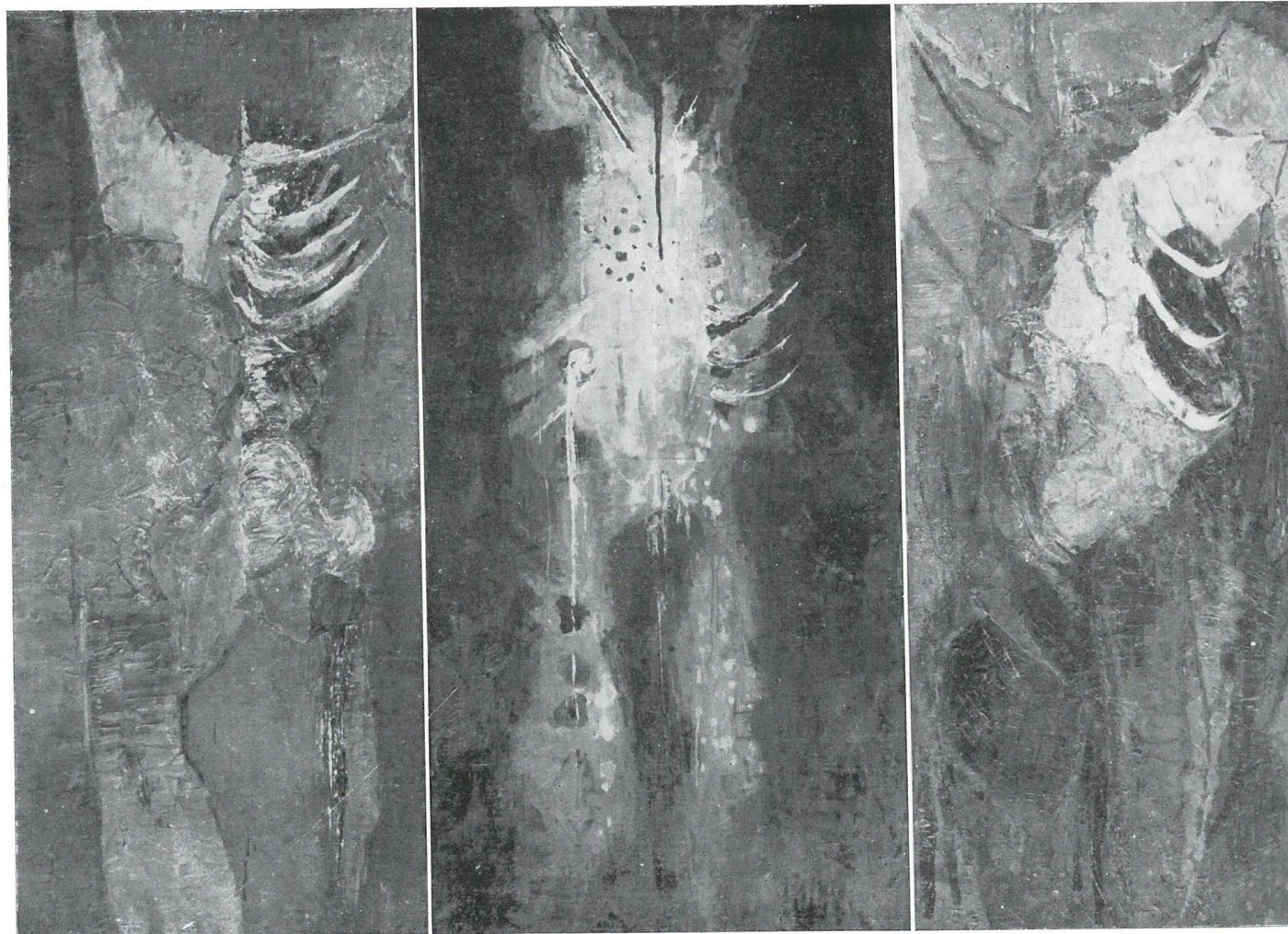
Warszawa, J. Dąbrowskiego 67 m 1
56. Powrót, 1968, olej, 116 × 89

Zbigniew Jaskierski

Warszawa, Świerczewskiego 68 m 119
57. Tryptyk, olej, 180 × 250

Barbara Jonscher

Warszawa, Brzozowa 5/9 m 6
58. Zaprzęg, 1968, olej, 100 × 81

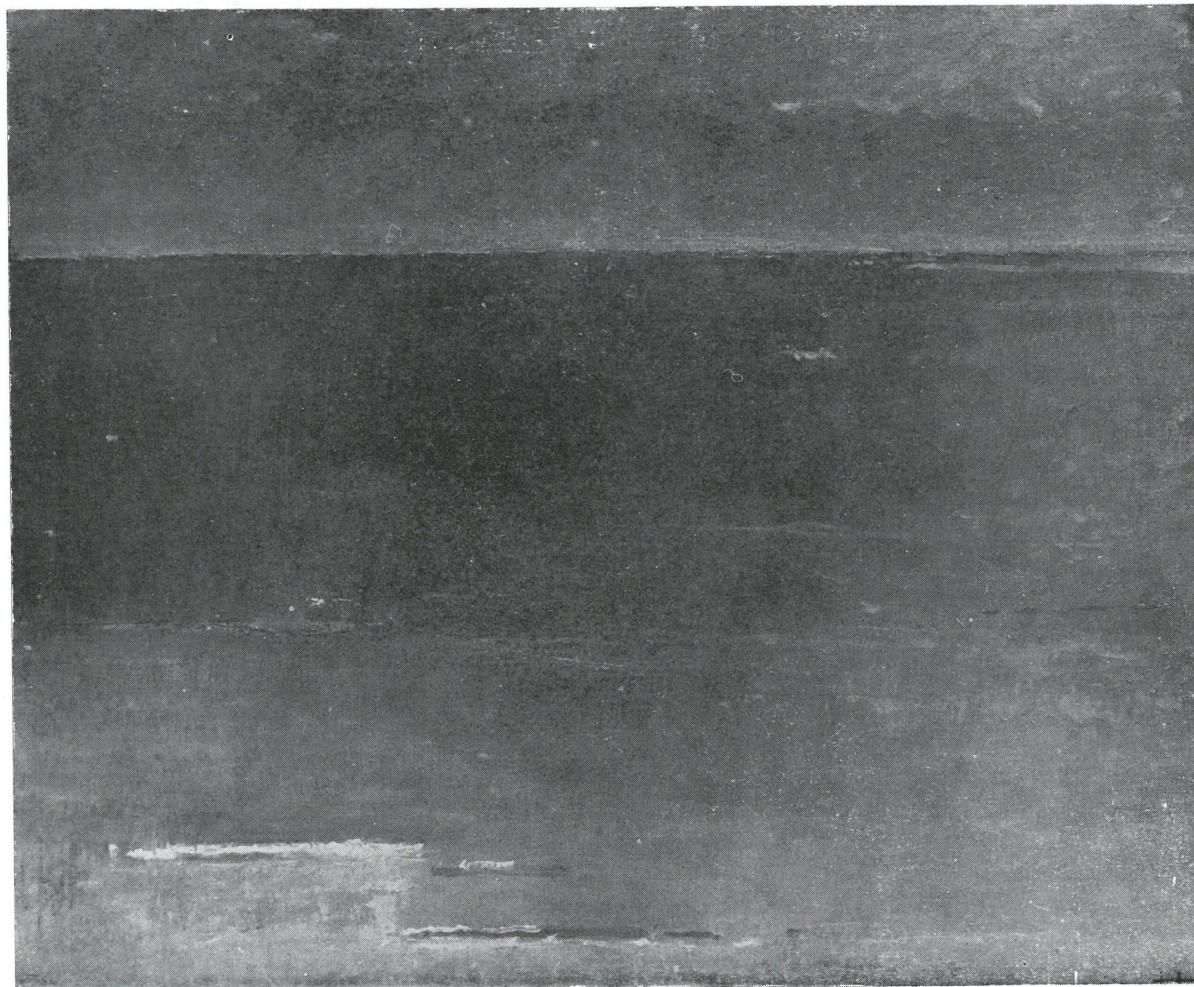

Henryk Józewski

Warszawa, Koszykowa 24 m 16

59. Morze II — Rozewie, olej, 47 × 58

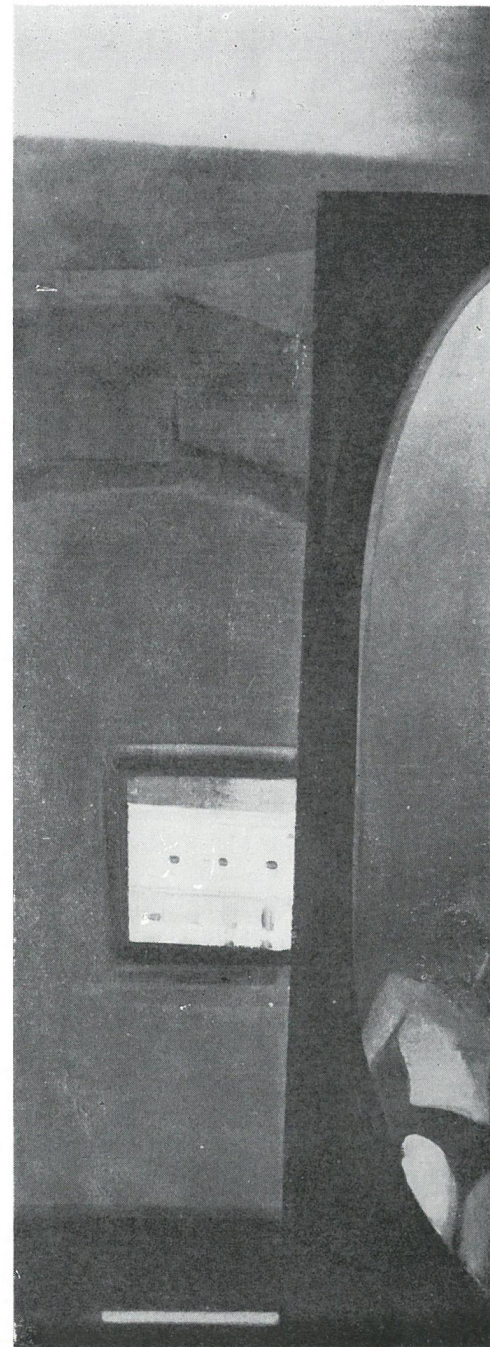

Janusz Kaczmarek

Warszawa, Wiejska 9 m 13

60. Wnętrze z oknem i zwierciadłem, 1968, olej, 165 × 60

61. Wnętrze pracowni, 1968, olej, 93 × 70

Wnętrze z oknem i zwierciadłem

Irena Kaczor

Warszawa, Poznańska 38 m 6
62. Portret, olej, 76 × 60

Jan Karczewski

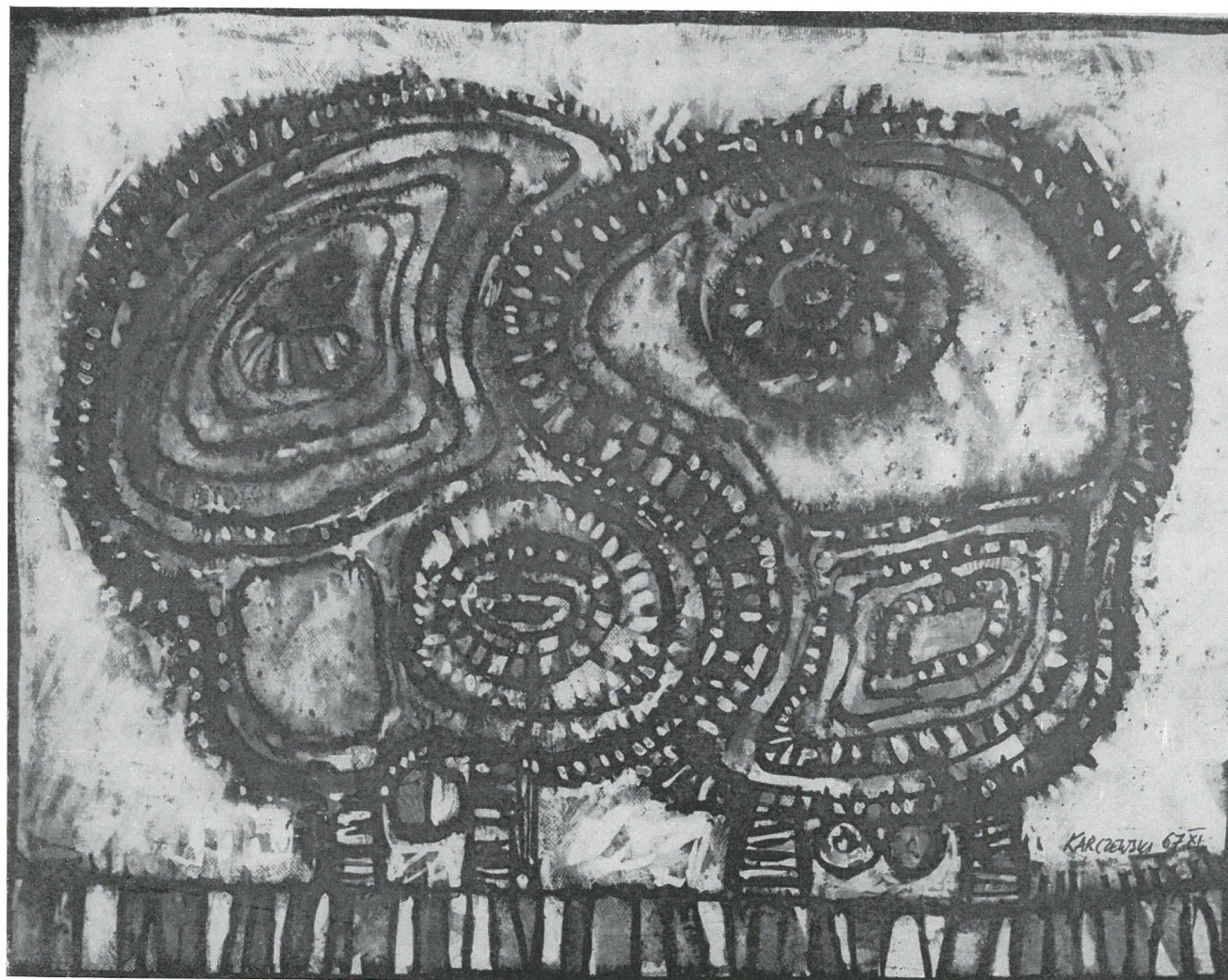
Warszawa, Bartoszewicza 11 m 13

63. Antagoniści I, 1967, gwasz, 48 × 62

64. Antagoniści II, 1967, gwasz, 48 × 61

65. Antagoniści III, 1967, gwasz, 48 × 62

Antagoniści

Marian Klamczyński

Warszawa, Warskiego 20 m 24
66. Ojcowie, 1968, olej, 100 × 77

Jerzy Kołacz

Szczecin, Krzywoustego 7 m 9
67. XXX, 1968, olej, 120 × 56
68. XXX, 1968, olej, 90 × 125
69. XXX, 1968, olej, 110 × 130

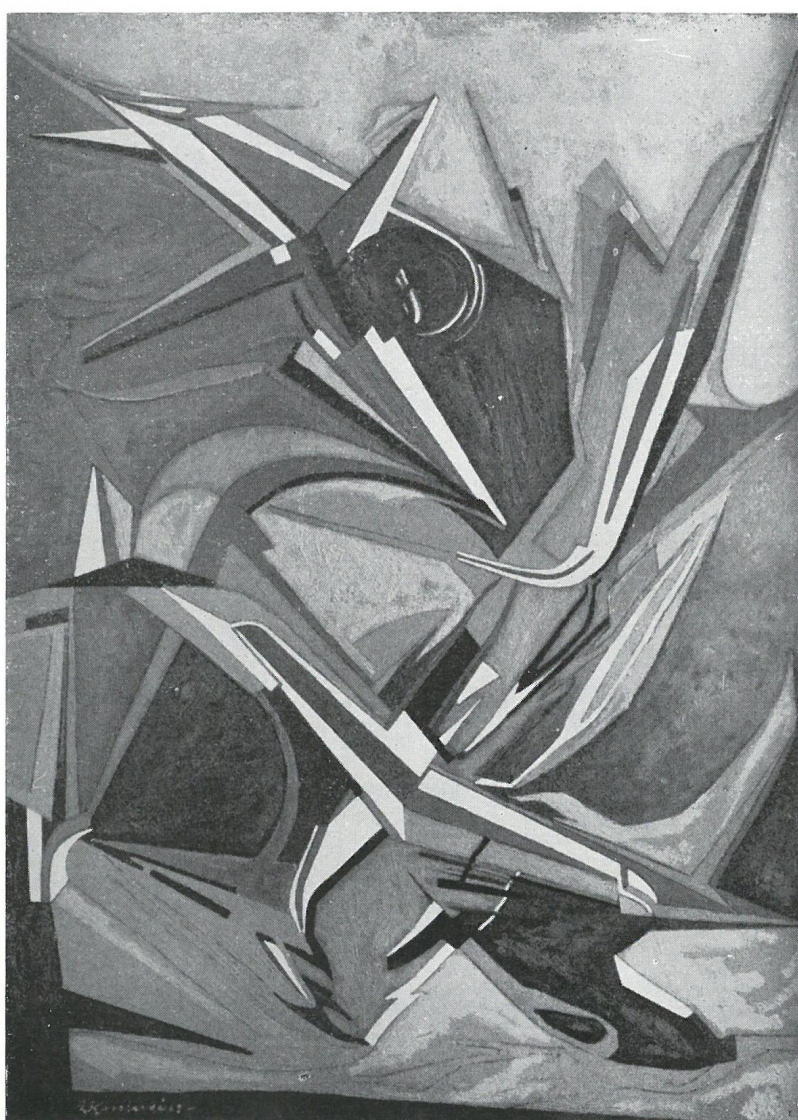
69. XXX

Zdzisław Korelski

Rzeszów, Obrońców Stalingradu 31 m 41
70. Skrzydła, 1968, olej, 123 × 90

Wojciech Kossowski

Warszawa, Lwowska 13 m 1a

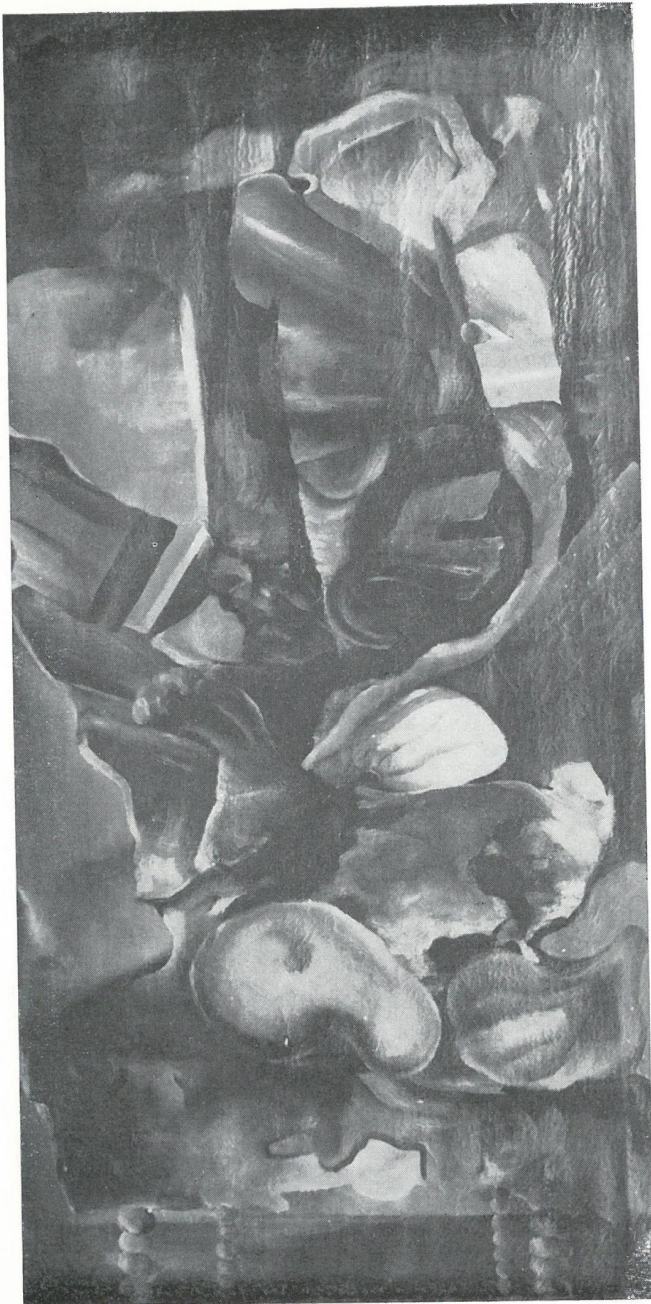
71. I, 1968, olej, 60 × 70

72. II, 1968, olej, 60 × 70

71. I

Henryk Kozakiewicz

Warszawa, Wiktorska 95/97 m 14

73. Martwa natura, 1968, olej, 150 × 70

74. Ginące miasto, 1968, olej, 100 × 200

Martwa natura

Aleksander Kozyrski

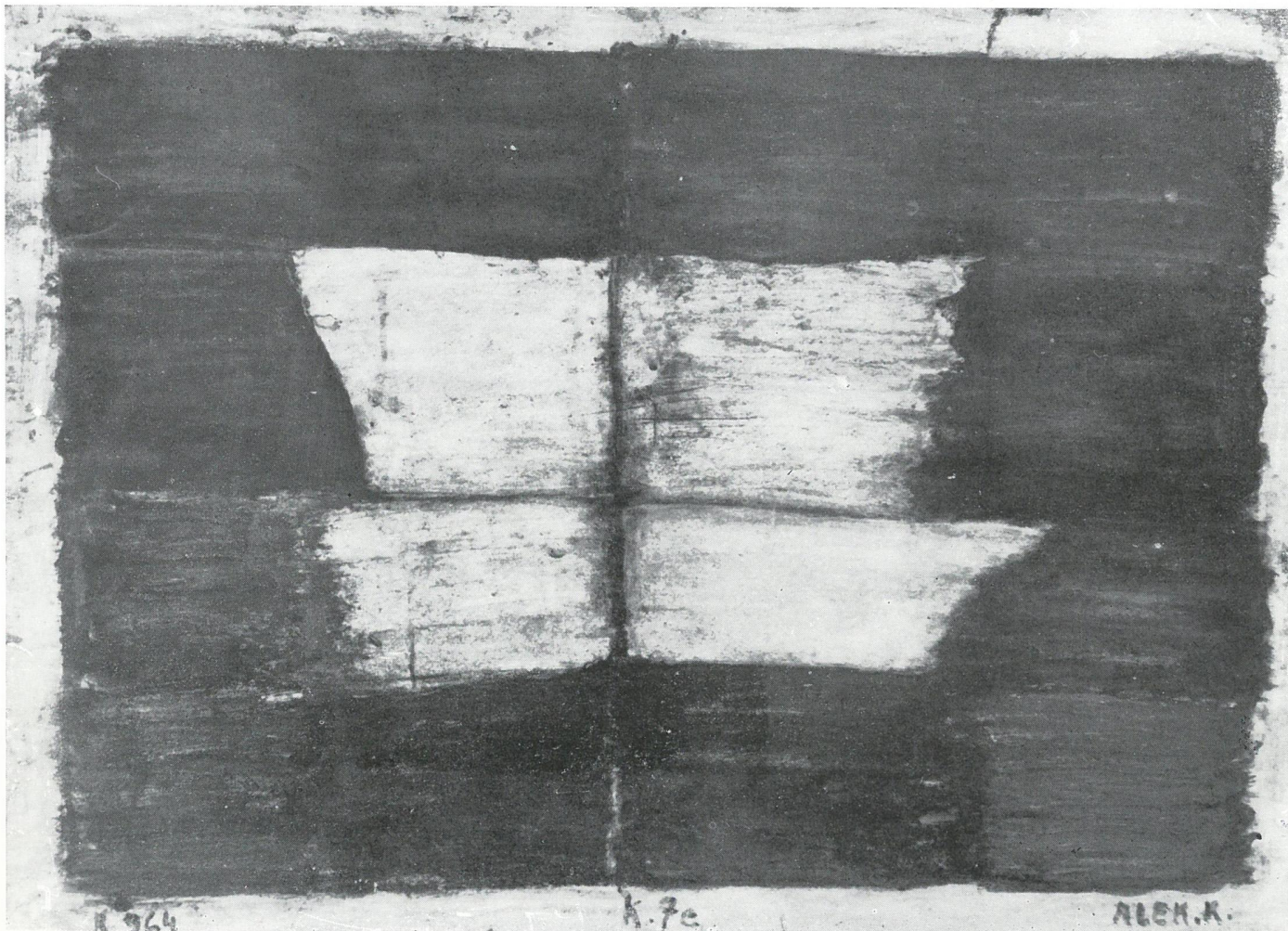
Warszawa, Schillera 4, III kl. sch.

75. Kompozycja VII C, gwasz, 62 × 80

76. Kompozycja I C, gwasz, 60 × 72

77. Owal, 1967, gwasz, 67 × 86

Kompozycja VII C

Alfred Lenica

Warszawa, Nowy Świat 55 m 9
82. W hołdzie wolności, olej, 130 × 97
83. Sprawa czerwieni, olej, 130 × 100

Czerwone umocnienia

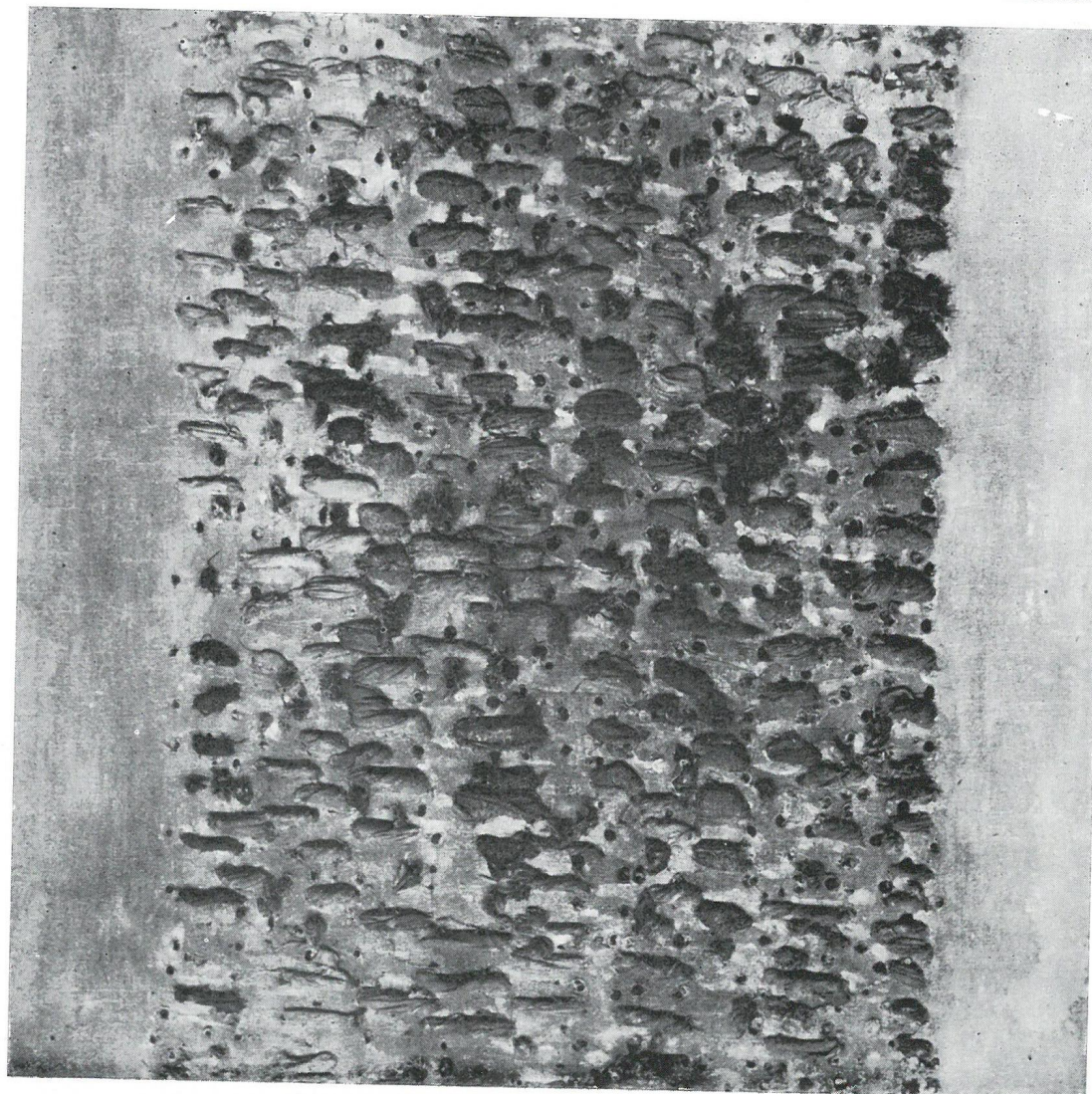
(poza katalogiem)

Jan Lis

Warszawa, Szwoleżerów 9 m 1
84. Studium, 1967, technika mieszana, 56 × 56
85. Ostatnie zdjęcie, 1967/8, olej, 175 × 120

Studium

Zygmunt Lis

Bytom, Chrzanowskiego 19 m 4

86. Gilgamesz pojednany, 1968, tempera, 100 × 81

87. Gilgamesz płonący, 1968, tempera akryl, 100 × 81

88. Dzieciństwo Gilgamesza, 1968, tempera akryl, werniks woskowy, 100 × 70

Dzieciństwo Gilgamesza

Anna Lisiewicz-Grundland

Warszawa, Wrzeciono 45 m 20

89. Pejzaż warszawski I, olej, 60 × 70

90. Pejzaż warszawski II, olej, 65 × 90

Pejzaż warszawski II

Krystyna Łoboda

Warszawa, Puławska 24a m 35

91. Ogród, olej, 70 × 45

Józef Łukomski

Warszawa, Bachmacka 2 m 18

92. Obraz dramatyczny, 1968, technika mieszana, 200 × 170

Danuta Makowska

Warszawa, Ogrodowa 11 m 128

93. Ogród, olej, 100 × 80

94. Trawy, 1968, olej, 100 × 80

Trawy

Zbigniew Makowski

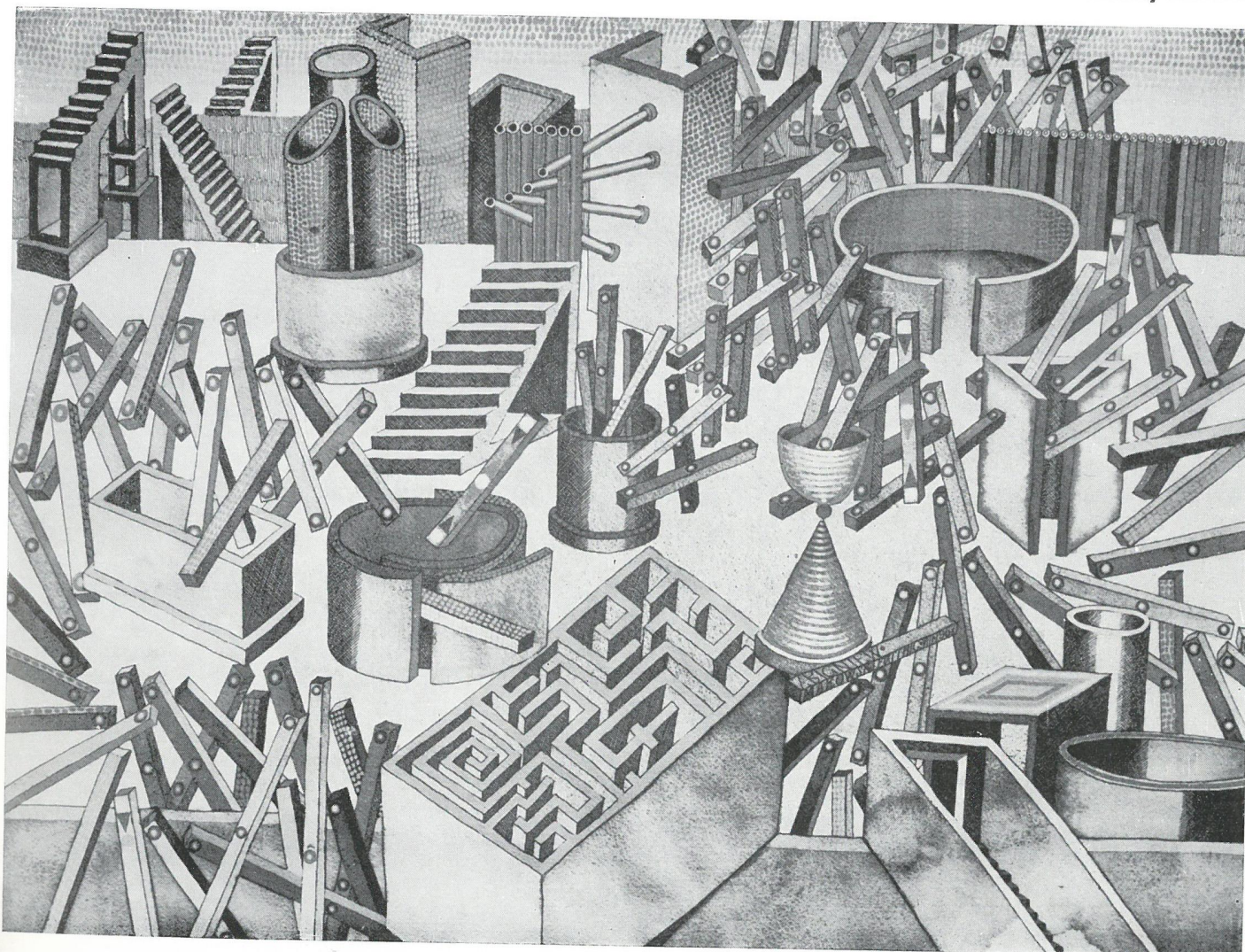
Warszawa, Krakowskie Przedmieście 71 m 10

94a. Schody zmroku, 1967, tusz akwarela, 57 × 76

94b. Rotatio II, 1968, tusz akwarela, 57 × 76

94c. Strumień, Płomień, Ogień, 1968, tusz akwarela, 57 × 76

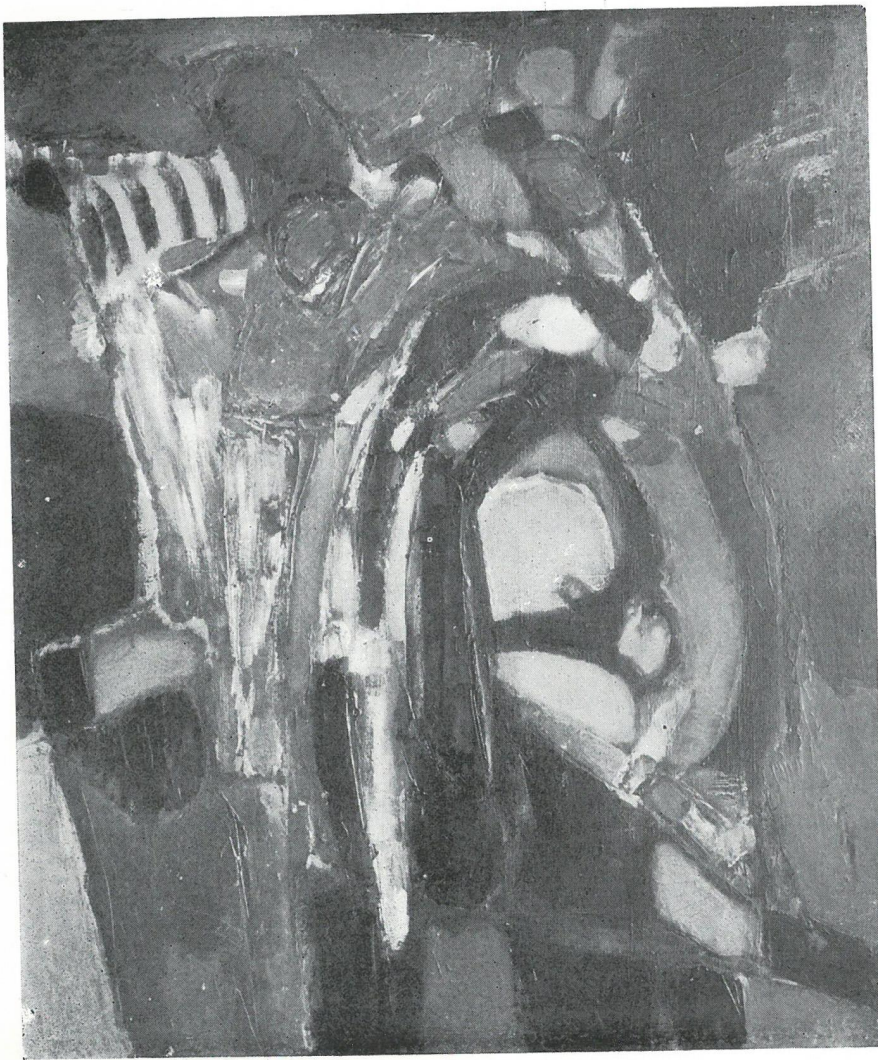
Schody zmroku

Edmund Mańczak

Warszawa, Świerczewskiego 131 m 44
95. Tańczące sny, 1968, olej, 100 × 81

Tadeusz Markiewicz

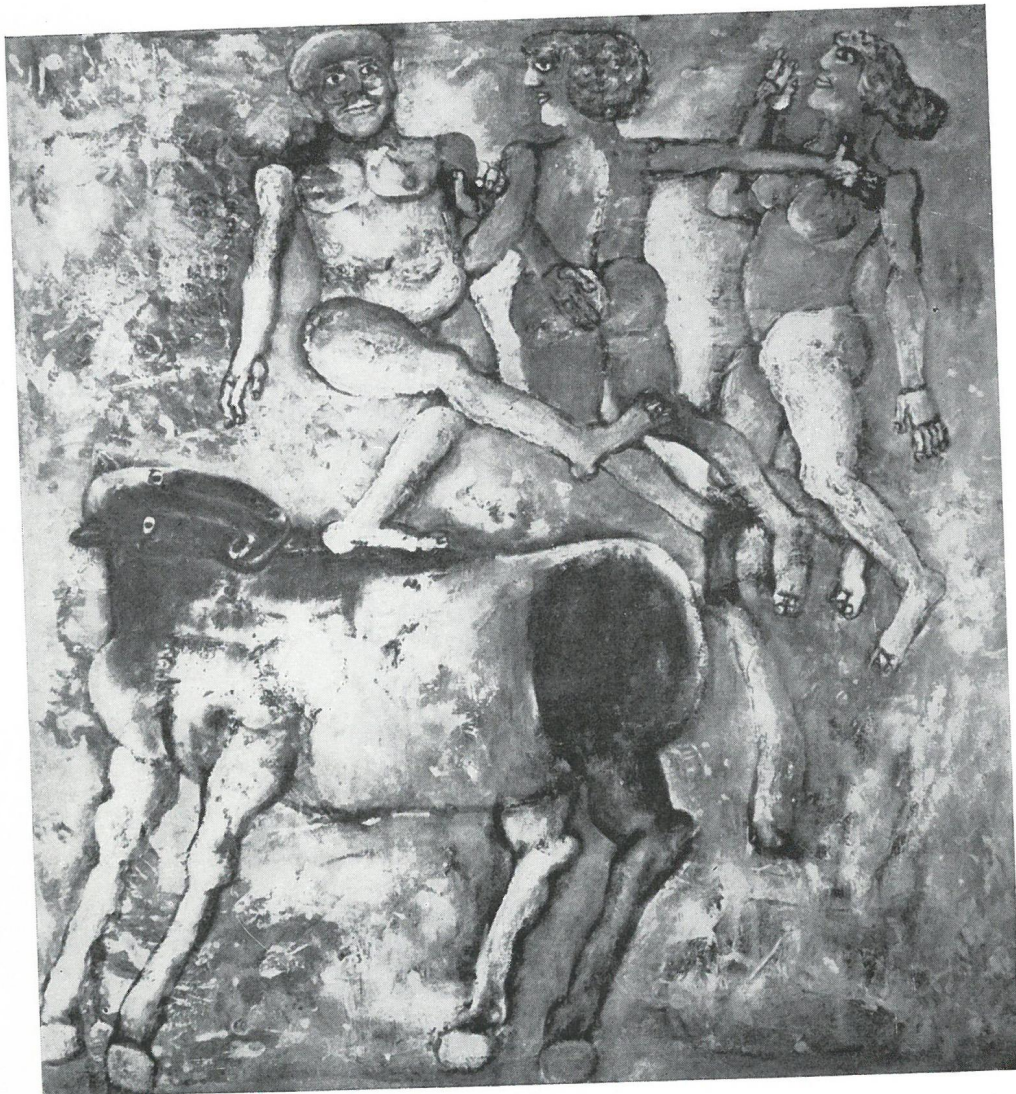
Warszawa, Budowlana 13 m 1

96. Kobieta, 1967, technika mieszana, 93 × 62

Eugeniusz Markowski
Warszawa, Krucza 51 m 63b
97. Cyrk V, 1967, olej, 150 × 135

Stanisław Masiak

Warszawa, Czardasza 19 m 9

98. Kompozycja I, 1968, olej, 160 × 150

99. Kompozycja II, 1968, olej, 150 × 140

100. Kompozycja III, 1968, olej, 160 × 150

Kompozycja I

Alfons Mazurkiewicz

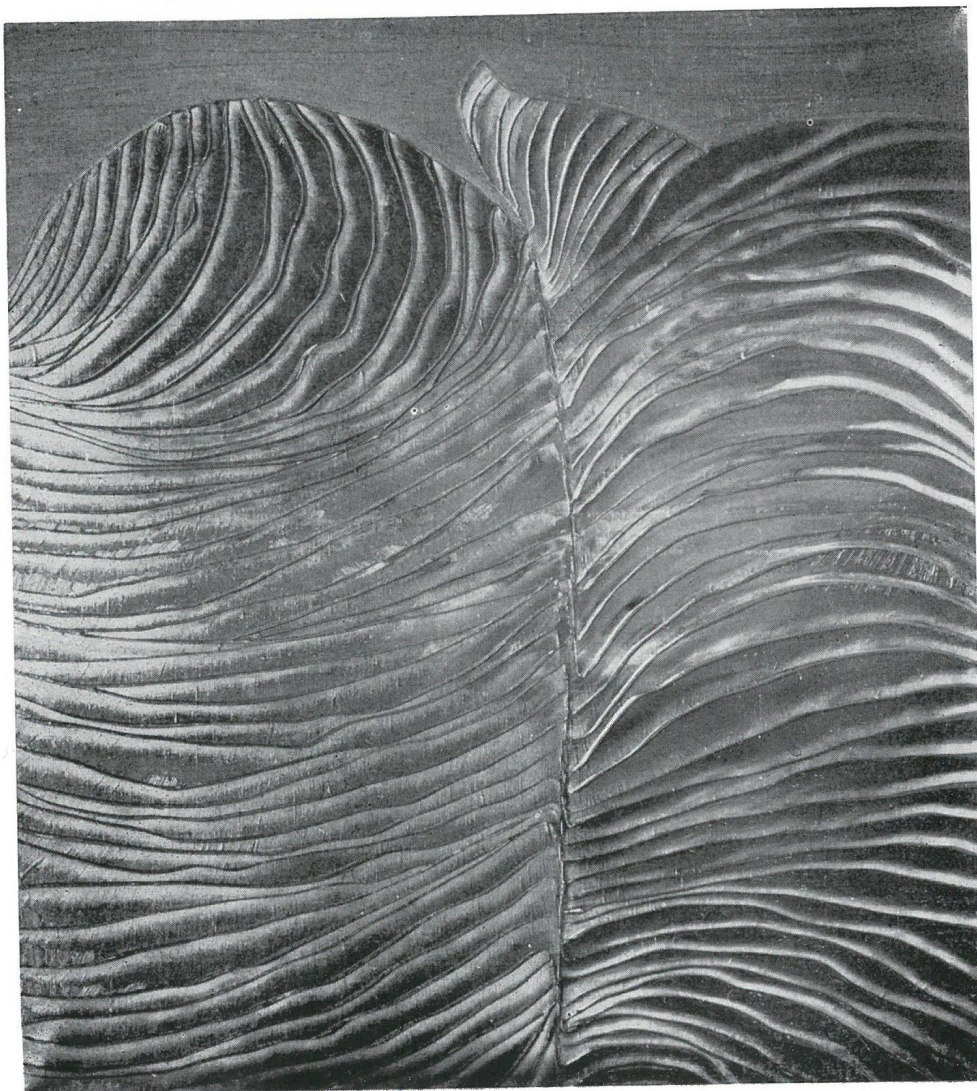
Wrocław, Rynek 18/11

101. K 3/67, 1967, olej, 110 × 120

102. K 4/67, 1967, olej, 110 × 120

103. K 1/68, 1968, olej, 120 × 110

K1/68

Jerzy Mierzejewski

Warszawa, Śmiała 63 m 2

104. Autoportret, 1967, olej, 80 × 60

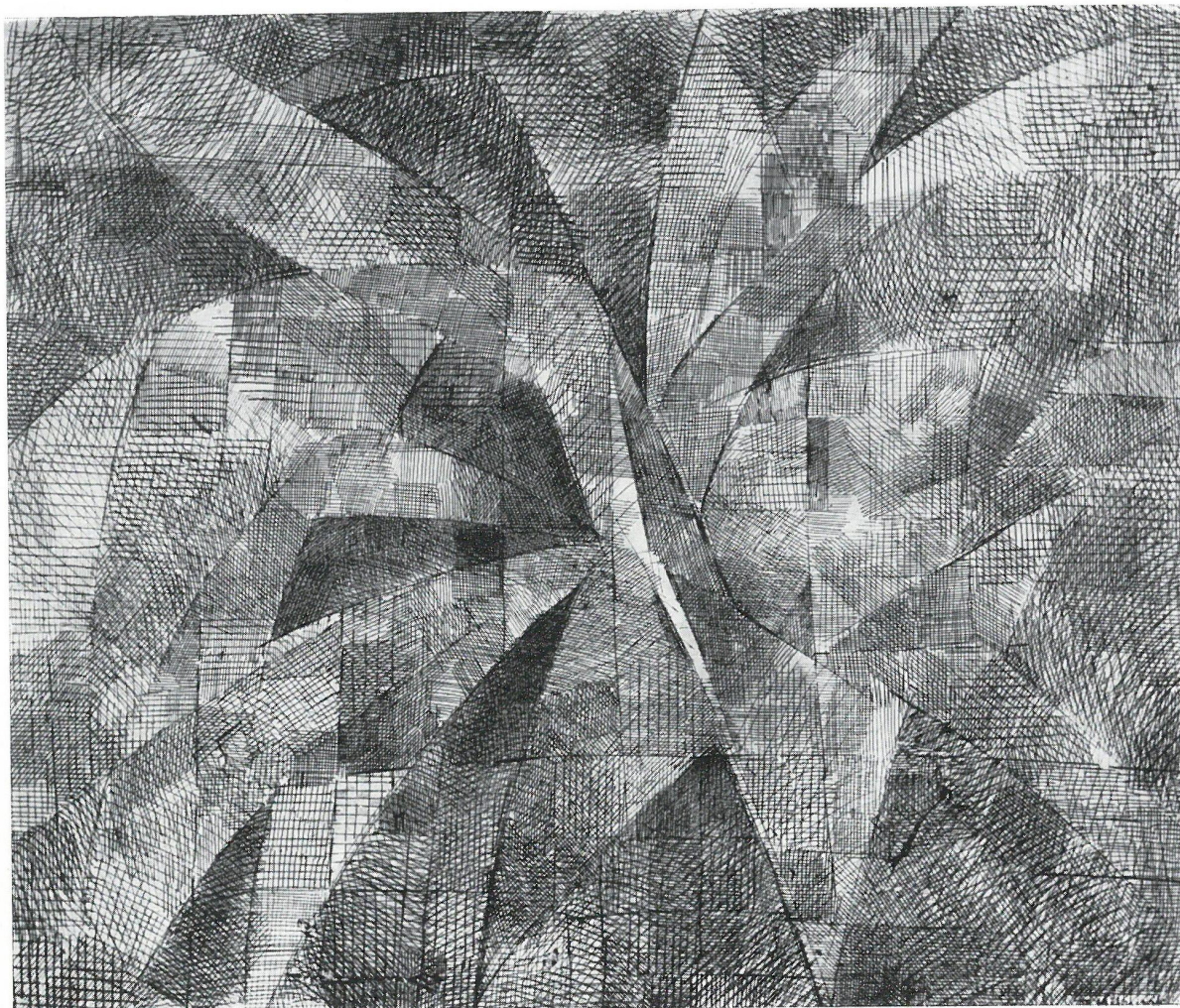
Tadeusz Milewski

Warszawa, Solec 30a m 5

105. Kompozycja, 1967, akwarela tusz, 42 × 50

106. Pejzaż architektoniczny II, 1967, akwarela tusz, 35 × 48

Kompozycja

Józef Młynarski

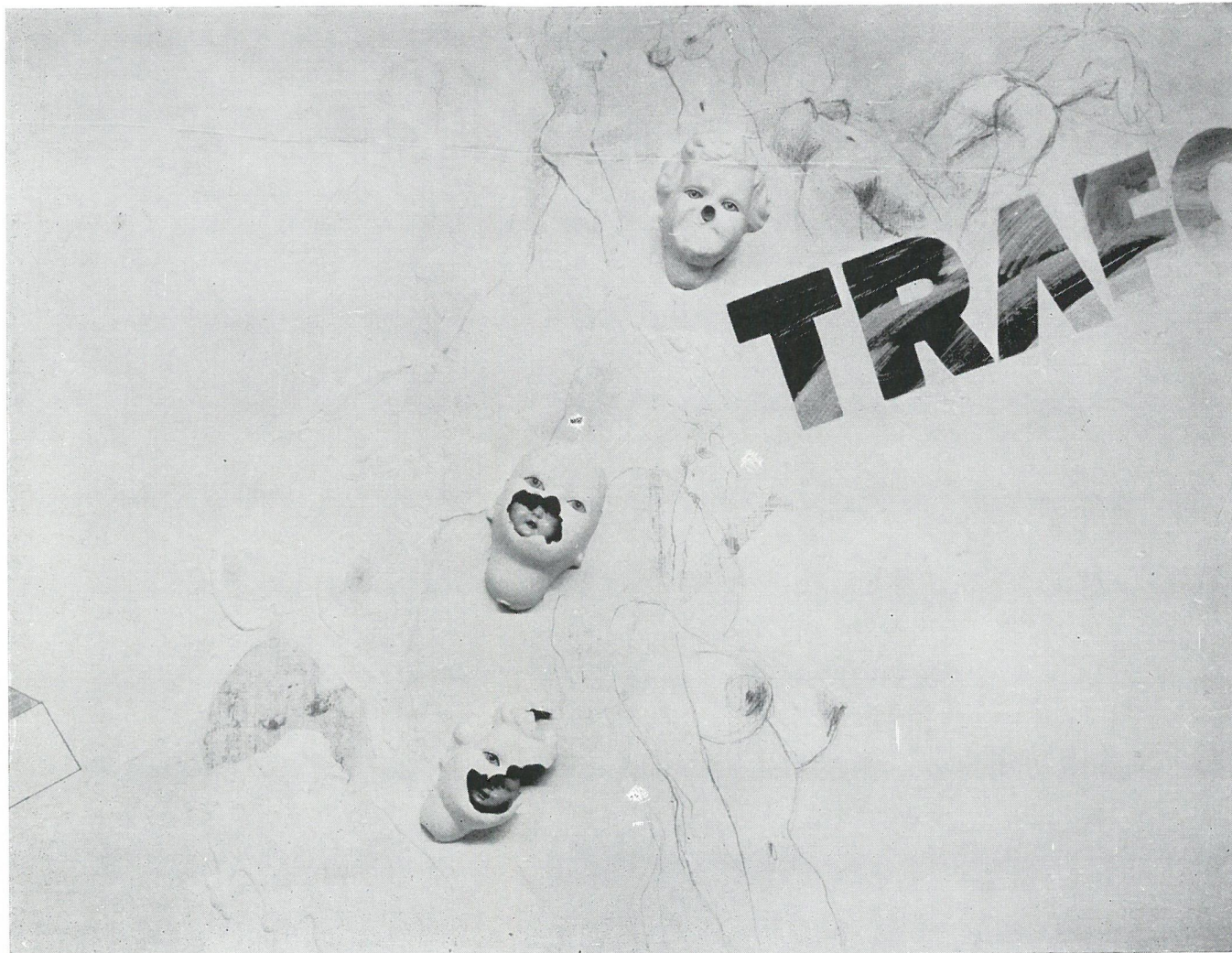
Warszawa, Namysłowska 7 m 32
107. Pejzaż, 1968, olej, 80 × 100

Maciej Modzelewski

Warszawa, Zwycięzców 37a m 13
108. Katastrofa, 1968, technika mieszana, 100 × 125

Grzegorz Moryciński

Warszawa, Rumuńska 5

109. Pożegnanie, 1967, olej, 150 × 150

110. Wnętrze z postaciami, 1967, olej, 135 × 112

111. Białe panopticum, 1968, olej, 100 × 80

Wnętrze z postaciami

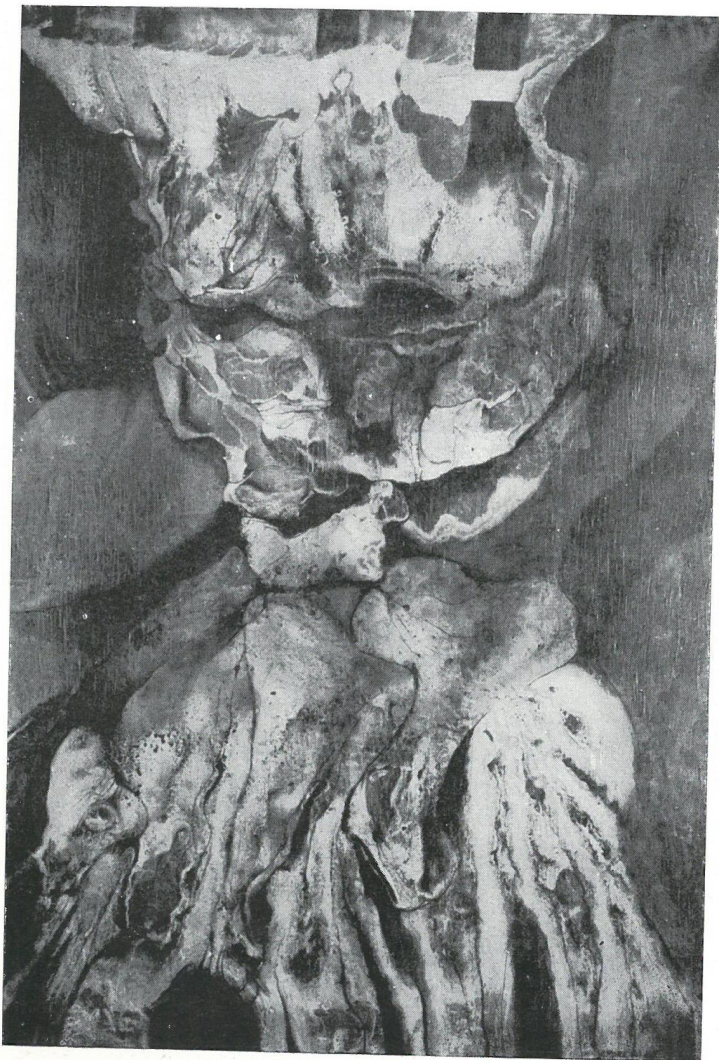
Andrzej Możejko

Warszawa, Mickiewicza 18c

112. Kompozycja X, 1967, olej, 89 × 131

113. Kompozycja XIV, 1967, olej, 146 × 97

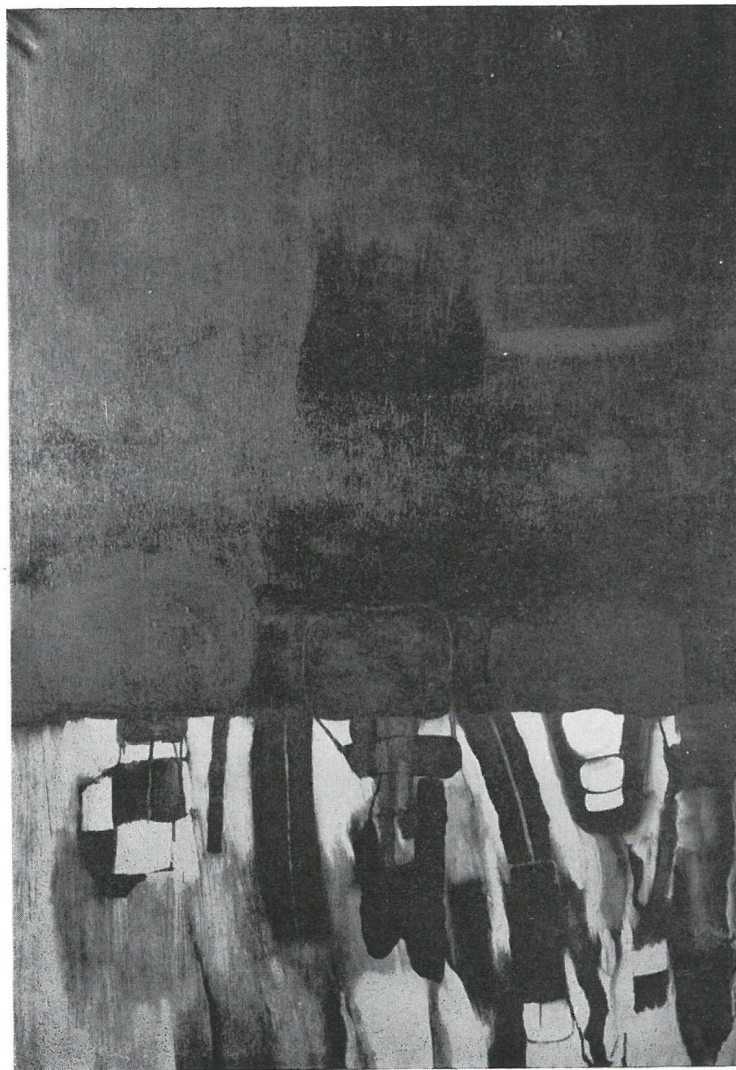
114. Kompozycja XX, 1967, olej, 130 × 114

Kompozycja XIV

Marian Murawski

Warszawa, Akademicka 3 m 73
115. Bez tytułu, 1967, olej, 180 × 125

Juliusz Narzyński

Warszawa, Syreny 39 m 48

116. Ludzie bez twarzy, olej, 130 × 140

117. Narodziny życia, olej, 120 × 150

118. Wyprowadzenie z chaosu, olej, 120 × 100

Powiększenie

poza (katalogiem)

Urszula Nowocień-Stewula

Piastów, Sowińskiego 24

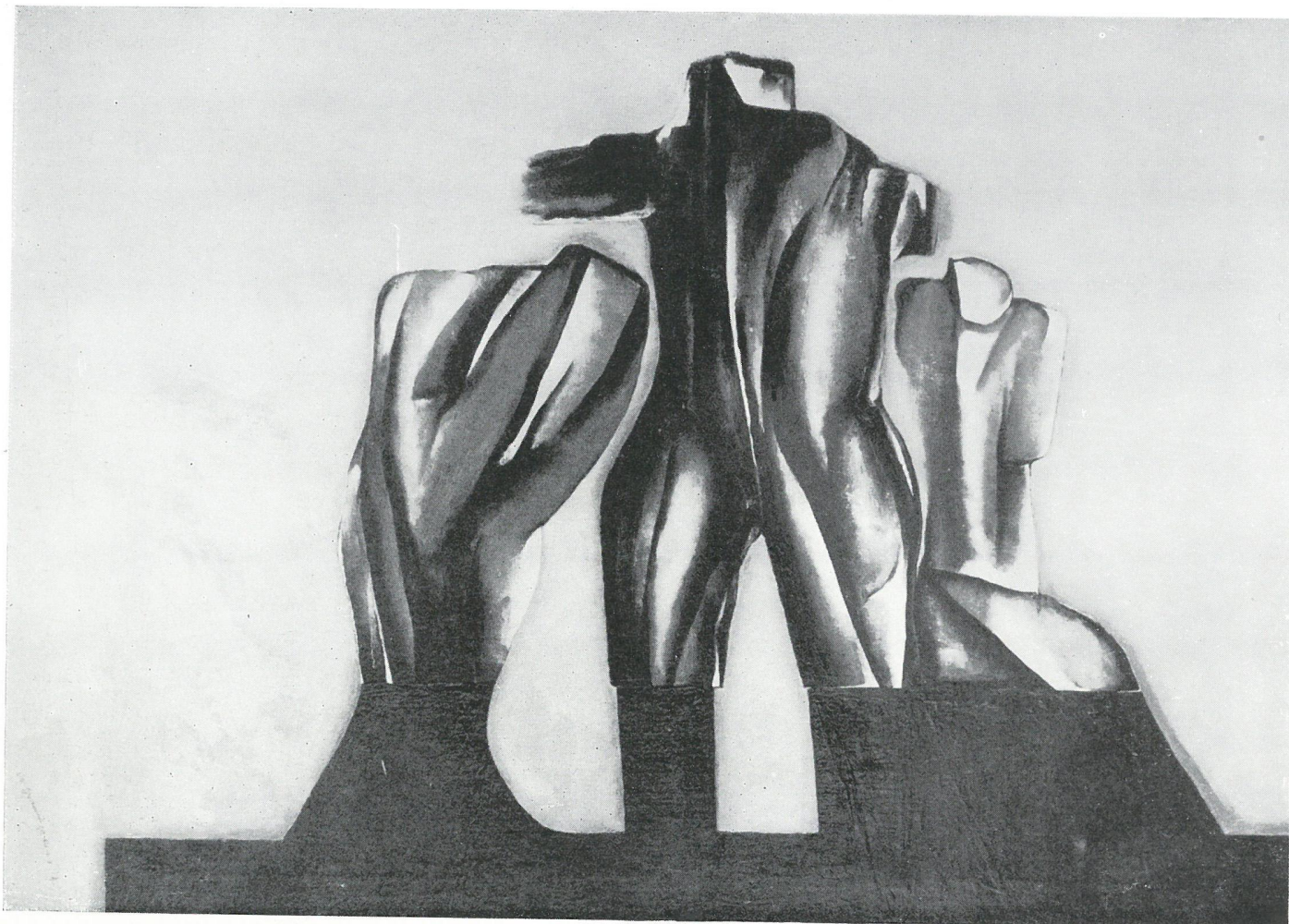
119. Martwa natura, olej, 127 × 80

Gabriela Obremba

Warszawa, Marszałkowska 28 m 138
120. Pomnik, 1967, olej, 100 × 140

Leszek Okołów

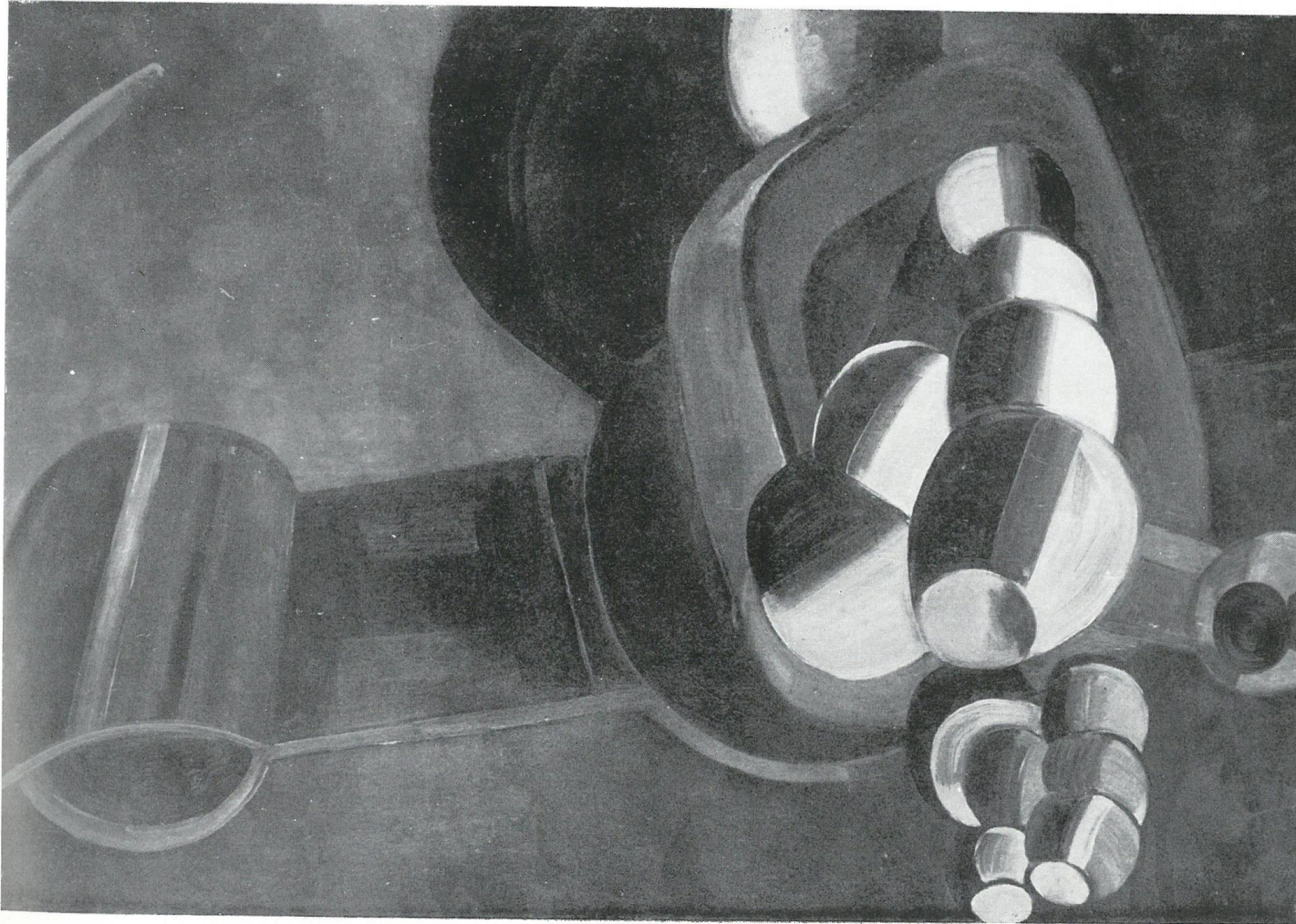
Warszawa, Dickensa 6 m 49

121. Płaszczyzna pracy, 1968, olej, 130 × 85

122. Konflikt, 1968, olej, 130 × 85

123. Mechanizmy, olej, 68 × 125

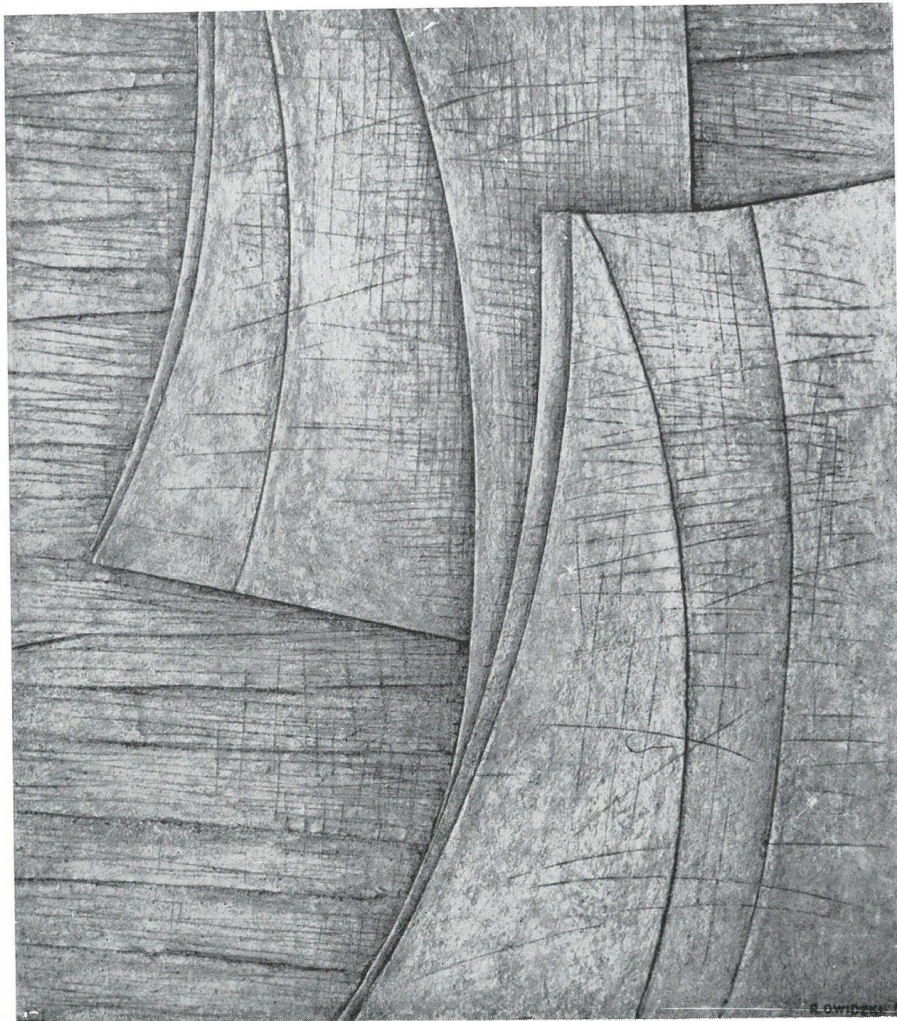
Mechanizmy

Roman Owidzki

Warszawa, Krucza 51, bl. 3j, m 36c
124. Połączenia nr 5, 1967, technika mieszana, 180 × 122
125. Połączenia nr 9, 1967, technika mieszana, 110 × 95
126. Warstwy, 1968, technika mieszana, 110 × 90

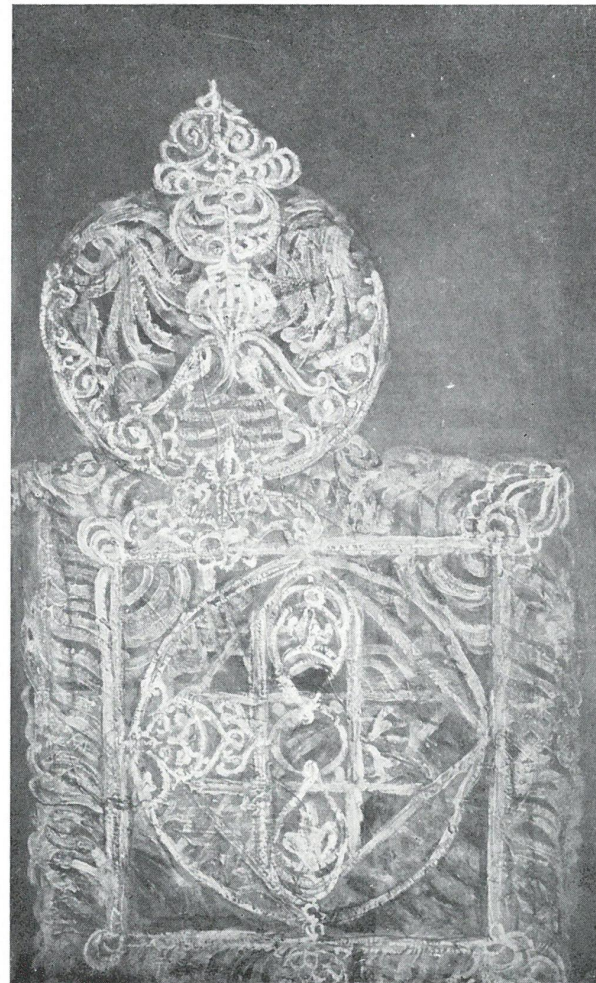
Połączenia nr 9

(poza katalogiem)

Janusz Grzegorz Pabel

Pruszków, Spacerowa 9 m 3

127. Lampa, 1968, technika mieszana, 98 × 70

Wanda Paklikowska-Winnicka

Warszawa, Pl. Zamkowy 1/13 m 9

128. Zaćmienie słońca nr 107, olej, 64 × 149

129. Tryptyk-Kosmos nr 119, olej, 64 × 138
wł. prywatna

130. Podwójny nr 113, olej, 130 × 80
wł. prywatna

Podwójny nr 113

Teresa Panasiuk

Warszawa, Nowy Świat 43 m 10

131. Pejzaż zimowy, 1968, technika mieszana, 107 × 135

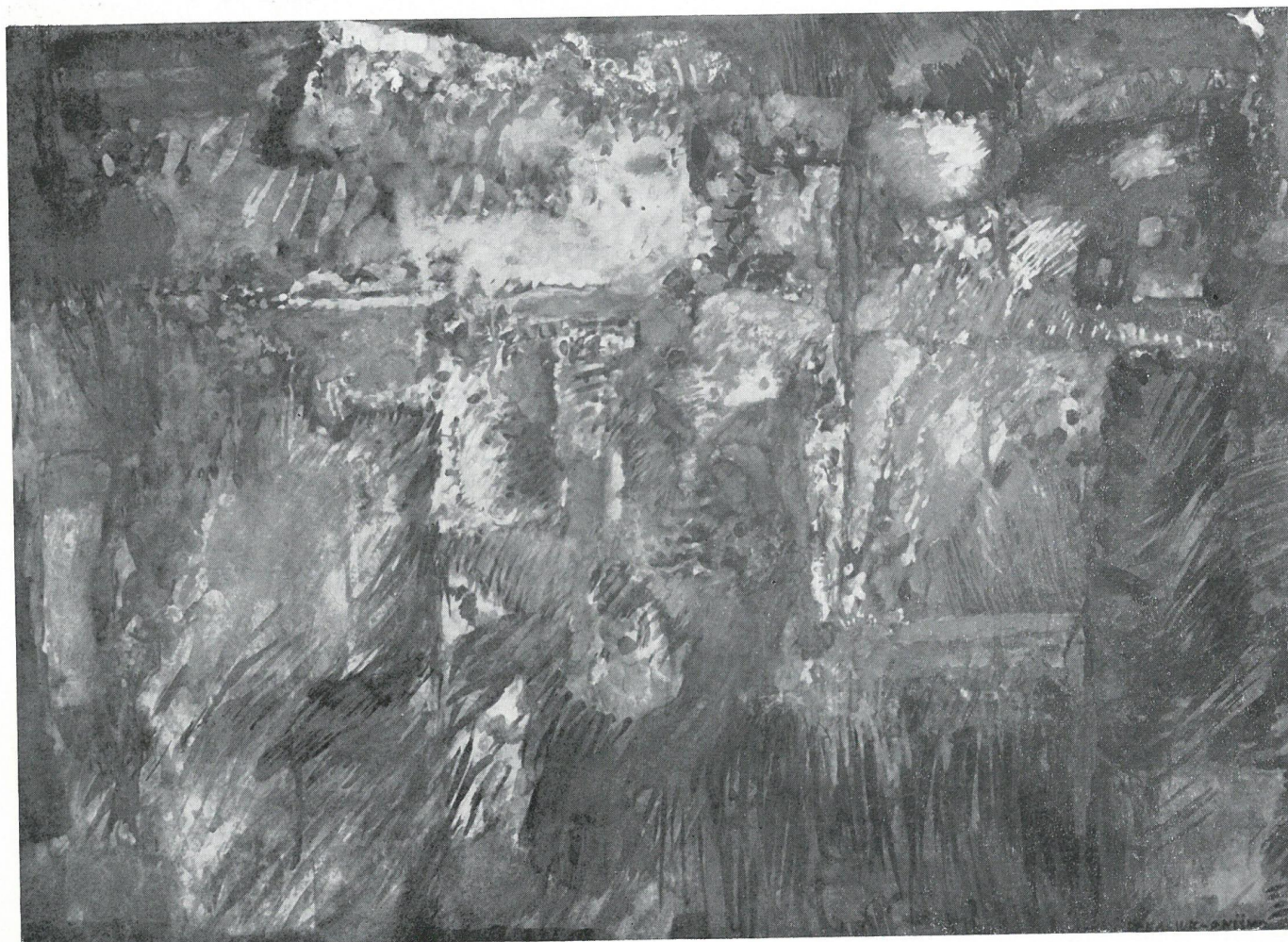
Krystyna Panasiuk-Onisko

Warszawa, Waryńskiego 8 m 17

132. Wiosna, 1967, tempera, 61 × 87

133. Jesień, 1967, tempera, 61 × 87

Jesień

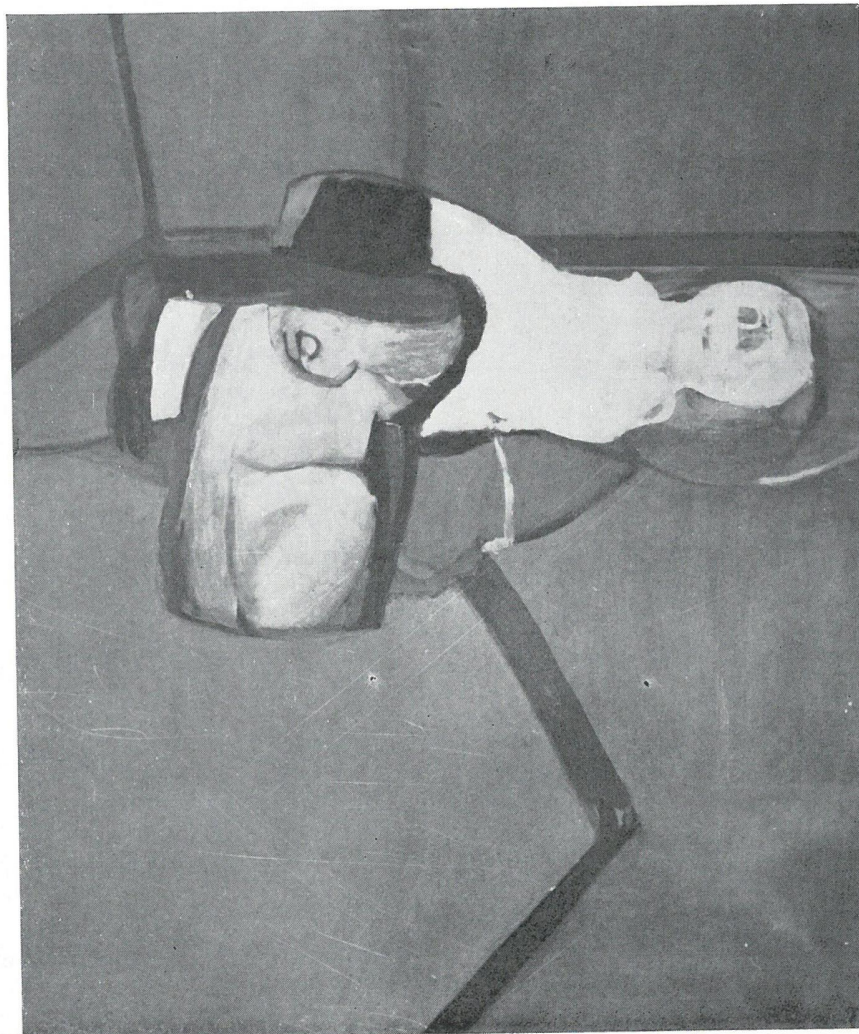

Teresa Pagowska

Warszawa, Szpitalna 8 m 17
134. Trzeci 67, 1967, olej, 145 × 130
135. Czwarty 67, 1967, olej, 150 × 130
136. Ósmy 67, 1967, olej, 130 × 145

Czwarty 67

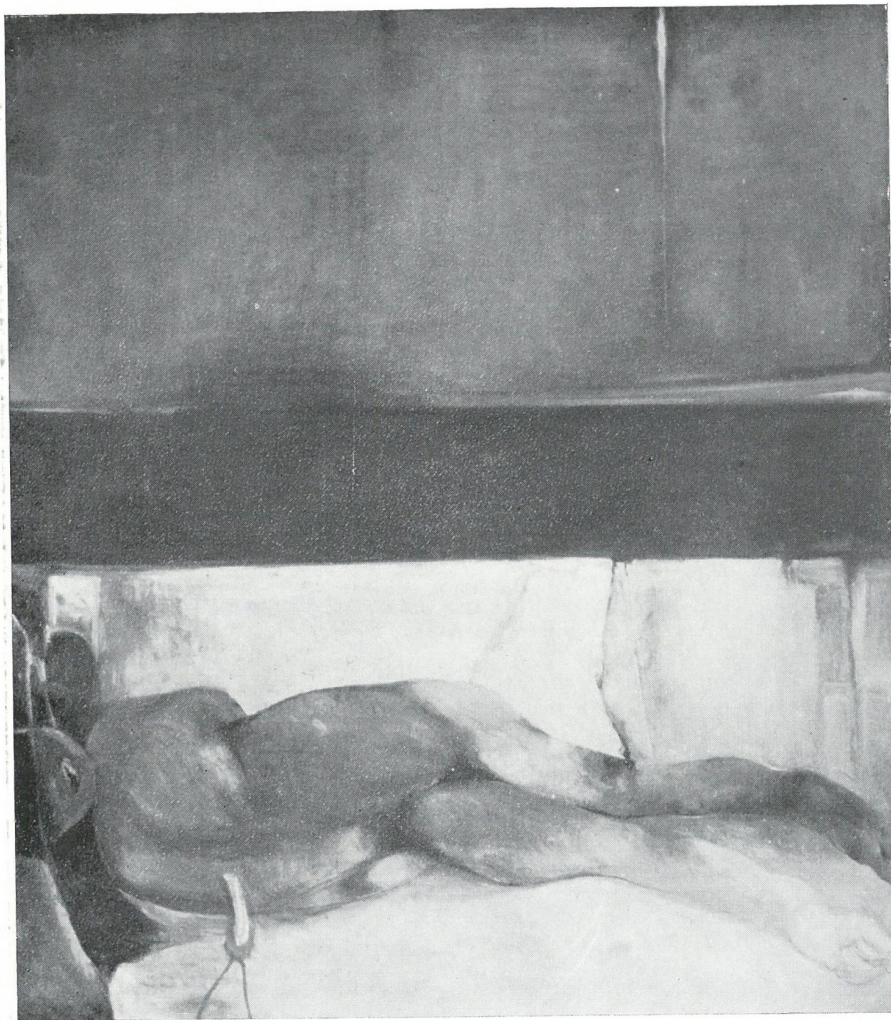

Janina Pol

Warszawa, Freta 14 m 8

137. Leżąca dziewczyna, 1968, olej, 130 × 114

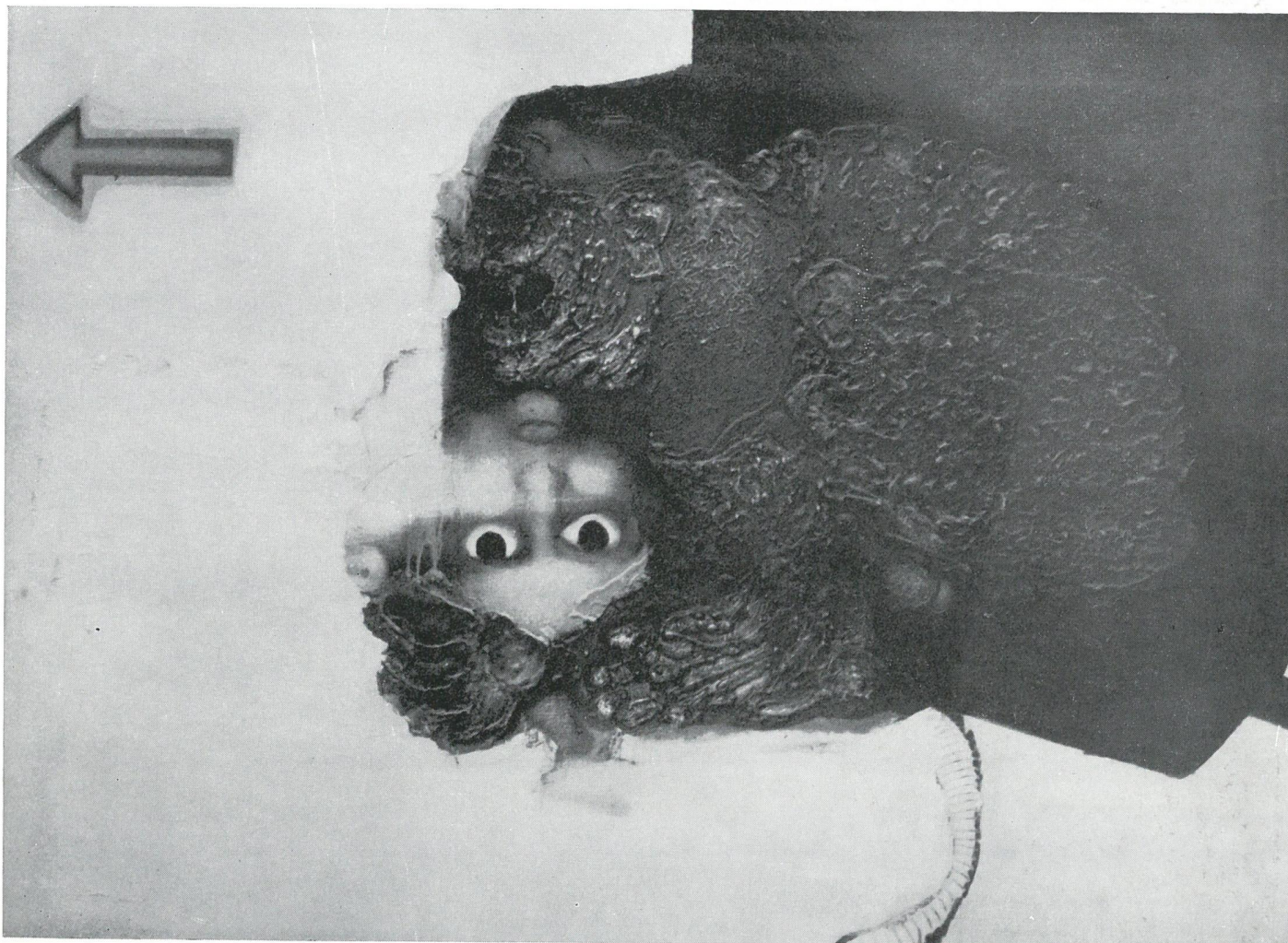
Janusz Przybylski

Warszawa, Staffa 8 m 101

138. Przebudzenie, 1968, olej, 80 × 110

139. Wózek nr IV, 1968, olej, 122 × 91

Przebudzenie

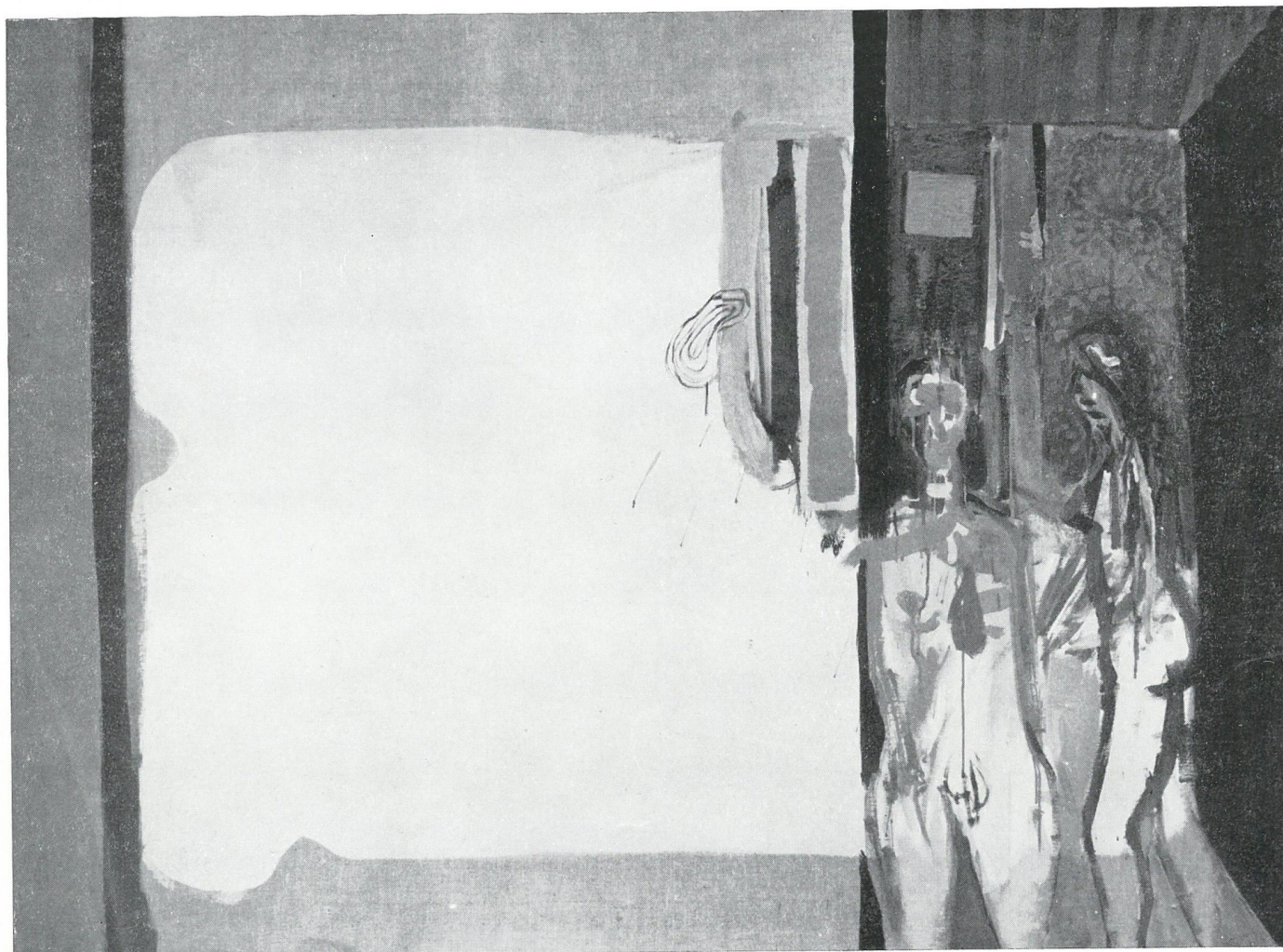
Marek Sapetto

Warszawa, Mickiewicza 13/15 m 15

140. Wnętrze, 1968, technika mieszana, 166 × 140

141. Para, 1968, technika mieszana, 130 × 180

Para

Maria Schwartz-Schier

Sulejówek k/Warszawy, Okuniewska 1 m 21

142. Poezje I, 1967, gwasz, 46 × 46

143. Poezje II, 1967, gwasz, 50 × 70

Poezje I

Jacek Sempoliński

Warszawa, Walecznych 27 m 9

144. Pejzaż-studium światła i przestrzeni, 1967, olej, 65 × 73

145. Pejzaż-studium światła i przestrzeni, 1968, olej, 73 × 92

146. Pejzaż-studium światła i przestrzeni, 1968, olej, 80 × 100

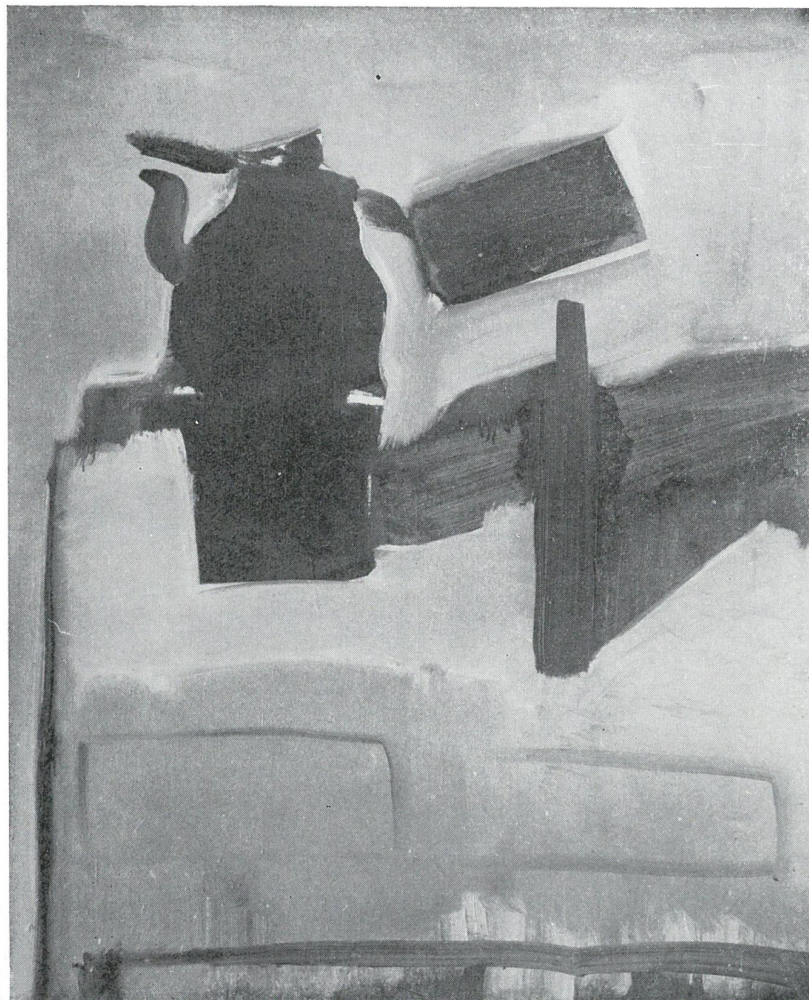
144. Pejzaż-studium światła i przestrzeni

Jacek Sienicki

Warszawa, Rycerska 10 m 10
147. Domy, 1968, olej, 80 × 65
148. Portret, 1968, olej, 80 × 65
149. Garnki, 1968, olej, 100 × 80

Garnki

Magdalena Spasowicz

Warszawa, Pl. Zamkowy 1/13 m 20
150. Plac Zamkowy w nocy, olej, 60 × 73
151. Pejzaż z Rembertowa, olej, 54 × 73

Pejzaż z Rembertowa

Irena Anna Stawińska

Warszawa, Parkowa 13/17 m 131

152. Wspomnienie z krakowskich kościołów, 1968, olej, 97 × 87

Henryk Stażewski

Warszawa, Świerczewskiego 64 m 118
153. Nr 9, 1968, relief, 40 × 40

Jan Stebnowski
Warszawa, Krasickiego 14 m 2
154. Maki, 1968, olej, 115 × 79

Andrzej Strumiłło

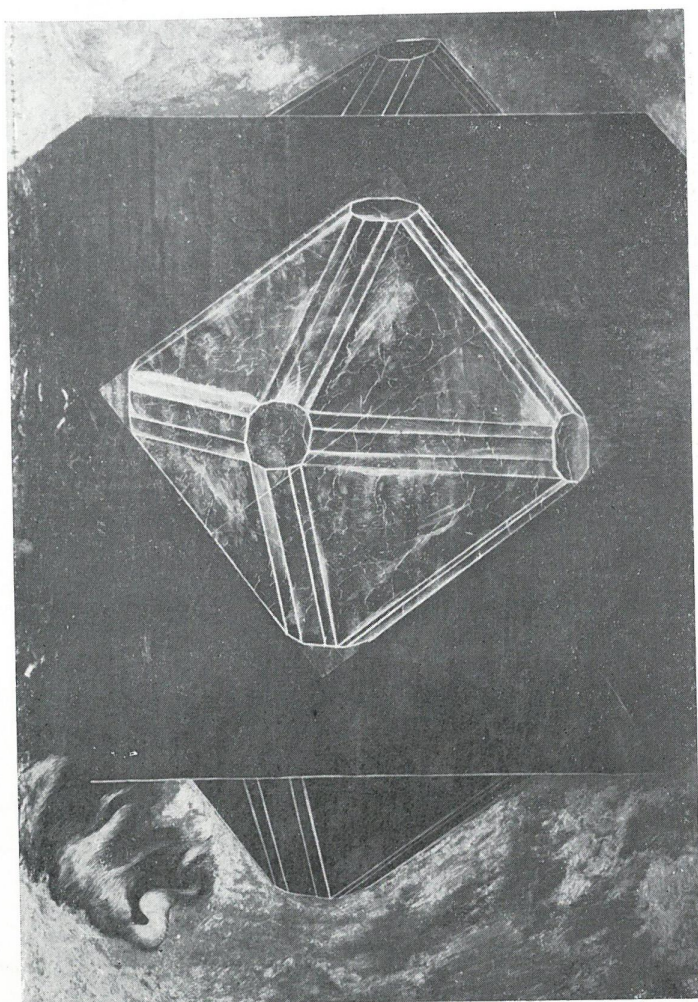
Warszawa, Krzywe Koło 14 m 10

155. Głowa Jowisza, 1966, olej, 100 × 142

156. Kryształ mongolski, 1967, olej, 130 × 90

157. Niebo i ziemia, 1967, olej + emulsja fot., 130 × 114

Kryształ mongolski

Tadeusz Szadeberg

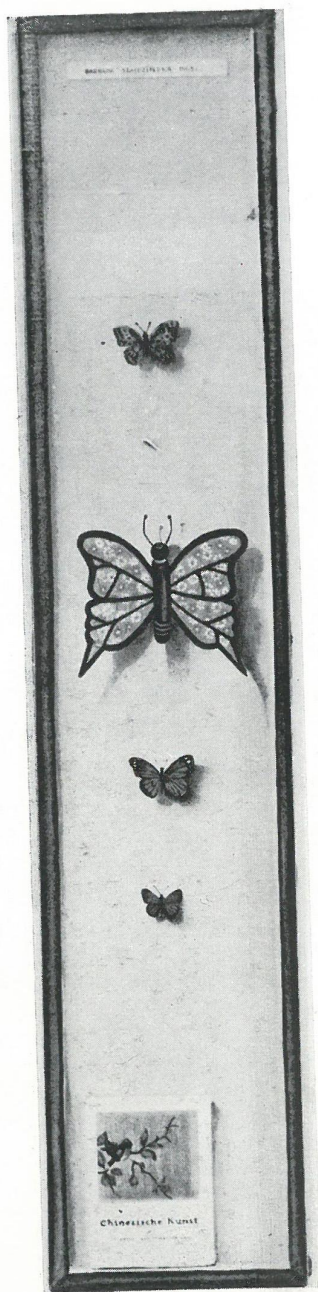
Warszawa, Stara 7a m 2

158. Przedwiośnie na Starej, 1968, olej, 50 × 55

Barbara Szajdzińska-Krawczyk
Łódź, Al. Róż 4 m 6
159. Kartka z albumu, 1968, olej, 66 × 53
160. Ciekawostki, 1968, olej, 125 × 23

Ciekawostki

Wiesław Szamborski

Warszawa, Białostocka 53 m 25

161. Tragiczne wydarzenie, 1968, technika mieszana, 140 × 170

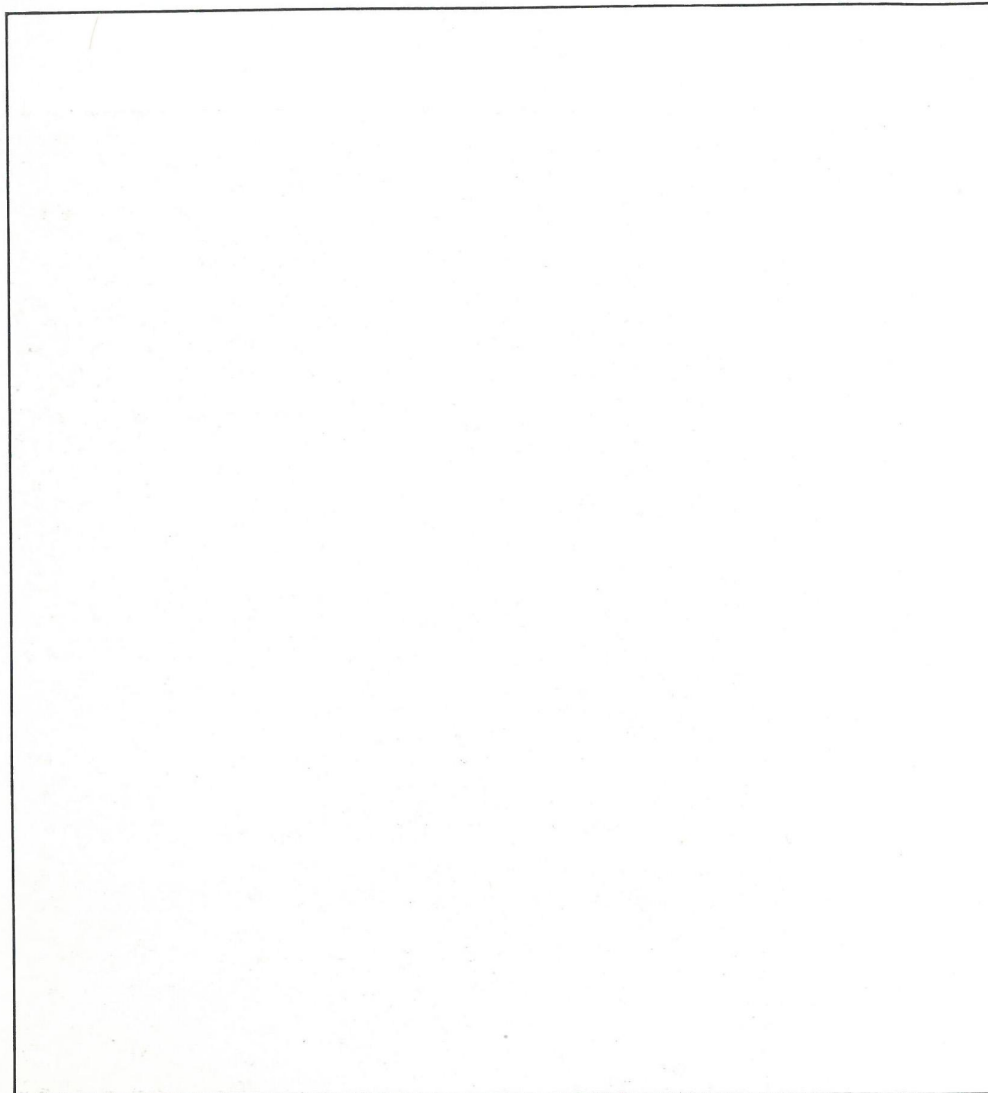

Anna Szpakowska-Kujawska

Wrocław, Sudecka 14a

162. Atomy III, 1968, olej, 150 × 180

163. Atomy IV, 1968, olej, 180 × 180

Barbara Szubińska

Warszawa, Dubois 12 m 15a
164. Egzekucja, 1968, olej, 117 × 88

Julian Szukielowicz

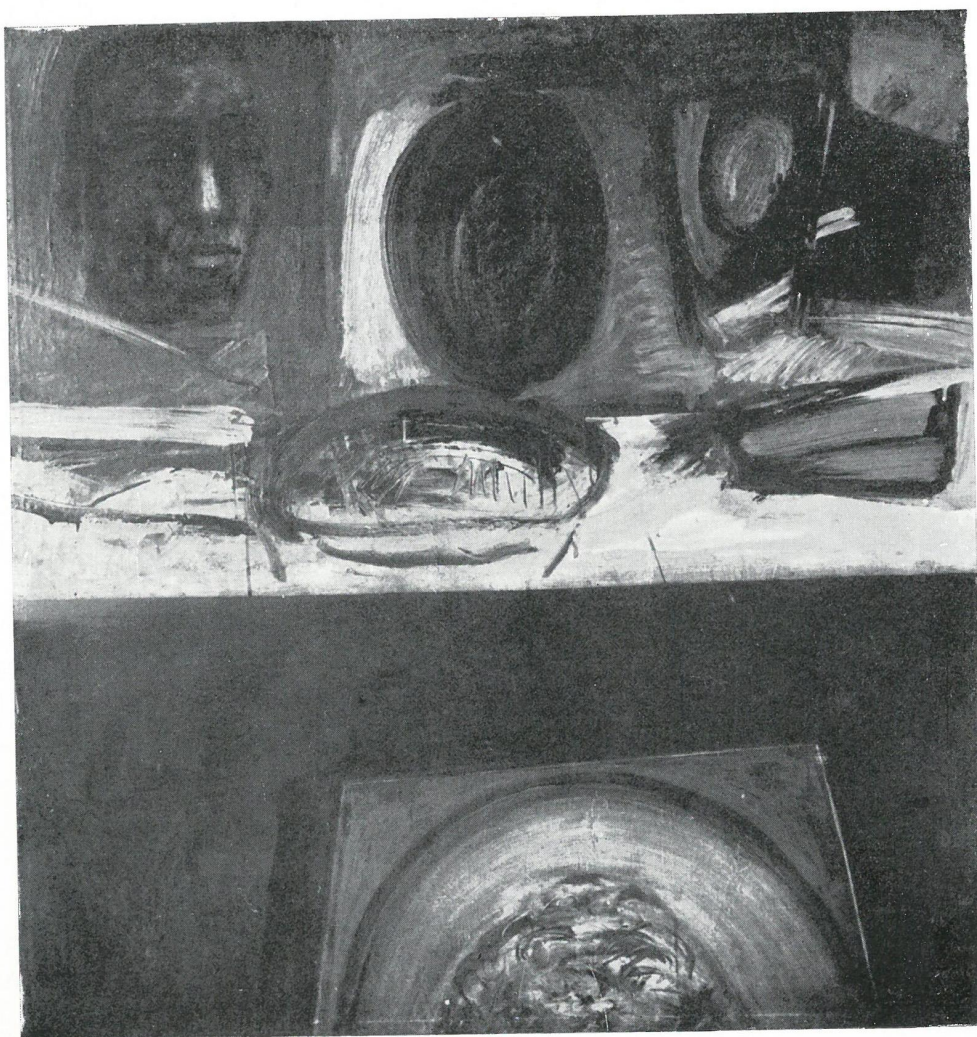
Warszawa, Bugaj 13a m 12

165. Obraz I, 1967, olej, 120 × 120

166. Obraz II, 1968, olej, 130 × 140

167. Obraz III, 1968, olej, 135 × 140

Obraz II

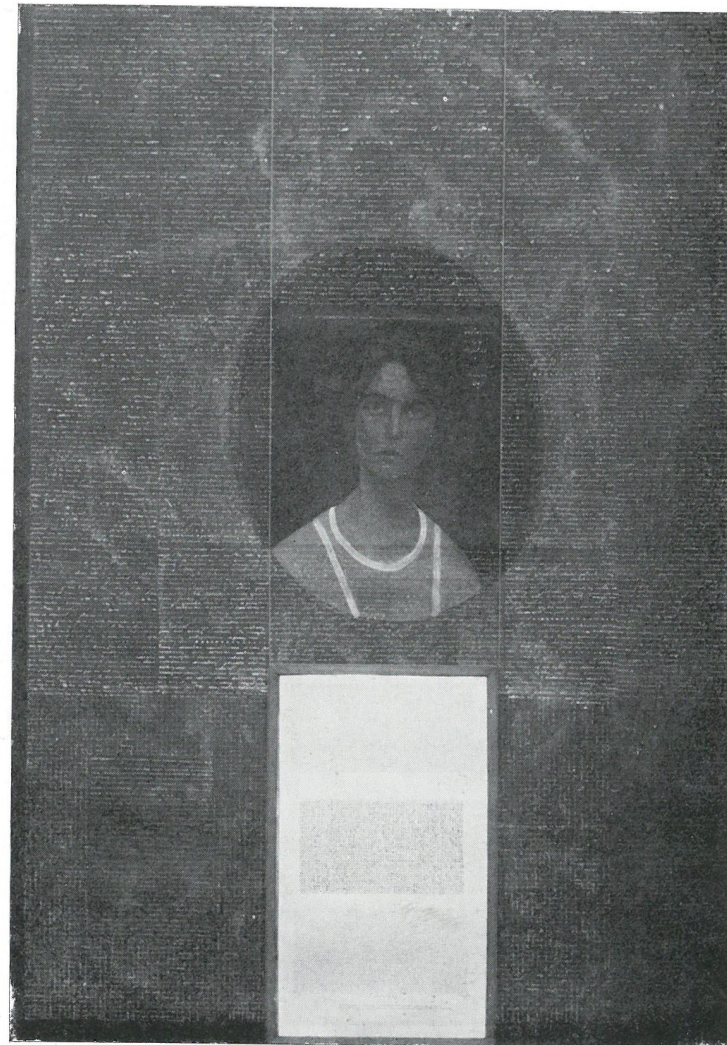
Bogusław Szwacz

Warszawa, Kościelna 8 m 11

168. Arthormegram, 1967, tempera olejna, 220 × 150

169. Arthormegram, 1968, tempera olejna, 300 × 120

168. Arthormegram

Adela Szwaja

Warszawa, Biało-brzeska 19 m 75

170. Miasto w nocy, 1967, olej, 180 × 150

171. Światła, olej, 150 × 130

Światła

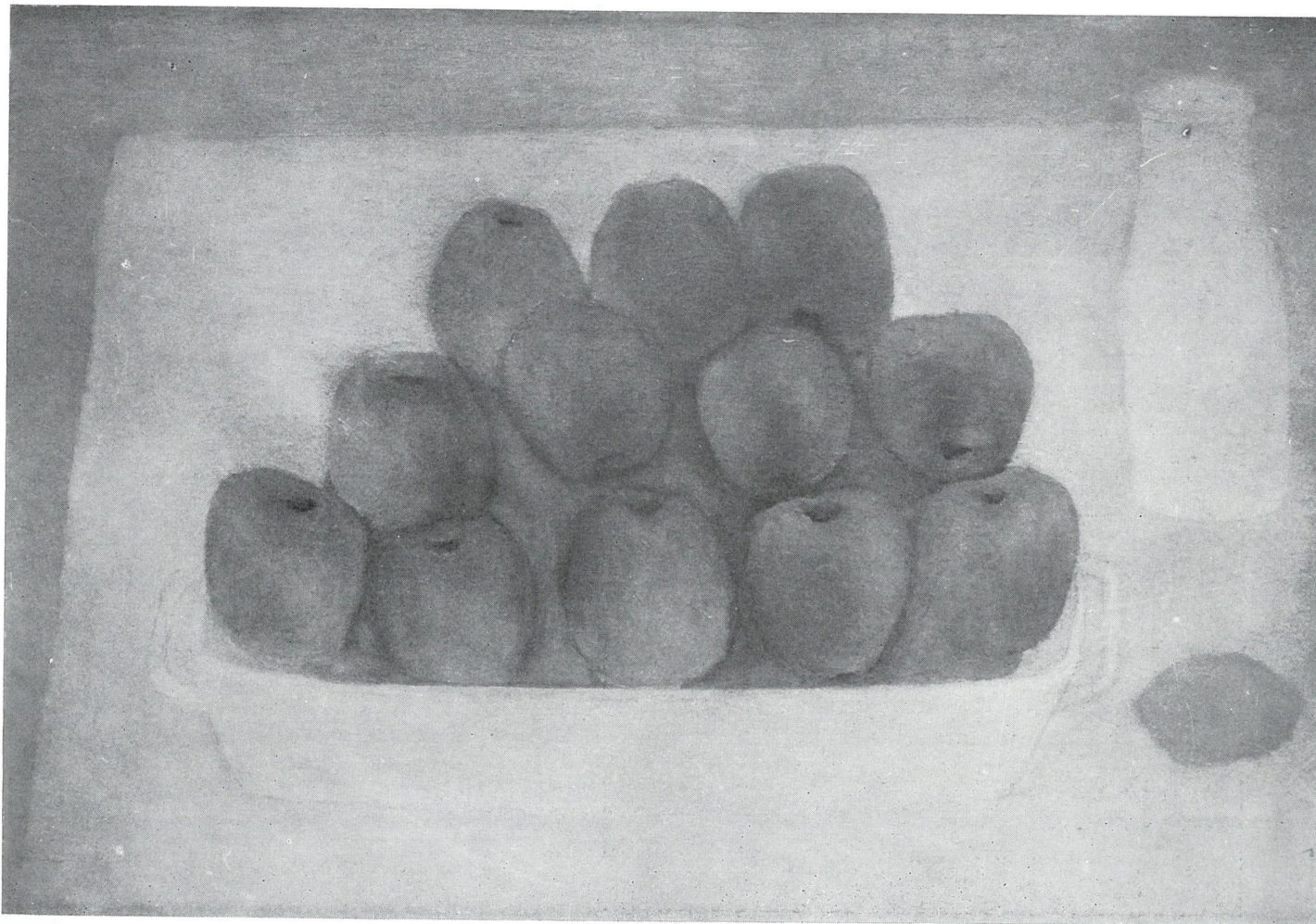

Wincenty Śliwiński

Warszawa, Tatrzańska 4 m 78

172. Martwa natura z czerwonymi jabłkami, 1968, olej, 57 × 84

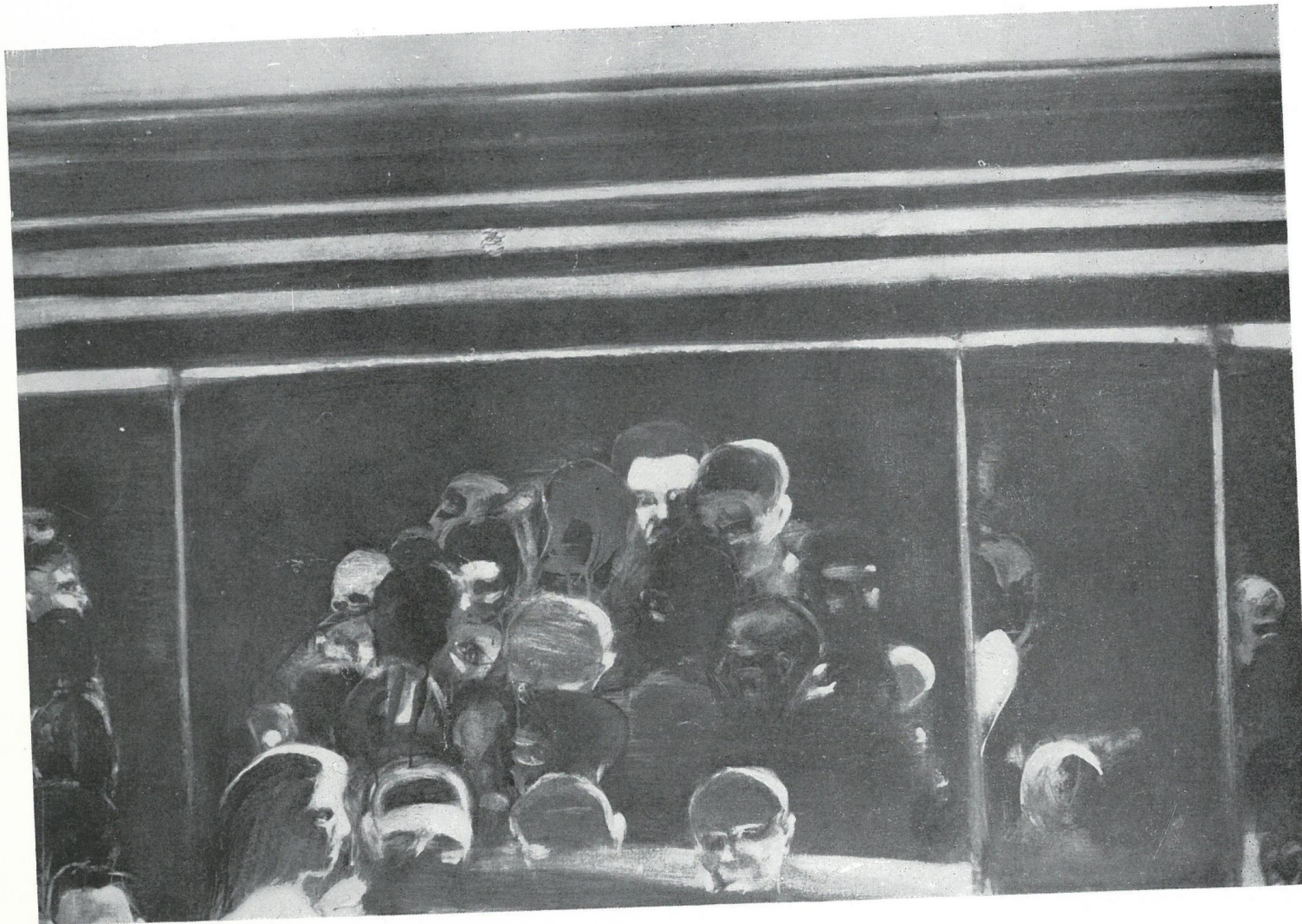

Jan Świtka

Poznań, Słowackiego 19 m 3
173. Kilkunastu, 1967, olej, 83 × 120
174. Bokser, 1968, olej, 100 × 65

Kilkunastu

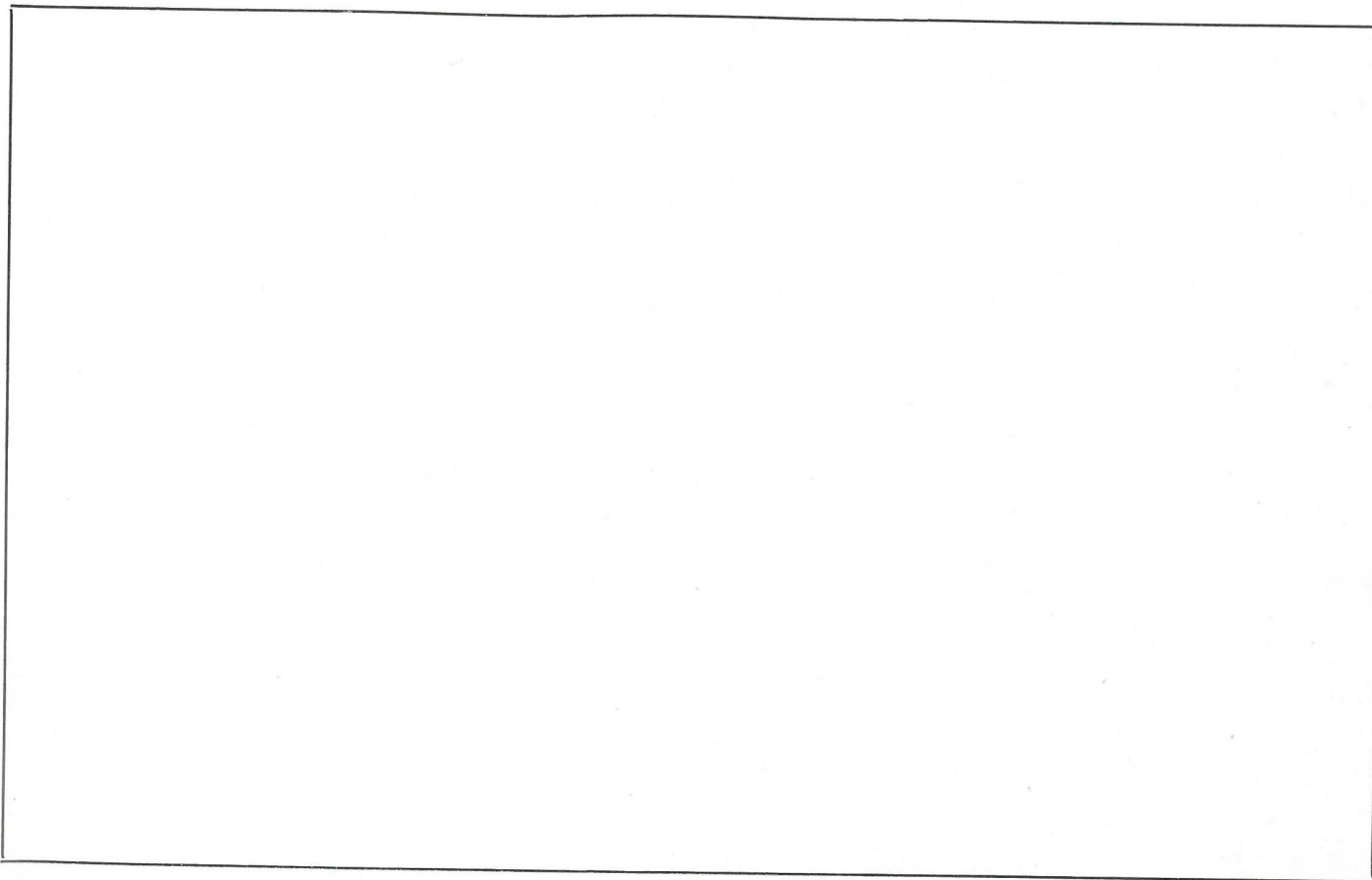

Jerzy Tchórzewski

Warszawa, Świerczewskiego 68 m 118

175. Postać II, 1968, olej, 162 × 130

176. Postać III, 1968, olej, 162 × 130

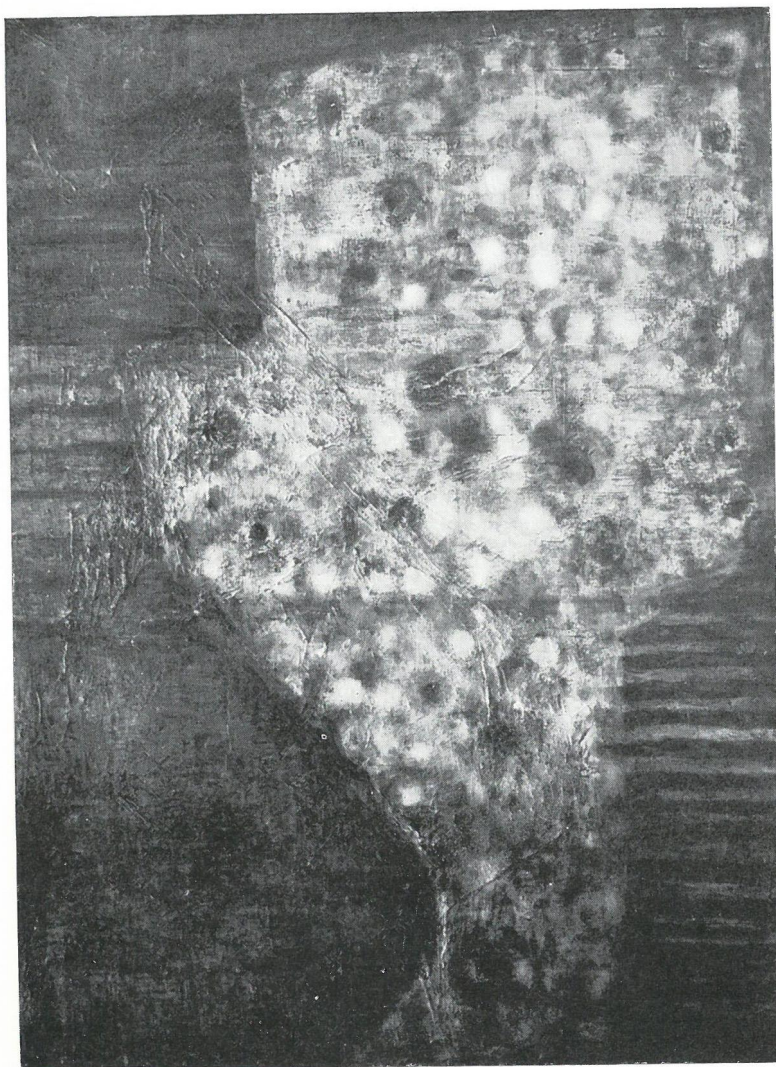

Maria Teisseyre

Warszawa, Kanonia 20 m 4

177. Wegetacja IV, 1967, olej, 100 x 71

Helena Walicka

Warszawa, Brzozowa 5/7/9 m 8

178. Amonity-Tryptyk, 1968, olej, 92 × 73

(cz. I Tryptyku)

Jerzy Wolff

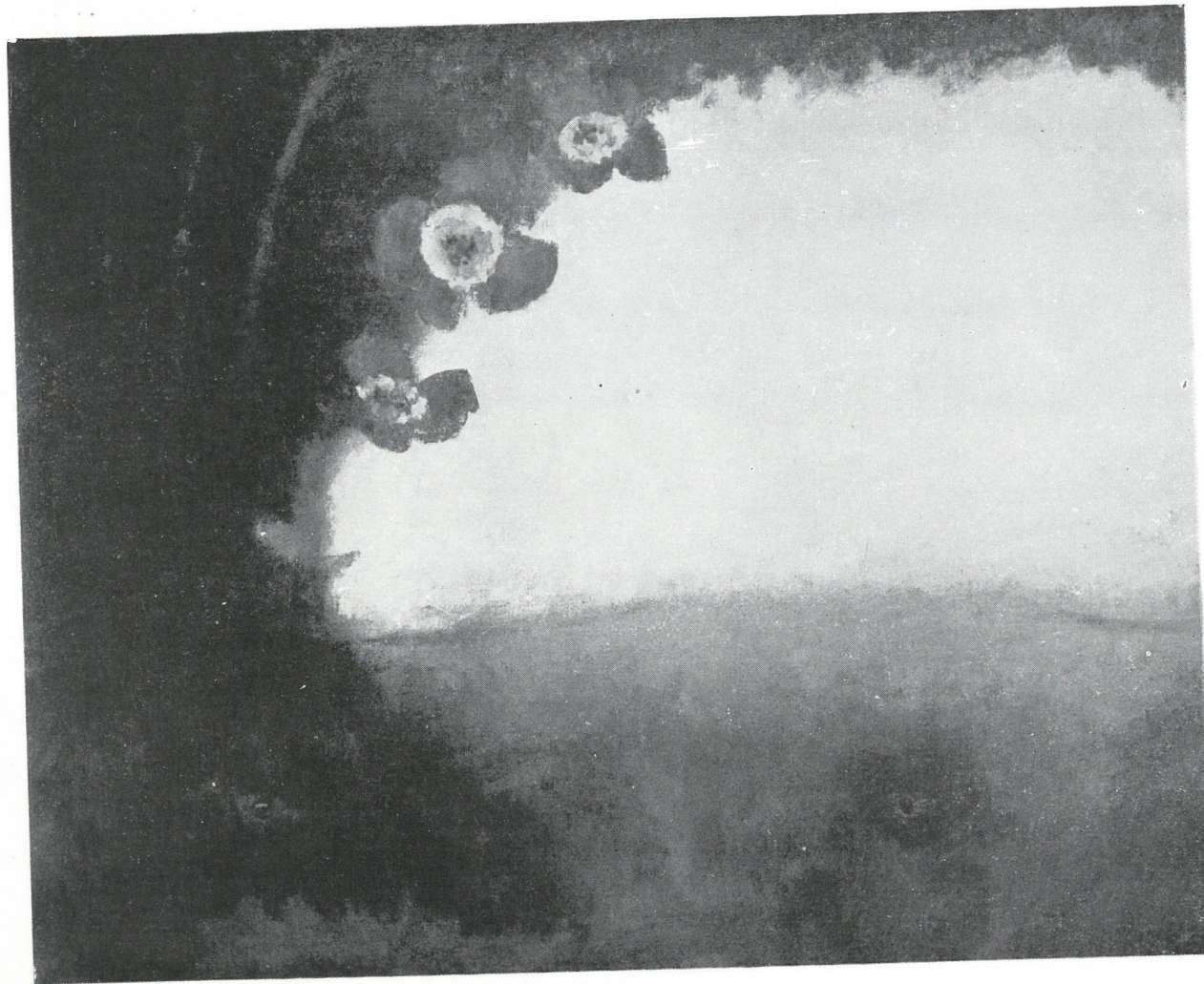
Laski k/Warszawy, Zakład dla Ociemniałych

179. Złota tarcza, 1967, olej, 73 × 92

180. Papierowe kwiaty, 1967, olej, 100 × 81

181. Pejzaż z Wenus II, 1968, olej, 65 × 81

Pejzaż z Wenus II

Krzysztof Zeydler-Zborowski

Warszawa, Krucza 51 m 130

182. Samotny, 1967/8, olej, 97 × 84

Rajmund Ziemski

Warszawa, Nowotki 10 m 20a

183. Pejzaż 19/67, 1967, olej, 120 × 120

184. Pejzaż 3/68, 1968, olej, 120 × 120

Pejzaż 19/67

Stanisław Żółtowski

Warszawa, Al. Jerozolimskie 11/19 m 20b
185. Kompozycja na temat włoski, 1967, olej, 150 × 150

2

zba

rze

rzeźba rze

rzeźba

KOMISJA KWALIFIKACYJNA

Przewodniczący

Stanisław Sikora

Członkowie

Zofia Demkowska

Stefan Durmaj

Lech Grabowski

Alfons Karny

Antoni Łyżwański

Józef Markiewicz

Edmund Matuszek

Juliusz Starzyński

Mieczysław Welter

Kazimierz Żywuszko

Komisarz wystawy

Bohdan Chmielewski

Festiwal Sztuk Pięknych w Warszawie ma rangę i zasięg ogólnopolski. Biorą w nim udział zaproszeni artyści ze wszystkich dzielnic Polski. Na terenie rzeźby jest to fakt szczególnie godny odnotowania. O ile bowiem twierdzenie o istnieniu dwu szkół — warszawskiej i krakowskiej — na terenie polskiej rzeźby znajduje ciągłe uzasadnienie i bez większego trudu można wyliczyć ukształtowane już przez dziesiątki lat cechy dla owych szkół charakterystyczne — trudno dziś mówić o tym co do niedawna było właściwie faktem, o wyłączości tych dwu ośrodków, lub choćby tylko o ich zbyt wyraźnej supremacji.

W wielu miastach Polski działają rzeźbiarze, którzy talentem, wiedzą i inwencją nie ustępują swym kolegom z wielkich centrów administracyjnych i kulturowych będących zazwyczaj siedzibą wyższych uczelni plastycznych. W ten sposób zniknęło dziś pojęcie artystycznej prowincji. Nie może zresztą być inaczej w dobie sprawnie działających środków masowego przekazu, łatwych i licznych kontaktów osobistych ciągle w tym środowisku odgrywających niebagatelną rolę a sprzyjających wymianie doświadczeń i poglądów, oraz nieustannej migracji artystów — czynników sprawiających, że wszelkie środowiska twórcze trzeba traktować jako środowiska otwarte, chłonne i ekspansywne jednocześnie. Nie sumujące się lecz będące integralnymi częściami tego samego organizmu. Współczesna rzeźba — podobnie jak inne dziedziny sztuk plastycznych — nie ceniąc autorytetów, szukająca dla siebie ciągle nowych możliwości ekspresji, penetrująca i zagarnia-

jąca — co zresztą charakterystyczne jest dla sztuki współczesnej w ogóle — obszary od jej właściwych zainteresowań tradycyjnie odległe jak ceramika a nawet biżuteria, aby uczynić je terenem twórczej manifestacji, wążąc się na zuchwałe i ryzykowne eksperymenty — okazuje się niezmiernie oporna przy wszelkich próbach jednoznacznej klasyfikacji.

Wszystkie te cechy odnajdziemy w polskiej rzeźbie. Niejednokrotnie zwracano już uwagę na różnorodność przenikających ją tendencji zamykających się między biegunami przeciwnych poszukiwań, od prób formułowania lapidarnych, najprostszych rzeźbiarskich znaków — aż po złożone konstrukcje z pogranicza architektury i wielomateriałowe „asamblaże”, od pełnego ascezy poszanowania struktury tworzywa — po nie liczącą się z materiałem grę z wyobraźni zrodzonych form. W sumie jest to prostym i bezpośrednim potwierdzeniem faktu, że polska rzeźba znajduje się dziś w kręgu tych samych horyzontów, które określają rzeźbę europejską czy światową.

Pragnienie dotrzymania kroku lawinowo narastającym przemianom — wypływające ze zrozumiałego lęku przed partykularyzmem — mogło oczywiście łatwo przerodzić się w jego przeciwieństwo — formalistyczny kosmopolityzm. Rzeźba nasza jest jednak bardziej wrosła w tradycję niż odkrywa to gra pozorów formalnego nowatorstwa, tak łatwo wpadającego w oczy zwłaszcza przyzwyczajone do szukania jego śladów. Jednym z takich ogniw okazuje się mocno związana z przeszłością i niezwykle dziś jednocześnie żywotna rzeźba w dREW-

nie. Jej problemy przeniosło aż po próg dnia dzisiejszego wielu wybitnych artystów. Marian Wnuk i Antoni Kenar a wcześniej nieco potężna indywidualność Jana Szczepkowskiego. Od niego droga wiedzie wstecz poprzez „Sztukę stosowaną” i „Warsztaty krakowskie” aż w głąb wieku XIX do „Sztuki” i Witkiewicza nabierając znamion orientacji artystycznej daleko wykraczającej poza problemy materiałowe — o dużym ideowym zaangażowaniu. Ma w tej tradycji udział niebagatelny także zapomniana dziś rzeźba formistyczna, której wpływy odbiły się na niejednym dziele twórców starszego pokolenia do dziś działających.

Drewno — materiał obciążony bardzo starą i żywotną tradycją o dwoistym charakterze magiczno-rytualnym i ludowo-snyckim — wymaga przewartościowania dotychczasowych kryteriów i odrzucenia wielu sądów mających już moc powszechnie przyjętych stereotypów — aby nie okazał się zbyt przytłaczający, doskonały w swej prostocie gest Chrystusa fraszliwego lub zbyt sugestywny rzezany na kalenicy ornament. Trud ów został podjęty i właśnie rzeźba w drewnie stała się jedną z dróg prowadzących w plener — newralgiczny punkt w poszukiwaniach rzeźby współczesnej. Nieprzypadkowo. Przestrzeń i światło są nie tylko uzupełnieniem jej tkanki — są bramą przez którą wkracza na obszary bezpośredniego, społecznego działania.

Właśnie rzeźba współczesna potrafiła odnaleźć i określić się w symbolach trwale związanych z faktami o wielkim znaczeniu dla kultury, z ideami o rodowodzie sięgającym dni gdy

zagrożone były nawet biologiczne podstawy istnienia narodów. W skondensowanej formie objawia się to w pomniku, rzeźbie najbardziej oczywście i powszechnie i najbardziej bezpośrednio jednocześnie podległej społecznej percepcji.

Poza pomnikiem-symbolem jest tu jeszcze oczywście problem rzeźby plenerowej znacznie szerszej pojętej i pełniącej w procesach socjalizacji sztuki niemałą rolę. Cóż bowiem może mieć działanie bardziej bezpośrednie i społecznie bardziej dalekosiężne niż dzieło bez reszty wtopione w krajobraz gospodarczej działalności człowieka — istniejące na codzień, wszechobecne i wszechdostępne w całej złożoności swych estetycznych i wychowawczych funkcji, jeśli nawet realizują się one poprzez formy najbardziej użytkowe?

Wzrost zainteresowania rzeźbą — nieporównywalny ze stanem sprzed lat choćby pięćdziesięciu jeszcze — nie mówiąc już o czasach opisywanych tak sugestywnie przez Sygietyńskiego i Witkiewicza — ma źródło nie tylko, jak mogłoby się wydawać, w zadziwiającym bogactwie rzeźbiarskich poczynąń lat ostatnich. Rozwój rzeźby sam w sposób oczywisty uwarunkowany jest bowiem społecznym zapotrzebowaniem na sztukę zaangażowaną. Jednym słowem na sztukę zdolną zamknąć, utrwalić i przekazać tragiczny sens zdarzeń w jakie obfitowała historia niedawnych dziesięcioleci w równym stopniu jak i patos pokojowego bytowania oraz smak codzienności.

Jedne stały się udziałem rzeźby monumentalnej — te drugie najprostsze i zwyczajne — sięgając do przykładu najbardziej

wyrazistego — ożywiły przeciwny monumentowi pomnika
biegun rzeźbiarskich możliwości, mały relief do niedawna
wiedzący w odświętnej konwencji dostojnego portretu
oficjalnego i pamiątkowego medalu.

Właściwym podmiotem sztuki jest bowiem zawsze człowiek.

Do jego przeżyć wraca z najdalszych nawet wędrówek przez
obszary eksperymentu aby przyoblec je w kształt doskona-
łego piękna. To sprawy ludzkie heroiczne i wzniosłe, tra-
giczne lub zwyczajne dają ciało i krew jej kształtom, a barwę
jej radościom i cierpieniom.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J. Kłopotowski' with a stylized flourish at the end.

Halina Bajorska-Flisakowa

Warszawa, Barbary 2 m 4

1. Dziewczynka, gips, wys. 67
2. Wietnam, gips patynowany, wys. 80
3. Tragedia, blacha, wys. 90

Dziewczynka

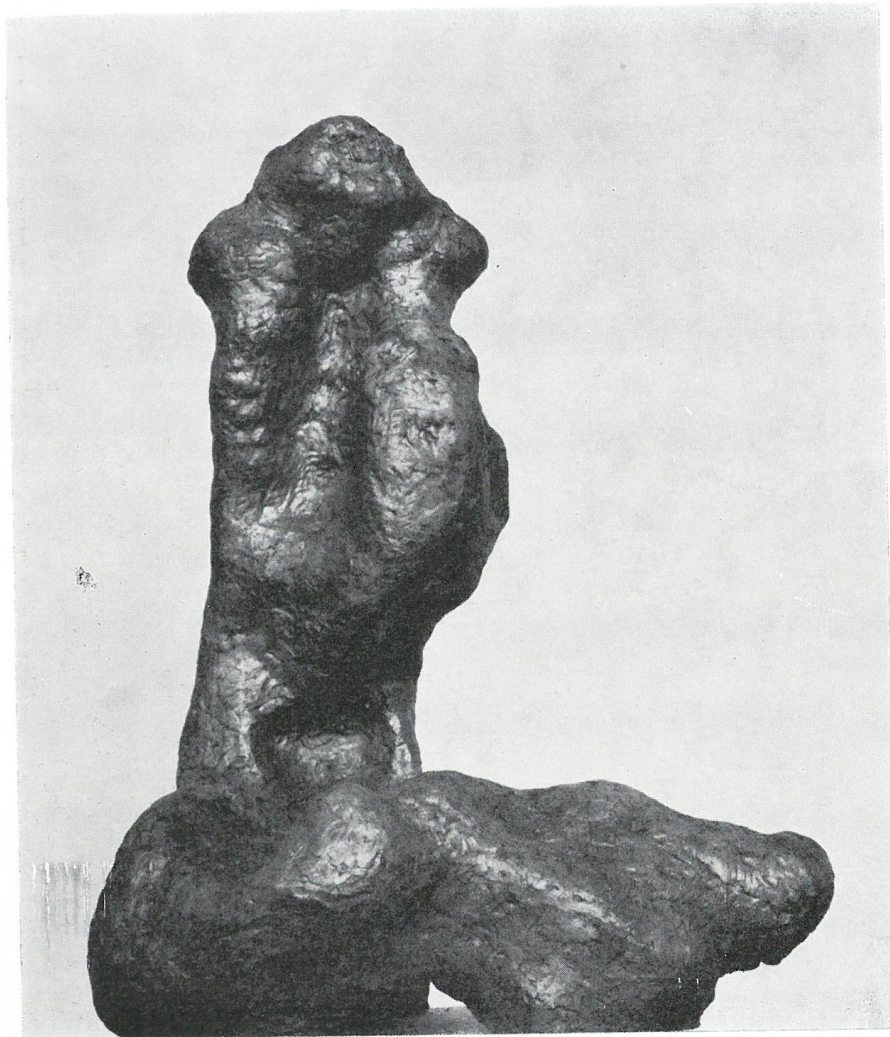
Janina Barcicka

Warszawa, Narbutta 22

4. Niepokój i rezygnacja, ceramika, wys. 115

5. Groza i cierpienie, ceramika, wys. 130

Niepokój i rezygnacja

Aleksandra Bortowska

Toruń, Mickiewicza 1/3

6. Warszawska Jesień, 1968, brąz, 150 × 120 mm

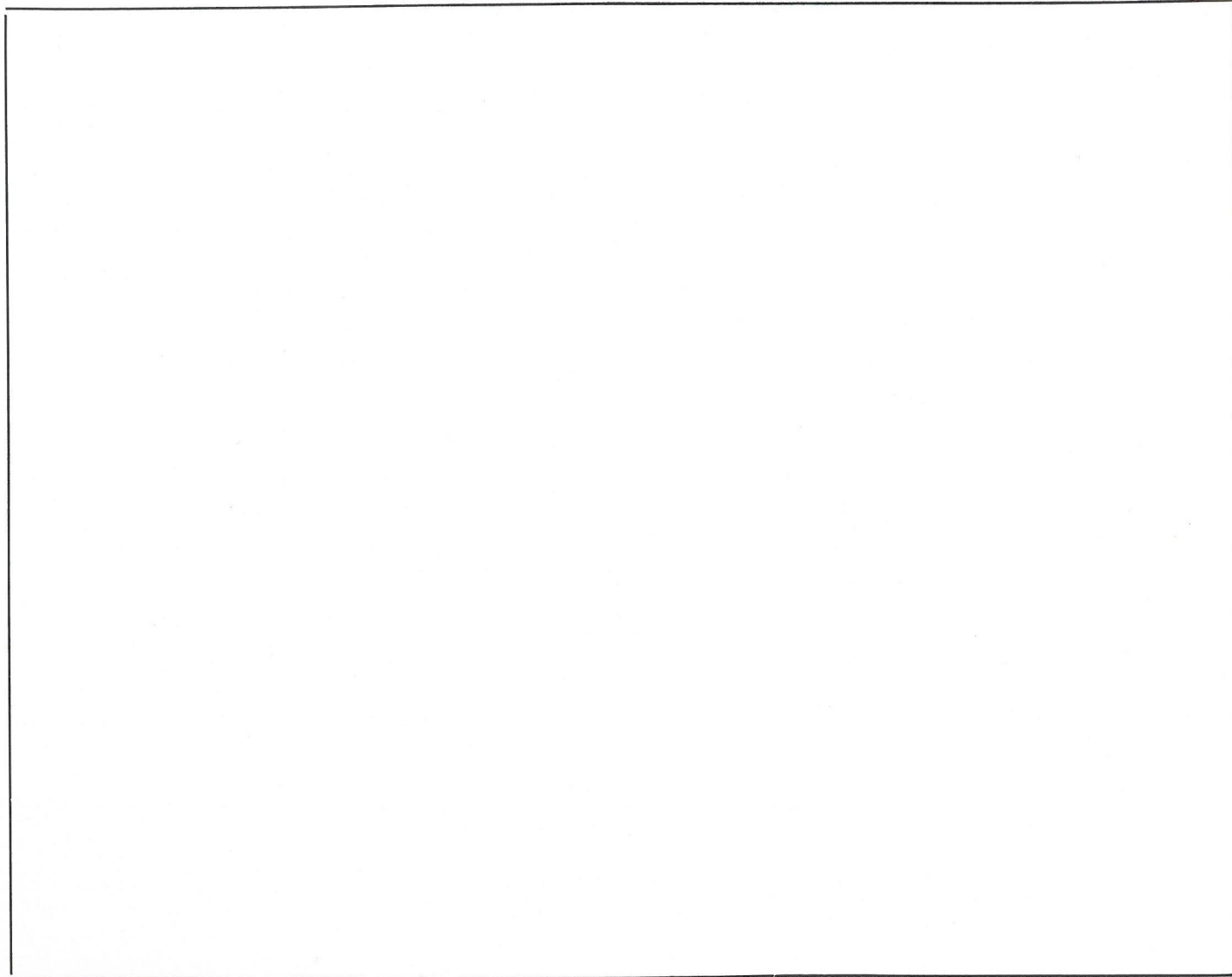
Domicela Bożekowska

Warszawa, Smolna 30 m 3

Z cyklu „Moje zwierzęta”

7. Najpiękniejsza, kamionka, dł. 240

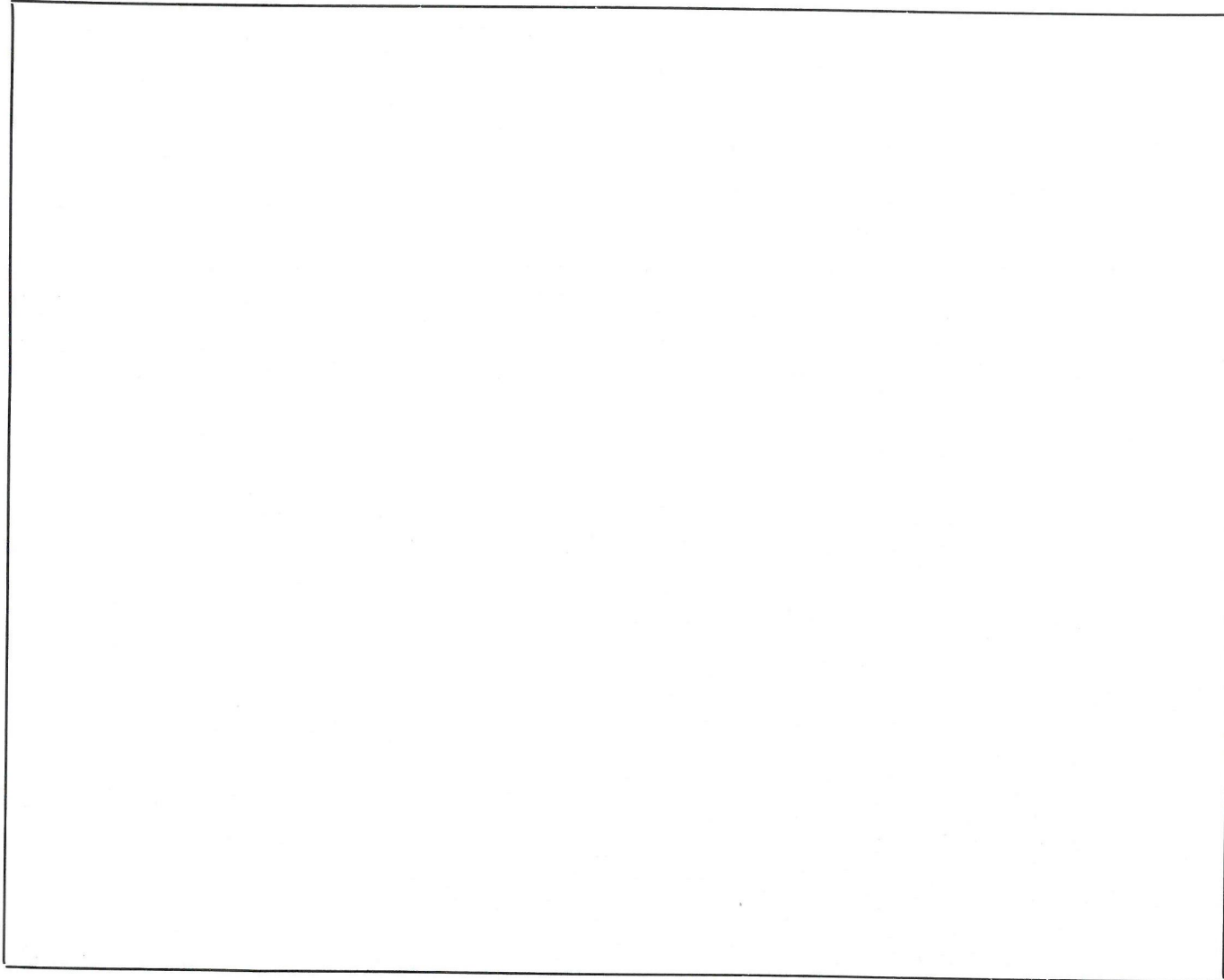
8. Fuga, drewno afromozja, dł. 240

Teresa Brzósiewicz

Warszawa, Magiera 25a m 32a

9. Panna leśna, drewno polichromowane, wys. 300

Regina Bułatowicz-Ziemia

Warszawa, al. Jerozolimskie 21 m 47

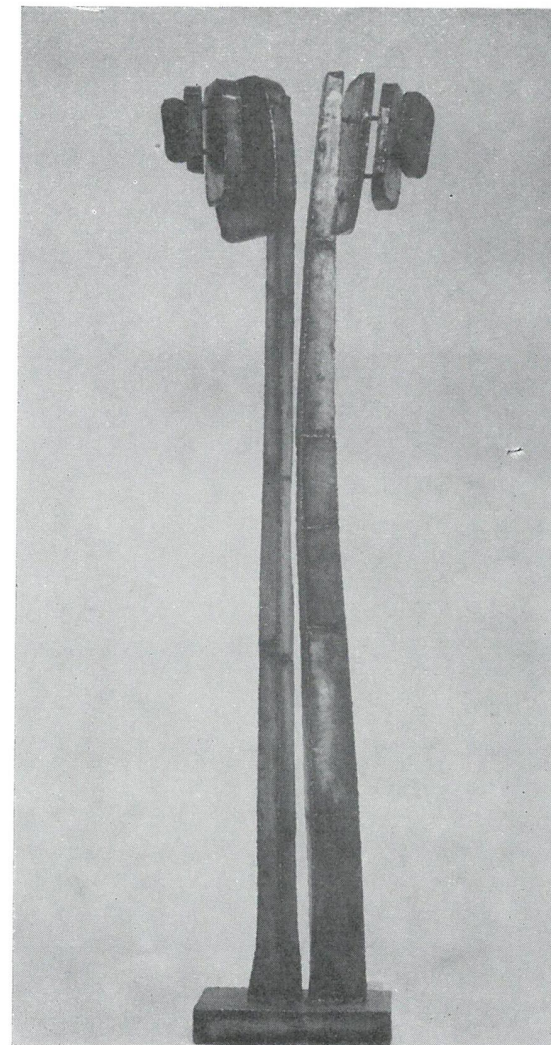
10. Pani W., 1967, ceramika, wys. 113

11. Postrzyżyny, 1968, terakota, wys. 82

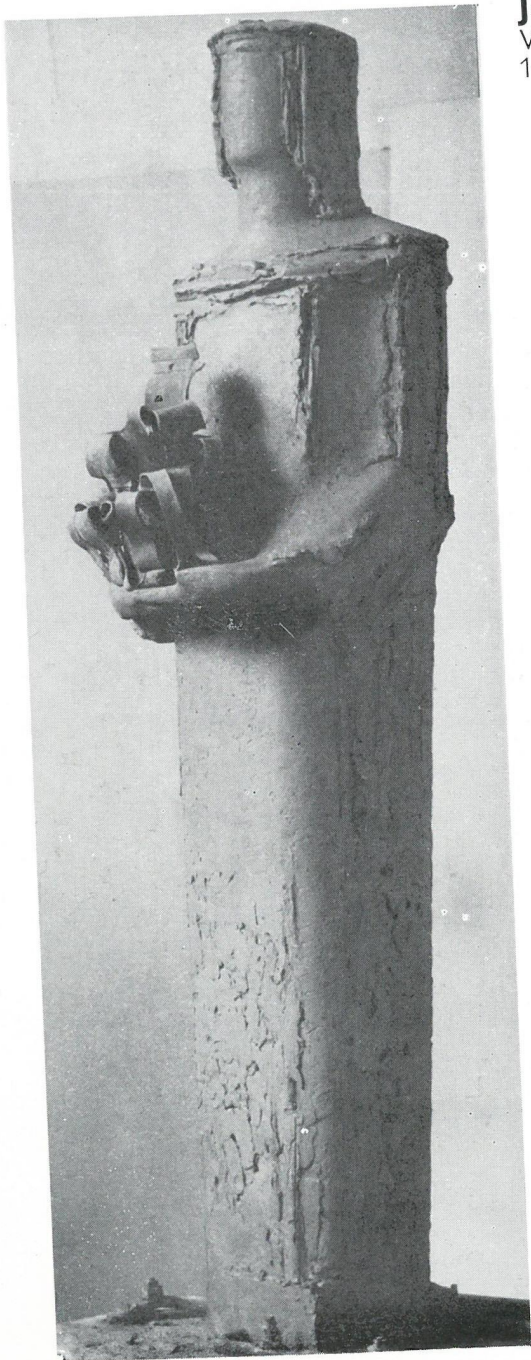
12. Syrena z kwiatkiem, ceramika, wys. 90, dł. 90

Postrzyżyny

Dobiesław Cegielski
Warszawa, Waryńskiego 9 m 38
13. 3 i 4, 1968, metal spawany, wys. 180

Jerzy Chojnacki
Warszawa, Niekańska 29
14. Relikt, sztuczny kamień, wys. 205

Bronisław Chromy

Kraków, Halki 5

- 15. Partyzantom polskim, medal brąz, Ø 260 mm
- 16. Za zasługi w żywieniu partyzantów, medal brąz, Ø 250 mm
- 17. Za zasługi w ratowaniu rannych partyzantów, medal brąz, Ø 250 mm

Za zasługi w żywieniu partyzantów

Wiktoria Czechowska-Antoniewska

Warszawa, Lipska 20 m 5

18. Portret, aluminium, wys. 41

Wojciech Czerwosz

Warszawa, Zakopiańska 31

19. Millenium Poloniae, 1967, medal brąz, Ø 180 mm

20. „Lady”, 1968, ceramika, Ø 160 mm

Millenium Poloniae

Teodora Dąbrowska

Warszawa, Noakowskiego 12

21. Mickiewicz, sztuczny kamień, wys. 50

Zofia Demkowska

Warszawa, Nowomiejska 11 m 15

22. Pejzaż letni I, 1967, plakieta brąz, 170 × 120 mm

23. Pejzaż letni II, 1967, plakieta brąz, 100 × 135 mm

24. Nad stawem, 1967, plakieta brąz, 160 × 150 mm

Pejzaż letni II

Anna Dębska

Warszawa, Nowy Świat 41 m 57b

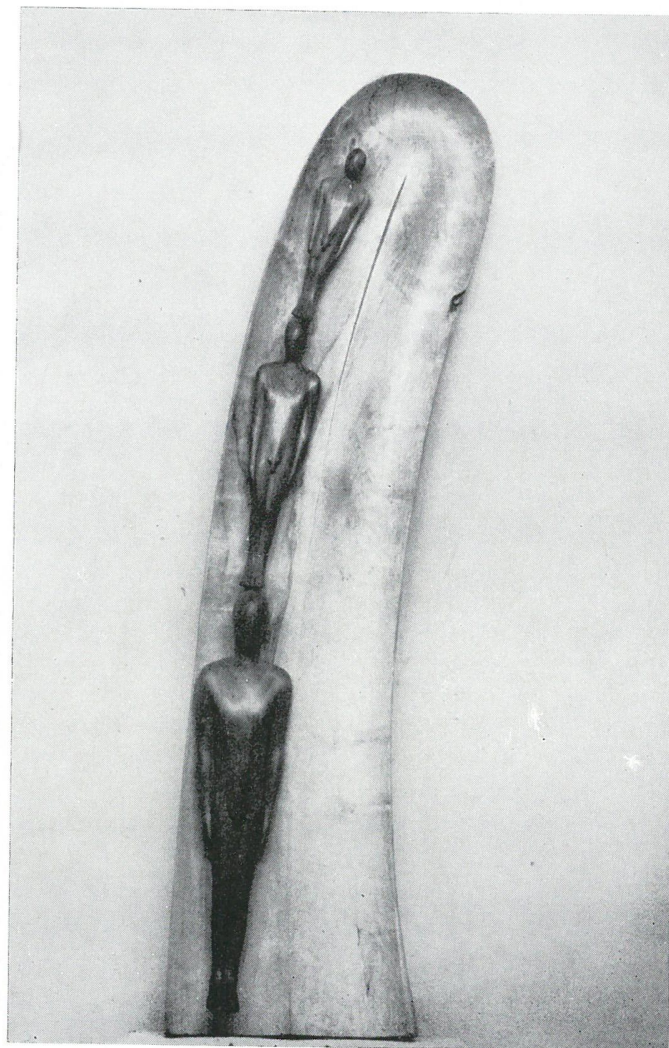
25. Żrebaki, 1968, sztuczny kamień metalizowany brązem, wys. 330

26. Jelenie, 1968, sztuczny kamień metalizowany brązem, dł. 120

Jelenie

Tadeusz Durański
Ożarów, Korpki 12
27. Niedostąpienie, 1968, drewno, 150 × 70

Władysław Dariusz Frycz

Warszawa, Rynek Nowomiejski 8 m 20

28. Dedal i Ikar, metal + żeliwo, wys. 105

28a. Sarny, blacha stalowa, miedź, emalia, wys. 150

Dedal i Ikar

Maria Furowicz-Jankowska

Warszawa, Walecznych 7 m 1

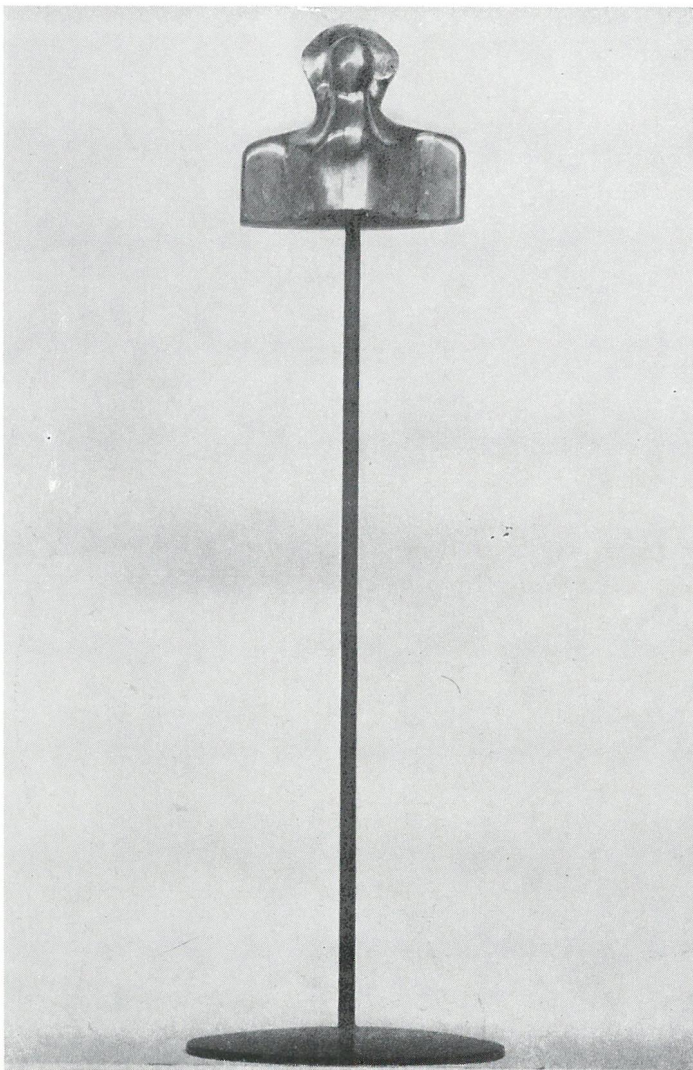
29. Szewc, gips patynowany, wys. 55

Wiktor Gajda

Warszawa, Gostyńska 8 m 13
30. Wcielenie, 1968, brąz, 40 × 110

Hanna Głowczewska

Warszawa, Rutkowskiego 18 m 6
31. Przyjaźń, 1968, ceramika, 32 × 25

Irena Goerne

Warszawa, Lindleya 14 m 16

32. Mikołaj Kopernik, 1967, medal brąz, Ø 80 mm, awers rewers

Maria Gorełówna

Warszawa, Waszyngtona 6 m 8

33. Portret, ceramika, wys. 39

34. Ostatni brzeg, ceramika, wys. 98

Ostatni brzeg

Edward Gorol

Warszawa, Armii Ludowej 6 m 118

35. 150-lecie Ogrodu Botanicznego, medal bity, biały metal tombak, 80 × 65 mm,
awers rewers

36. Adam Grzymała-Siedlecki, medal bity, biały metal tombak, Ø 70 mm

37. Mikołaj Kopernik, medal, brąz lany, 135 × 111 mm, awers

150-lecie Ogrodu Botanicznego

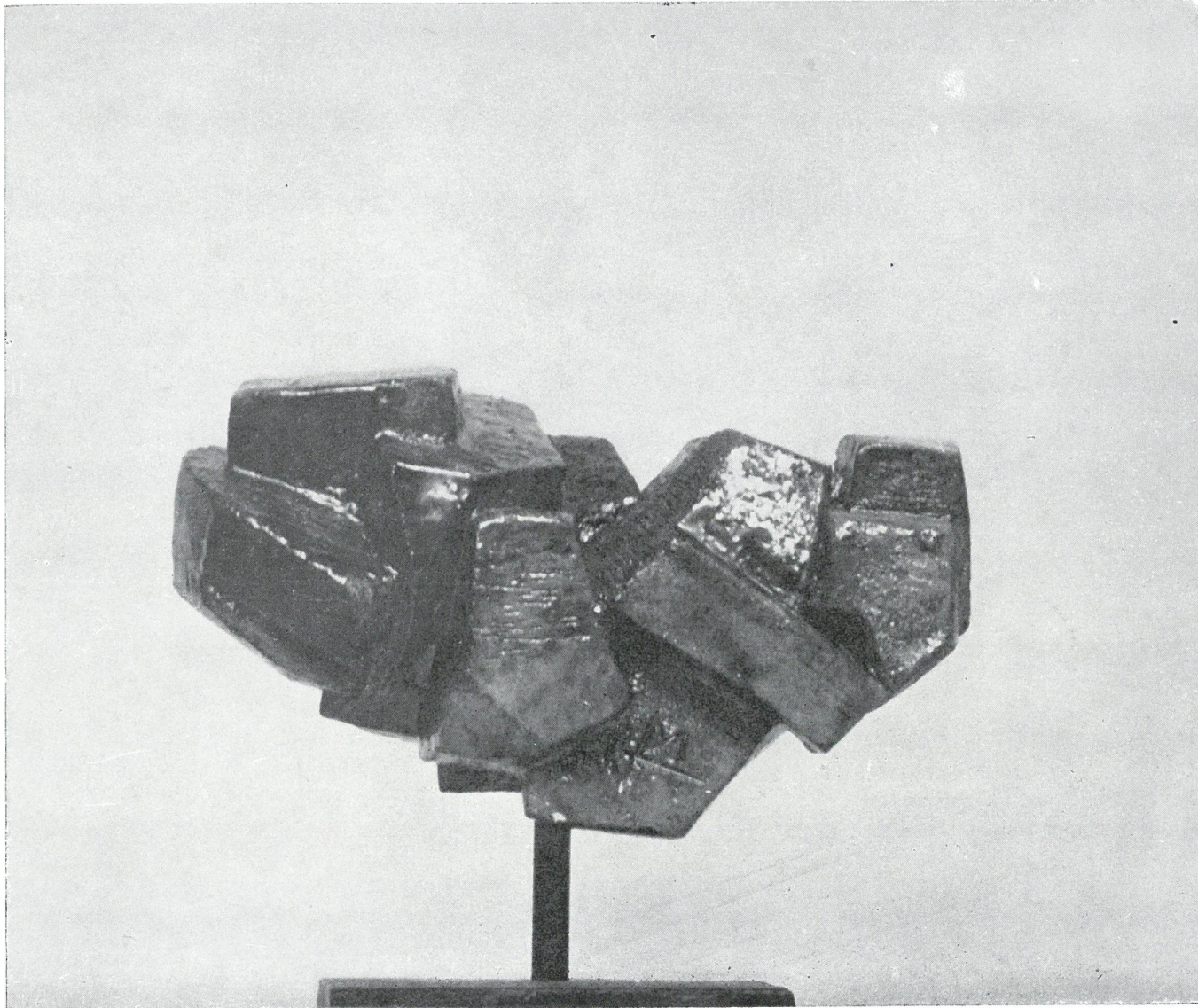
Maria Gralewska

Warszawa, Solec 62 m 24

38. Bryła I, szamot glazurowany, wys. 18

39. Bryła III, szamot glazurowany, wys. 38

Bryła I

Franciszek Habdas

Warszawa, Stoleczna 14 m 117

40. Polonia-Millenum, 1966, medal brąz, Ø 90 mm, awers rewers

41. Dla dra Barnarda, 1968, medal brąz, Ø 100 mm, awers rewers

42. Zmierzch świata, medal, brąz, Ø 90 mm, awers rewers

Polonia-Millenum

Anna Hebdzyńska

Warszawa, Waryńskiego 9 m 38

43. Tańczące krzesło, 1967, drewno patynowane, wys. 74

Wiktorja Iljin

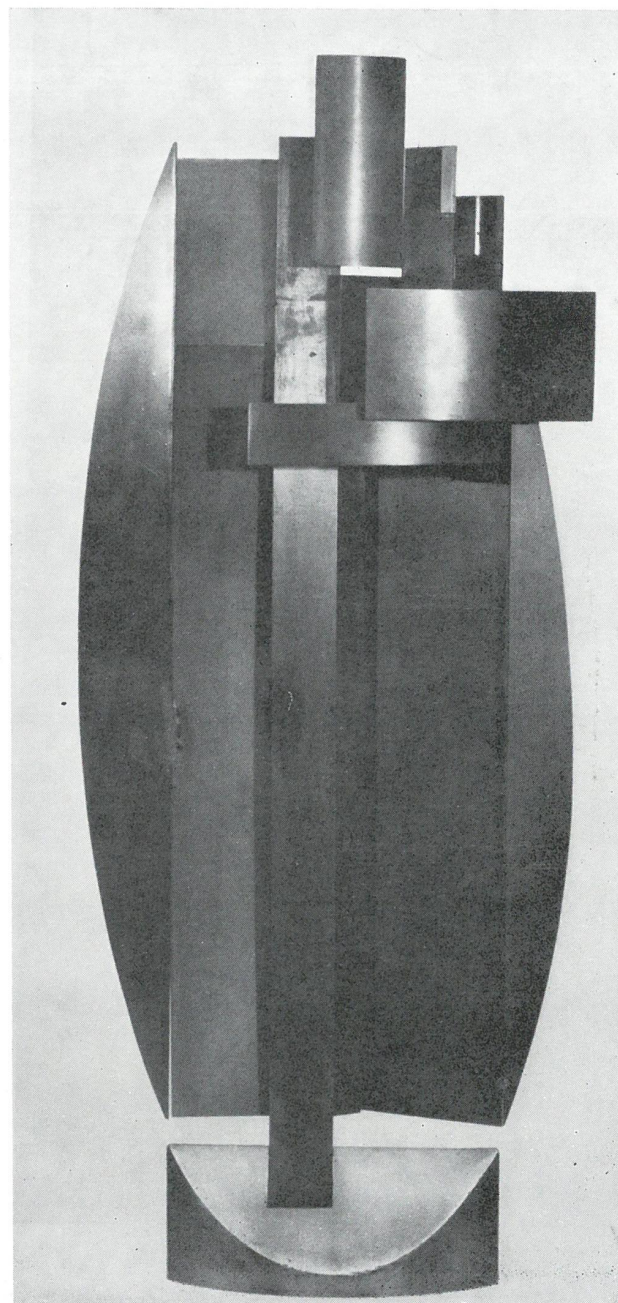
Warszawa, Natolińska 3 m 207

44. Majakowski, 1967, gips patynowany + drewno, wys. 80

Krystian Jarnuskiewicz

Warszawa, Goszczyńskiego 36/40 m 37
45. Gromnica, metal spawany, wys. 132
46. Waga, metal, wys. 65
47. Owal, metal spawany, wys. 97

Owal

Seweryn Jasiński

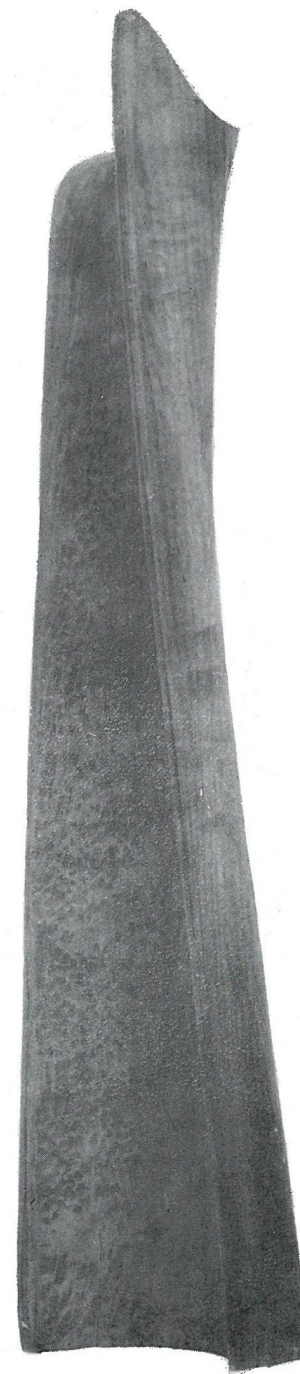
Warszawa, Śniadeckich 1/15 m 45

48. Adek i Ewka, 1967, ceramika, wys. 54

Jan Jaworski

Warszawa, Marszałkowska 1 m 79
49. Ku słońcu, 1967, drewno, wys. 230
50. Płomień, 1967, drewno, wys. 148

Ku słońcu

Anna Jung-Wojciechowska

Warszawa, Podleśna 42 m 14

51. Sama, ceramika, 122 × 130

52. Ewa, ceramika, wys. 150

Ewa

Zygmunt Kaczor

Kielce, Nowomiejska 50

53. Adolf Dygasiński, medal brąz, Ø 125 mm, awers rewers

Mieczysław Kałużny

Warszawa, Woronicza 44 m 45

54. Kompozycja — Lot, 1968, metal stopowy, 61 × 45

55. Życie, drewno, wys. 250

Kompozycja — Lot

Anna Kamińska-Łapińska

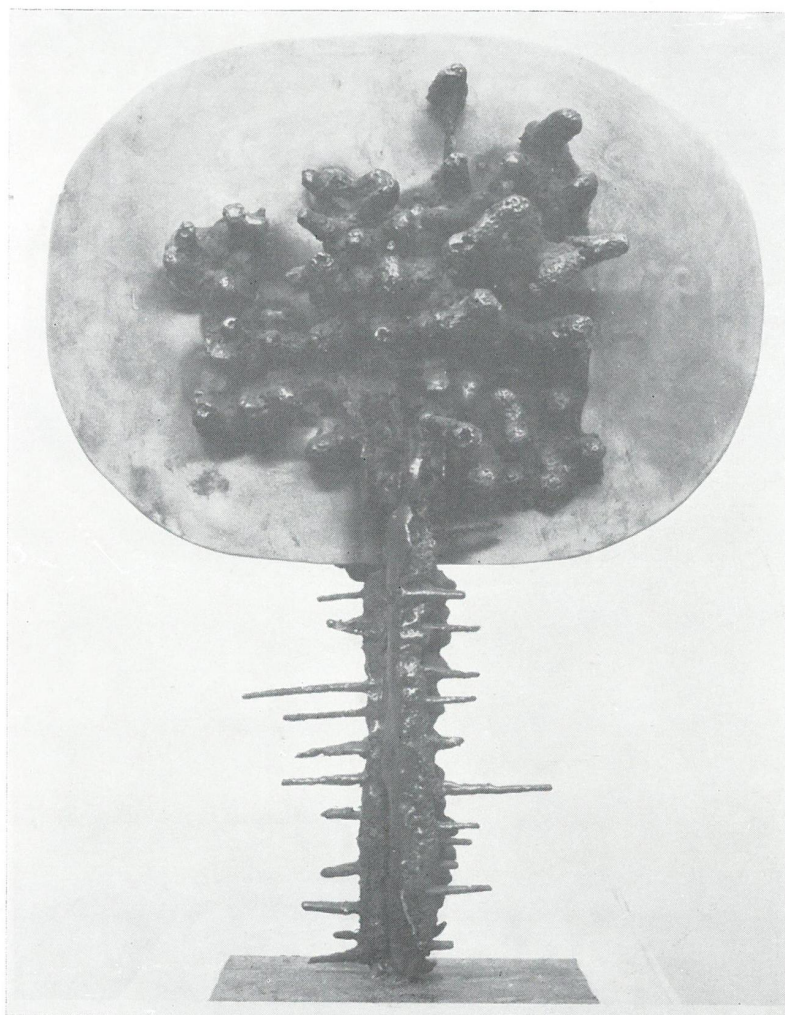
Warszawa, Podleśna 52 m 159

56. Skrzydlaki, 1967, żeliwo, wys. 58

57. Kokońce, metal, wys. 55

58. Żuk, żeliwo, wys. 18

Skrzydłaki

Józef Kandefer

Warszawa, Świerczewskiego 66 m 118
59. Rok 1917, drewno, wys. 63
60. Stefan Starzyński, drewno, wys. 41

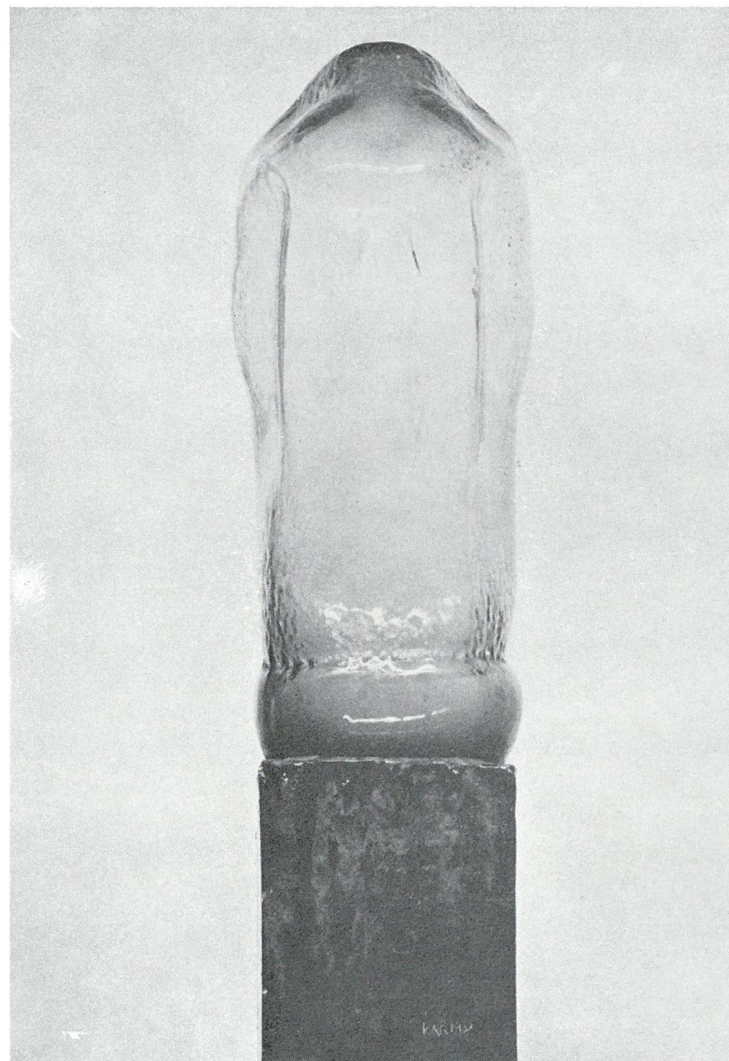

Stefan Starzyński

Alfons Karny

- Warszawa, Wiejska 6/8 m 45
61. Warszawiak II, szkło, wys. 78
62. Warszawiak III, szkło, wys. 79
63. Bursztynek, 1966, szkło, wys. 55

Warszawiak III

Andrzej Kasten

Warszawa, Mińska 14 m 10
64. Są wszędzie, drewno, wys. 180

Józef Kopczyński

Poznań, Berwińskiego 1

65. Centaur, plakieta brąz, 150 × 150 mm

66. Dwie postaci, plakieta brąz, 150 × 150 mm

67. Kobiety i dzieci, plakieta brąz, 150 × 150 mm

Kobiety i dzieci

Ryszard Kozłowski

Otwock, Katowicka 3

68. Kompozycja II, 1968, cement, wys. 150

69. Po burzy, 1968, beton, wys. 200

Kompozycja II

Leszek Krzyszowski

Zielona Góra, Zyty 16 m 3

70. Pamięci ofiar II wojny światowej, biały metal, 80 × 110 mm

71. Chcemy żyć, medal biały metal, 80 × 75 mm

72. Ecce homo, medal biały metal, 100 × 95 mm

Pamięci ofiar II wojny światowej

Bronisław Kubica

Warszawa, Smocza 17 m 60

73. Szkic kompozycji — Bohaterom getta, gips, wys. 35

Barbara Lis-Romańczuk

Olsztyn, Limanowskiego 9 m 13

74. Dudek, medal brąz srebrzony, 85 × 95 mm

75. Dysputa, medal brąz lany patynowany, 105 × 115 mm

76. Trzy aktorki, medal brąz patynowany, 95 × 120 mm

Dysputa

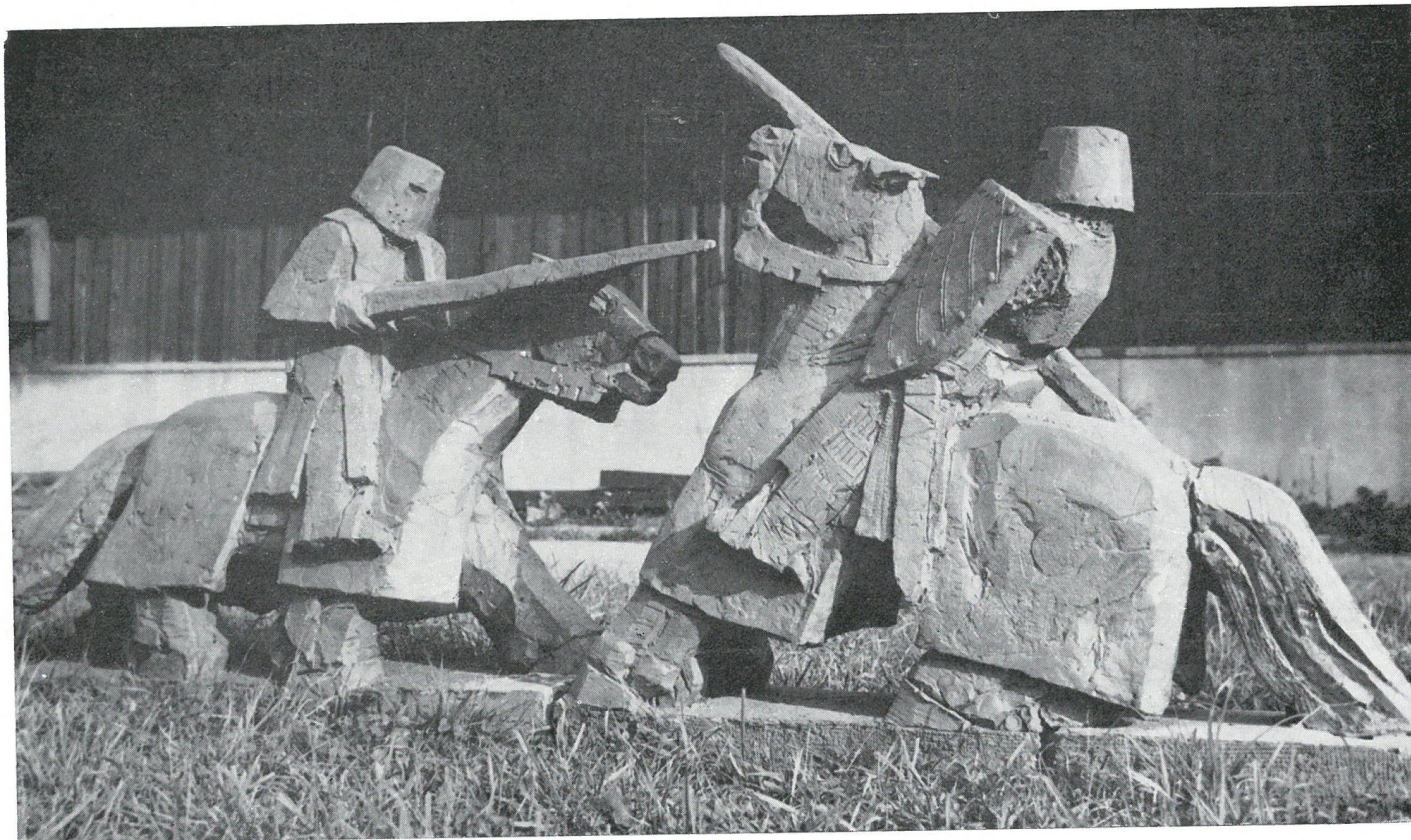

Edmund Majkowski

Nowa Wieś, pta Michalin, pow. Otwock
77. Turniej, kamionka, dł. 250
78. Turniej na zamku, plakieta brąz
79. Ołtarzyk, plakieta brąz

Turniej

Witold Marciniak

Toruń, Świerczewskiego 7 m 4

80. Capetown, 1967, medal brąz, 120 × 120 mm

81. Ślepe zaułki, medal brąz, Ø 130 mm

Capetown

Józef Markiewicz

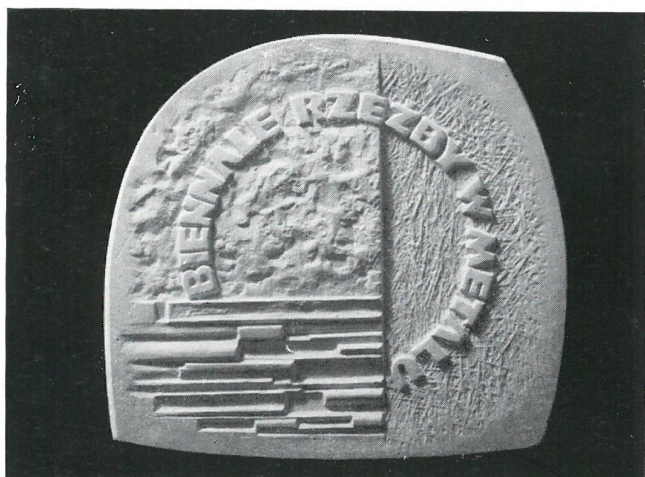
Warszawa, Pustola 34a m 21

82. Macierzyństwo, 1966, medal brąz, Ø 210 mm, awers

83. Latający talerz, 1966, beton, wys. 60

84. Biennale rzeźby w metalu, 1968, medal brąz, Ø 120 mm, awers rewers

Biennale rzeźby w metalu

Edmund Matuszek

Warszawa, Kasprowicza 50 m 20

85. Ochrona, gips, wys. 63

86. Tańcząca Eurydyka, drewno, wys. 180

Ochrona

Ewelina Michalska

Warszawa, Okręg 2 m 153

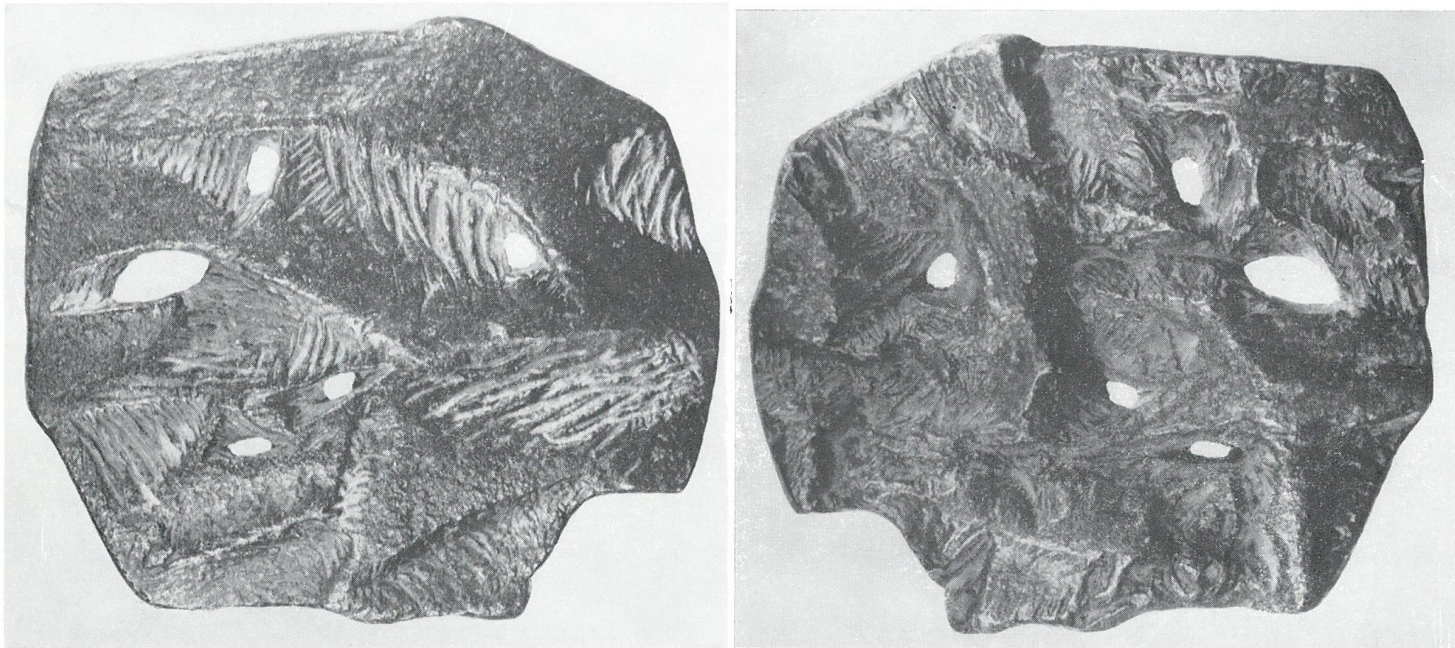
87. Echa Białowieży, drewno, wys. 100

Z cyklu „Polskie morze”

88. W pierwszy rejs, brąz, 100 × 90 mm

89. Żywiół morski, medal dwustronny brąz, 100 × 125 mm, awers rewers

• **Żywiół morski**

Janina Mirecka

Warszawa, Widok 11 m 4

90. Człowiek, 1967, ceramika, wys. 38

91. Dożynki, 1967, ceramika, wys. 50

92. Wygnanie z raju, ceramika, wys. 51

Wygnanie z raju

Elżbieta Misztal-Rolke

Warszawa, Warecka 9 m 4

93. Ryba, 1967, ceramika, 40 × 60

94. Głowa, gips, wys. 45

Ryba

Anna Mizak

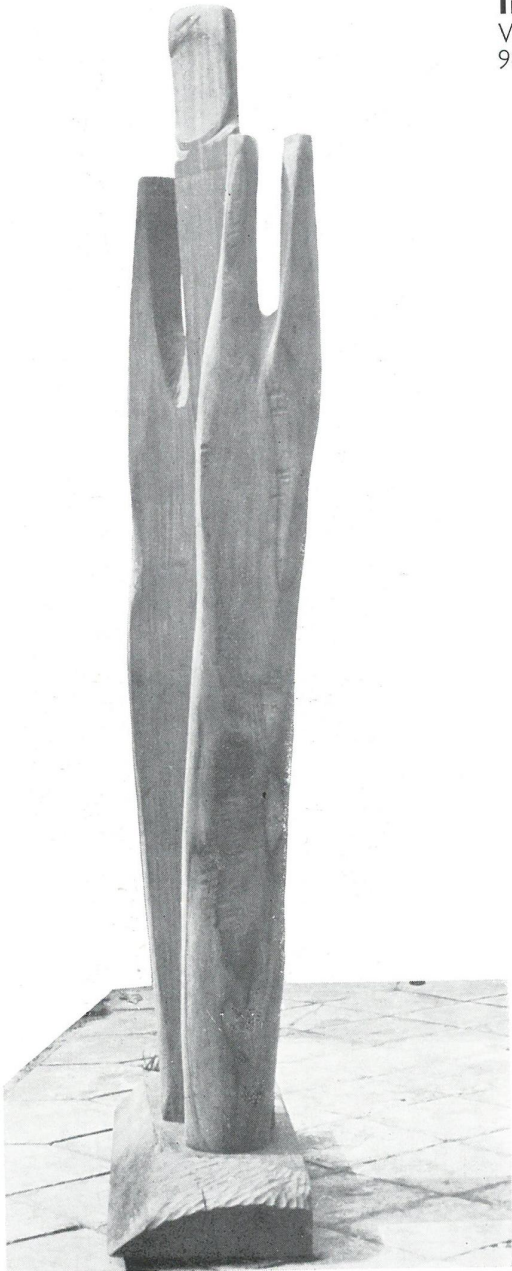
Warszawa, Działdowska 12 m 36
95. Skrzydła I, 1968, metal, wys. 62

Irena Molin-Sowa

Warszawa, Śniadeckich 1/15 m 10
96. Marzenia 66, 1967/68, drewno afrozja, wys. 280

Józef Murgrabia

Warszawa, Narbutta 60 m 5
97. Z czasów piastowskich, 1968, drewno, wys. 102

Wiesław Müldner-Nieckowski

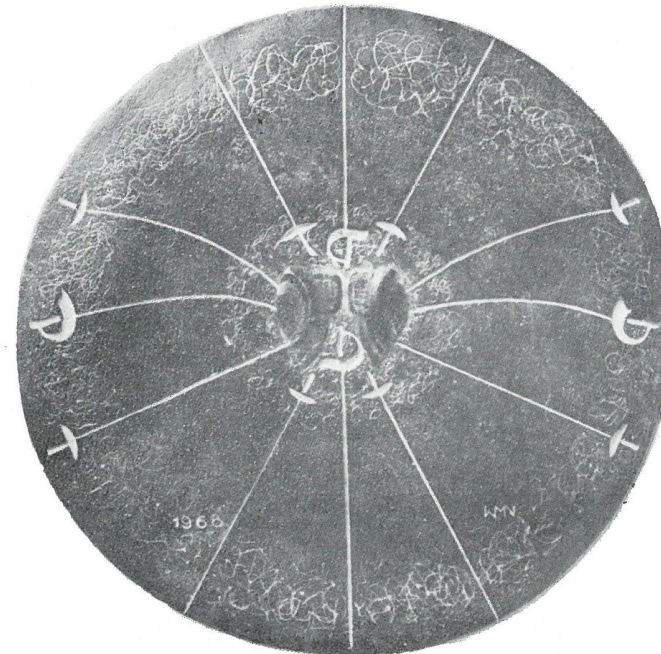
Warszawa, Filtrowa 79 m 53

98. Atak, 1968, medal dwustronny, brąz, Ø 125 mm, awers rewers

99. Rossini, 1968, medal dwustronny, brąz, 124 × 108 mm, awers rewers

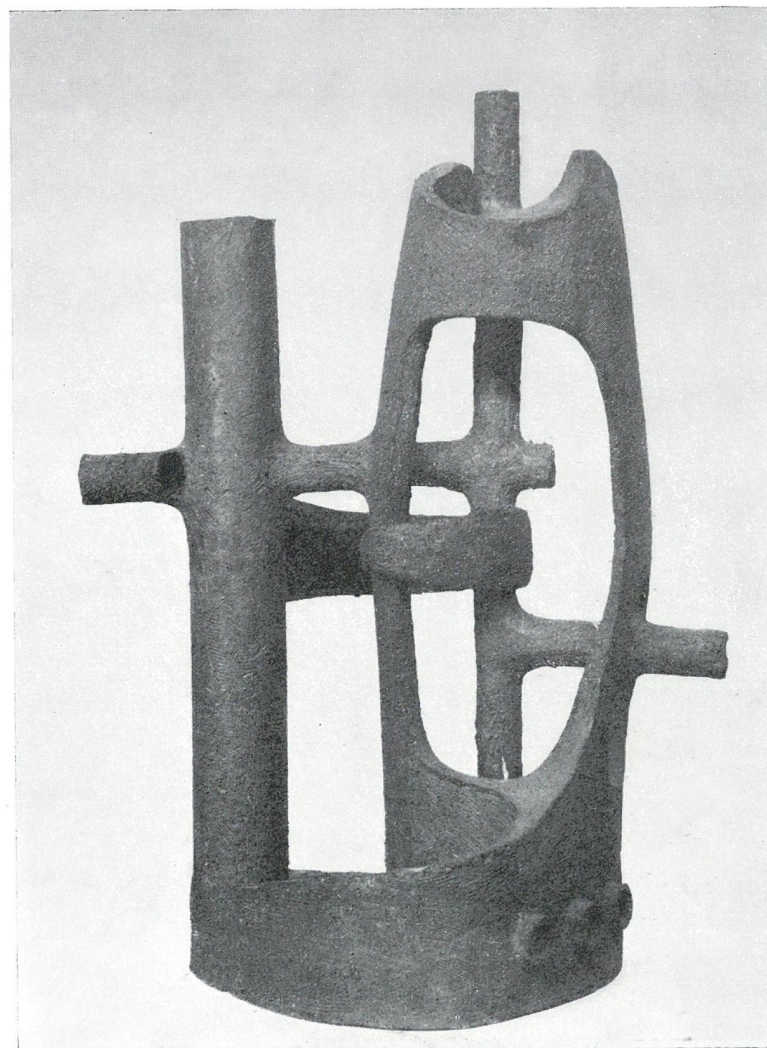
100. Wyścig, 1968, medal dwustronny, brąz, 140 × 167, awers rewers

Atak

Jerzy Niziński

Warszawa, Miodowa 10/12 m 21
101. Kombinat, ceramika, wys. 75

Hanna Oknińska-Wiśniewska

Świder, Świerkowa 6

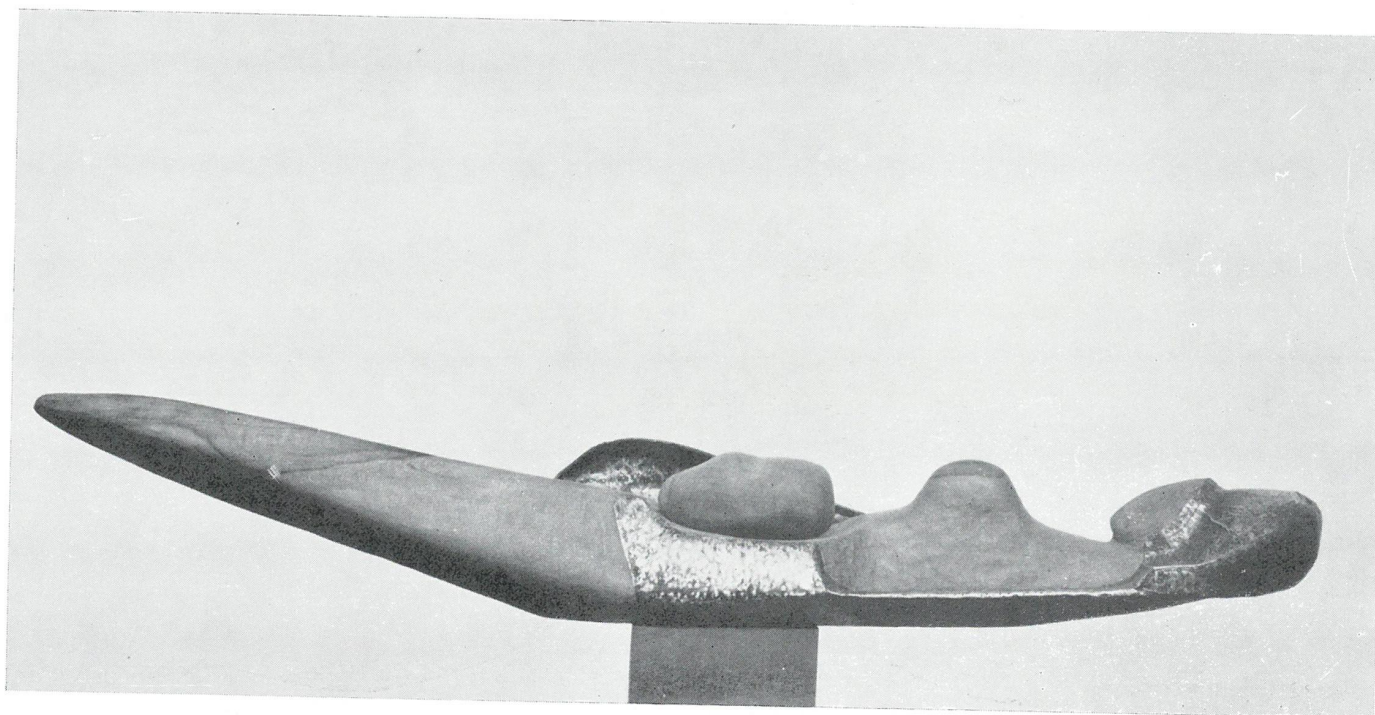
102. Forma I, 1967, ceramika, wys. 38

103. Forma II, 1967, ceramika, wys. 34

Forma II

Maria Owczarczuk-Matwiejczuk
Warszawa, Świerczewskiego 101 m 3
104. Łódź przeznaczenia, drewno + metal, dł. 200

Katarzyna Piskorska

Warszawa, Powsińska 104

105. Ptaki, medal dwustronny brąz, Ø 110 mm, awers rewers

106. Ślężaczki, plakieta brąz, 110 × 80 mm

107. 150-lecie Ogrodu Botanicznego, plakieta brąz, 110 × 100 mm

Ptaki

Edward Piwowarski

Warszawa, Czarnieckiego 56 m 1
108. Król Maciuś I, terakota, wys. 120
109. Nad Wisłą, kamionka, wys. 40, dł. 60
110. Oczekiwanie, terakota, wys. 130

Oczekiwanie

Anna Pomianowska

Warszawa, Narbutta 22 m 5

111. Rodzina, medal brąz, 90 × 80 mm

Adam Procki

Warszawa, Nobla 25 m 2

112. Wirowanie, sztuczny kamień wys. 197

113. Nabrzmiałość, sztuczny kamień, wys. 92

Nabrzmiałość

Walentyna Pszeniczna-Chałaczekiewicz

Warszawa-Wilanów, Husarii 50

114. Finał ery atomu, 1967, medal brąz, Ø 132 mm

115. Rytmika, 1968, medal brąz, Ø 130 mm

116. Pamięci Jurija Gagarina, 1968, medal brąz, Ø 115 mm

Pamięci Jurija Gagarina

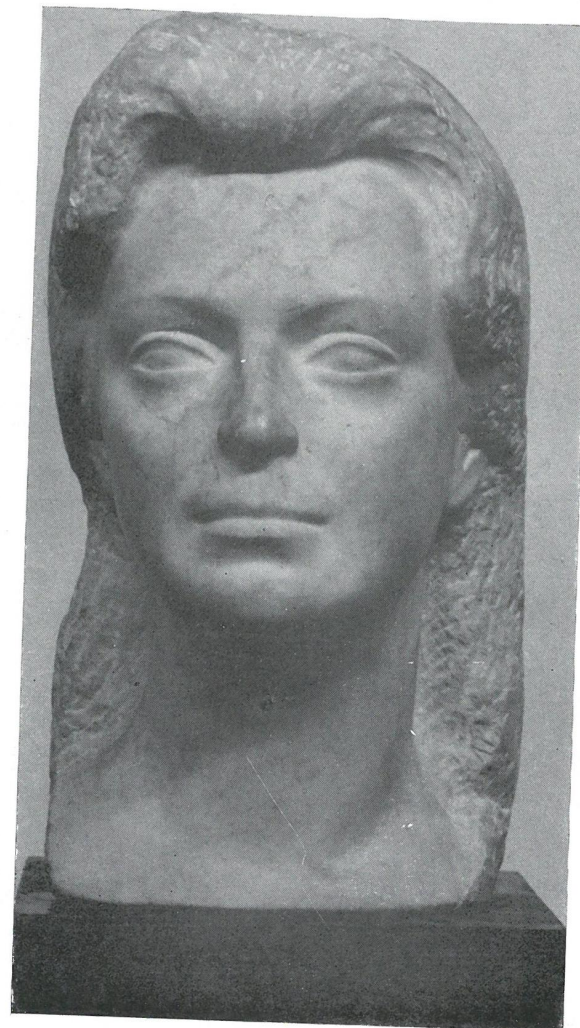
Adam Roman

Warszawa, Nobla 23a

117. Portret M. Wyrzykowskiego, marmur bolechowicki, wys. 52

118. Portret E. Barszczewskiej, marmur kararyjski, wys. 50

Portret E. Barszczewskiej

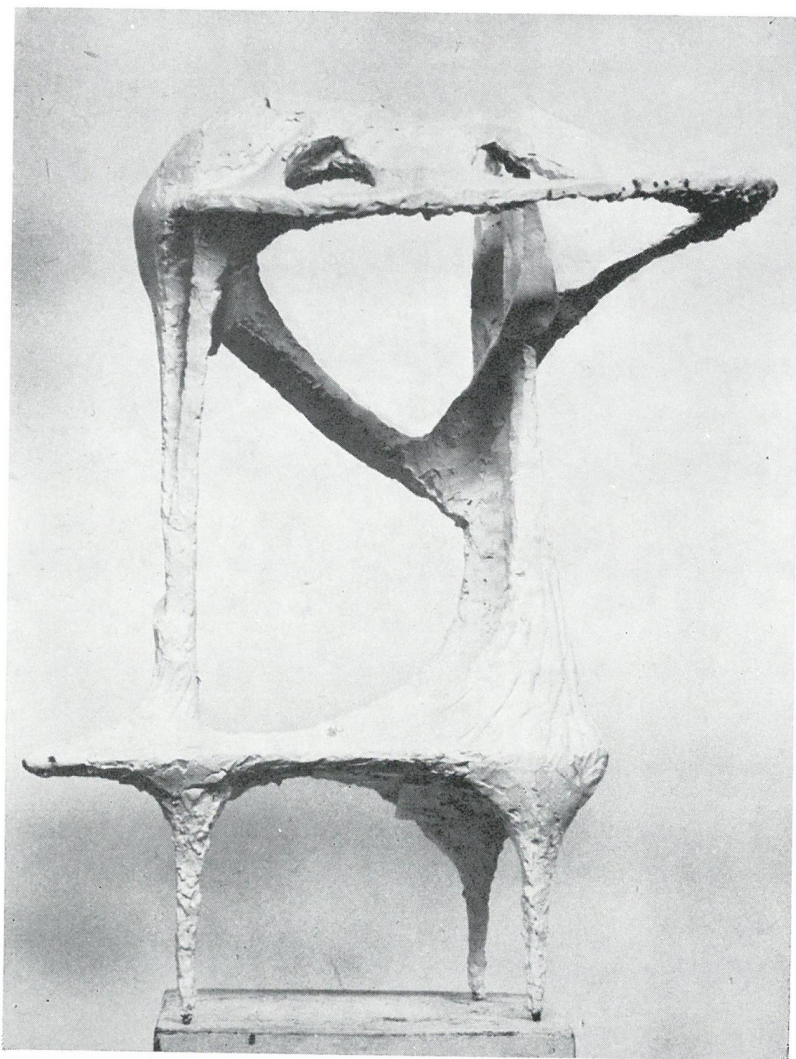

Grażyna Roman

Warszawa, Przasnyska 14

119. Kaprysy II, 1968, cement, wys. 82

Edward Rożnowiecki

Warszawa, Puławska 61

120. Barbara, gips plakieta, 90 × 90 mm

121. Ptaki, medal gips, Ø 130 mm

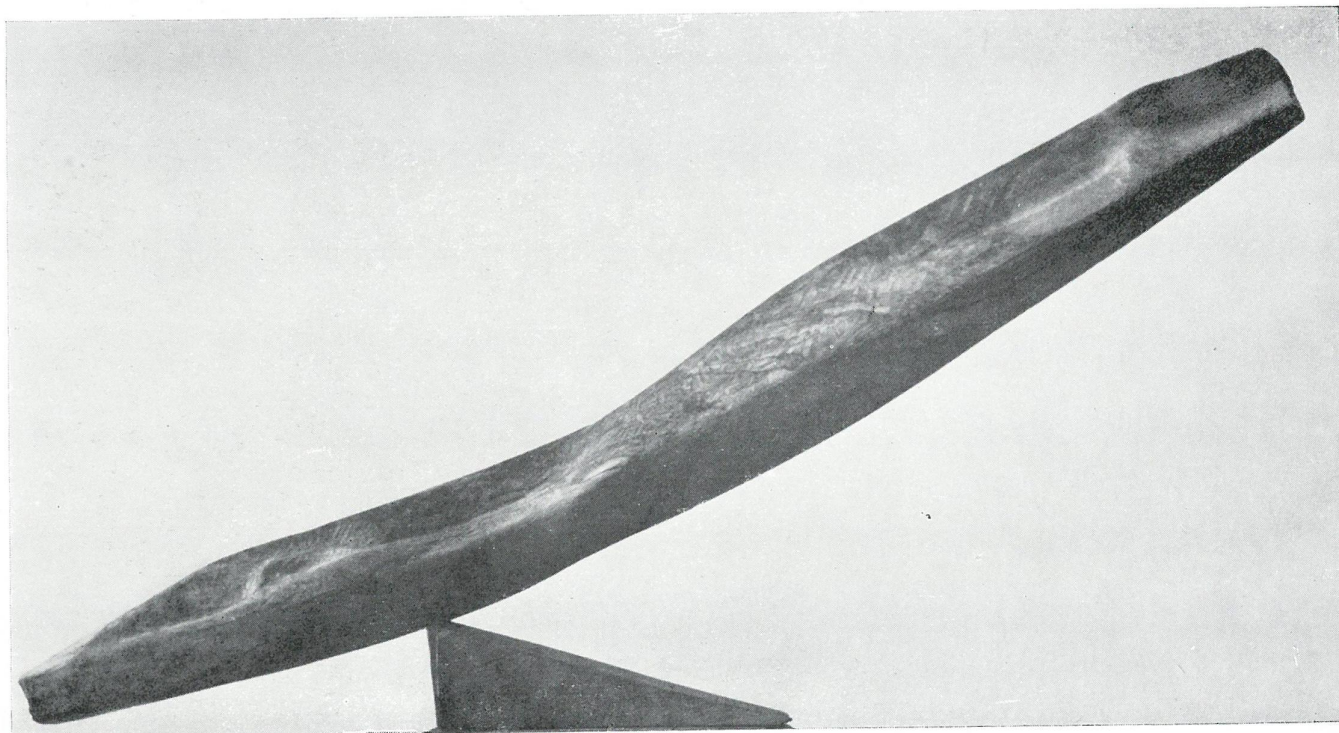
Barbara

Metody Sowa

Warszawa, Śniadeckich 1/15 m 10
127. Pływak, 1968, drewno orzech, dł. 150

Józef Stasiński

Poznań, Idzikowskiego 5

128. Ballada Noworoczna opus 343, 1968, plakieta brąz srebrzony, 124 × 147 mm

129. Urna opus 363, 1968, brąz medal, 134 × 139 mm, awers rewers

Ballada Noworoczna opus 363

Ludmiła Stehnova

Warszawa, Marchlewskiego 36

130. Propozycje, 1968, gips patynowany, wys. 47

131. Dzwon, 1968, gips, wys. 115

Propozycje

Maciej Szańkowski

Warszawa, Wiejska 20 m 54

132. X-lecie astronautyki, 1967, medal brąz, Ø 130 mm, awers rewers

133. Tarcza II, 1968, relief, brąz lany, Ø 135 mm

134. Węzły, relief, brąz lany srebrzony, Ø 135 mm

Węzły

Danuta Tomaszewska-Kolarska

Warszawa, Świerczewskiego 129/131 m 220
135. Kopernik, medal brąz, Ø 190 mm

Włodzimierz Trojan

Warszawa, Brazylijska 8 m 53
136. Jeździec, drewno, wys. 118
137. Ikar, drewno, wys. 148

Jeździec

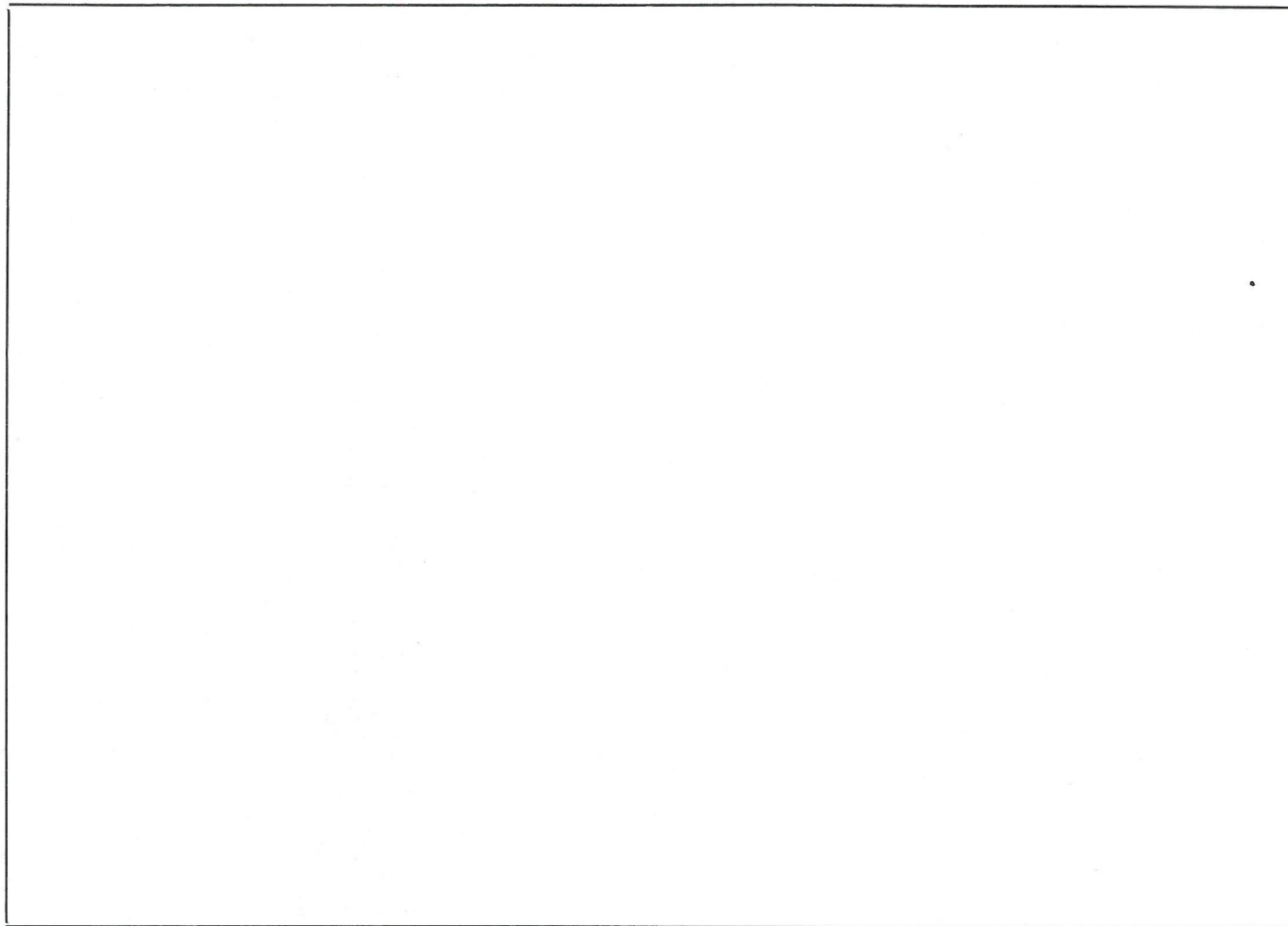

Mieczysław Welter

Warszawa, Nowy Świat 47a m 27a

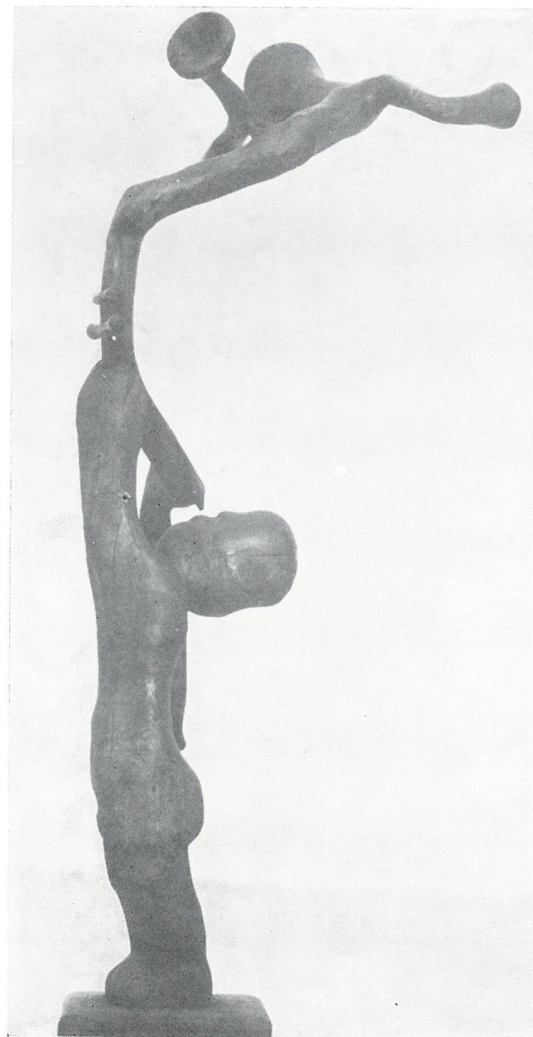
138. Głowa, terakota

Stefan Wierzbicki

Warszawa, Prózna 5 m 18

139. Melodia leśna, 1967, drewno, wys. 103

Mirosław Włodarczyk

Warszawa-Falenica, Ochocza 44

140. Dante, medal brąz, Ø 105 mm, awers rewers

Ryszard Wojciechowski

Warszawa, Podleśna 42 m 12

141. Ze skakanką, 1967, ceramika, 148 × 100

142. O świcie, 1967, biały cement, 100 × 197

143. Akordy sławy, ceramika, 130

Ze skakanką

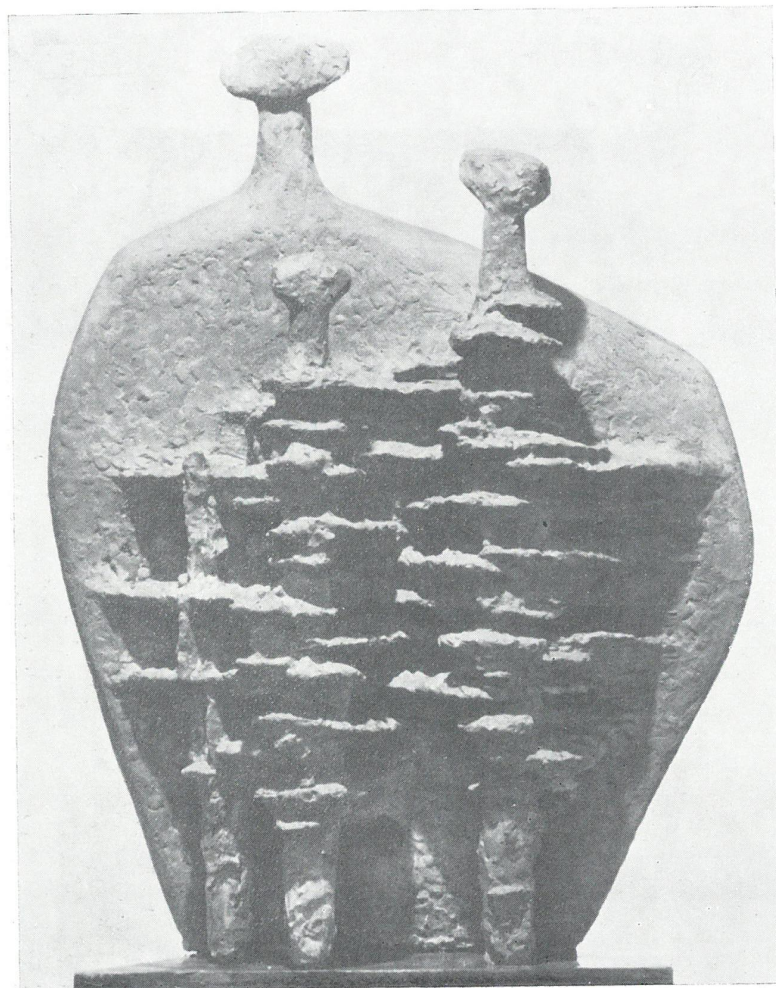
Zofia Wolska

Warszawa, Schillera 6 m 2

144. Wieży, 1968, cement, wys. 90

145. Spacer, cement, wys. 90

146. Strajk, cement, wys. 130

Wieży

Zofia Woźna

Warszawa, Szaflarska 7

Z cyklu „Morze”

147. Samotność IV, 1966/1968, beton, 225 × 150 × 65

148. Matka i córka, 1966/1968, beton, 60 × 38 × 25

Z cyklu „Reminiscencje”

149. Pietà, 1947/1968, beton, 55 × 40 × 50

Pietà

Henryk Wróblewski

Warszawa, Birżańska 2a m 26

150. Bizon, ceramika, wys. 70, dł. 130

151. Zwycięski marsz-projekt pomnika, ceramika, wys. 100

Antonina Wysocka-Jończak

Warszawa, Królewska 45 m 60

152. Z cyklu „Martyrologia”, 1967, terakota, 125 × 127 mm

Kazimierz Gustaw Zemła

Warszawa, Nowo-Bema 85 m 38

153. Niobe warszawska II, 1968, terakota, wys. 85

Aleksander Żurkowski

Warszawa, Filtrowa 83 m 40

154. Lech z orłem, 1967, gips

155. Gall Anonim, 1967, drewno

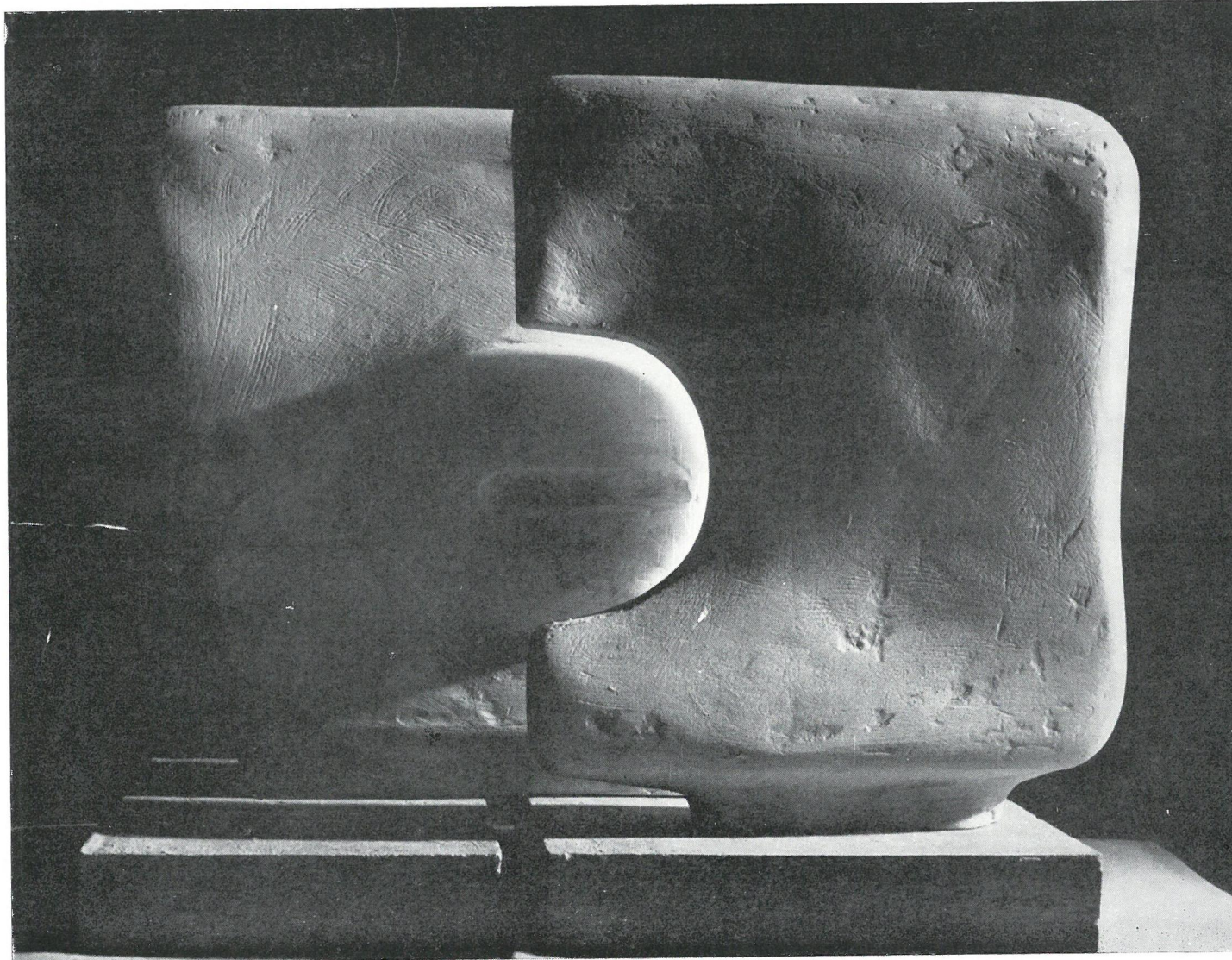
Lech z orłem

Kazimierz Łukasz Żywuszko

Warszawa, pl. Grzybowski 2 m 9
156. Kompozycja podwójna, marmur, dł. 130
157. Nokturn
158. Requiem

Kompozycja podwójna

3

ka

gra

grafika

gra

grafika

KOMISJA KWALIFIKACYJNA

Przewodniczący

Józef Pakulski

Wiceprzewodniczący

Włodzimierz Kunz

Członkowie

**Danuta Kołwzan-Nowicka
Mieczysław Majewski
Leszek Rózga
Juliusz Starzyński
Stanisław Stopczyk
Ewa Śliwińska**

Komisarz wystawy

Ewa Śliwińska

Proszę wybaczyć, że w tym krótkim przedśłowiu do działu grafiki drugiego Festiwalu wyrzekam się wszelkich egzemplifikacji, że będę stronił od ocen, które bodajże coraz wyraźniej wydobywają się poza zasięg kompetencji i możliwości krytyka.

Czynię tak zresztą i z tego — może przede wszystkim — powodu, że Festiwałe tak pomyślane jak poprzedni i obecny nie są ani (rzecz jasna) przeglądami „aukcyjnymi”, ani paradą jakichś ostatecznych tez estetycznych. Są one w moim przekonaniu pokazami roboczymi stu kilkudziesięciu prac graficznych, które są zarazem i dokonaniem i drogą, zarazem myślą i dialogiem.

Po wtóre nie chcę, choćby mimo woli i przez nieuwagę zakłócić optymistycznego obrazu tego wszystkiego co dzieje się w dzisiejszej grafice, a co przez pokaz warszawski jest nie najgorzej reprezentowane. Myślę o zjawisku, które nazwałbym „trzecim etapem”, gdy chodzi o grafikę współczesną.

Daleko w tyle, bo przed progiem drugiej wojny pozostał okres usilnych starań o „czystość środków”, o pryncypialne rozgraniczanie uprawnień poszczególnych technik, rozwijanych na drodze ich własnych wiekowych tradycji, co ze zrozumiałych powodów musiało utrudniać wiele śmielszych i bardziej spontanicznych akcji plastycznych. Nie chodziło już o to, co grafik miał do powiedzenia, lecz o to, co mógł mieć do powiedzenia w granicach wyuczonego i stale, lecz na ogół jednokierunkowo doskonalonego rzemiosła i „uczepionych” doń konwencji. Że bywały wówczas dzieła wybitne, nawet wielkie, to już sprawa Pankiewiczów, Wyczółkowskich i tych wszystkich, którzy stali na progu ówczesnej „polskiej szkoły”. Rzecz jasna, ów pierwszy etap, równie może bohaterski co trudny, nie mógł nie pozostawić następstw. Ale tylko częściowo miały one charakter następstw prostych, jako wiernej kontynuacji nurtu grafiki rasowej (na co zresztą dowodów i dzisiaj nie braknie). Głównie chodziło bowiem o coś odwrotnego: o uwolnienie się, choćby drastyczne, od dyktatury narzędzia — i stopniowo ze wszystkich pryncypiów grafiki jako swoistej dyscypliny pozostała właściwie tylko zasada powielania (choćby i najmniejszej liczby egzemplarzy).

Żaden z tych dwóch etapów nie był zbędny. Pierwszy z nich pozwolił na uświadomienie sobie ograniczeń, drugi — skut-

ków nadmiernej wolności. Okazało się, że rycina nie jest „obrazkiem”, ale nie jest także obrazem. I dalej: że jeśli artysta obiera w którymś momencie jako swoją własną dziedzinę nie malarstwo, lecz grafikę, to nie ze względu na taki, i cenny może, atut jako możliwość uzyskania wielu egzemplarzy dzieła zamiast jednego, lecz dla możliwości pracy na płycie, która stwarza cenne rygory, prowadzi do sformułowań zwięzłych nawet wtedy jeśli bogatych, surowych nawet wówczas jeśli lirycznych.

Scharakteryzowane tu w koniecznym uproszczeniu dwa etapy nie wyróżniają zresztą szczególnie dziejów grafiki polskiej. Tak u nas, jak i wszędzie doprowadziły one do faktów artystycznie ważnych, do zupełnie nowych wartości w dziedzinie grafiki warsztatowej.

Myślę, że w ten sposób, choć ogródkowo, określiłem własne rozumienie tego, co nazwałem „trzecim etapem”, reprezentowanym tu przez ogromną większość pokazanych prac. I nie tylko tu, ale również na II Biennale, a także na wcześniejszych nieco pokazach tej samej rangi.

Sądzę, że został odszukany pewien typ plastycznej wypowiedzi, że zyskał on znamię nowości, chociaż w historii grafiki sporadycznie się pojawiał. Pewien nowy styl myślenia, który wprawdzie wyraża się przez bogactwo i różnorodność, ale który ogólnie pozwala się określić następująco:

I. Płyta graficzna nie jest polem dla realizacji koncepcji podjętej apriorycznie, lecz polem poszukiwania znaku, który ani ołówkiem, ani pędzlem, ani w żaden inny sposób wyrazić się nie da. Bez względu na to, czy chodzi o formułę lakoniczną, zwięzłą, czy o bogatszą, bardziej szczegółową narrację. Zachodzi tu może daleka, ale jednak dostrzegalna analogia z rzeźbą. Istotnym czynnikiem przeciwdziałającym rozkiełzaniu, nadmiernej imaginacji, czy wreszcie zwykłym popisom intelektualnym — jest materiał. Im większa jego oporność, tym ściślejsza precyzja myślenia. Dowodów na to wystawa przynosi wiele, ale konsekwentnie nie będę ich przytaczał. W każdym razie elementy pikturalne nie są tu w zasadzie obecne, lub też intencjonalnie i z dużym wysiłkiem zamieniane na wartości czysto graficzne.

2. Ani techniczna biegłość, ani fakturalne smaczki, tak niejednokrotnie miłe przecież, nie stanowią najbardziej istotnego kryterium wartości dzieła. Dialog nie dokonuje się w płaszczyźnie warsztatu (którego znaczenia nikt zresztą nie myśli podważać) i nie tylko w płaszczyźnie odkryć (które również ostatecznie się liczą), lecz głównie w płaszczyźnie postaw — a więc nie tylko na polu estetyki, lecz w ostatecznym bilansie także etyki. Nie sposób nie dostrzec tu raz jeszcze wartości grafiki w jej roli propagatorki idei, co zresztą jest tęgim truizmem, należy się jednak cieszyć, że dokonuje się to przy pomocy środków tak niebłahych. I że przyjęcie nowej formuły pozwala na wyrównanie startu pomiędzy tuzami naszej grafiki, a ludźmi bardzo młodymi, nieledwie startującymi na tym właśnie pokazie.

Rozpiętość postaw (a chciałbym wyraźnie podkreślić, że wyróżnikiem nie jest tu, jak zresztą nigdzie na świecie ani zasób praktycznych doświadczeń, ani wiek wystawców), otóż rozpiętość postaw, o których wspominałem, jest bardzo znaczna i pretekstów dla ich zaimanifestowania jest bardzo wiele. Są więc i pejzaże rozumiane zarówno sensualistycznie jak konstruktywnie, i studia biologiczne i pogłosy polskiego Praesensu, jest nacisk surrealizmu, rozumianego zresztą w jego formule wyjściowej, lecz rozwijanego rozmaicie: drapieżnie, perfidnie, lirycznie, są echa op- i pop-artu i ciągle jeszcze — w dobrych rękach — owocującej sztuki bezprzedmiotowej. A gdyby rzecz bardziej jeszcze uprościć, można by

mówić o postawie konstruktywnej i postawie ekspresywnej i w tym podziale ranga podejmowanych tematów nie wychodzi poza pretekst. Czego bym jednak najbardziej nie pragnął to tego chyba, aby skrupulatny widz, oglądający wystawę z katalogiem w ręku potraktował zgromadzone tu prace jako ilustracje znanych mu skądinąd haseł. Raczej już niechże je traktuje jako dialog, prowadzony w imię racji nowej grafiki polskiej, w której w sposób bardziej niż niegdyś precyzyjny rezonują echa spraw ważnych, codziennych, ludzkich i która w rozgwarze dzisiejszego świata pragnie i może być słyszana, choćby przemawiała szeptem.

Na koniec wypada postawić pytanie, które wśród gorączkowych manifestacji, zabiegów organizacyjnych, publicznych pokazów i idących za nimi sukcesów odsuwane bywa na margines. Jakie są szanse grafiki warsztatowej po sześciuset latach jej istnienia i pięknego rozwoju po dziś dzień, właśnie w owym dniu dzisiejszym, gdy masowe środki informacji wizualnej w sposób celny i skuteczny choćby nawet drastyczny angażują nasze oko i naszą wyobraźnię, nasz zmysł praktyczny — ze słupów ogłoszeniowych, kart druków reklamowych, okładek, ekranów telewizyjnych, opakowań towarów?

Odpowiedź jest chyba taka: tu, w tej sali i w innych salach gdzie odbywają się pokazy grafiki zwanej tak bardzo formalistycznie „warsztatową” czuwają dwaj sojusznicy, weterani w bojach o rangę ludzkiej twórczości: Cisza i Czas.

Jan K. Stojan

Antoni Alster

Warszawa, al. Róż 6 m 17

1. Gdzie kres, 1968, drzeworyt, 30 × 35

Stanisław Baraniak

Warszawa, Marchlewskiego 59 m 84

2. Żywiot I, 1967, linoryt, 59 × 51

3. Kosmonautom I, 1968, linoryt, 56,5 × 71,5

Kosmonautom I

Jadwiga Bednarska

Warszawa, Noakowskiego 12 m 58

4. Złota gałąź, 1967, litografia barwna, 57 × 46

5. W słońcu, 1967, litografia barwna, 58 × 49

6. Mars, 1967, litografia barwna, 59 × 49

Złota gałąź

Joanna Casselius

Sulejówek, Poniatowskiego 26
7. Falowanie, 1967, linoryt, 31 × 38
8. Bruzda, 1967, linoryt, 39 × 31
9. Pagóry, 1967, linoryt, 31 × 38

Falowanie

Stanisław Czesław Chludziński
Warszawa, Wilcza 35/41 m 21
10. Nowe życie, 1967, linoryt, 33 × 25

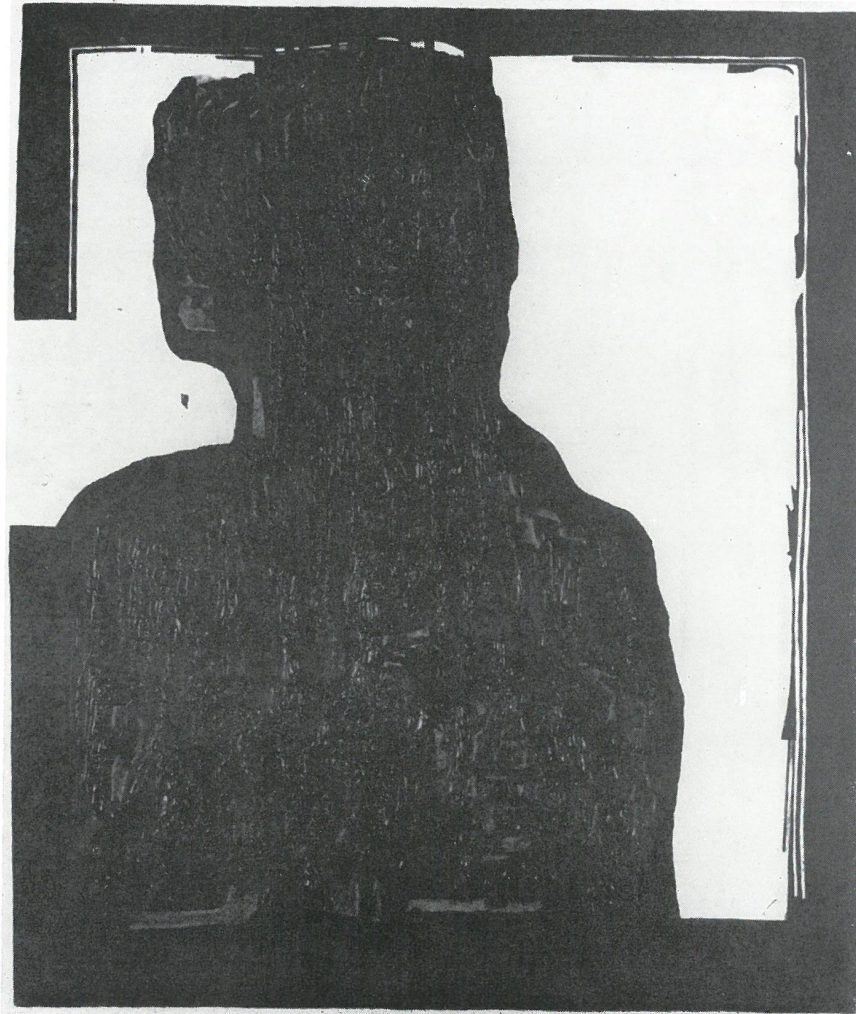
Halina Chrostowska

Warszawa, T. Gamerskiego 7 m 16a

11. Portret Jana, 1968, technika mieszana, 55 × 47

12. Portret Patrycji, 1968, technika mieszana, 56 × 50

13. Portret Danuty, 1968, technika mieszana, 50 × 45

Portret Jana

Stefan Damski

Warszawa, Darwina 18 m 25

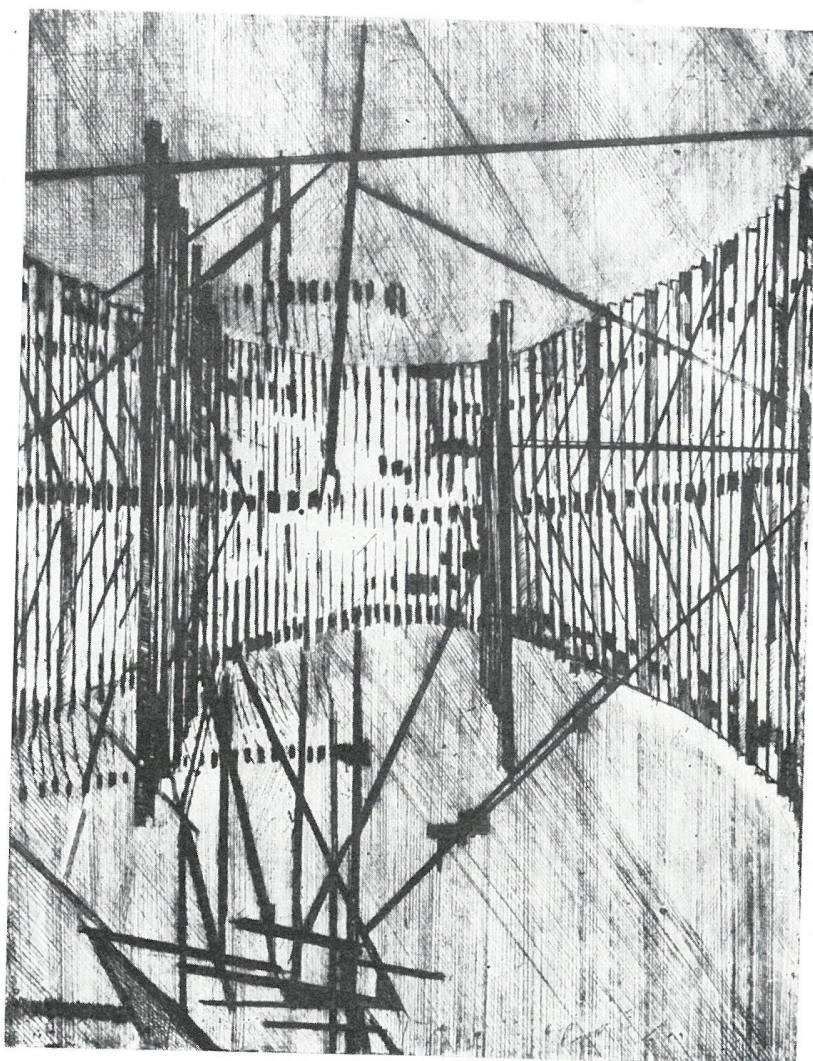
Z cyklu „Przemysł”

14. Maszyna I (licząca), 1968, suchoryt, 62 × 50

15. Maszyna II, 1968, metal technika mieszana, 65 × 49

16. Maszyna III-Radar II, 1968, suchoryt, 65 × 50

Maszyna III-Radar II

Mieczysław Detyniecki

Warszawa, J. Dąbrowskiego 38 m 6

Z cyklu „Los człowieka” XIII

17. Obojętność, 1968, metal technika mieszana, 53 × 38

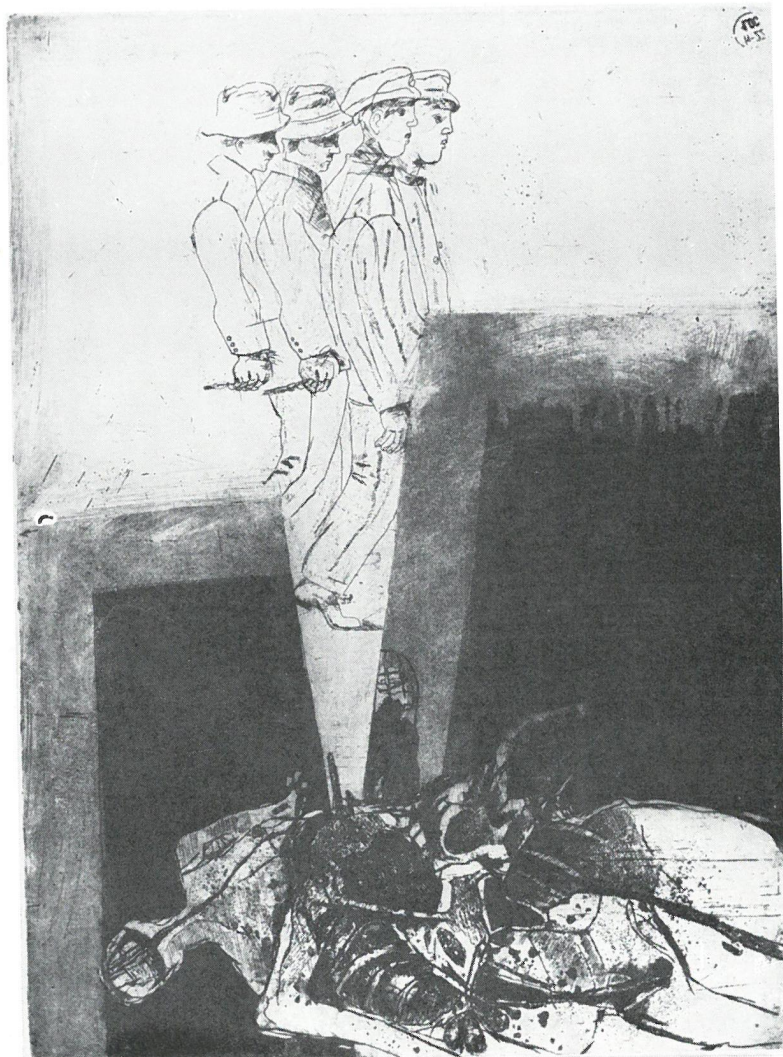
Z cyklu „Los człowieka” XV

18. Zabawa, 1968, metal technika mieszana, 49 × 32

Z cyklu „Los człowieka” XV

19. Zwycięstwo?, 1968, metal technika mieszana, 41 × 31

Obojętność

Ryszard Dudzicki
Warszawa, Krasińskiego 27 m 11
20. Oczekiwanie, 1968, linoryt, 37 × 52

Wanda Ficowska

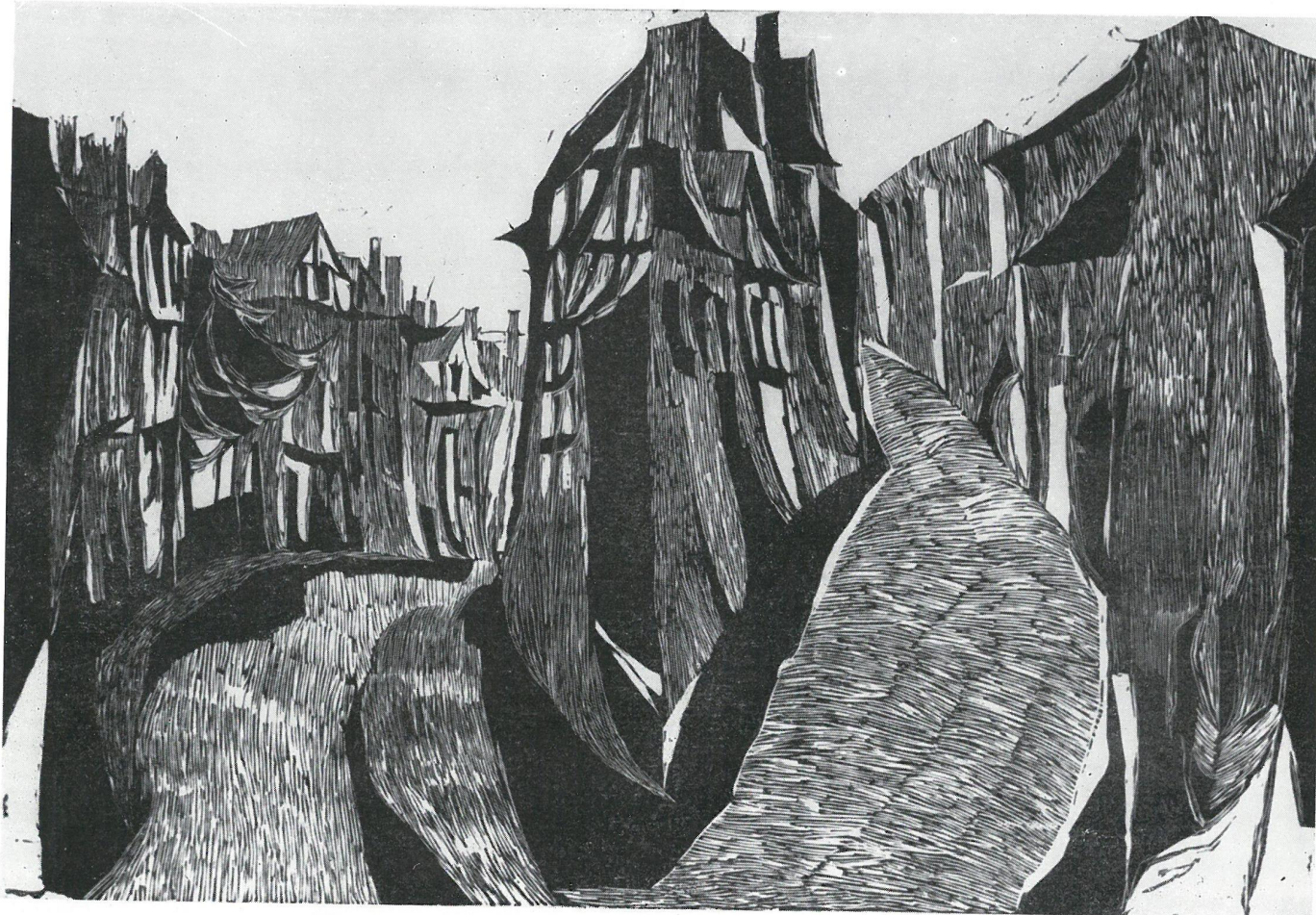
Warszawa, Białobrzeska 5 m 20

Z cyklu „Ulice i miasta”

21. Ulica Aniołów, 1968, linoryt, 38 × 56

22. Ulica Kapucynów, 1968, linoryt, 46 × 50

Ulica Aniołów

Stanisław Fijałkowski

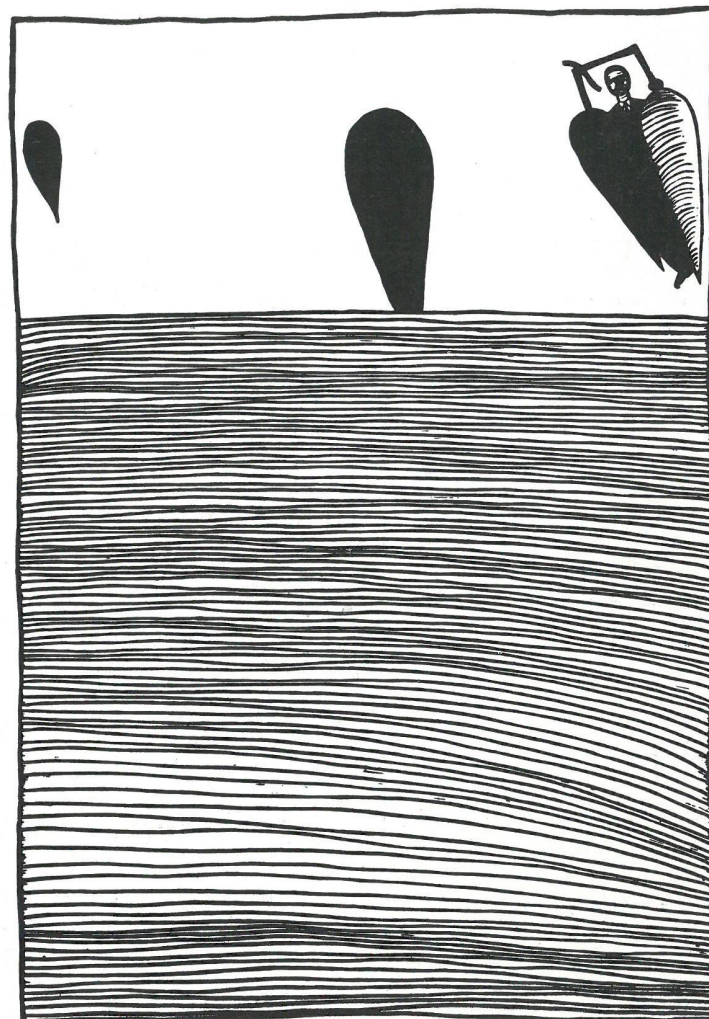
Łódź, Zachodnia 12 m 59

23. Śmierć traszki (przyczyniła się do twego wzlotu), 1968, linoryt, 39 × 27

24. 21.II.68, linoryt, 48 × 32

25. Budzę twoje sumienie profesorze, 1968, linoryt, 35 × 25

Śmierć traszki

Jacek Gaj

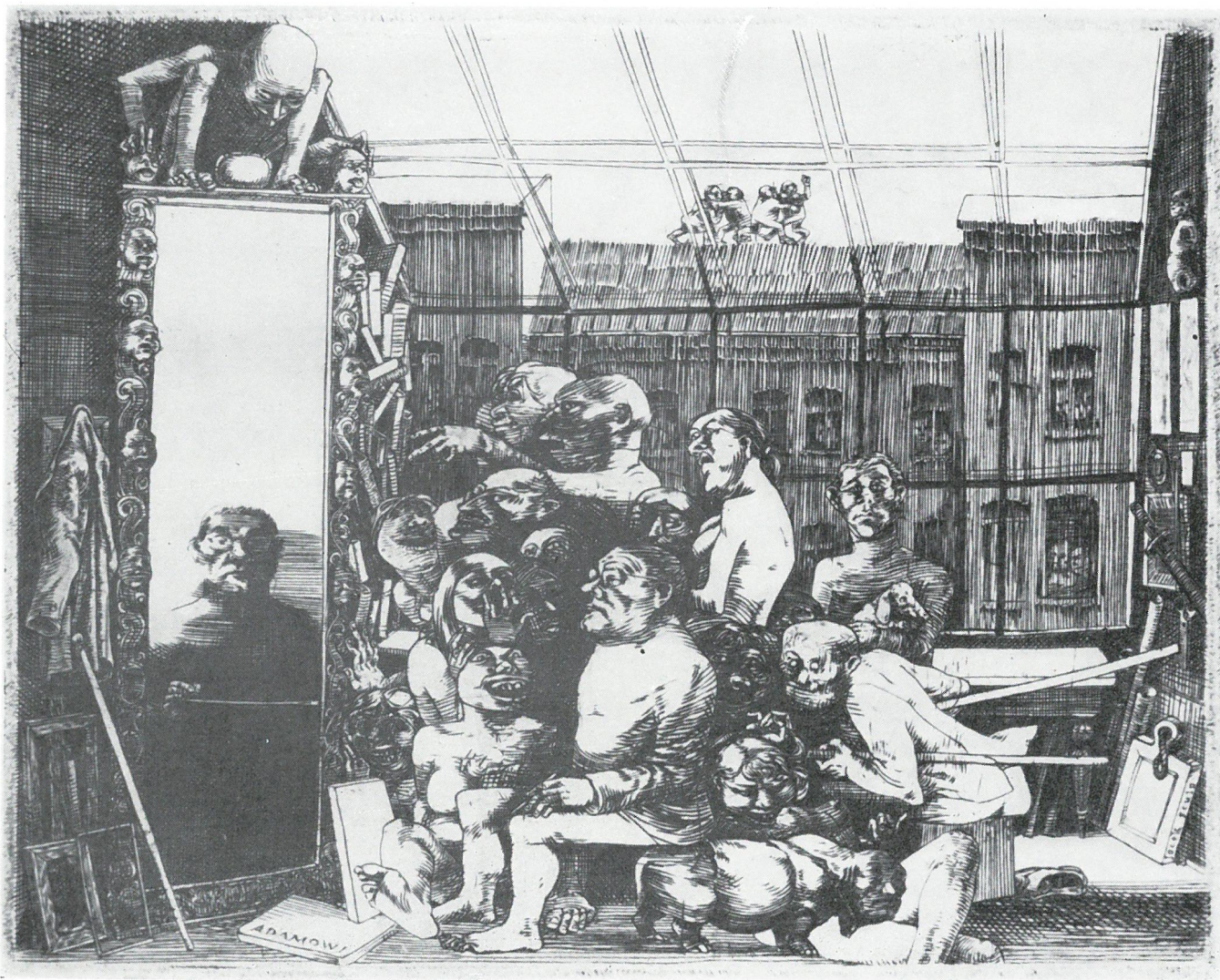
Kraków, Lenartowicza 13 m 3

26. Drabiny, 1967, miedzioryt, 15 × 18

27. U Adama, 1968, miedzioryt, 11,5 × 15

28. Szkoła, 1968, miedzioryt, 12 × 11

U Adama

Bolesław Gasiński

Laski k/W-wy, Brzozowa 46

29. Improwizacja III, 1968, gipsoryt, 34 × 52

30. Improwizacja V, 1968, gipsoryt, 41 × 36

Improwizacja V

Józef Gielniak

Kowary, Sanatorium Bukowiec, pow. Jelenia Góra

31. Improwizacja dla Grażynki VI, 1966, linoryt, 32 × 22

32. Improwizacja dla Grażynki VII, 1967, linoryt, 25 × 18

33. Czas rozpamiętywany (dedié à Staszek Grochowiak), 1968, linoryt, 18 × 24

Improwizacja dla Grażynki VII

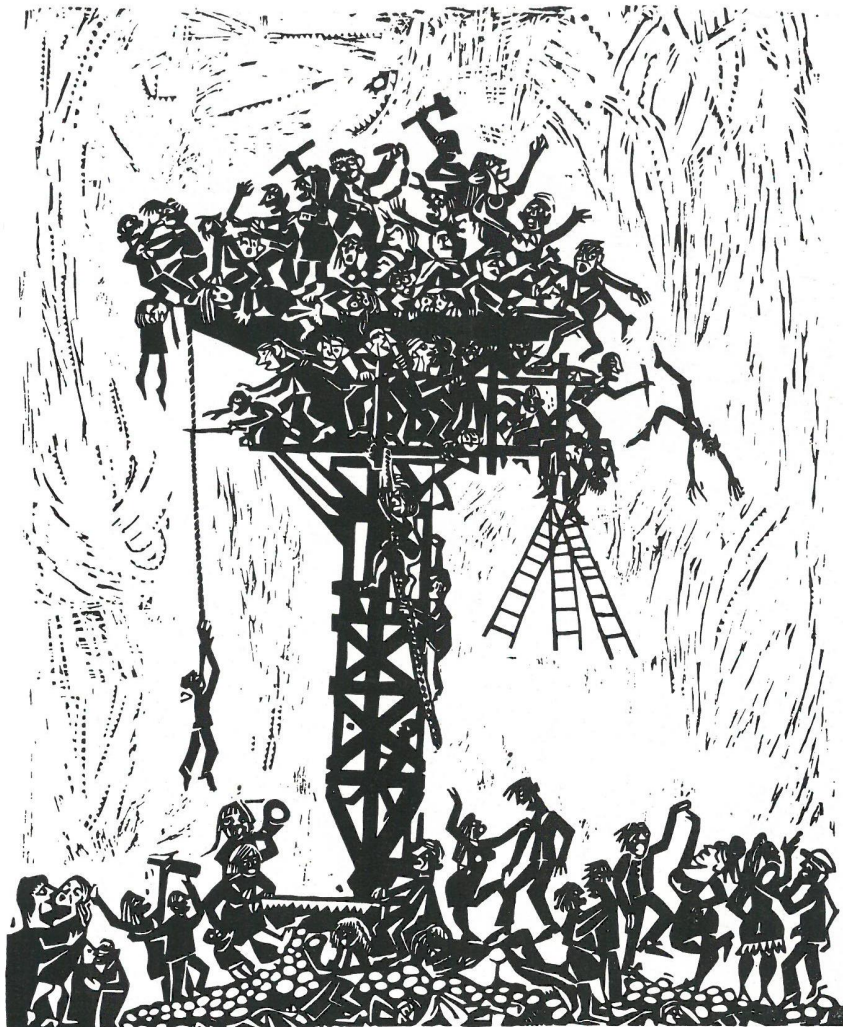

Teresa Jakubowska

Warszawa, Solec 109a m 44

34. Miejsce na górze, 1967, linoryt, 70 × 57
35. Puszczanie latawca, 1967, linoryt, 74 × 43
36. Oczekiwanie, 1967, linoryt, 60 × 44

Miejsce na górze

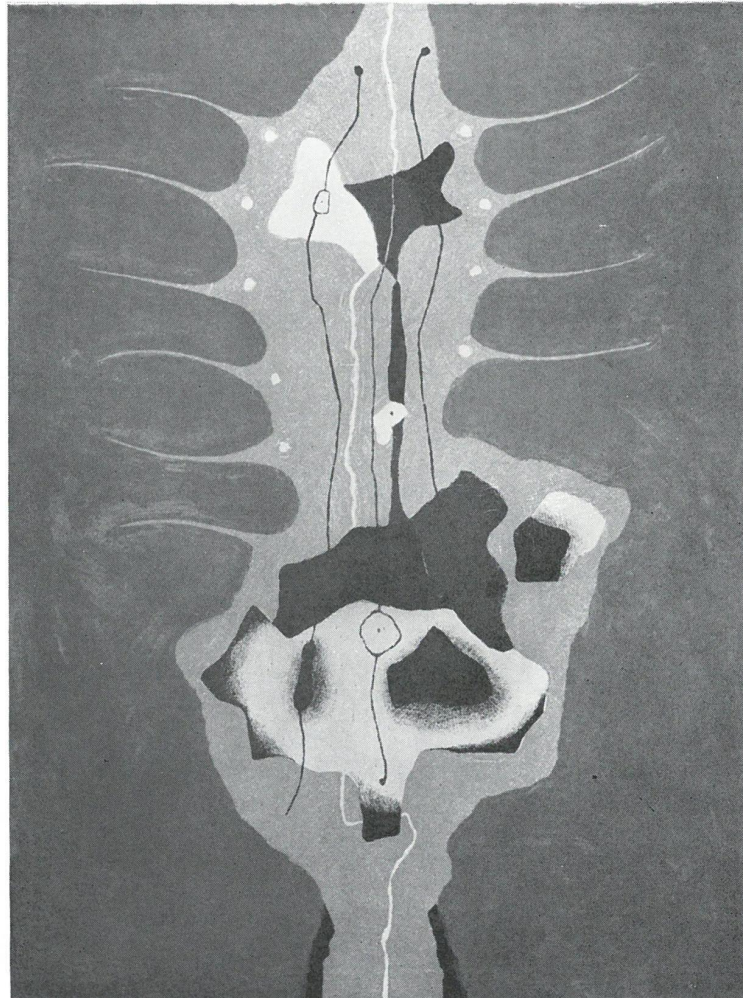
Zenon Januszewski

Warszawa, Browarna 6 m 8

37. Kompozycja pionowa, 1968, litografia barwna, 43 × 32

38. Złota ryba, 1968, litografia barwna, 36 × 47

39. Opętanie, 1968, litografia barwna, 46 × 36

Kompozycja pionowa

Krystyna Kacprzyk-Boruta

Legionowo, Mickiewicza 17

40. Koń i człowiek, 1968, metal technika mieszana, 50 × 32

41. Na biwaku, 1968, metal technika mieszana, 32 × 50

Koń i człowiek

Danuta Kern

Warszawa, Bielańska 4 m 32

Z cyklu „Siedlce”

42. Katedra, 1968, technika gipsowa nakładana, 57 × 43

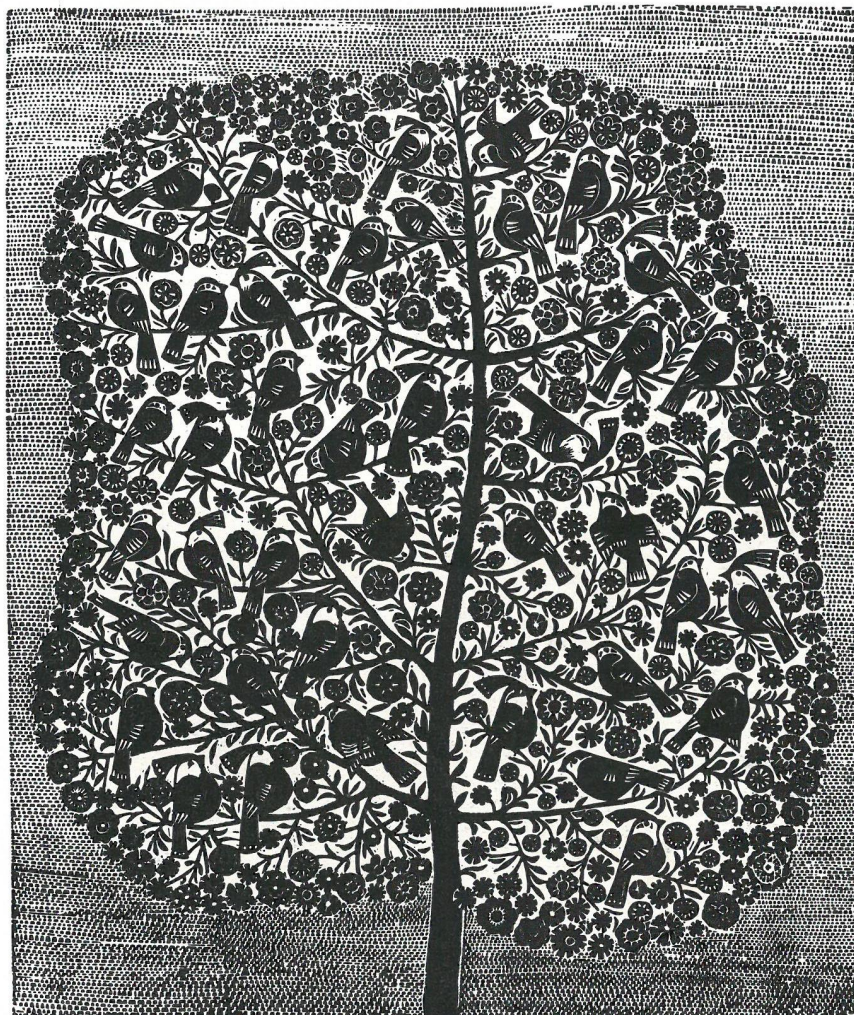
Waldemar Koczy

Warszawa, al. Niepodległości 64/68 m 65

43. Sejmik, 1968, linoryt, 60 × 50

44. Rajski ptak, 1968, linoryt, 60 × 42

Sejmik

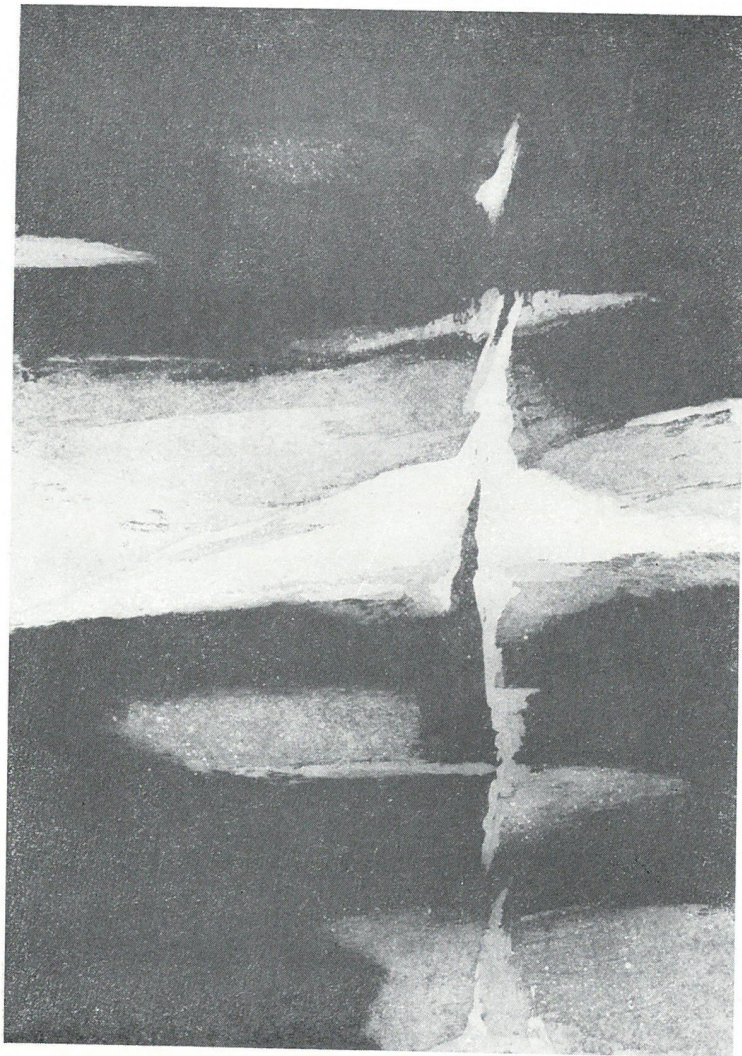
Danuta Kołwzan-Nowicka

Warszawa, Bielańska 5 m 9

45. Z głębokości, 1967, metal technika mieszana, 60 × 42

46. Wir, 1967, metal technika mieszana, 61 × 39

47. Huta, 1968, metal technika mieszana, 44 × 59

Z głębokości

Zygmunt Kotlarczyk

Toruń, Odrodzenia 13 m 24

48. Baśń morska, 1967, linoryt, 47 × 60

49. Lokomotywa, 1968, linoryt, 50 × 70

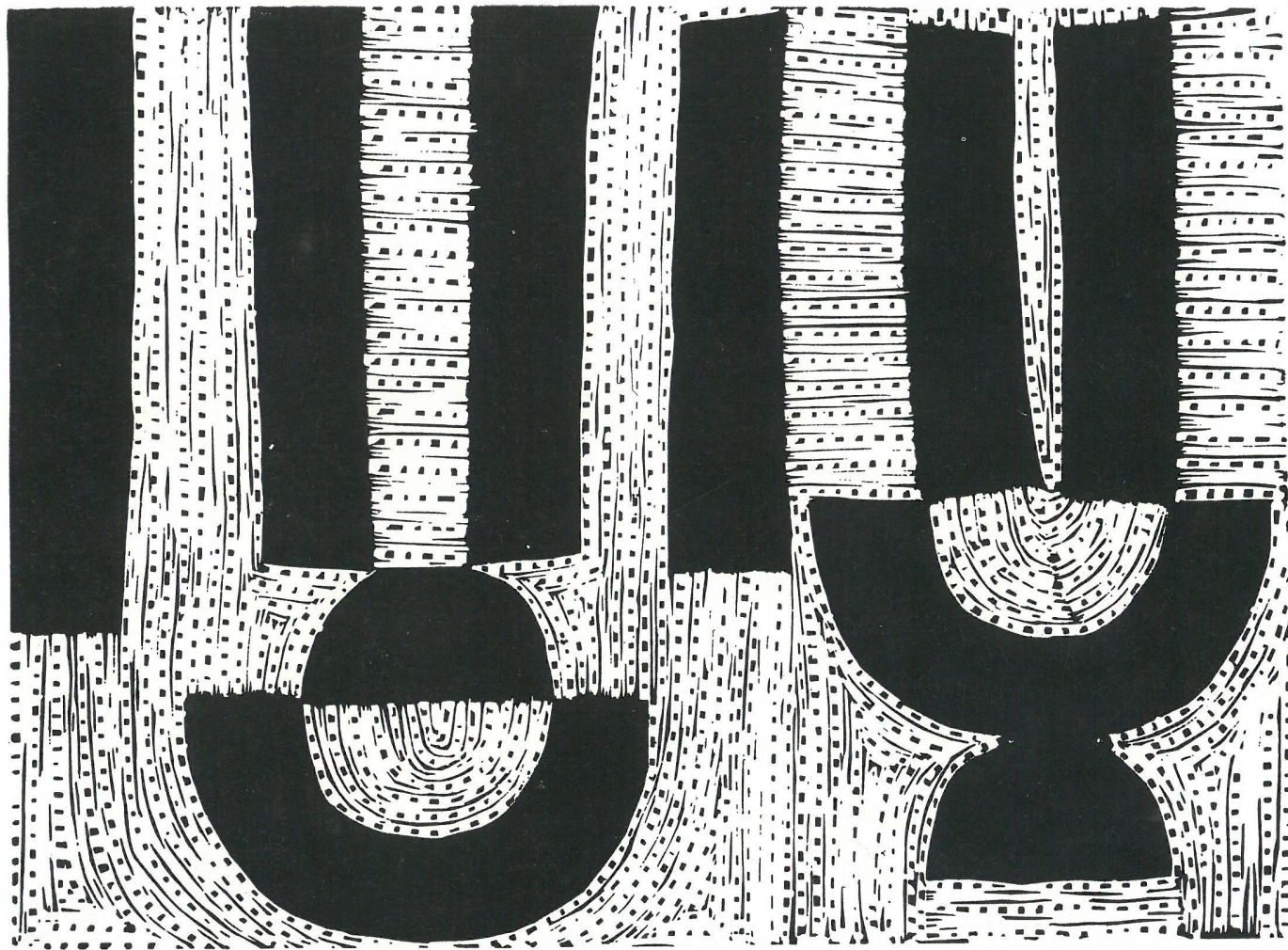
Baśń morska

Janina Królikowska
Milanówek, Podleśna 24
50. Rytmy, 1968, linoryt, 29 × 40
51. Aleja, 1968, linoryt, 27 × 38

Rytmy

Włodzimierz Kunz

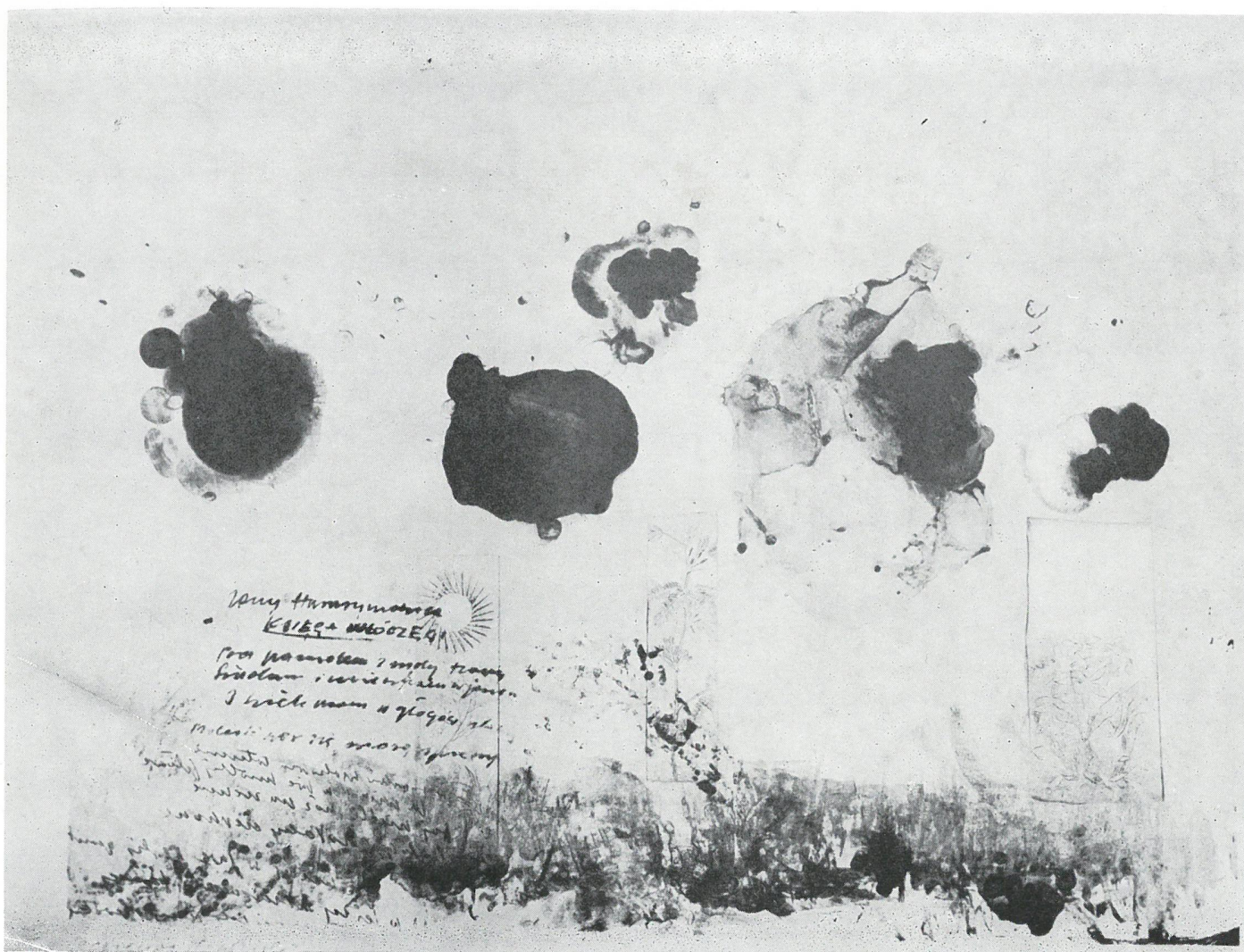
Kraków, Żelechowskiego 6 m 45a

52. Ogród III, 1968, litografia + suchoryt, 50 × 70

53. Fabryka, 1968, litografia + akwaforta, 49 × 62

54. Morze Śródziemne, 1968, litografia + akwaforta, 49 × 67

Ogród III

Jan Leśniak

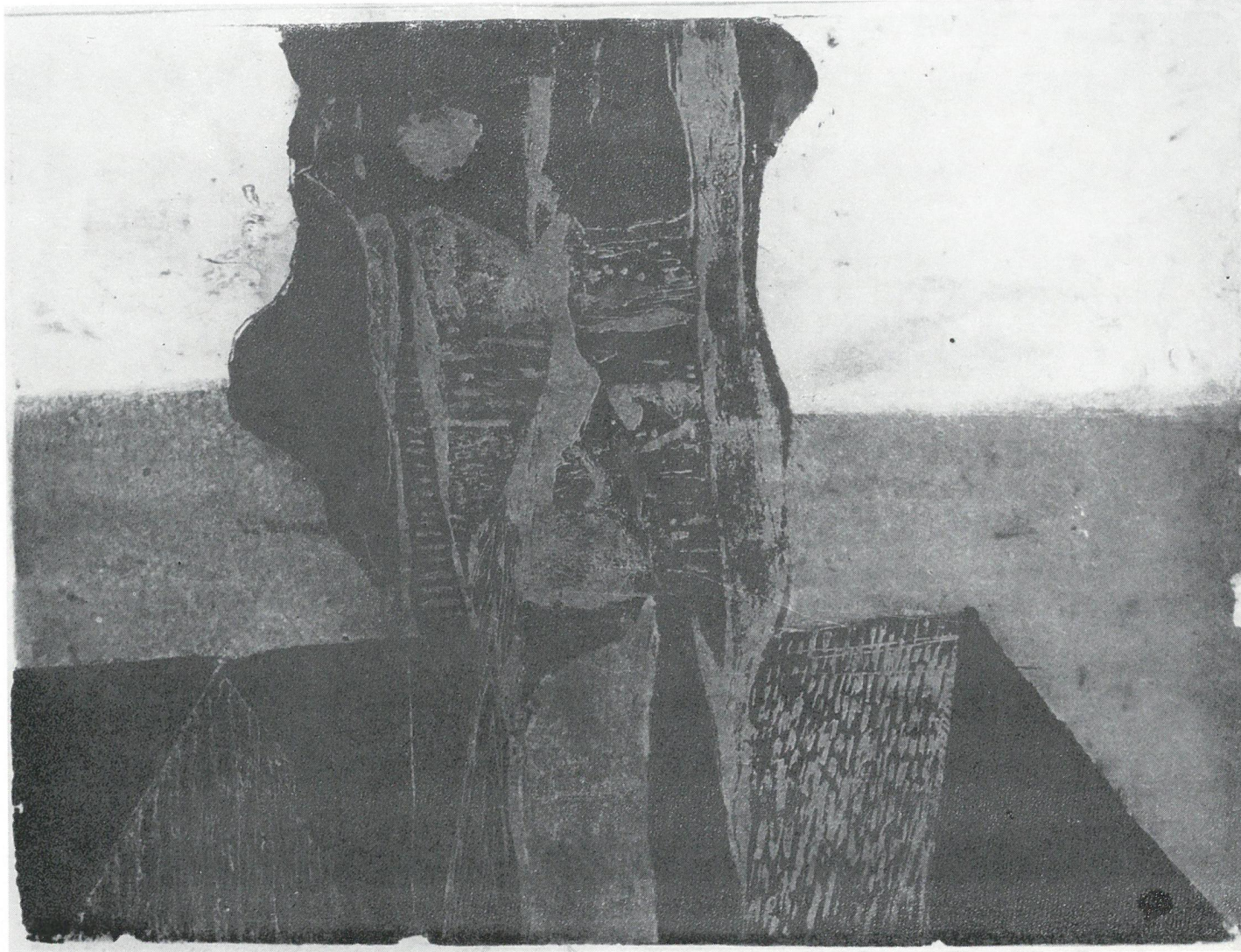
Warszawa, Osiecka 62 m 16

55. Kompozycja pejzażowa, 1967, litografia barwna, 54 × 76,5

56. Wspomnienia z jesieni, 1968, litografia barwna, 60 × 81

57. Ab ovo, 1968, litografia barwna, 60 × 81

Wspomnienia z jesieni

Carlos Llas

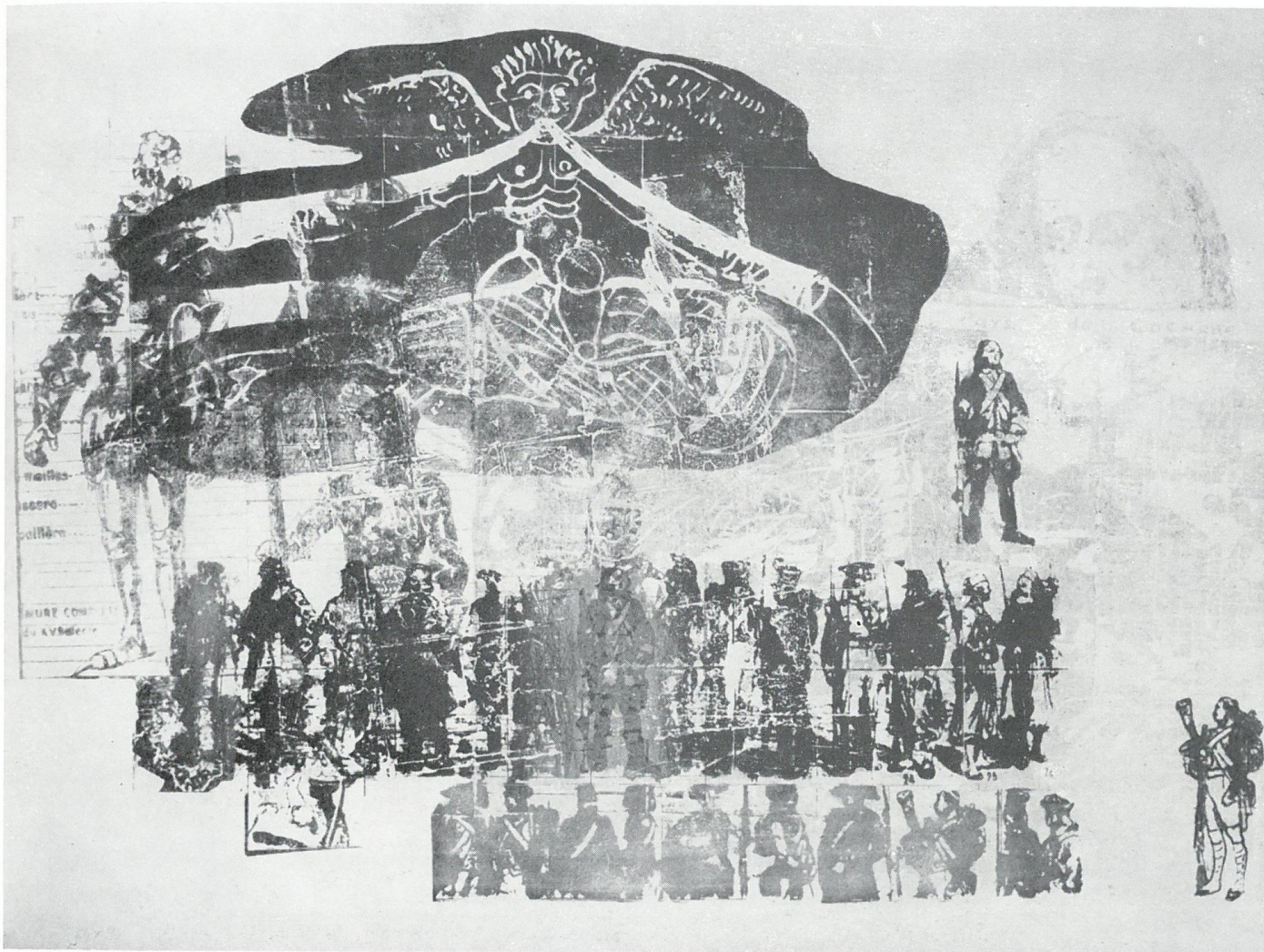
Warszawa, Magiera 22 m 11

58. Ryby i ludzie, 1967, litografia barwna, 64 × 93

59. Powrót, 1968, litografia barwna, 65 × 95

60. Kompozycja, 1968, litografia barwna, 62 × 90

Powrót

Zbigniew Lutomski

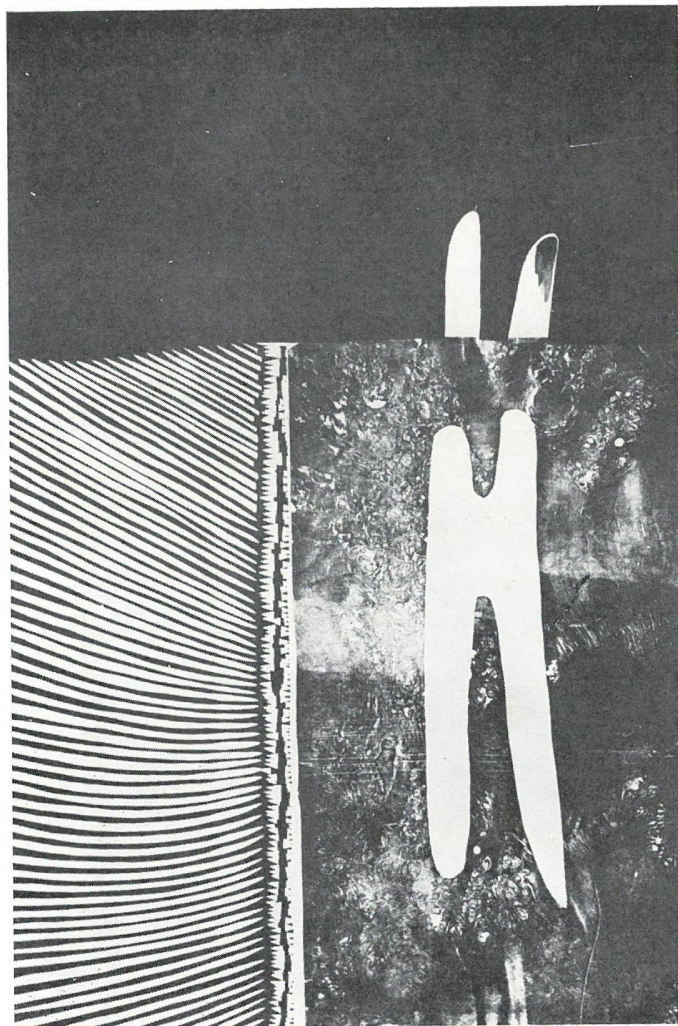
Nowa Huta, Osiedle Kolorowe 25 m 35

61. W przestrzeni IV, 1967, drzeworyt, 82 × 52

62. W przestrzeni V, 1967, drzeworyt, 82 × 52

63. Taktyzm, 1968, drzeworyt, 82 × 52

W przestrzeni IV

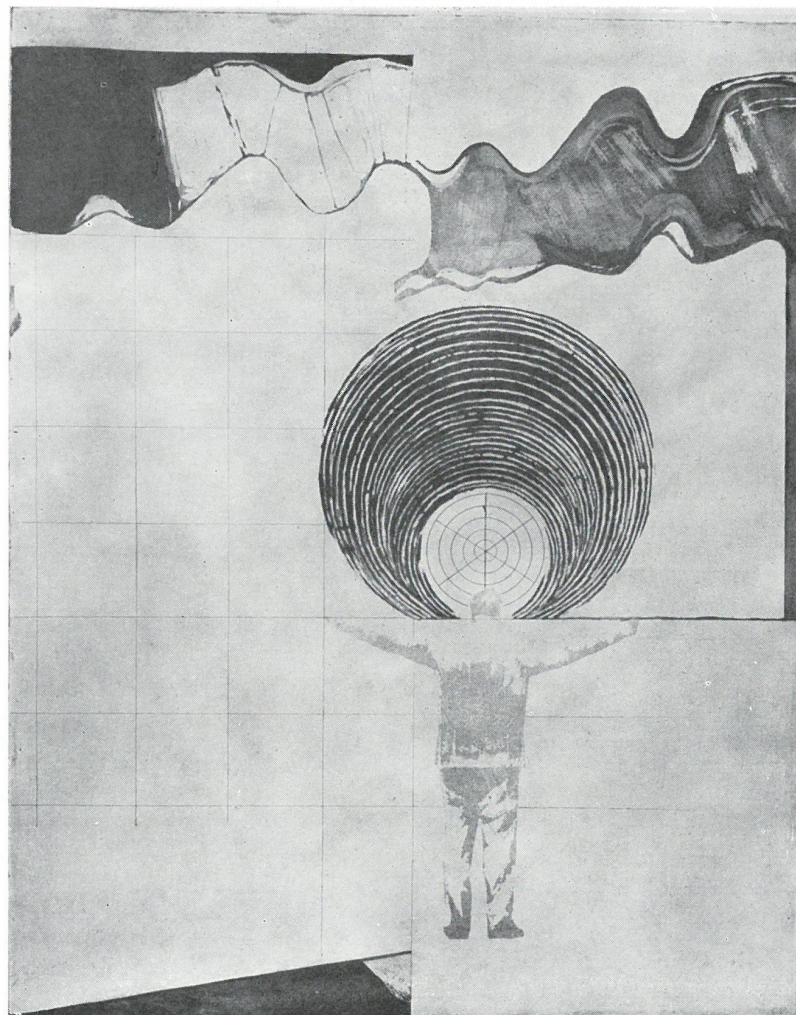
Stanisław Łabecki

Warszawa, Dobra 8/10 m 7a

64. 7/68, akwaforta + akwatinta, 63 × 49

65. E 8, 1968, akwaforta + akwatinta, 37 × 33

7/68

Zbigniew Łoskot

Warszawa, Kredytowa 8 m 35

66. Karta od uroków I, 1968, drzeworyt, 47 × 32

67. Karta od uroków II, 1968, drzeworyt, 48 × 43

Karta od uroków II

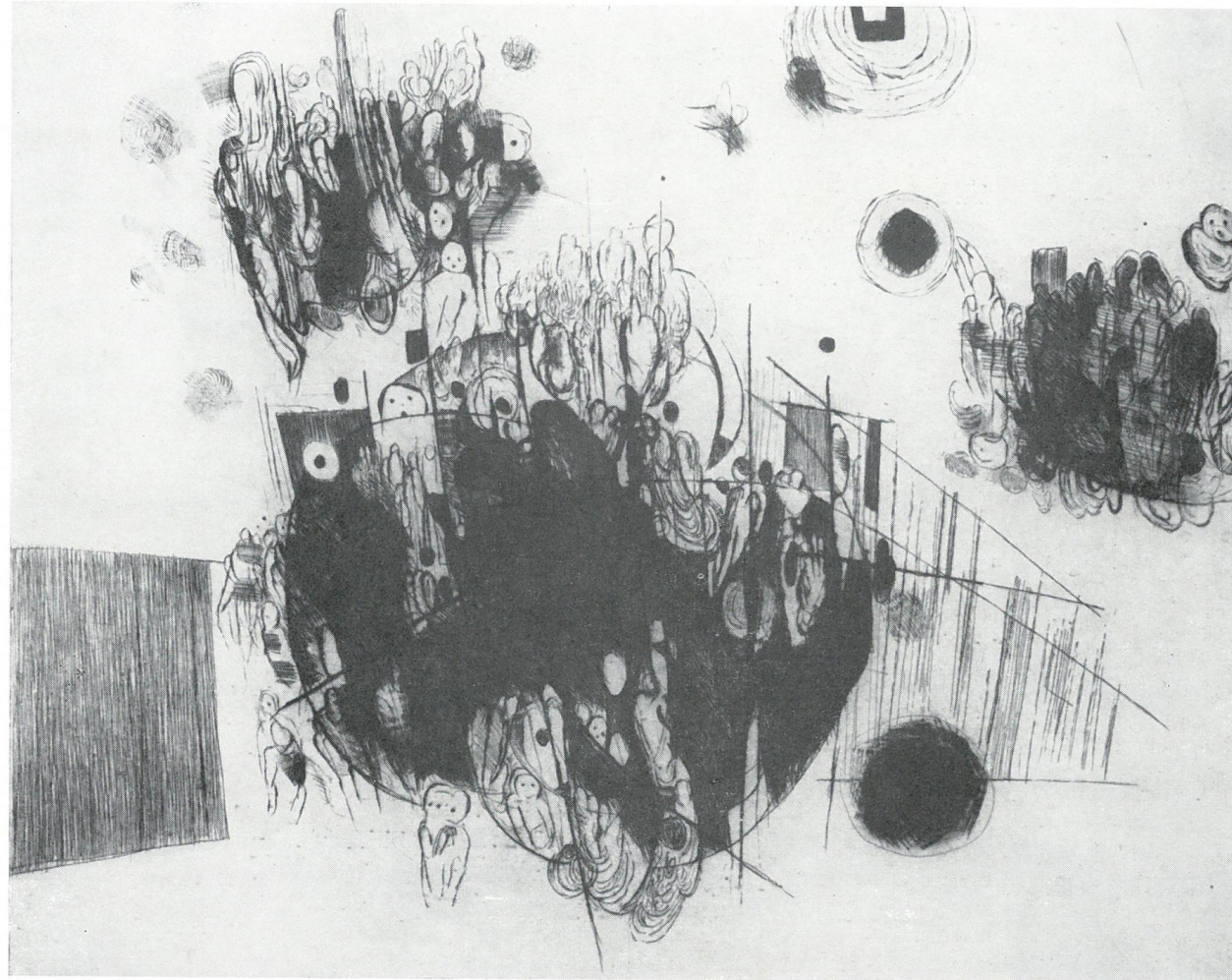

Maria Łuszczkiewicz-Jastrzębska

Warszawa, al. 3-go Maja 5 m 8
68. Przemijanie, 1967, suchoryt, 50 × 46
69. Planeta I, 1967, suchoryt, 49 × 42
70. Planeta II, 1968, suchoryt, 42 × 54

Planeta II

Zygmunt Magner

Warszawa, Brzeska 7 m 3

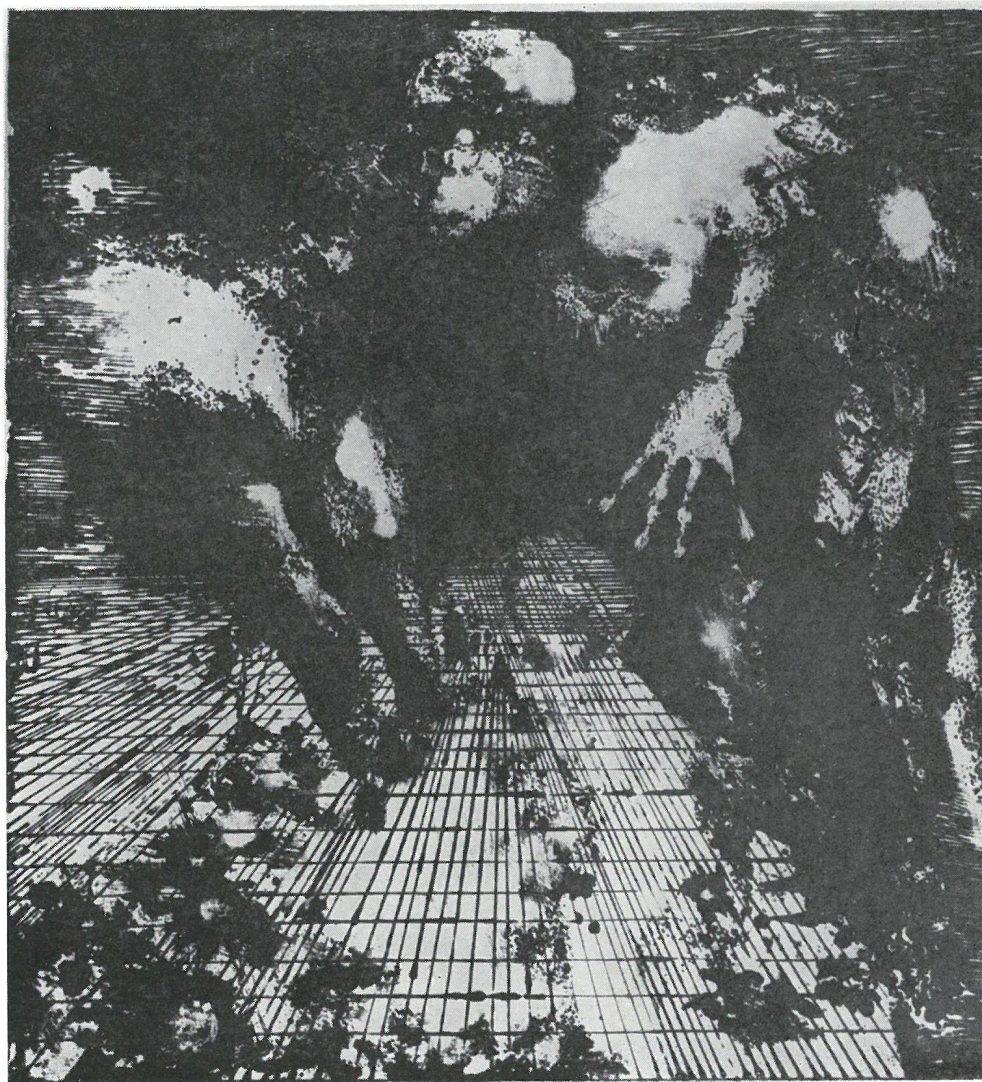
71. Wzruszenie, 1968, litografia, 58 × 46

Z cyklu „Spojrzenia”

72. Zapatrzeni w przemijanie, 1968, litografia, 53 × 48

73. Adam bez Ewy, 1968, litografia, 58 × 43

Zapatrzeni w przemijanie

Mieczysław Majewski

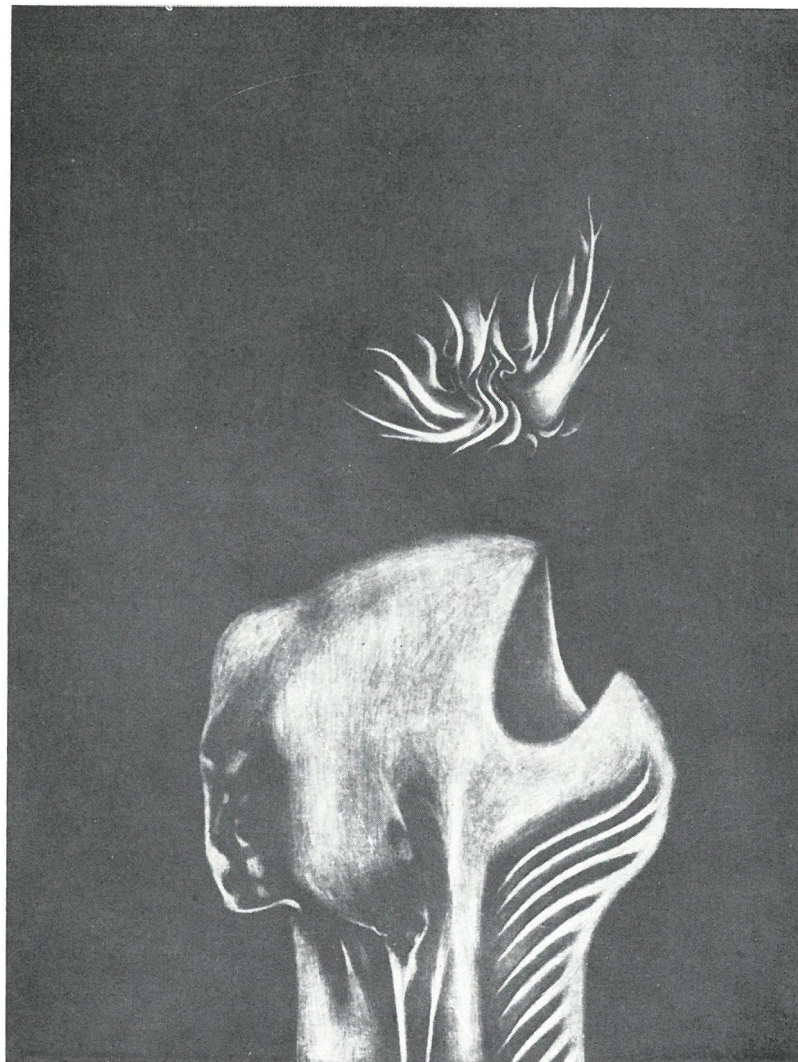
Warszawa, Świętojańska 9 m 10

74. Zaginione popiersie, 1967, mezzotinta, 35 × 26

75. Przestańcie strzelać, 1968, mezzotinta, 53 × 35

76. Marzyciel, 1968, mezzotinta, 50 × 33

Przestańcie strzelać

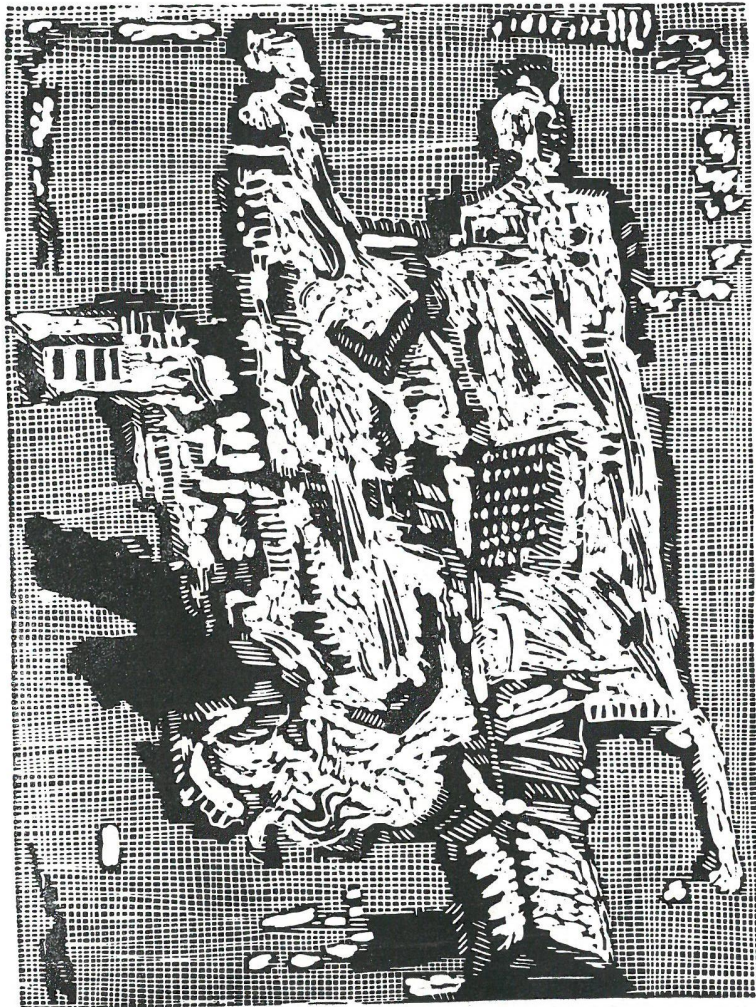

Marian Malina

Sosnowiec, Dańdowska 87 m 2
77. Impresje, 1967, drzeworyt, 68 × 49
78. Forma polska, 1968, linoryt, 57 × 43
79. Dygnitarze, 1968, linoryt, 47 × 60

Impresje

Danuta Michalska

Warszawa, Złota 67 m 21

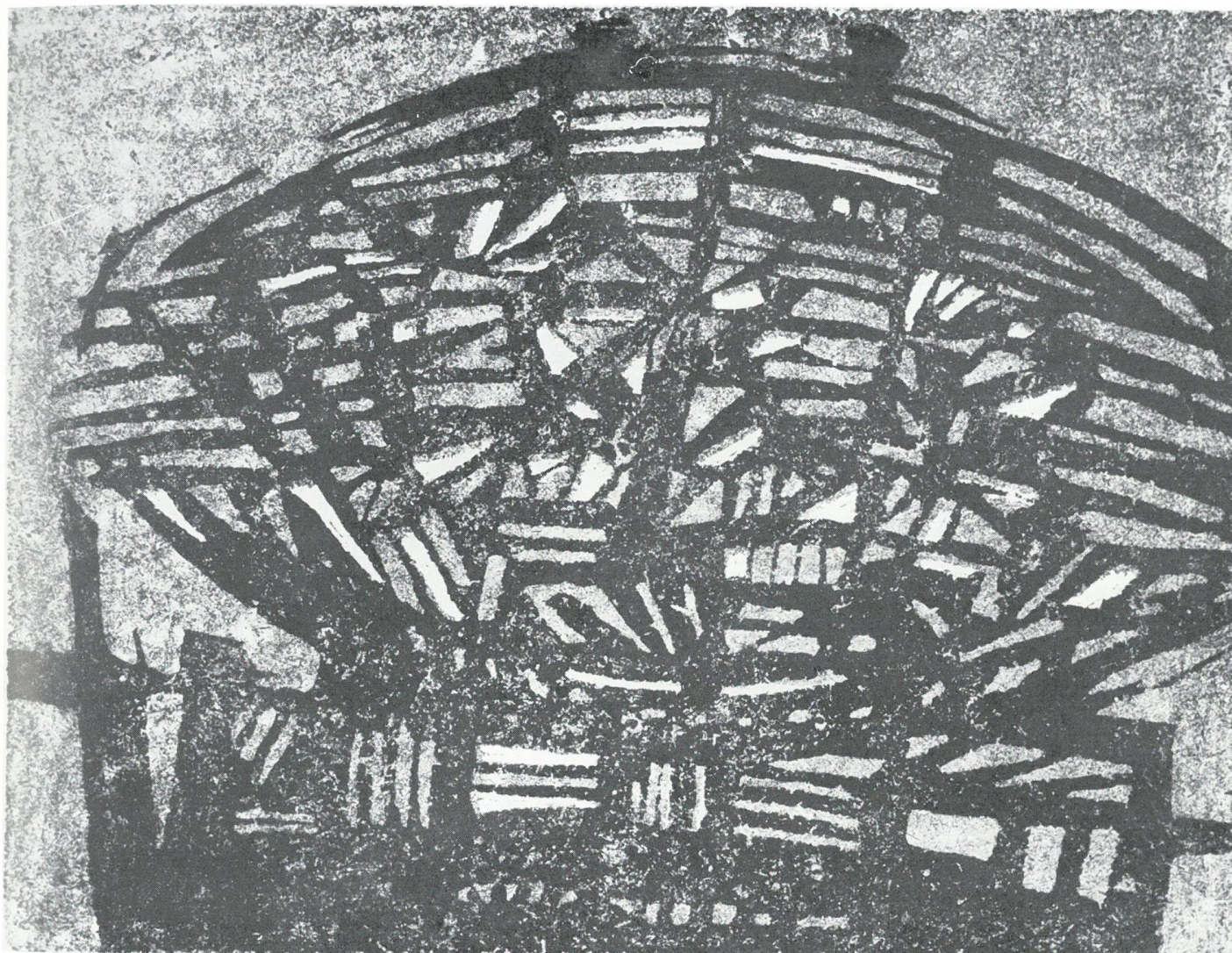
80. Bez tytułu, drzeworyt barwny, 80 × 60

Impresje na tematy lotnicze

81. Radar, 1968, drzeworyt, 61 × 80

82. Ziemia I, 1968, drzeworyt barwny, 61 × 81

Radar — Impresje na tematy lotnicze

Zofia Mróz

Warszawa, Grójecka 116 m 48

83. Nowa baśń I, 1967, drzeworyt, 51 × 36

84. Nowa baśń II, 1967, drzeworyt, 56 × 38
Z cyklu „Miasto”

85. Wnętrza, 1967, drzeworyt, 53 × 36

Wnętrza

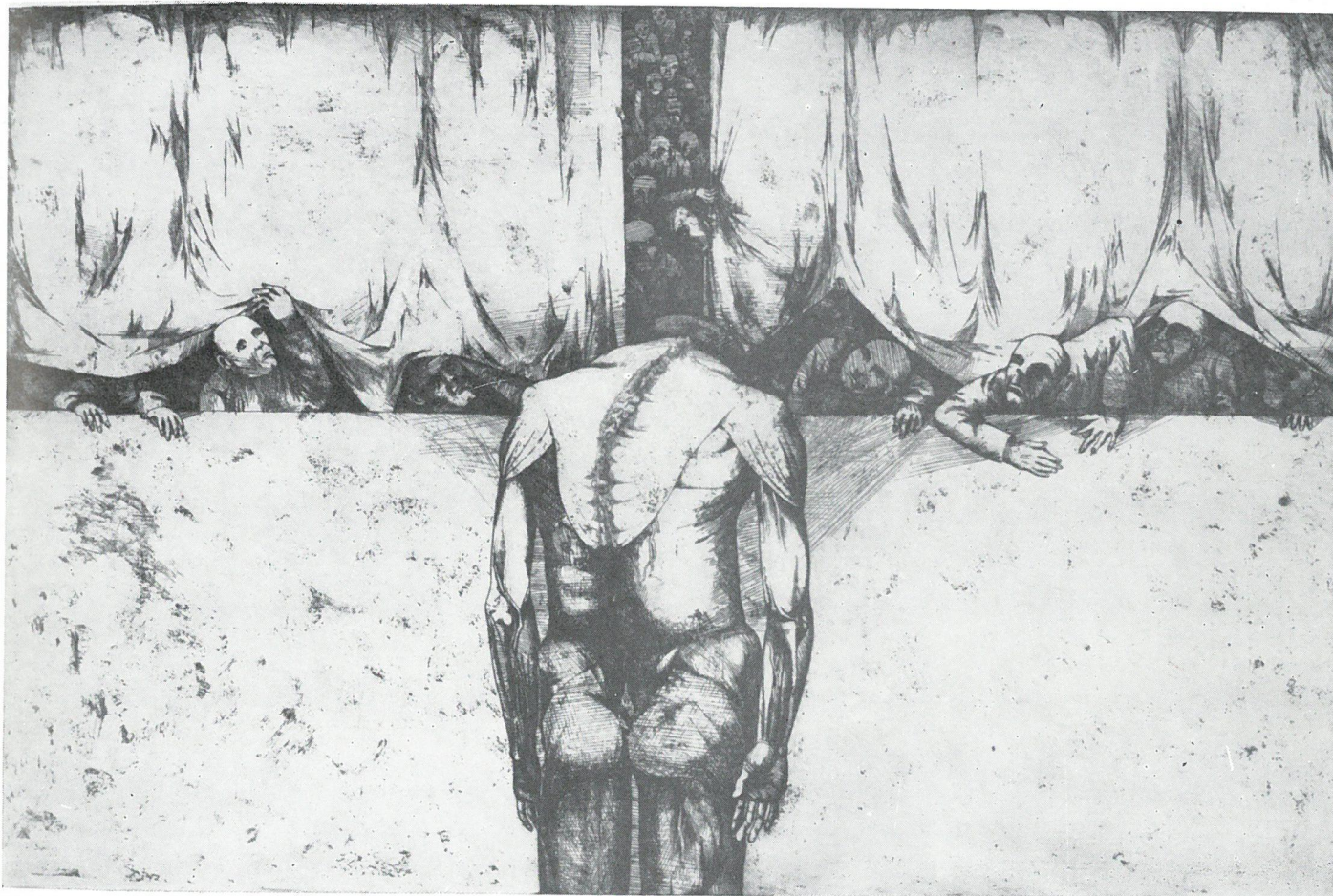

Andrzej Nowacki

Bydgoszcz, pl. Wolności 3 m 4

Z cyklu „XX”

86. Kurtyna, 1968, akwaforta, 26 × 40

Emilia Nożko-Paprocka

Warszawa, Plutonowych 8 m 1

87. Kompozycja z rotundą I, 1968, linoryt, 60 × 43

88. Kompozycja II-kominy, 1968, linoryt, 60 × 42

89. Drzewa, 1968, linoryt, 62 × 42

Kompozycja z rotundą I

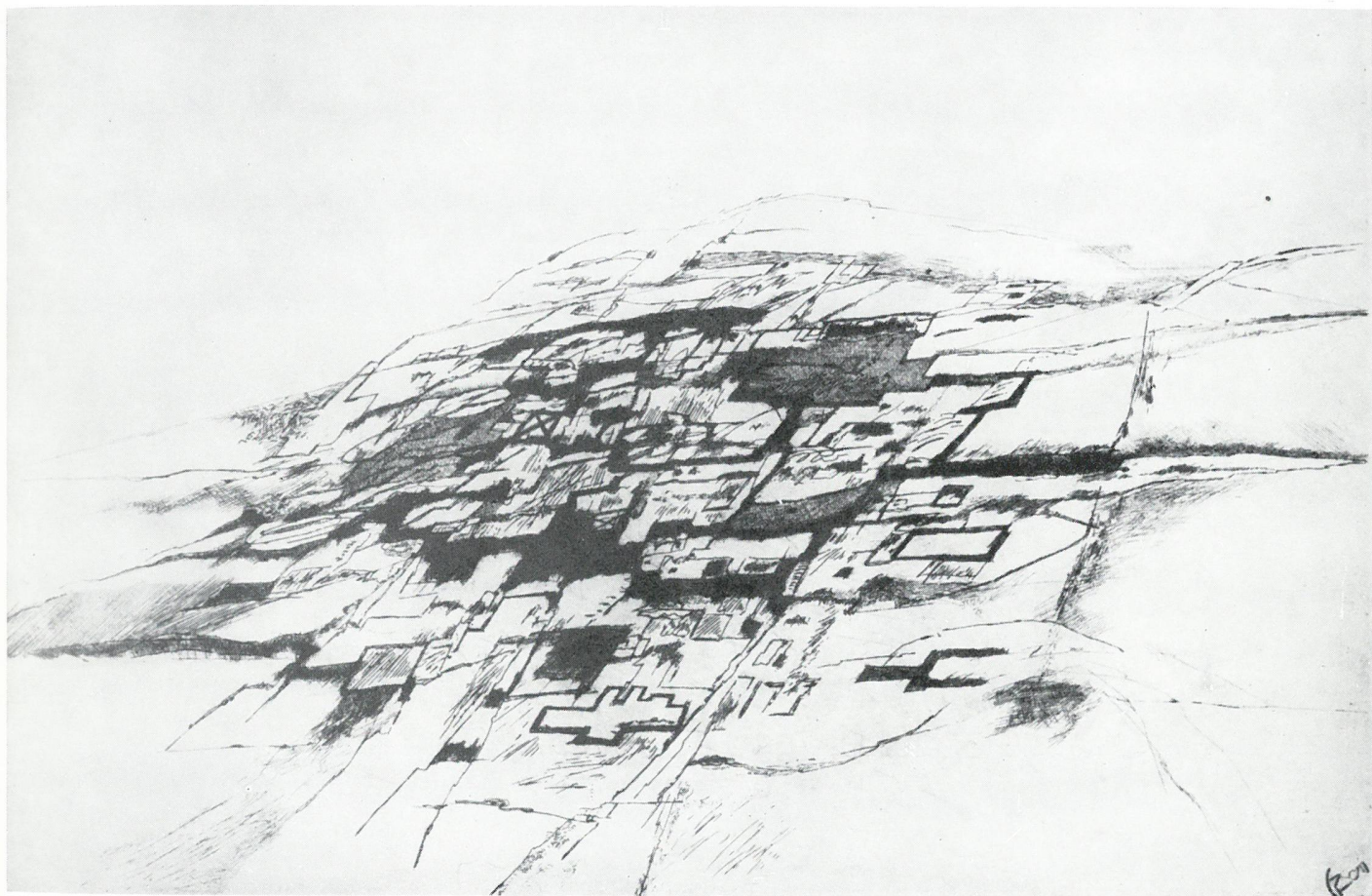
Maria Okołów-Podhorska

Warszawa, Łowicka 60 m 16

90. Pejzaże -- Miasto I, 1968, akwaforta, 32 × 49

91. Pejzaże -- Góry II, 1968, akwaforta, 32 × 49

Pejzaże-Miasto I

Eugeniusz Pichell

Warszawa, Polna 18 m 16

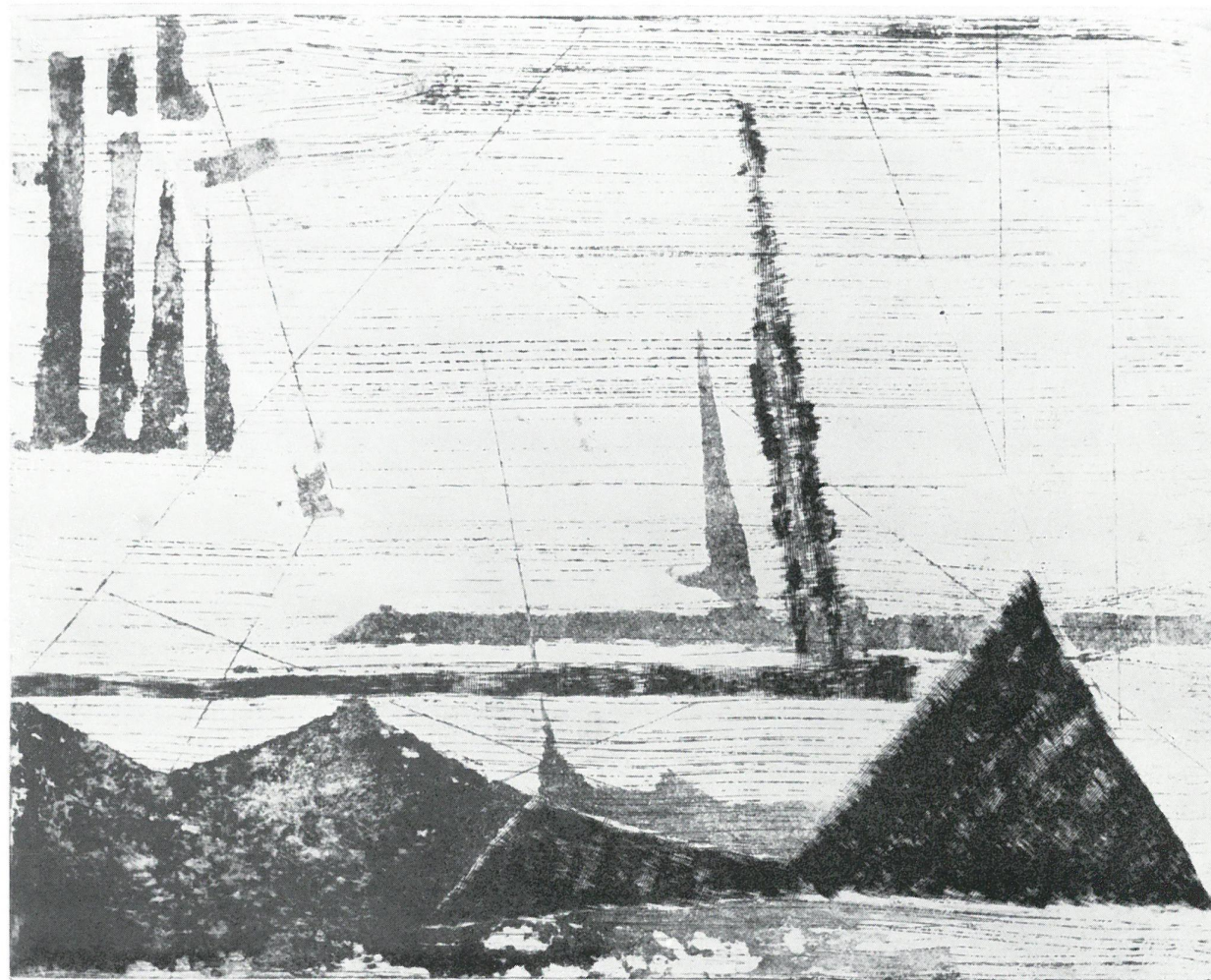
98. Sztormowa fala, 1968, drzeworyt, 17 × 42

Edmund Piotrowicz

Warszawa, T. Gamerskiego 7 m 16a
99. Horyzont, 1967, metal technika mieszana, 50 × 65
100. Dziewiąta fala, 1967, metal technika mieszana, 50 × 63
101. Sieci, 1967, akwaforta, 49 × 63

Horyzont

Henryk Płóciennik

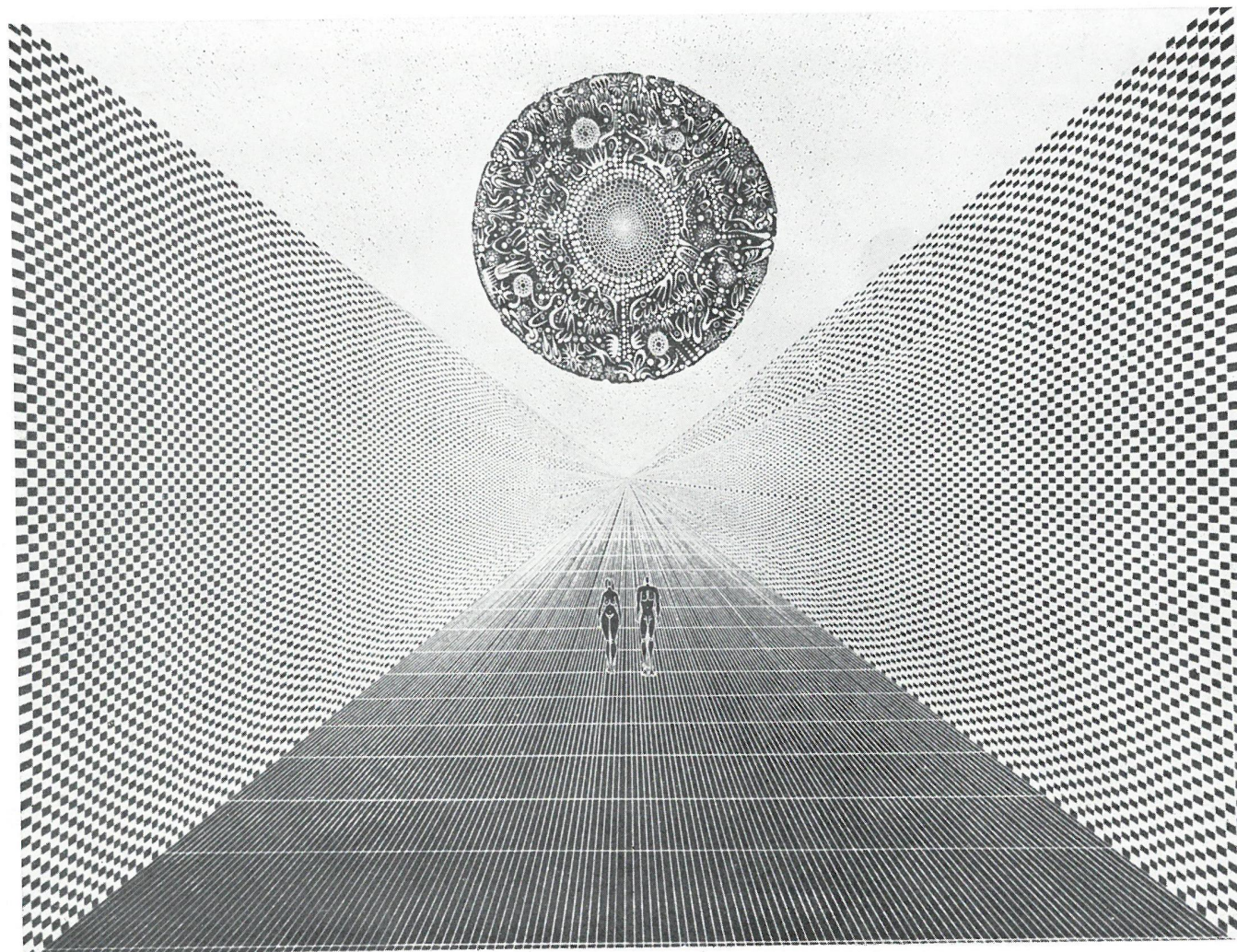
Łódź, Pryncypalna 33

102. Miodowy miesiąc IV, 1967, autocynkografia, 50 × 65

103. Miodowy miesiąc V, 1967, autocynkografia, 65 × 50

104. Miodowy miesiąc VII, 1968, autocynkografia, 50 × 65

Miodowy miesiąc VII

Stanisław Porada

Warszawa, Obozowa 74 m 23
105. Żałoba, 1967, linoryt, 30 × 30

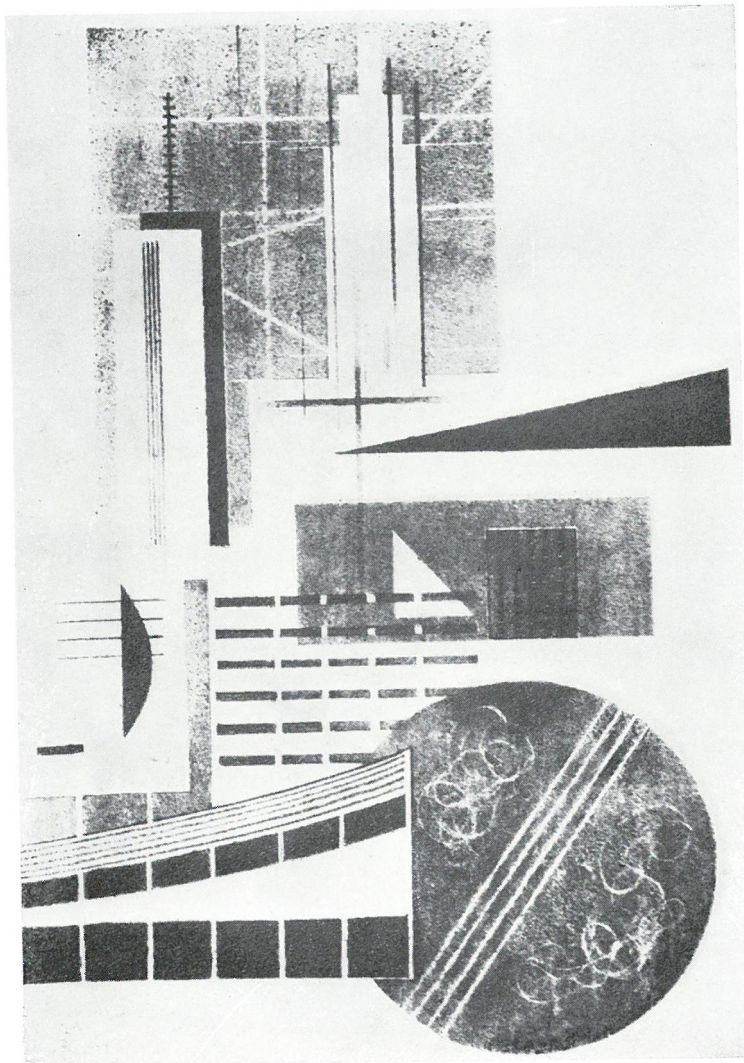
Marian Puchalski

Warszawa, Kujawska 3 m 35

106. Krajobraz przemysłowy, 1967, litografia, 42 × 30

107. Warszawa 1968, 1968, litografia, 43 × 29

Warszawa 1968

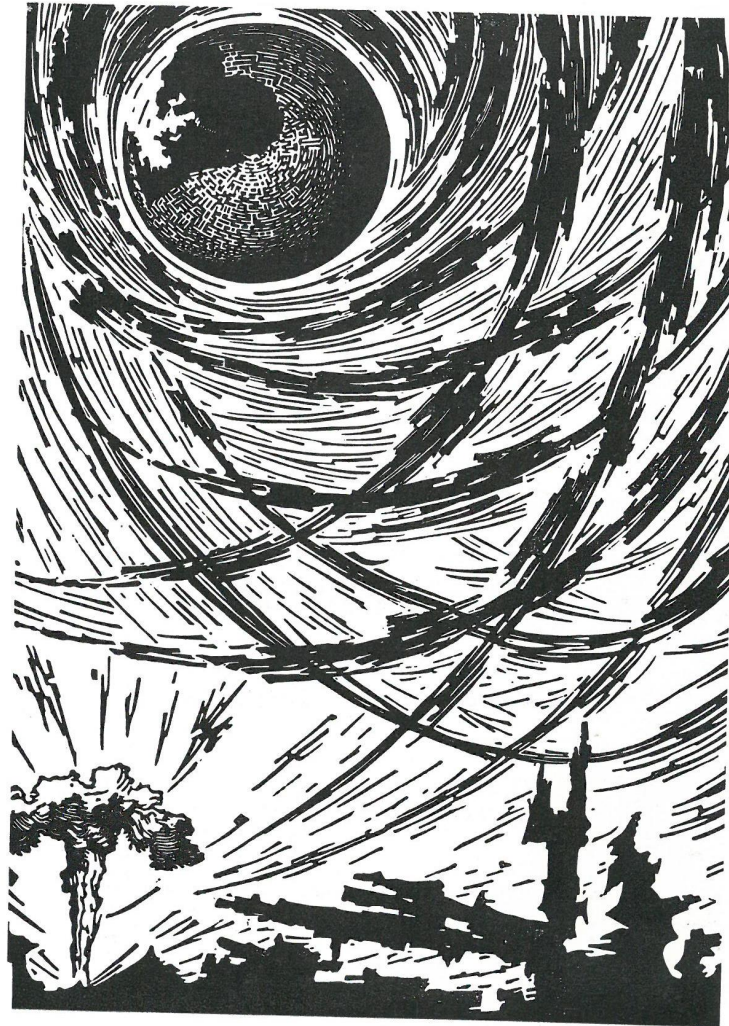

Stefan Rassalski

Warszawa, Mazowiecka 11 m 128

Z cyklu „Wojna”

108. Katastrofa, 1967, drzeworyt, 50 × 35

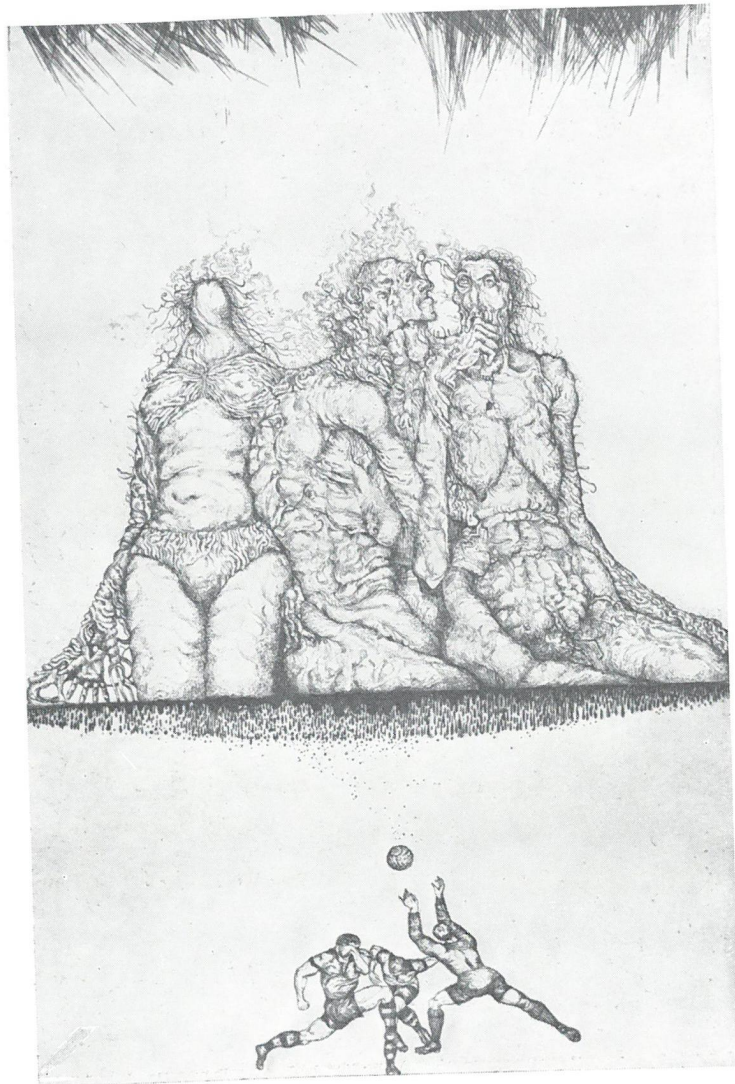

Leszek Rózga

Zgierz, Osiedle Dubois bl. III m 12
109. Agresja III, 1967, akwaforta, 40 × 50
110. Przenikanie I, 1968, akwaforta barwna, 50 × 32
111. Przenikanie II, 1968, akwaforta barwna, 41 × 80

Przenikanie I

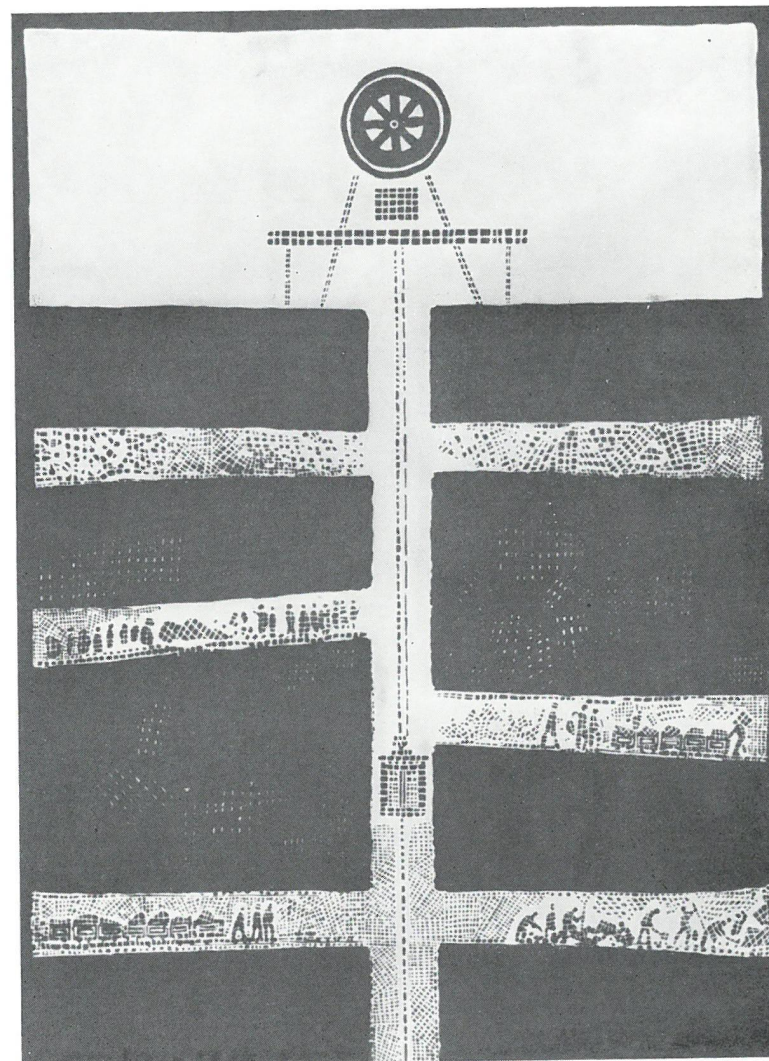
Tomasz Rudnicki

Warszawa, Noakowskiego 10 m 2

112. Szyb, 1967, linoryt, 70 × 50

113. Łowisko, 1967, linoryt, 70 × 50

Szyb

Mikołaj Sasykin

Warszawa, Dzielna 11 m 31

114. Szczawnickie jarmutki, 1968, linoryt, 15,5 × 10

Roman Skowron

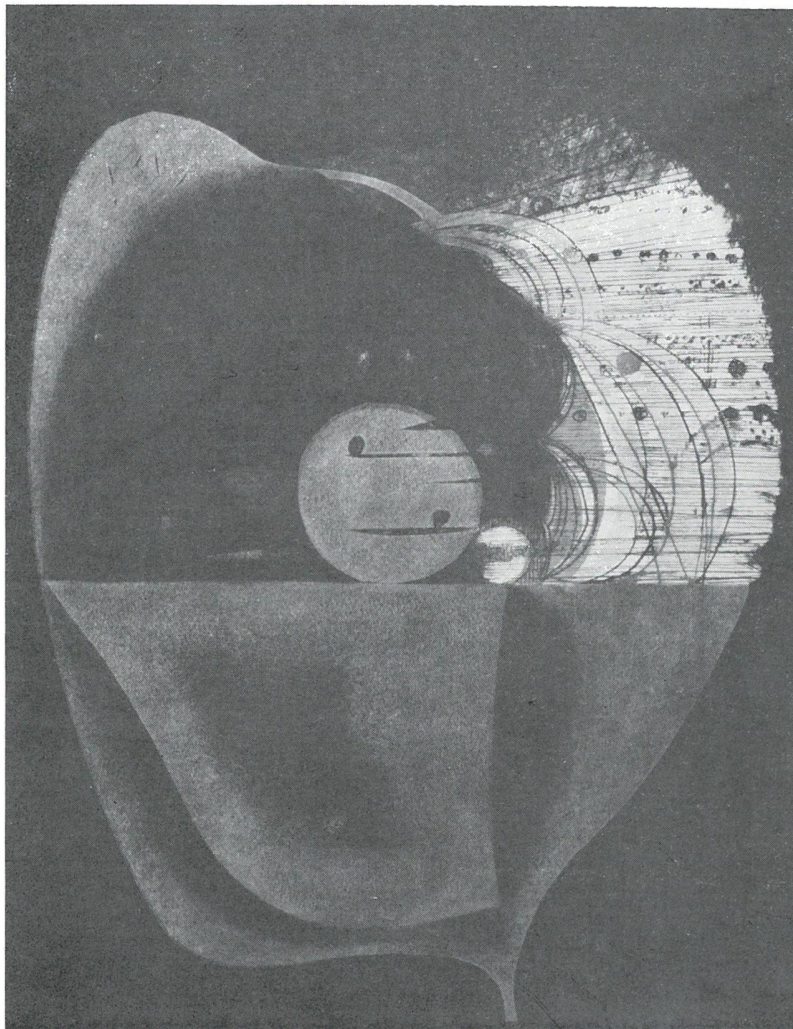
Kraków, Wrocławska 66 m 97

115. Początek, 1968, litografia barwna, 62 × 47

116. Kwiat II (porwany płatek), 1968, litografia barwna, 61 × 46

117. Przeszczep III, 1968, litografia barwna, 62 × 46

Początek

Irena Snarska

Warszawa, Moliera 8 m 40

118. Pełne niebo, 1967, akwaforta + akwatinta, 32 × 49

119. Pożegnanie, 1968, akwaforta + akwatinta, 32 × 49

120. Oświęcimskie wspomnienia, 1968, akwaforta + akwatinta, 42 × 48

Pełne niebo

Aleksander Sołtan

Warszawa, Krasińskiego 16 m 16

121. Z cyklu „Koronki II”, 1967, litografia, 52 × 40

Z cyklu „Koronki”

122. Koronka IV, 1968, litografia, 52 × 39

Koronka IV

Anna Szemborowicz

Warszawa, Gimnastyczna 38

123. Kwiat w oknie, 1968, linoryt, 44 × 33

Ewa Śliwińska

Warszawa, Międzynarodowa 47 m 69

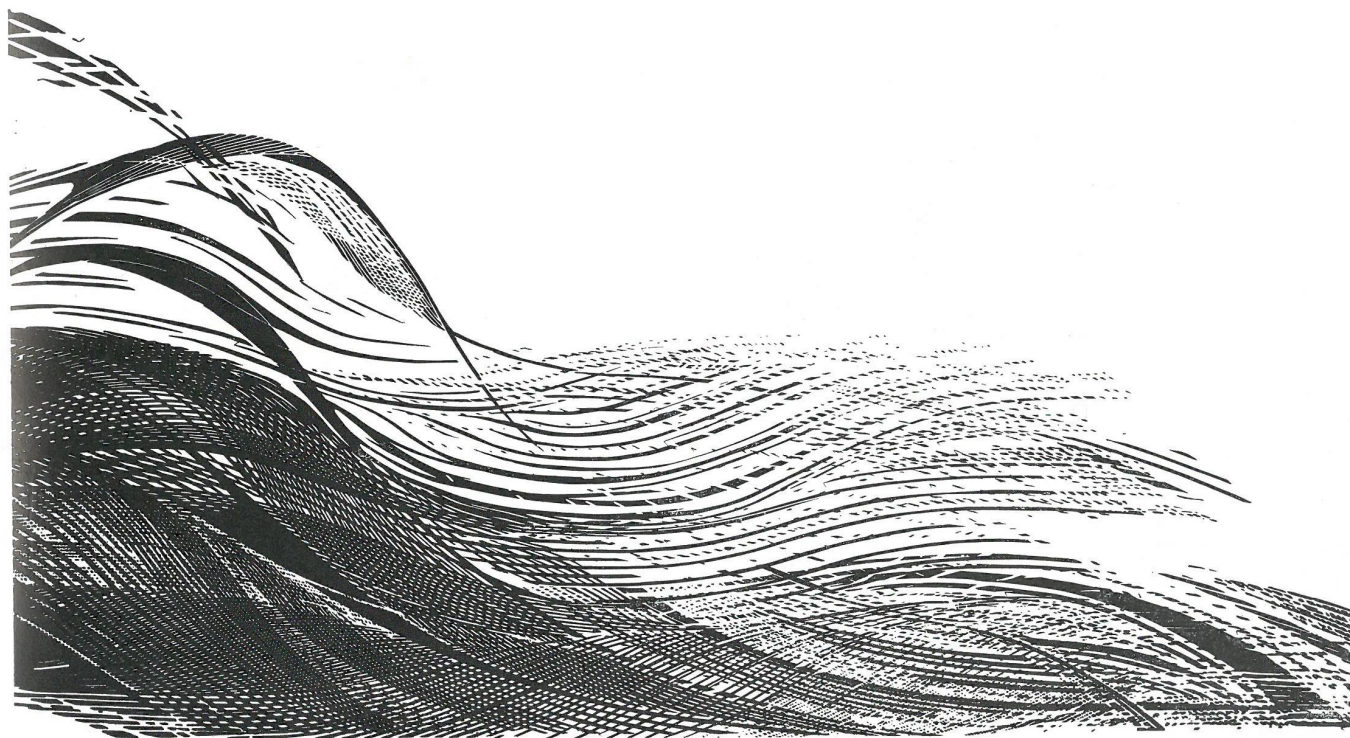
Z cyklu „Dedycacje”

124. Delfinom, linoryt, 1968, 55 × 100

125. Falom, 1968, linoryt, 58 × 97

126. Jednej rybie, 1968, linoryt, 91 × 63

Delfinom

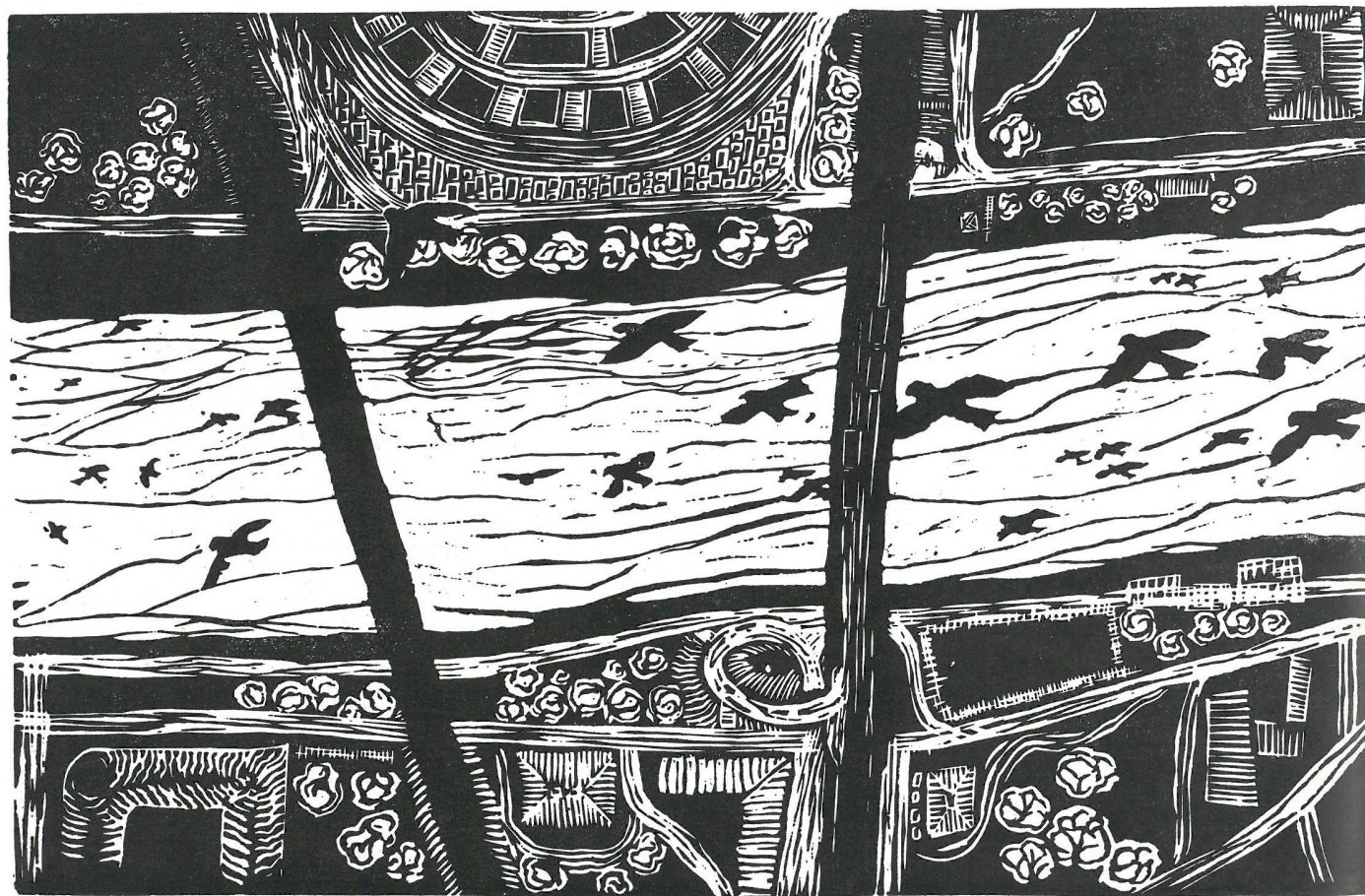

Bronisław J. Tomecki

Warszawa, Zakopiańska 32 m 4

127. Klamry na Wiśle, 1968, linoryt, 25,5 x 40

Aleksander Turek

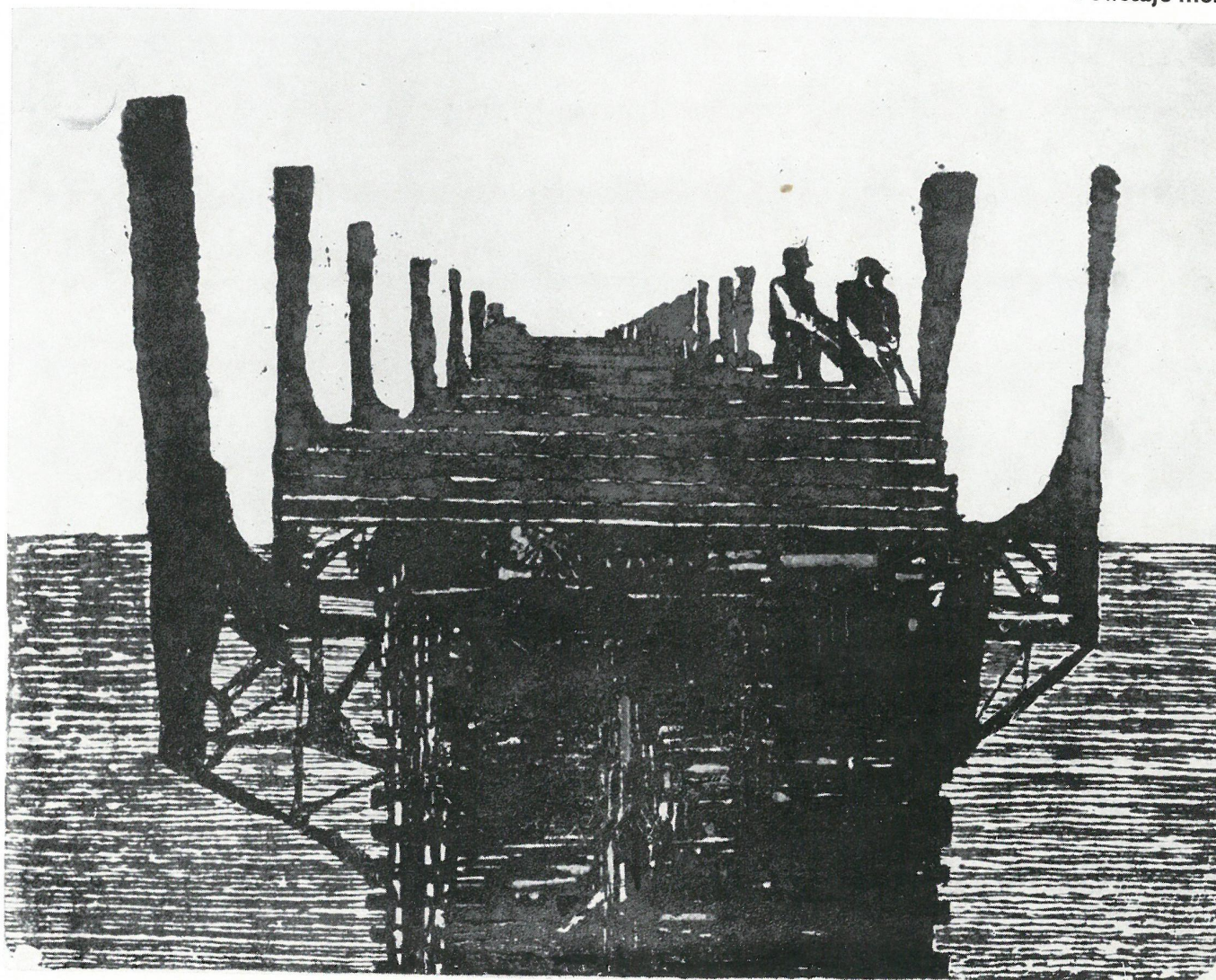
Warszawa, Dzielna 17b m 18

128. Powstaje most, 1967, litografia barwna, 60 × 75

129. Motyl, 1967, litografia barwna, 60 × 75

130. W altanie, 1968, litografia barwna, 75 × 60

Powstaje most

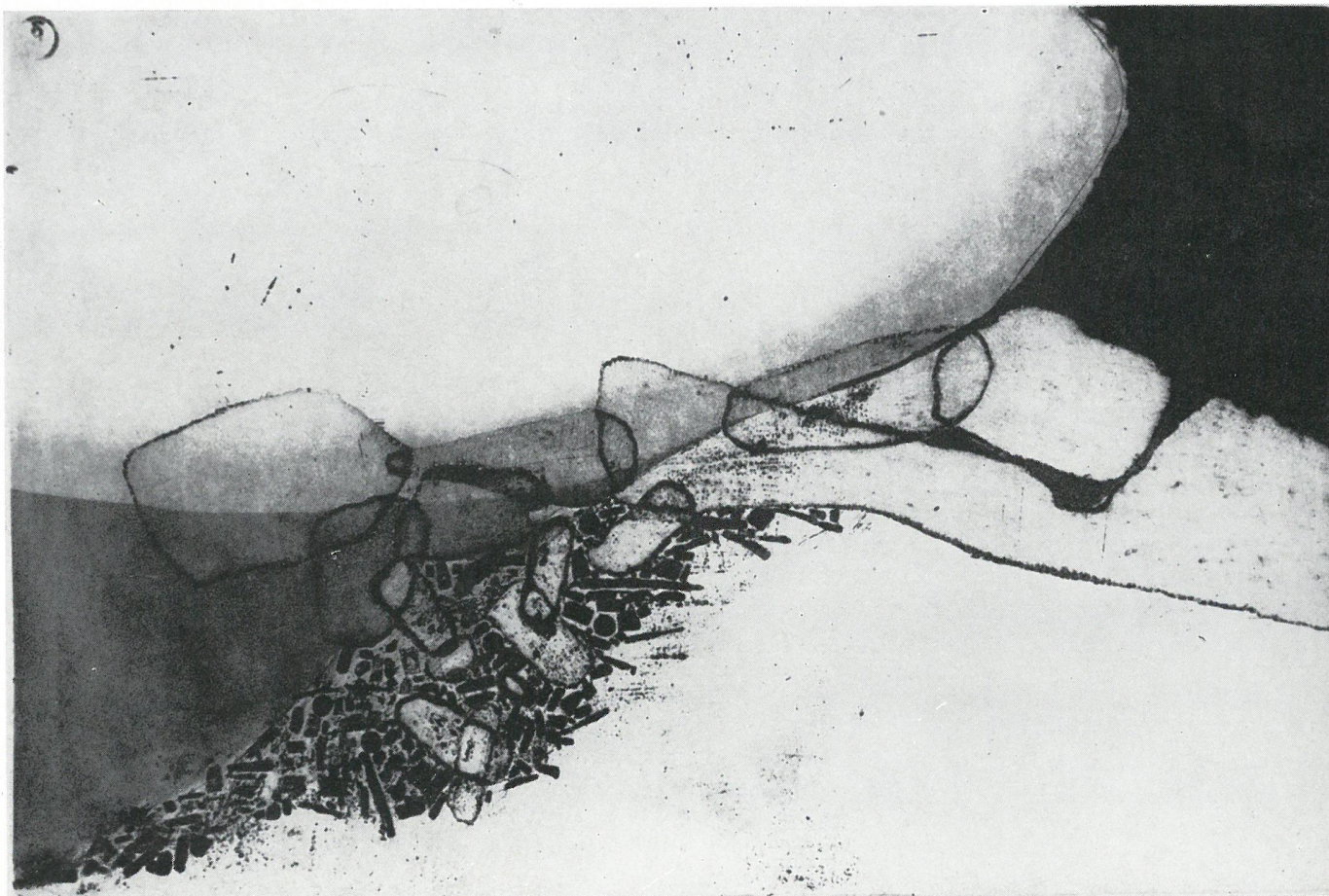
Ewa Walawska

Warszawa, Dymińska 2 m 102

131. Przedświt, 1968, metal technika mieszana, 32 × 48

132. Kompozycja I, 1968, metal technika mieszana, 46 × 59

Przedświt

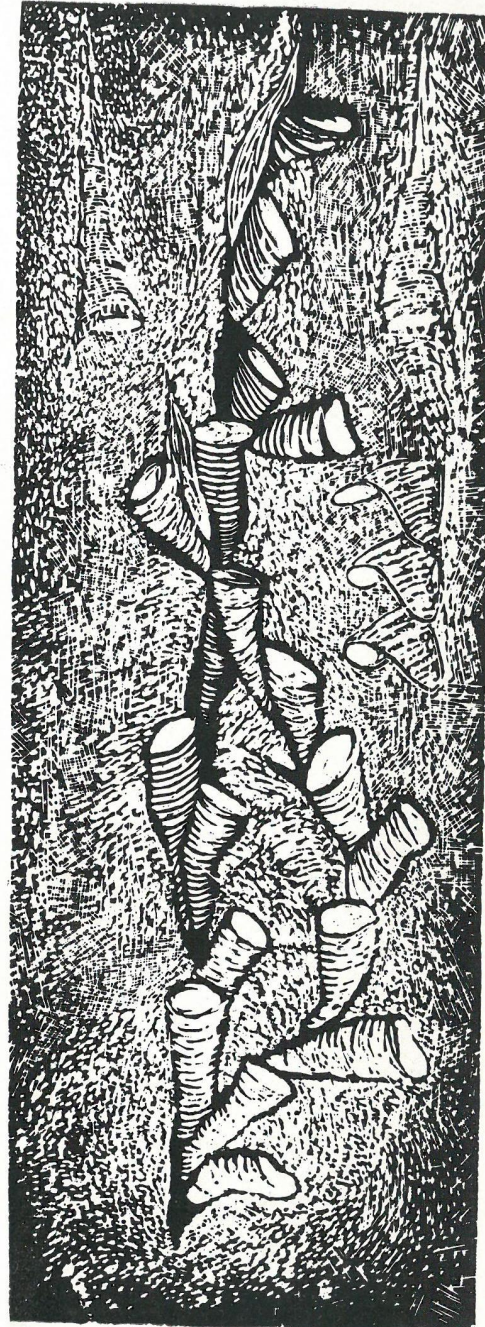

Krystyna Wasilewska-Budzyńska

Pruszków, Lipowa 2a m 12

133. Graptolity, 1968, drzeworyt, 45 × 16

134. Jeżowce, 1968, drzeworyt, 45 × 16

Graptolity

Wacław Wańkowski

Warszawa, J. Dąbrowskiego 82 m 144

135. Burleska apokaliptyczna, 1967, akwatypia barwna, 52 × 36

136. Motogrybobranie, 1967, akwatypia barwna, 37 × 52

137. Hobby, 1967, akwatypia barwna, 36 × 52

Burleska apokaliptyczna

Maria Wąsowska

Toruń, Mickiewicza 110

138. Zapora, 1968, linoryt, 66 × 47

139. Rozbite lustro, 1968, linoryt, 66 × 47

140. Grawitacja, 1968, linoryt, 67 × 47

Zapora

Teresa Wierusz

Warszawa, al. Niepodległości 142 m 7

141. Bukiet ślubny, 1967, metal technika mieszana, 48 × 64

142. Biały konik, 1967, metal technika mieszana, 64 × 48

Bukiet ślubny

Władysław Winięcki

Warszawa, Namysłowska 5a m 18

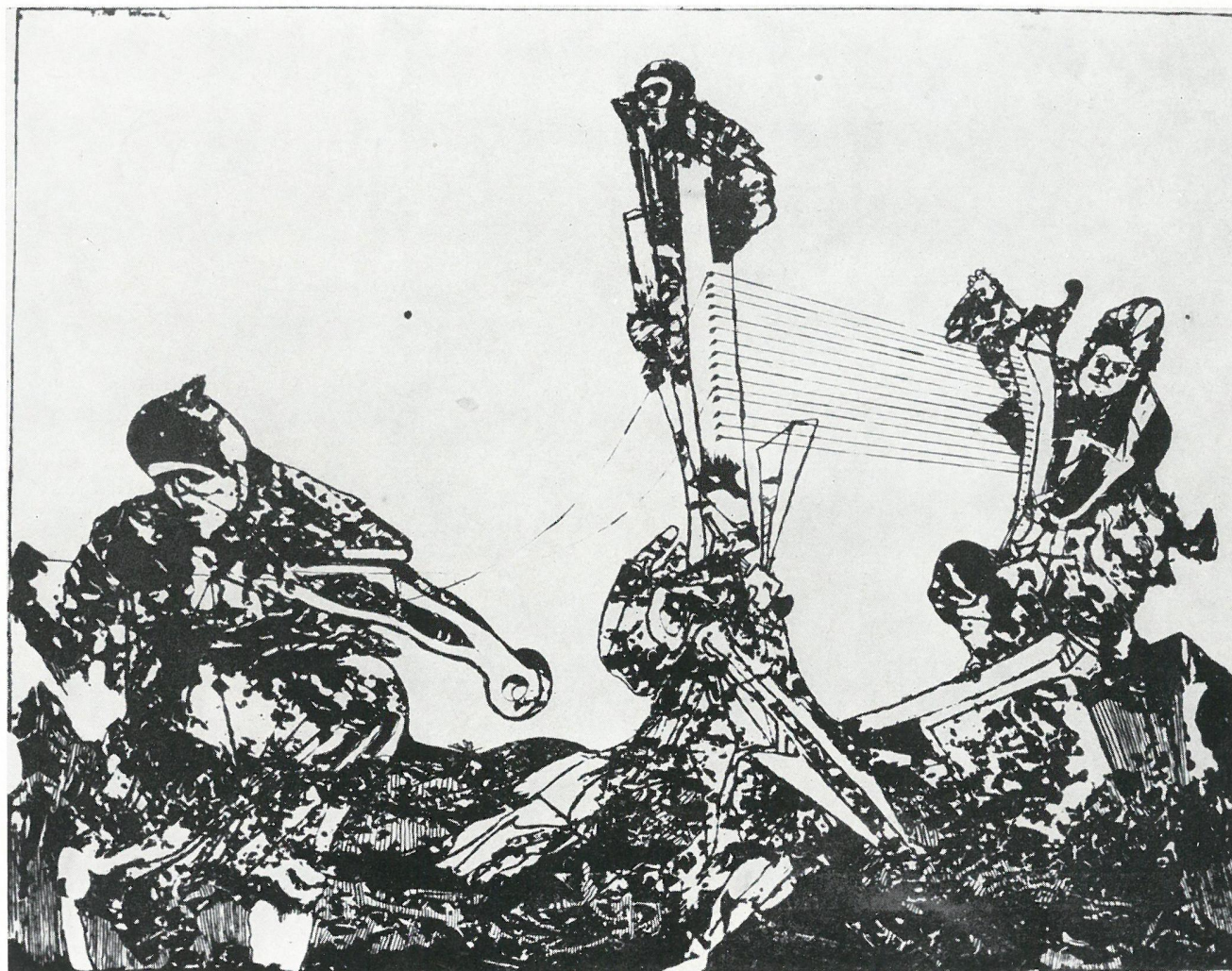
Z cyklu „Dolina Słońca”

143. Uzdrowiciel, 1968, litografia, 48 × 74

144. Stroiciel harfy, 1968, litografia, 51 × 67

145. Przy drodze na pole golfowe, 1968, litografia, 47,5 × 72

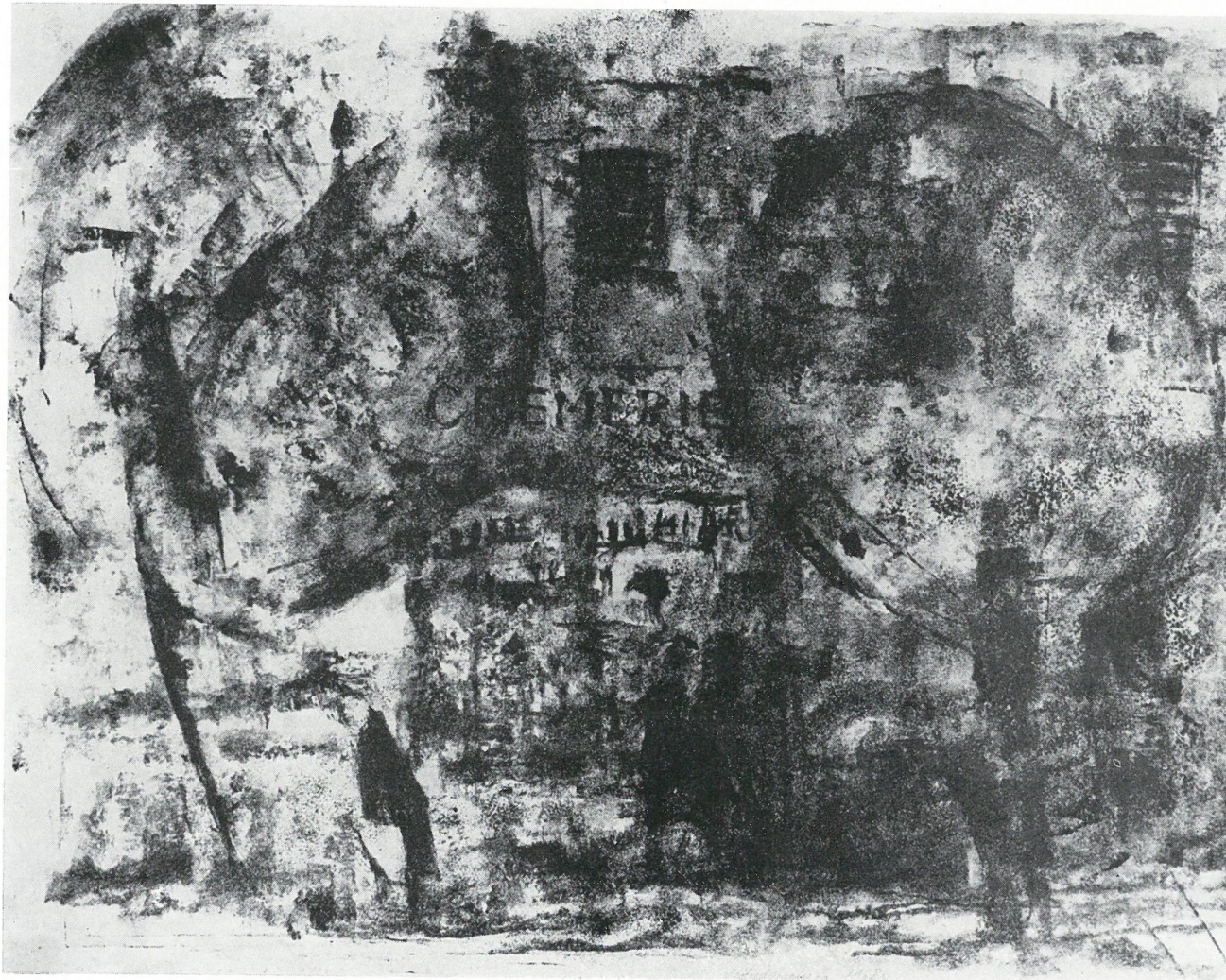
Stroiciel harfy

Maria Żydanowicz

Warszawa, Grottgera 11a m 3
150. Paryska uliczka, 1968, litografia, 33 × 42

4

na tk
a tkanina t
tkanina?

KOMISJA KWALIFIKACYJNA

Przewodniczący

Krystyna Mieszkowska-Dalecka

Członkowie

**Zofia Butrymowicz
Irena Huml
Maria Łaskiewicz
Józef Łukomski
Helena Rogalska
Wojciech Sadley
Juliusz Starzyński
Maria Józefa Ślusarczyk
Jadwiga Zaniewicka**

Komisarz wystawy

Krystyna Mieszkowska-Dalecka

Festiwalowa wystawa tkanin artystycznych stała się już tradycją. Eksperyment sprzed dwóch lat połączenia w jeden wspólny ciąg czterech dyscyplin naszej plastyki: malarstwa, rzeźby, grafiki i tkaniny w przeglądzie zjawisk i ukazania rytmu życia środowiska twórczego, okazał się w pełni uzasadniony. Już pierwsza ekspozycja tkaniny w salach Muzeum Historycznego m.st. Warszawy na Staromiejskim Rynku, gościnnie Festiwalowi Sztuk Pięknych użyczonych w 1966 r., okazała się mocnym akcentem artystycznym tej interesującej imprezy. Wysoki ogólnie poziom, którym polskie tkactwo sztukę naszą rozślawiło w ostatnich latach w świecie, cechował i tę wystawę. Przyniosła też ona kilka interesujących debiutów i uwypukliła szereg indywidualności znanych już wcześniej. Najważniejszym jej osiągnięciem było jednak dobitne uzmysłowienie rangi samej dyscypliny i bezsporne wprowadzenie jej do artystycznej rodziny z koneksjami malarско-rzeźbiarskimi.

Jest to zresztą zjawisko o zasięgu ogólnoświatowym. Obecny renesans tkaniny indywidualnej uznano za jedno z najważniejszych wydarzeń w sztuce współczesnej, za niezwykle symptomatyczne dla niej zjawisko. Łączyć się je zwykło z powstawaniem architektury chłodnej, konstruowanej z betonu, metalu i szkła, wymagającej więc zmiękczenia poprzez nadanie jej surowym wnętrzem nastroju pewnej kameralności. Tkanina z racji samej techniki i tworzywa posiadająca walory przestrzennej struktury, miękkości i puszystości, połączyła je znakomicie z wartościami koloru i formy w malarzkim rozumieniu. Stała się więc nieodzownym elementem zarówno wewnątrz reprezentacyjnych jak i mieszkalnych.

W nowych układach architektonicznych nie zadowolili się jednak tradycyjnie już uznanymi konwencjami, sięgającymi swym rodowodem wspaniałego wczesnorenesansowego gobelinarstwa francuskiego czy flamandzkiego, odtwarzającego kartony najwybitniejszych nieraz mistrzów pędzla. Poszła znacznie dalej w dążeniu do znalezienia własnego, współczesnego wyrazu, pozostającego w zbieżności z kierunkami panującymi w innych dyscyplinach przede wszystkim w malarstwie — lecz nie jako ślepe ich naśladownictwo. Zaczęła bowiem szukać dróg w wielości rozwiązań, ażurach, przeplataniach, zwisach i festonach — dążąc do oderwania się od

ściany, na której wisiła od wieków. W tej niezależnej egzystencji wystąpiła już nie tylko jako akcent wyposażenia wnętrza lecz jako element plastyczny o sile niemal konstrukcyjnej — wewnętrzznego organizowania przestrzeni, zyskując nowe wartości.

W świetle innego widzenia tkaniny i jej dynamicznego rozwoju szczególnego znaczenia nabrały międzynarodowe spotkania. Do takich należą od paru lat urządzone w Lozannie Biennale Tkaniny Artystycznej. Organizatorem ich jest specjalnie powołany dla spraw dyscypliny tkactwa ośrodek CITAM (Centre Internationale de la Tapisserie Ancienne et Moderne). Trzecia kolejna Biennale w roku 1967, w której Polska podobnie jak w dwóch poprzednich w roku 1962 i 1965 zaznaczyła swój udział wybitnymi pracami, stała się jeszcze jednym wydarzeniem w życiu artystycznym Europy. Miała też ona bardziej skryształizowane oblicze niż w latach poprzednich. Była w istocie przeglądem działalności i swobodną konfrontacją stanowisk wybitnych twórców działających w tej dyscyplinie, przy czym określiła i ukazała we właściwej proporcji stopień ich zainteresowania oraz zaangażowania w nowe ujmowanie artystycznego tkactwa w pełnej skali obecnych możliwości.

Można więc uznać Biennale, szczególnie tę ostatnią, za swego rodzaju model współczesnej wystawy poświęconej tej problematyce. Stało się tak zapewne nie w myśl z góry powziętych założeń, lecz z uwagi na rzetelność i jednolitość zastosowanych kryteriów wobec wszystkich przyjmowanych prac. Uderzało bowiem w tej selekcji staranie o dobór prac dojrzałych, mających bądź aspiracje poszukiwań formalnych bądź warsztatowych ujętych w rygor własnego myślenia. Osiągnięto w ten sposób jednolicie wysoki poziom, który uznać było można za zasługę jury złożonego z członków międzynarodowego komitetu CITAM nie zaś, jak w latach ubiegłych z komitetów narodowych selekcyjnych w każdym kraju zespół zgłaszanych prac.

Te innowacje sprzyjały dość szeroko pojętej prezentacji twórczych zamierzeń, a często i sprzecznych postaw, zmierzających w tym samym jednak kierunku. W wyniku tego zarysował się już dość wyraźnie styl tkaniny współczesnej, wokół którego toczą się nadal nieustanne dyskusje na płaszczyz-

nie nie tylko teoretycznej ale przede wszystkim w artystycznej praktyce. Dlatego na III-ciej Biennale można było obserwować już nie konflikt między tkaniną odtwarzającą malarski karton a tkaniną niezależną, wyrażającą dążenie do jedności koncepcji plastycznej z techniką — lecz bezsporny priorytet tej ostatniej.

Nie mały w tym udział przypadł polskiej tkaninie, która już na I Biennale odcinała się od tła przeciętności swoim indywidualnym potraktowaniem zagadnień artystyczno-teknicznych i znalazła się w awangardowym nurcie światowym, rewolucjonizującym ustalony francuski kanon gobelinowej konwencji.

Nasze obecne międzynarodowe triumfy są niewątpliwie wykwitem długoletniej pracy twórczej i pedagogicznej znacznej rzeszy entuzjastów. Rozwiązując cząstkowe problemy kompozycji, warsztatu i tworzywa na gruncie zamiłowania i zrozumienia tkactwa, jako wyrazu wrodzonych Polakom upodobań, osiągnęli oni głęboką wiedzę, rzec by można, wyższy stopień wtajemniczenia. Nie małą tu rolę odegrała żywa u nas jeszcze twórczość ludowa, która przechowała prastare prawidła zawsze słuszne i autentyczne w procesie tworzenia. One też zrekonstruowane z pietyzmem, przeniesione jako wzorzec do uczelni artystycznych, wspaniale zaowocowały. Młode pokolenie osiągające dziś sukcesy, swoją wrażliwość podbudowało właśnie ową rzetelną wiedzą, wyrosłą z najlepszych tradycji pozwalających na indywidualne jej przetworzenie. Nie były to bowiem recepty, jedynie odkryte drogi myślenia, które często działają nawet na zasadzie kontrastu.

Zarysowuje się bowiem coraz wyraźniej tendencja do negowania roli warsztatu i na tym gruncie budowania nowych konstrukcji. Lecz jest ona świadomym odrzuceniem znanych dobrze walorów technicznych warsztatu, bądź nagięciem ich do własnej wizji. W tych poszukiwaniach krzyżuje się wiedza tkacka z koncepcją nowego kształtu tkaniny monumentalnej. Dlatego bywa ona zwykle tak trafna w jednostkowym rozwiązaniu, lecz zupełnie nieprzydatna jako pierwowzór do dosłownego naśladowania przez kogokolwiek.

Siłą jej stanowi myślenie i formowanie przez artystę już samej materii twórczej. Twórcy nasi w różnym stopniu

zajmują się osobiście przystosowaniem lub wyborem budulca, którego zamierzają użyć do konstrukcji swojej pracy i który określić ma po części zamierzony charakter dzieła. Lecz wszyscy wyboru tego dokonują sami w pełni świadomi jego znaczenia. Już więc nie tylko rodzaj i szerokość warsztatu, gatunek tradycyjnego surowca i barwniki podlegają selekcji ale również gotowe elementy, które następnie formują bądź uzupełniają tkaninę czy „antytkaninę”, w nowym tego słowa pojęciu. Ogromna skala możliwości technicznych, jaką dysponuje dzisiejszy twórca, zmusza go do stosowania surowych rygorów by nie popaść w przegadanie lub nie dać się zafascynować ich rozległością. Niewątpliwym wpływem pop-artowskiego kierunku w tej nowej formie tkaniny znalazł może najbardziej logiczne uzasadnienie i wpłynął na jej zrewolucjonizowanie atakując utarte od prawieków konwencje płaszczyznowości.

Aspekty malarskie w tkactwie, szczególnie monumentalnym, były bowiem od bardzo dawna respektowane i wraz ze zmieniającymi się prądami odbijały się w tkackim zwierciadle zupełnie czytelnie. W powodzi XIX-wiecznego naśladownictwa i upadku rzemiosła zagubił się ten rytm autentycznej twórczości związanej z warsztatem tkackim. By go odrodzić trzeba było blisko 70 lat pracy. U nas rozpoczął ją Stanisław Wyspiański widząc tkaninę jako integralną część zespołu form organizujących wewnątrz. Projektowane przez niego kilimy czy portiere noszą oczywiście wszelkie cechy stylu przełomu XIX i XX w., lecz wagę tych projektów oceniać należy nie tylko w tej dosłownej płaszczyźnie kompozycji ornamentu lecz przede wszystkim w szerokim rozumieniu procesu integracji sztuk, który wówczas zyskiwał pierwsze impulsy.

Po tej linii myślenia całością wnętrza, w zasadzie mierza również działanie współczesnych w dziedzinie tkactwa monumentalnego, którego związki z architekturą zwłaszcza reprezentacyjną są bezsporne. Te monumentalne tkaniny wymagają odpowiedniego potraktowania — perspektywy, oświetlenia, wkomponowania w klimat wnętrza. Architekci zaś nie zawsze doceniają rolę współpracy z plastykiem. Ograniczają się oni raczej do ustalenia np. miejsca dla zawieszenia kompozycji niż stworzenia z niej stałego elementu

wnętrza. Jest to podejście budzące znaczne wątpliwości i należałoby może dążyć do jego zmiany.

Stanowisko takie nie jest oczywiście u nas regułą. Zdarzają się bowiem realizacje, w których plastik-tkacz uczestniczy w projektowaniu całokształtu wnętrza, a gobelinowi powierza się funkcję nie dekoracji lecz głównego akcentu porządkującego i stanowiącego dominantę kolorystyczną. Wydaje się, że dalsze zacieśnianie tego rodzaju więzów przyniosłoby obustronne korzyści; podniosłoby rangę nowo projektowanych wnętrz reprezentacyjnych cierpiących często na nadmiar malarskiej dekoracji ściennej w nie najlepszym stylu, z drugiej strony wpłynęłoby na dalszy rozwój tkactwa artystycznego — tej prężnej dyscypliny, której trudno dorównać w szlachetności gatunku, decydującej od wieków o charakterze wnętrz swojej epoki.

Dziś zmieniła się sytuacja twórcy gobelinu odkąd sam począł go formować na warsztacie. Ta nowa rola predestynuje go tym bardziej do głębszego wniknięcia w problemy współczesnej architektury i jej kształtowania w myśl nowo tworzonych prawideł. Architekt i artysta w zbieżności poglądów własnych interesów pojętych nie na zasadach merkantylnych lecz w płaszczyźnie powoływania nowych wartości, mogą w tej współpracy znaleźć styl wnętrz polskich trzeciej ćwierci XX wieku. Architektura bowiem i tkanina są najbardziej powołane by nadać im własny wyraz, szczególnie gdy mebel coraz wyraźniej przestaje odgrywać rolę istotną. Jego typowość, w wyniku standaryzacji produkcji we wszystkich niemal krajach, czyni go powoli elementem obojętnym pełniącej funkcji użytkowej.

Coraz więcej powstaje wnętrz typu reprezentacyjno-handlowego, jak np. wielkie salony samochodów, motocykli i innych urządzeń mechanicznych, które trzeba wzbogacić myślą twórczą artysty, inaczej staną się nowoczesnym targowiskiem. W nowo wznoszonych gmachach publicznych, których wielkie halle, poczekalnie i inne pomieszczenia aranżowane zwykle okolicznościowo pozostają prawie bez sprzętów, a główna rola organizowania przestrzeni przypada elementom architektoniczno-plastycznym, takim jak schody, kolumny itp.

Obok nich jest właśnie miejsce na tkaninę przestrzenną lub płaszczyznową działającą formą i kolorem a zarazem wyuczalnie ciepłą w swojej mięsistej strukturze. Jest ona ponadto tym synonimem artystycznej pracy ręcznej, który przemawia do człowieka swoją bezpośredniością, nawiązuje z nim kontakt psychiczny bez względu na wyraz plastyczny, jest łatwa w percepcji. Tu pewnie tkwi źródło jej obecnego rozwoju.

Na tle spekulatywnej sztuki XX w. tkanina stanowi oazę dla wrażeń nie tylko wysublimowanego czystego estetyzmu lecz także dla ludzkich codziennych nastrojów nie przepuszczonych przez filtr intelektu. Może być bliska każdemu kto zwróci na nią uwagę. Skala jej możliwości jest dziś potężna, od agresywnej atakującej swą powierzchnią niemal rzeźbiarską, poprzez umiarkowane dostojenieństwo malarskich układów aż do intymnego klimatu wprowadzanego niewielkimi figuratywnymi gobelinami często z akcentami liryzmu czy groteski. Całe to bogactwo odczuć i doznań przekazywane w formie kompozycji tkackich staje się znacznie bardziej czytelne gdy przełożone na język warsztatu i surowca dociera do odbiorcy. I tu zarysowuje się inna rola tkaniny indywidualnej, rola pomostu między współczesnym artystą i jego wizjami a konkretnym myśleniem przeciętnego człowieka doby zawrotnej dzisiaj cywilizacji. Ten pomost staje się konieczny dla obu stron, by nie zagubiły się wzajemnie.

* * *

II-ga wystawa tkaniny artystycznej stanowiąca część składową warszawskiego Festiwalu Sztuk Pięknych ilustruje szereg poruszonych tu problemów. Jako zespół złożony z 40-tu blisko prac jest przeglądem dążeń twórców środowiska warszawskiego. Lecz wyłącznie tych, których poszukiwania idą w kierunku nowych form wyrazu. Zdecydowanie pominięto tym razem wszelkie ciekawe nawet, lecz nie mające aspiracji odkrywczych, rozwiązania. Zamierzenia organizatorów były bowiem zbliżone do intencji ostatniej lozańskiej Biennale. Stworzyć płaszczyznę dialogu dla wszystkiego, co drażni nieznaną jeszcze sferę oddziaływania pod warunkiem jednak,

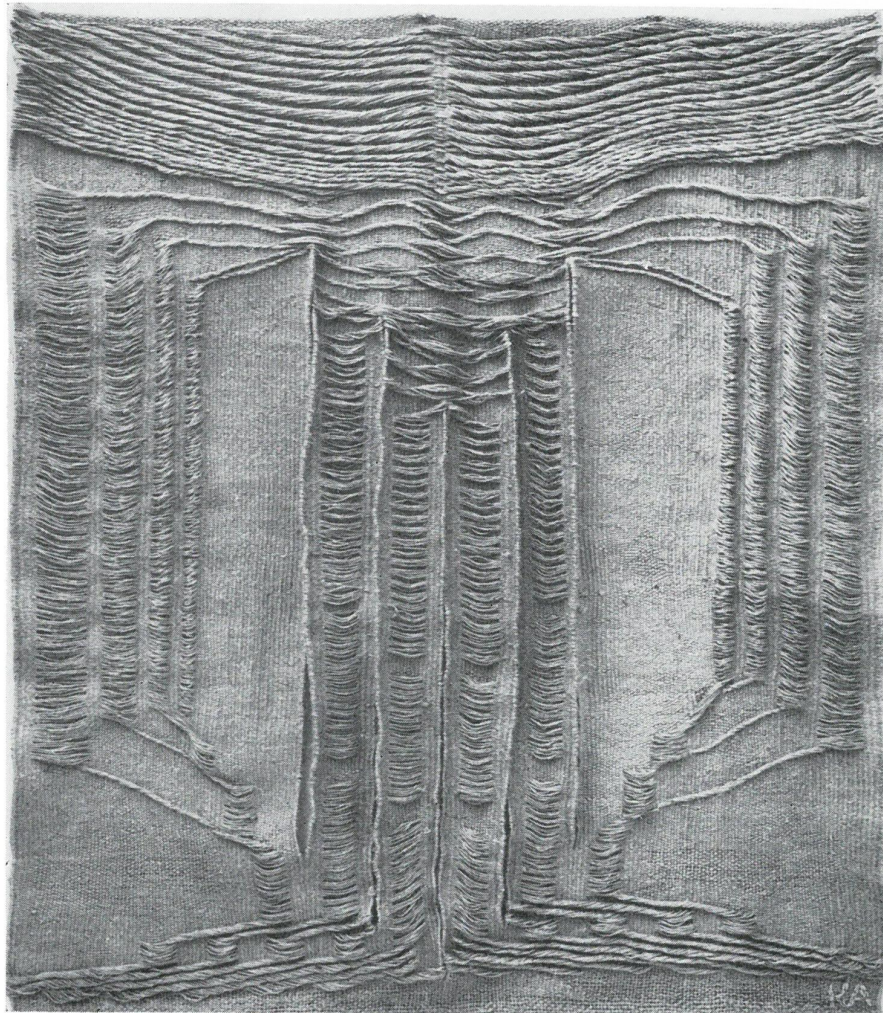
że jest to dążenie samodzielne. Wydaje się, że te kryteria zastosowane wobec prac pochodzących ze środowiska tak czynnego jak warszawskie, można uznać za słuszne. Zresztą wystawa odpowie na to pytanie najlepiej.

Henryk Jankowski

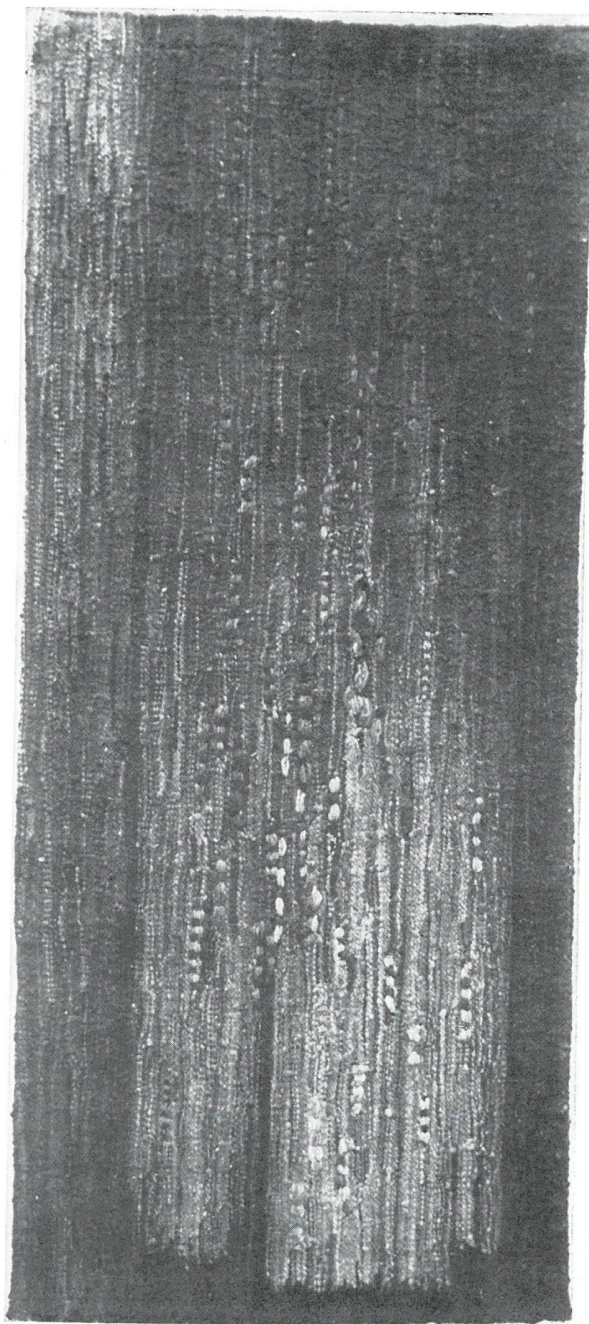
Krystyna Arska-Pereplyś

Warszawa, Niecała 6 m 78

1. Kompozycja 4, 1967, gobelin, 137 × 117

Jolanta Banasziewicz

Warszawa, Bielańska 5 m 11

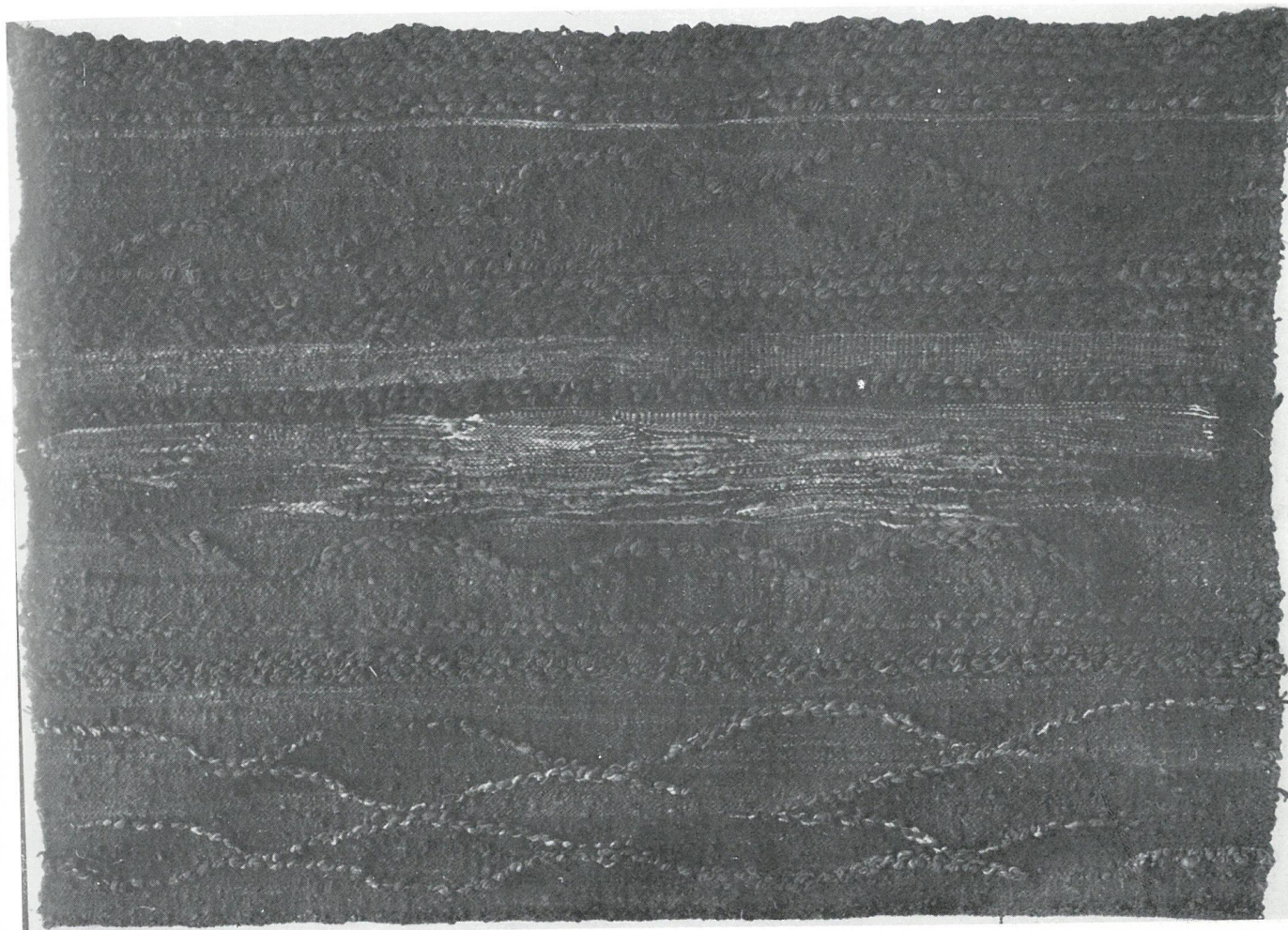
2. Drzewo, 1967, gobelin, 100 × 233

3. Zielony, 1968, gobelin, 108 × 227

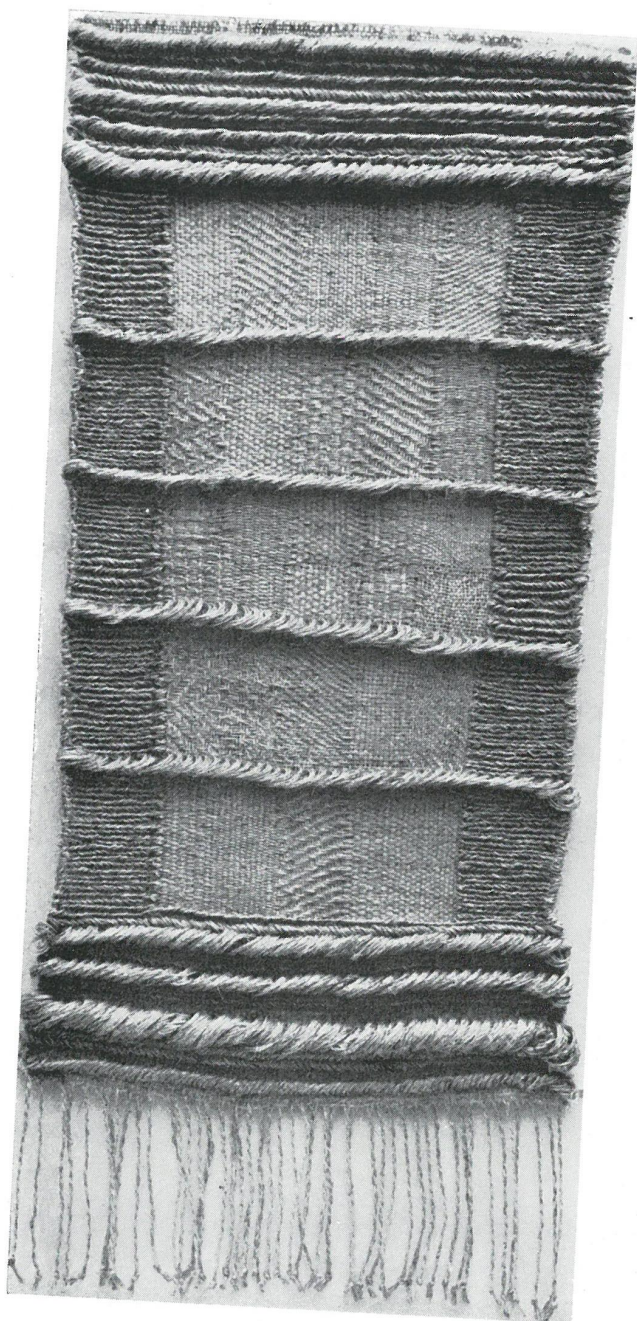
Zofia Butrymowicz

Warszawa, T. Gamerskiego 3 m 1

4. Czarny wiatr, 1968, gobelin, 160 × 218

Maria Chojnacka-Gontarska

Warszawa, Dąbrowiecka 27 m 3

5. Morskie fale, 1968, technika własna, 236 × 115

6. Ryby, 1968, technika własna, 110 × 120

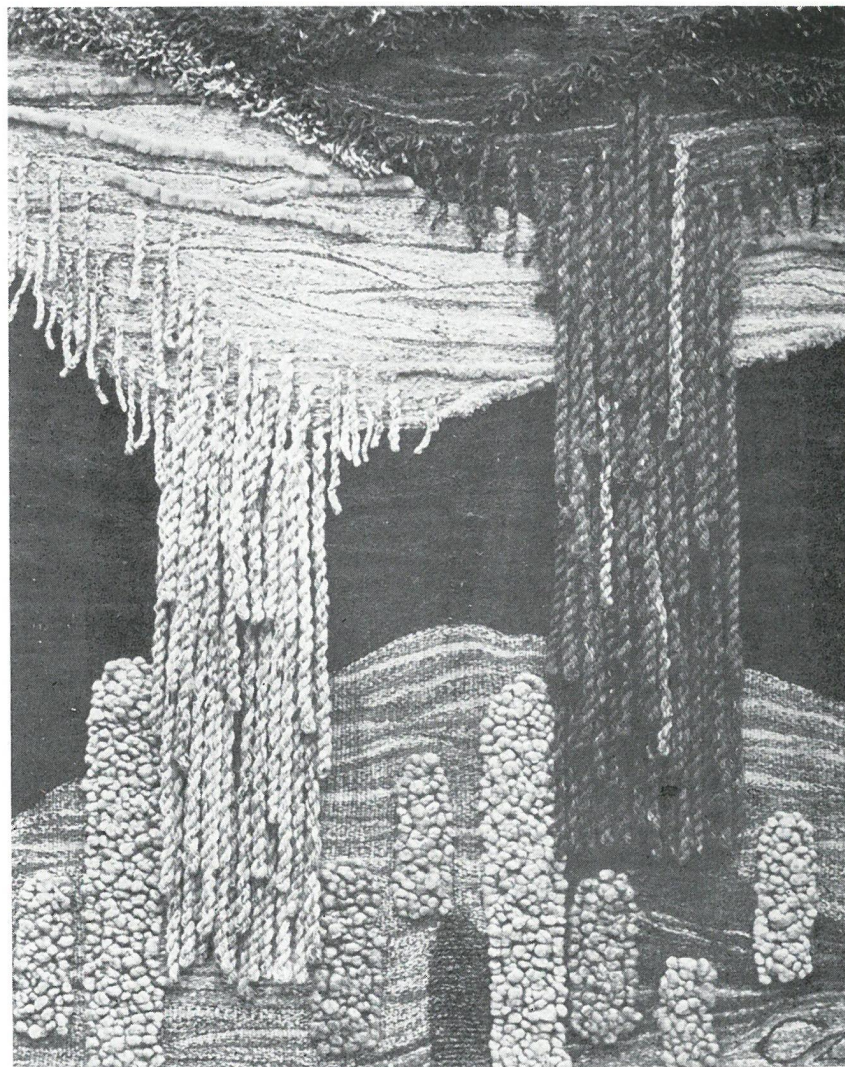
Morskie fale

Krystyna Czarnocka

Warszawa, Genewska 34 m 1

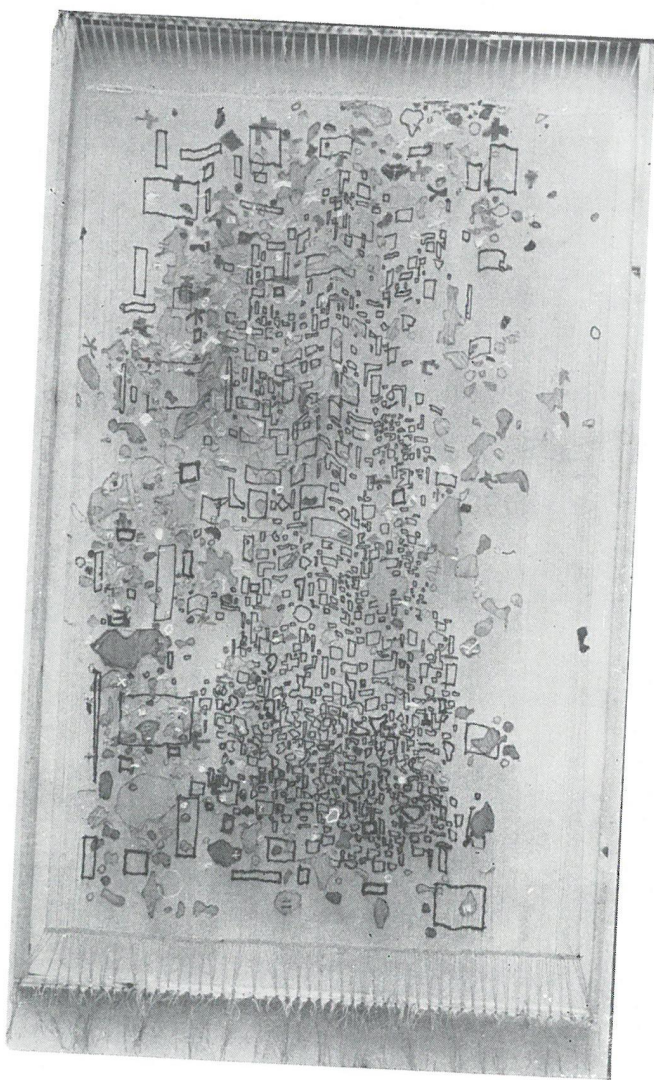
Z cyklu „Groty Demianowskie”

7. Szare stalakty, 1968, gobelin i technika własna, 242 × 200

Krystyna Dąbkowska-Skriabin
Warszawa, Wolska 105/107 m 127
8. Tkanina ażurowa, 1967, 190 × 110

Barbara Falkowska

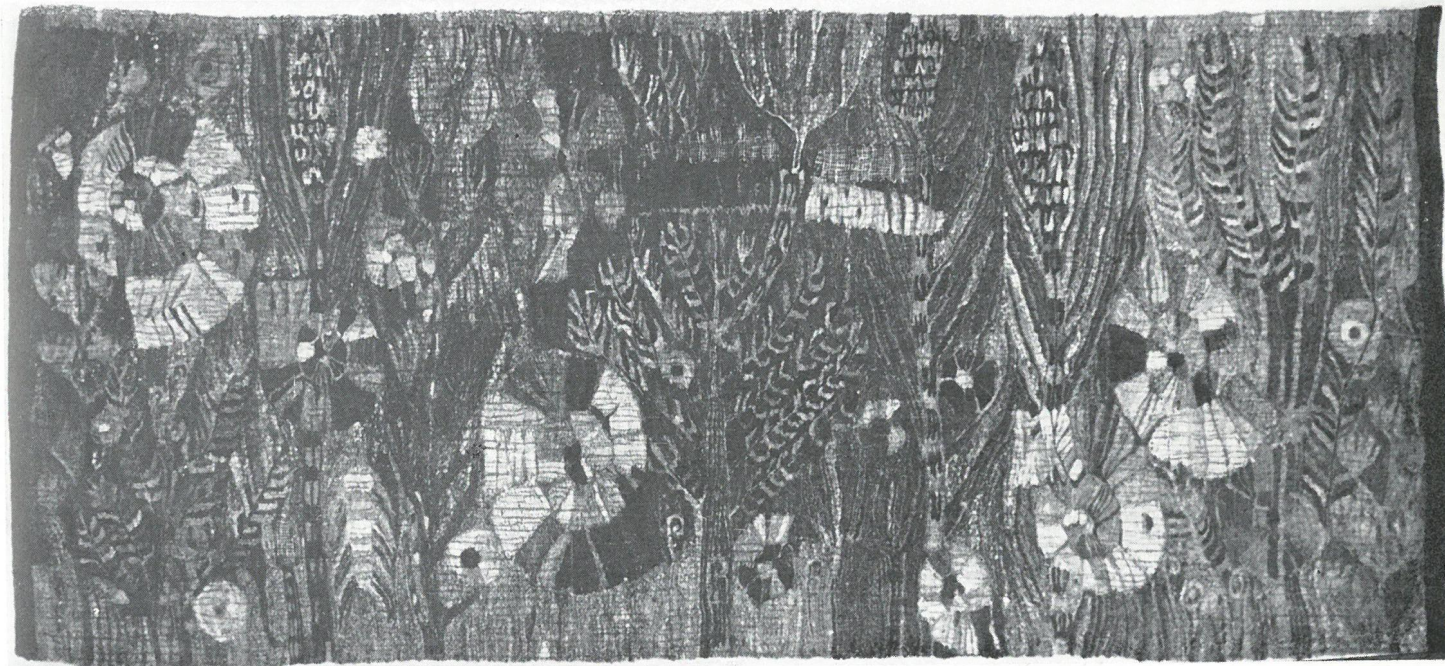
Warszawa, Złota 63 m 68

9. Amonity I, 1967, gobelin, 127 × 277

10. Amonity II, 1968, gobelin, 205 × 120

11. Amonity III, 1968, gobelin, 150 × 153

Amonity I

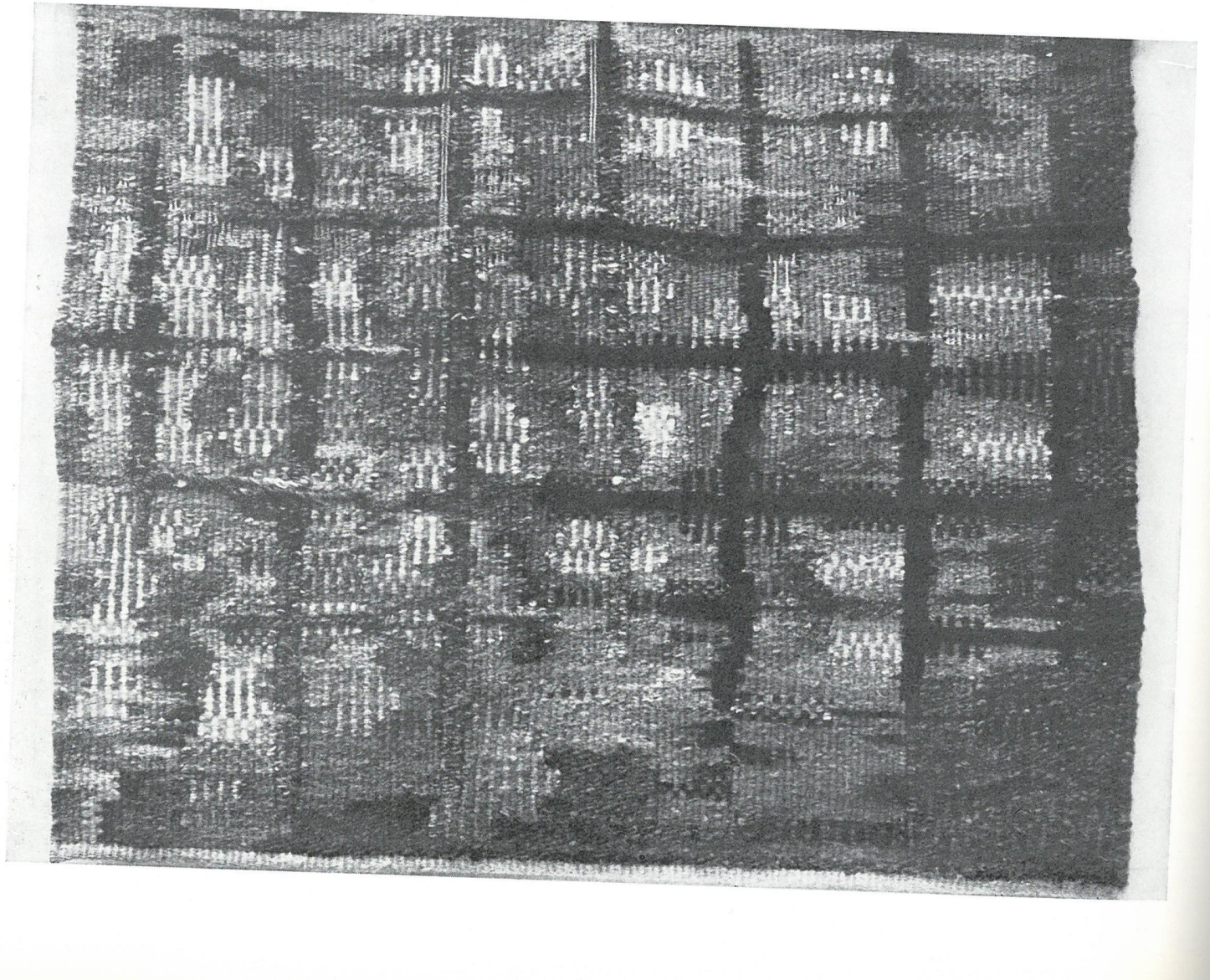

Maria Gęsiorska-Jaszczurowska

Warszawa, Dzielna 17 m 77

12. Kompozycja jesienna, 1968, gobelin, 90 × 73

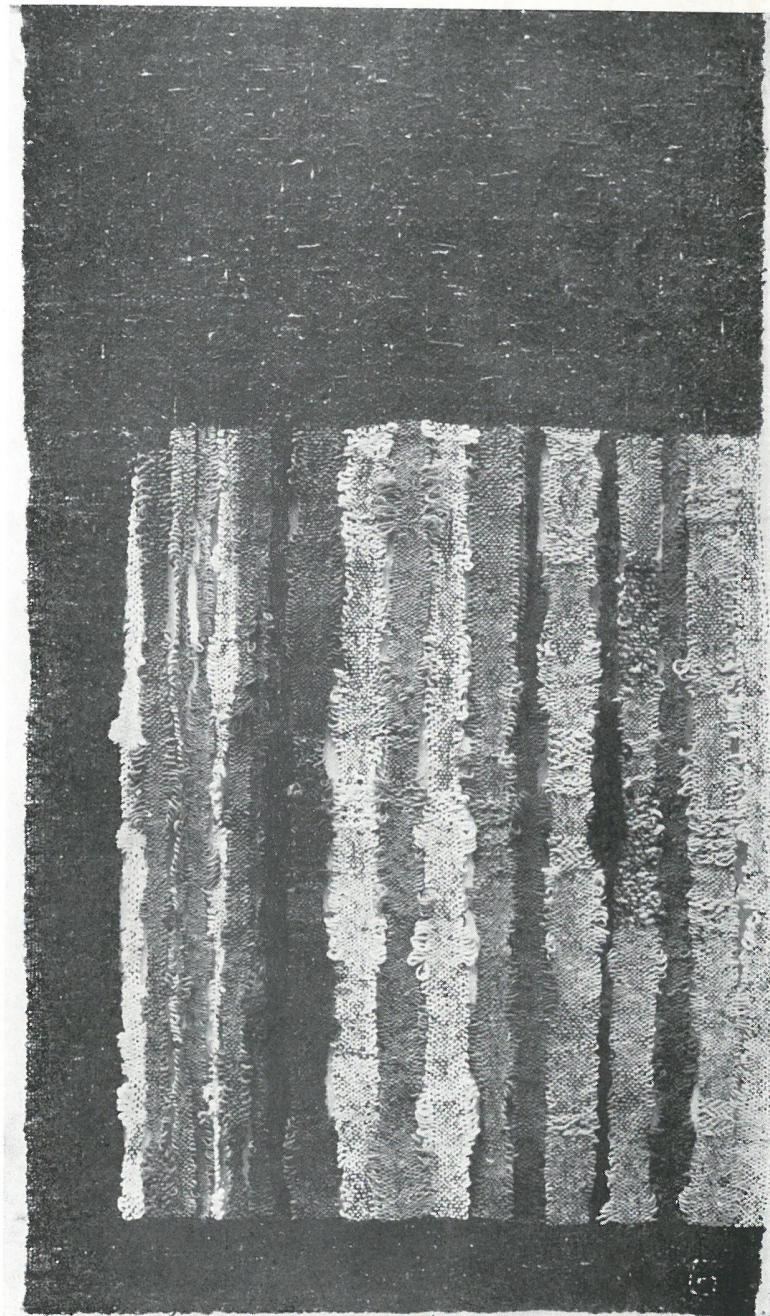

Kazimiera Gidaszewska

Warszawa, Żurawia 20a m 22

13. Mazowsze, 1968, technika mieszana, 195 × 106

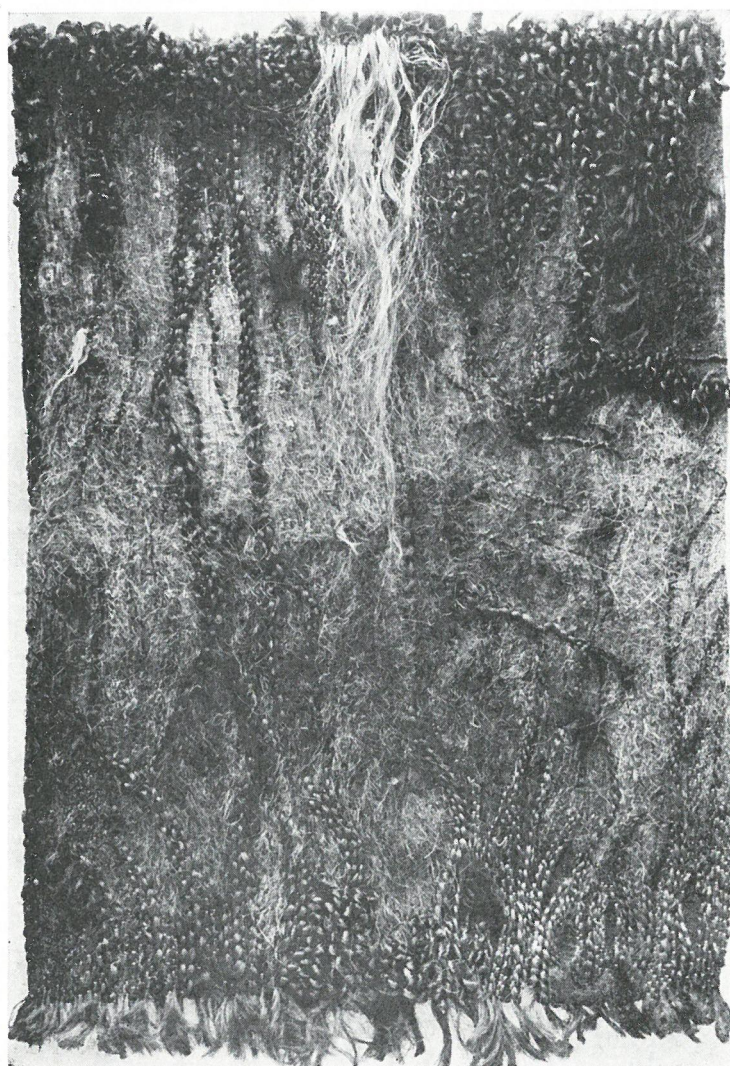

Tamara Hans

Warszawa, Koronowska 3 m 2

14. Pejzaż w zieleniach, 1968, gobelin, 140 × 184

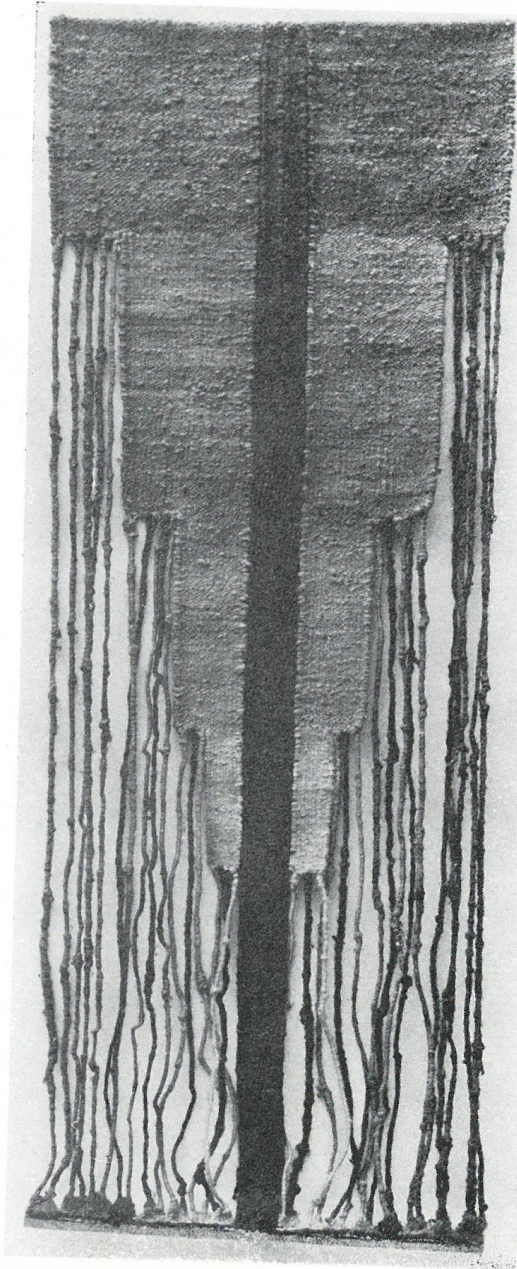
Joanna Hasior

Warszawa, Marszałkowska 87 m 62

15. Ostatni, 1968, gobelin grzebyczkowy, 134 x 189

Maria Janowska

Warszawa, Żurawia 16a m 43

16. Bemol, 1968, technika gobelinowa mieszana, 176 × 67

17. Etiuda, 1968, gobelin, 163 × 163

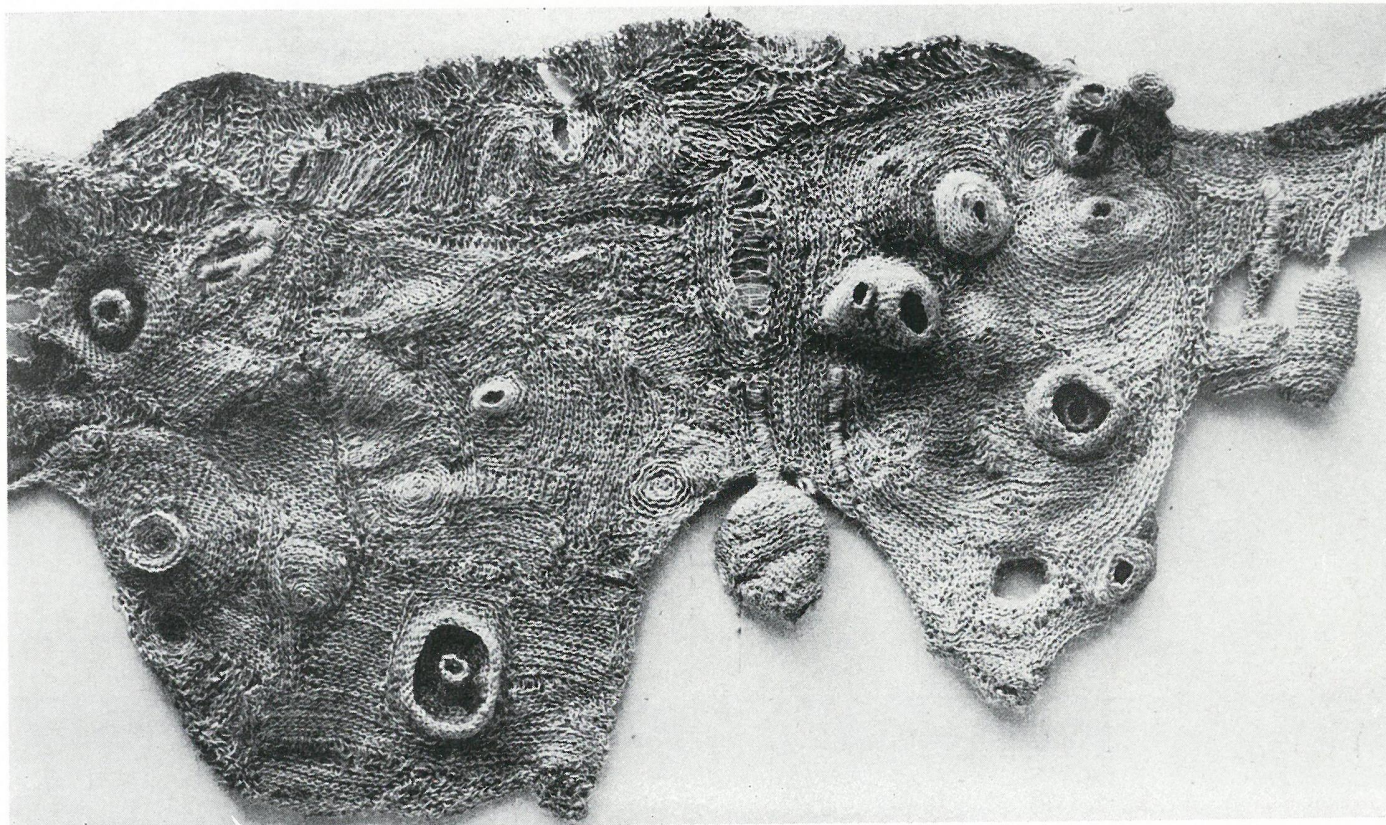

Ewa Jaroszyńska

Warszawa, Puławska 1 m 48

18. Tkanina przestrzenna, 1968, technika szydełkowa

(fragment)

Hanna Jung

Warszawa, al. Ujazdowskie 37 m 23a
19. Pejzaż II, 1968, gobelin, 100 × 125

Cecylia Kamińska

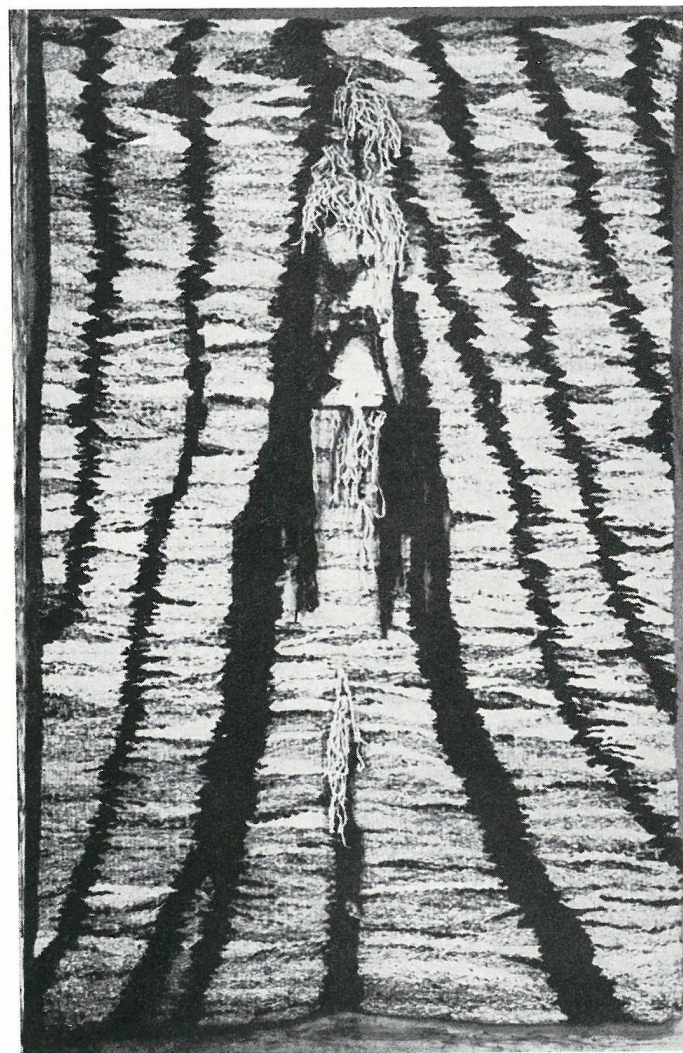
Zakopane, Kamieniec 7

20. Kompozycja I, 1967, gobelin technika własna, 124 × 98

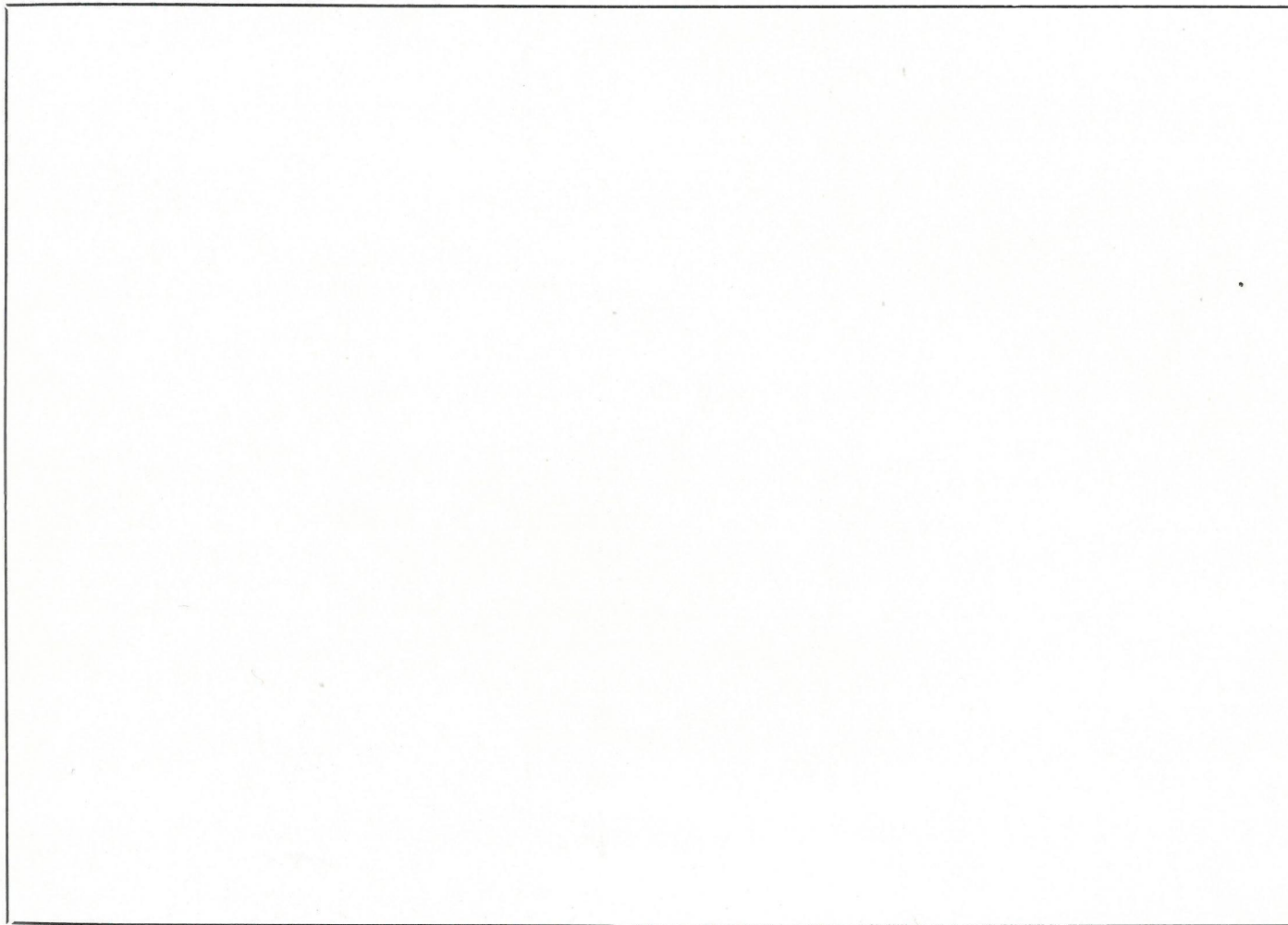
Maria Łaskiewicz
Warszawa, Ceglowska 62
21. Brzozy, 1968, gobelin, 200 × 120

Józef Łukomski

Warszawa, Bachmacka 2 m 18

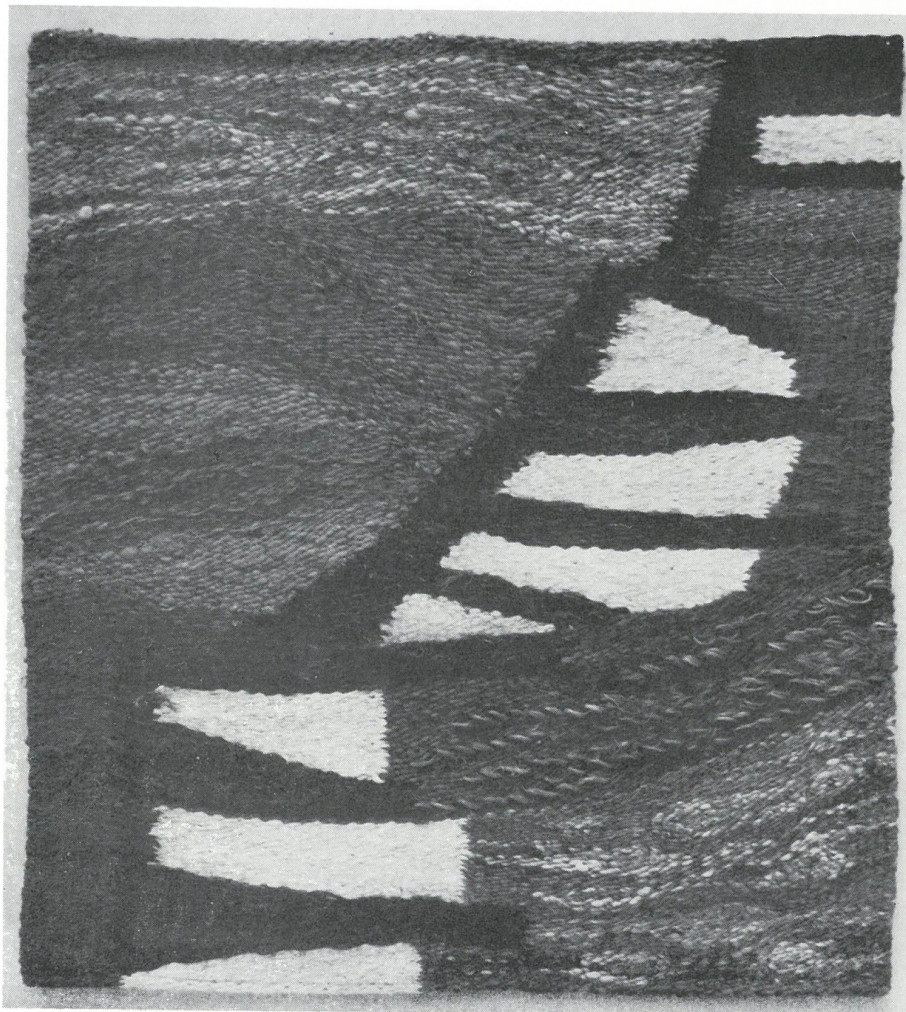
22. Tkanina srebrna, 1968, collage

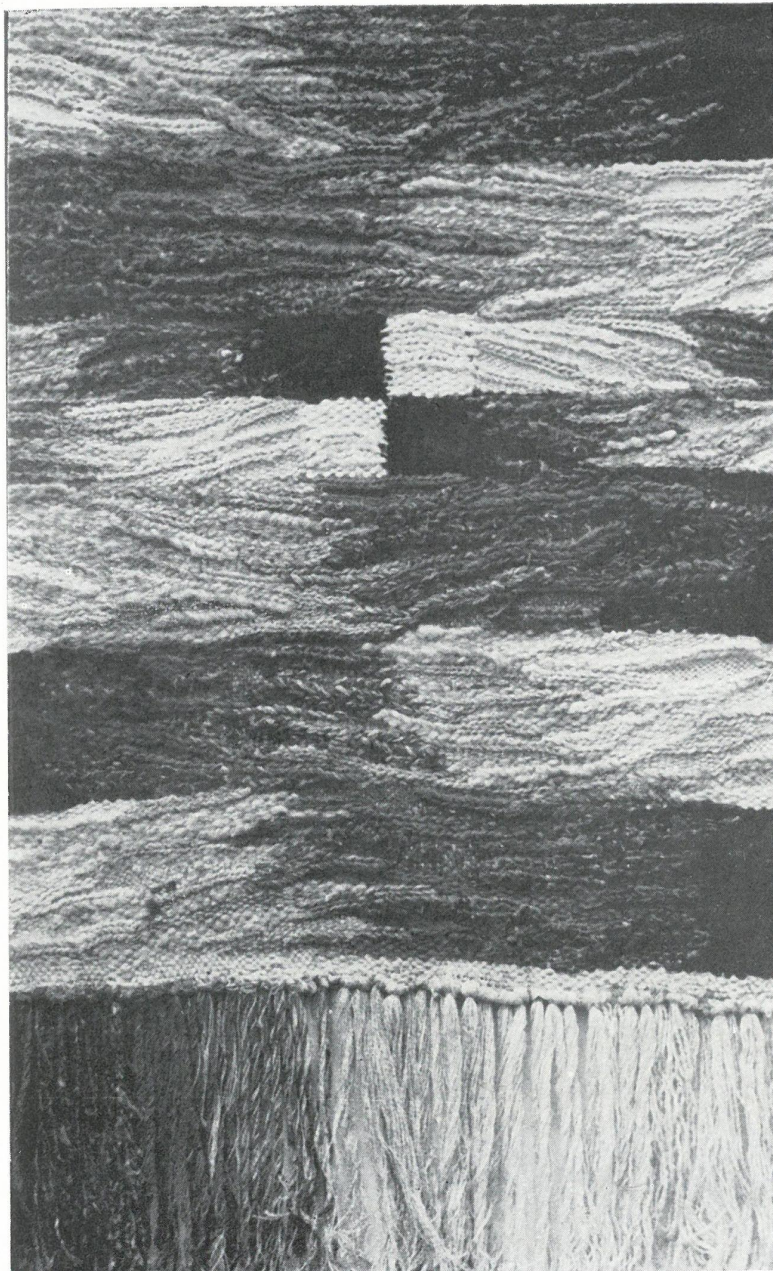

Maria Maydanowicz

Warszawa, Zwycięzców 37a m 25
23. Kontrasty, 1968, gobelin, 100 × 90

Krystyna Mieszkowska-Dalecka

Warszawa, Waszyngtona 12/14
24. Pasy, 1967, gobelin, 110 × 170

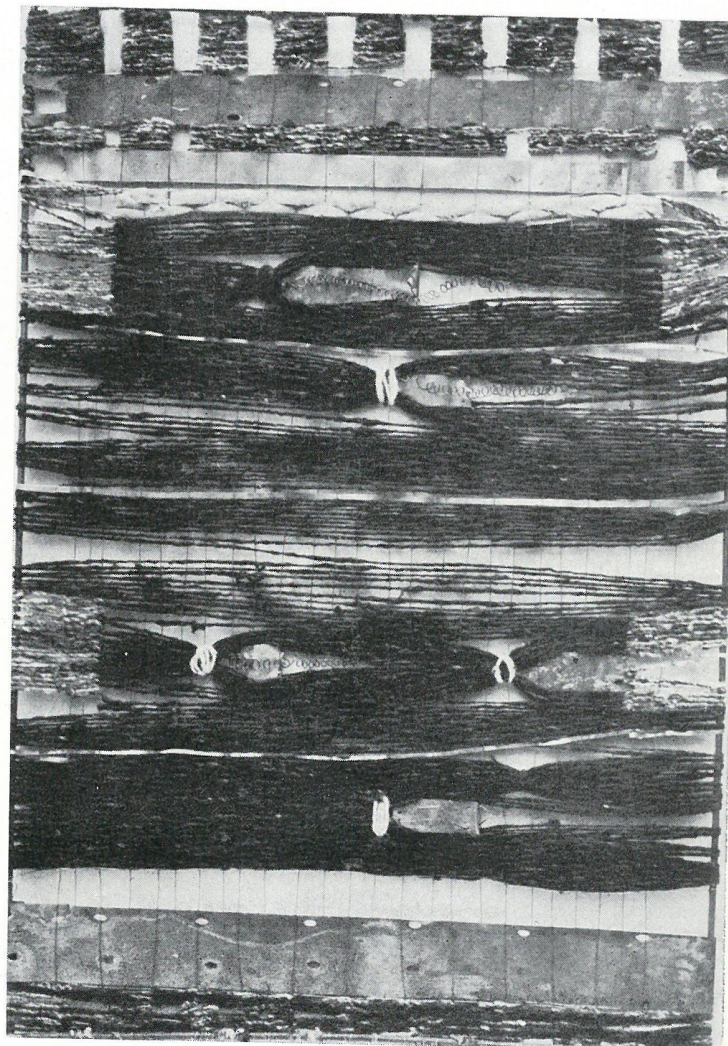
(fragment)

Stefania Milwiczowa

Warszawa, Kinowa 14 m 89

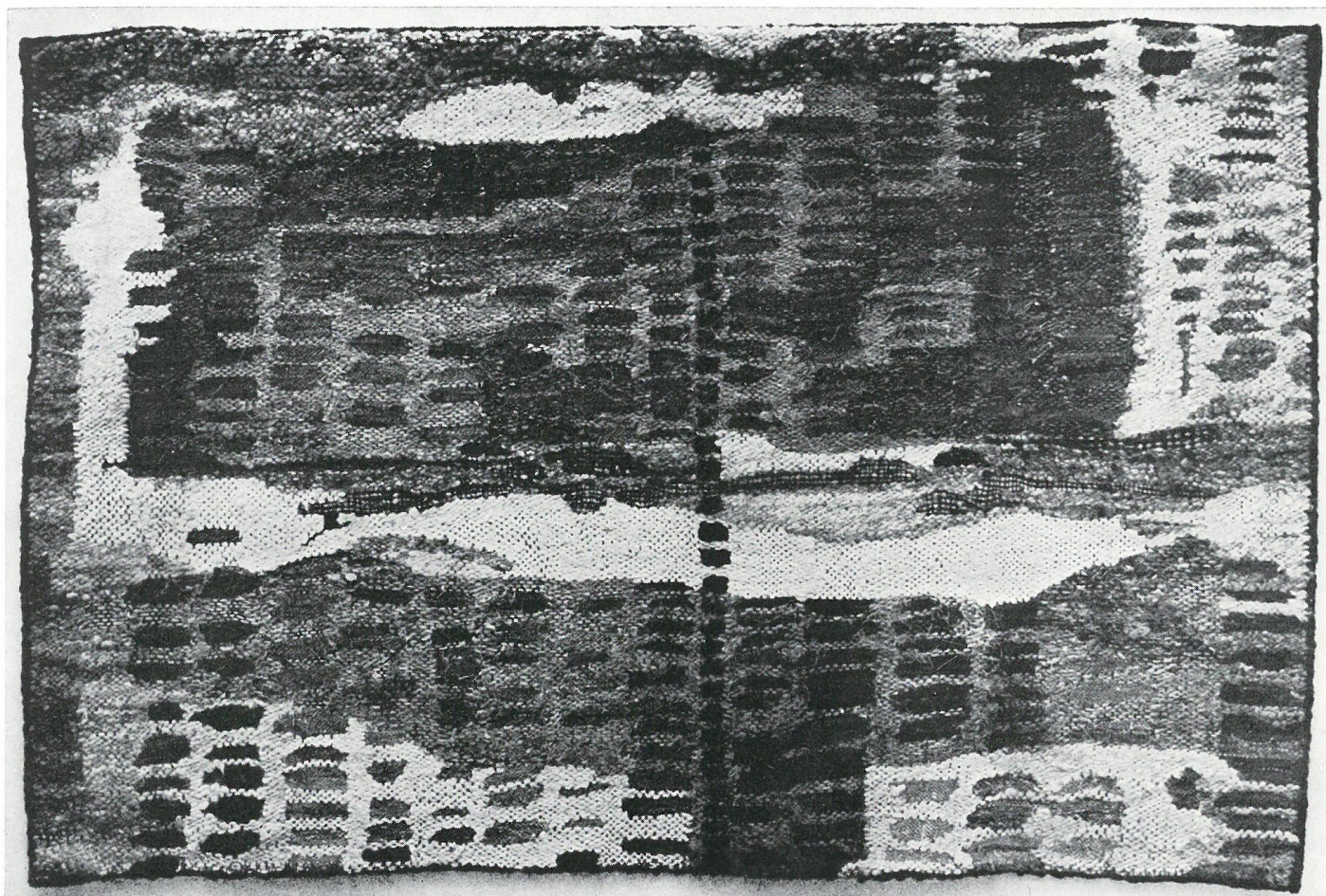
25. Kolchida, 1967, tkanina ażurowa, 120 × 90

Jolanta Owidzka

Warszawa, Marszałkowska 83 m 19
26. Scherzo, 1968, gobelin, 120 × 180

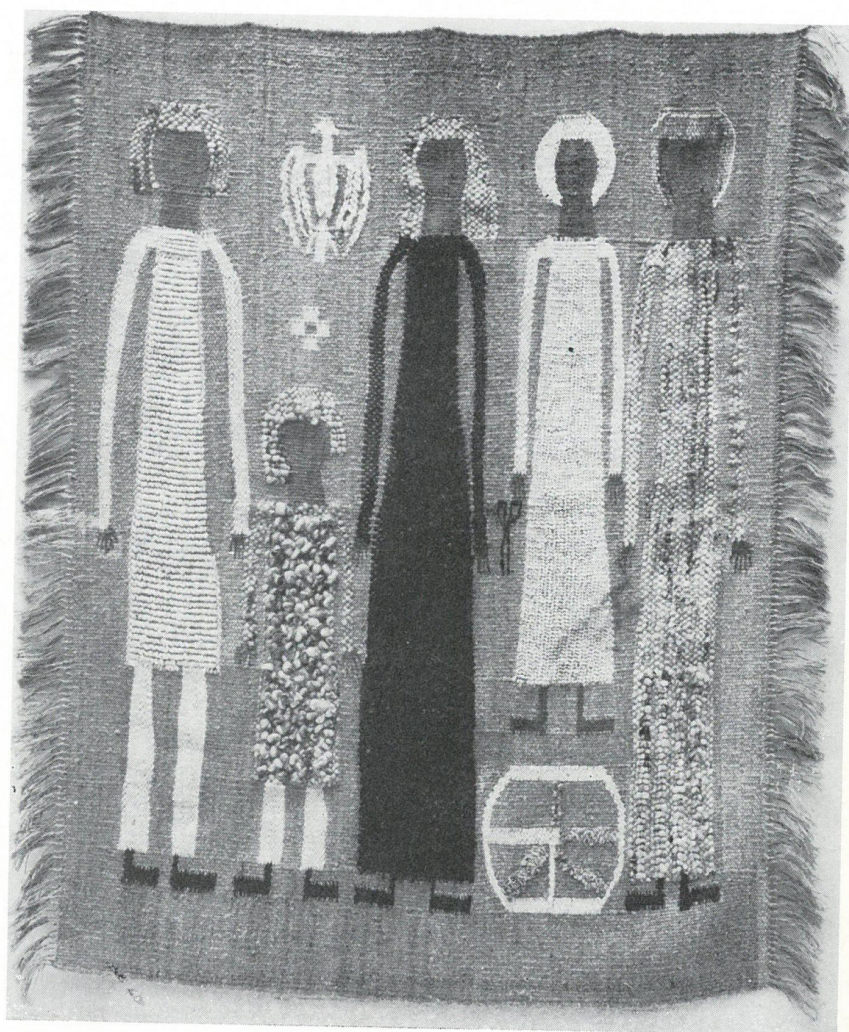

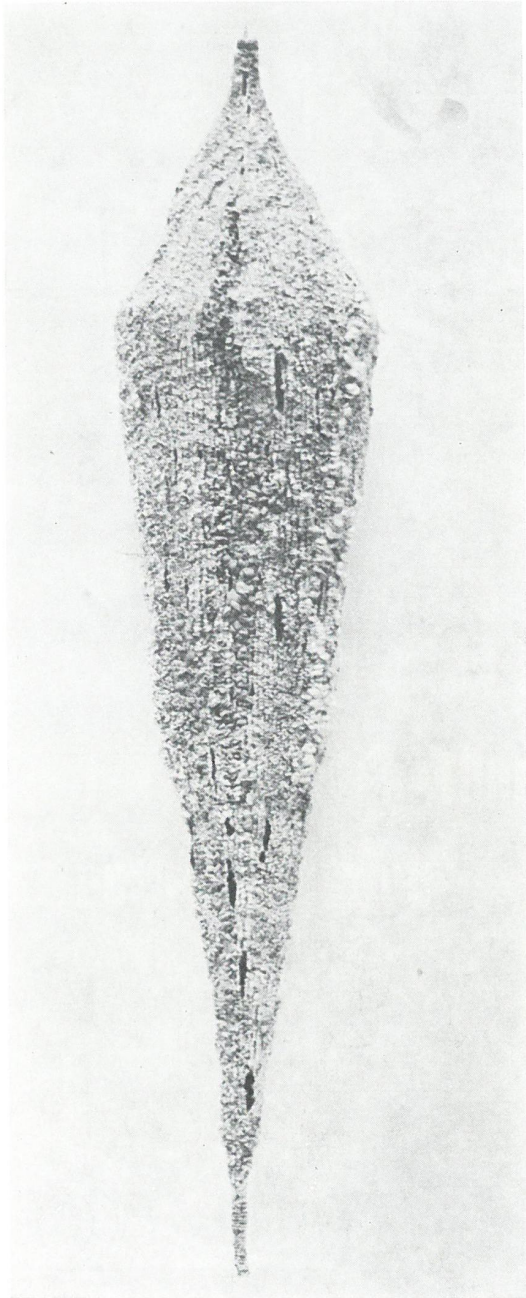

Daromiła Przeorska

Warszawa, Szanajcy 3 m 19

27. Piast Kołodziej, 1968, gobelin, 141 × 108

Agnieszka Ruszczyńska-Szafrńska

Warszawa, Madalińskiego 106 m 7

28. Dzień dobry, 1968, tkanina wielostronna obracana, technika mieszana, 270 × 60

29. Kamea, 1968, gobelin

Dzień dobry

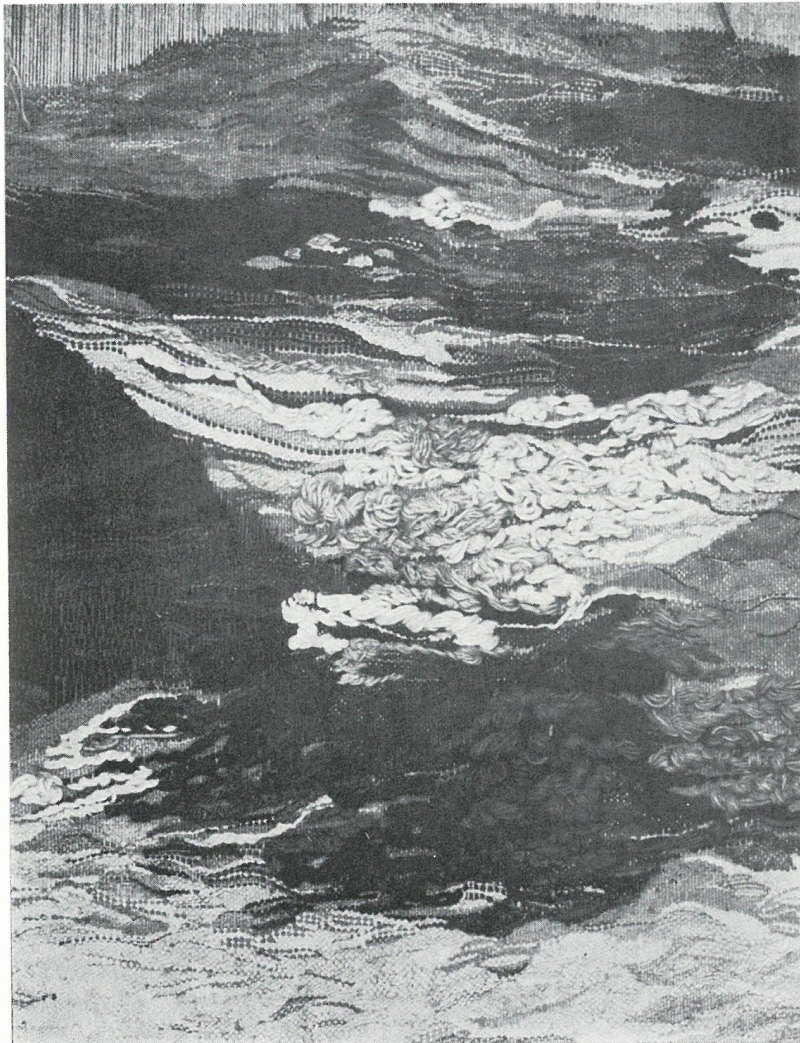
Maria Ślusarczyk

Warszawa, Goszczyńskiego 21
33. Stary kanak, 1968, gobelin, 122 × 196

Anna Urbanowicz

Warszawa, al. Niepodległości 82 m 6
34. Przyływ, 1968, gobelin, 170 × 170

(fragment)

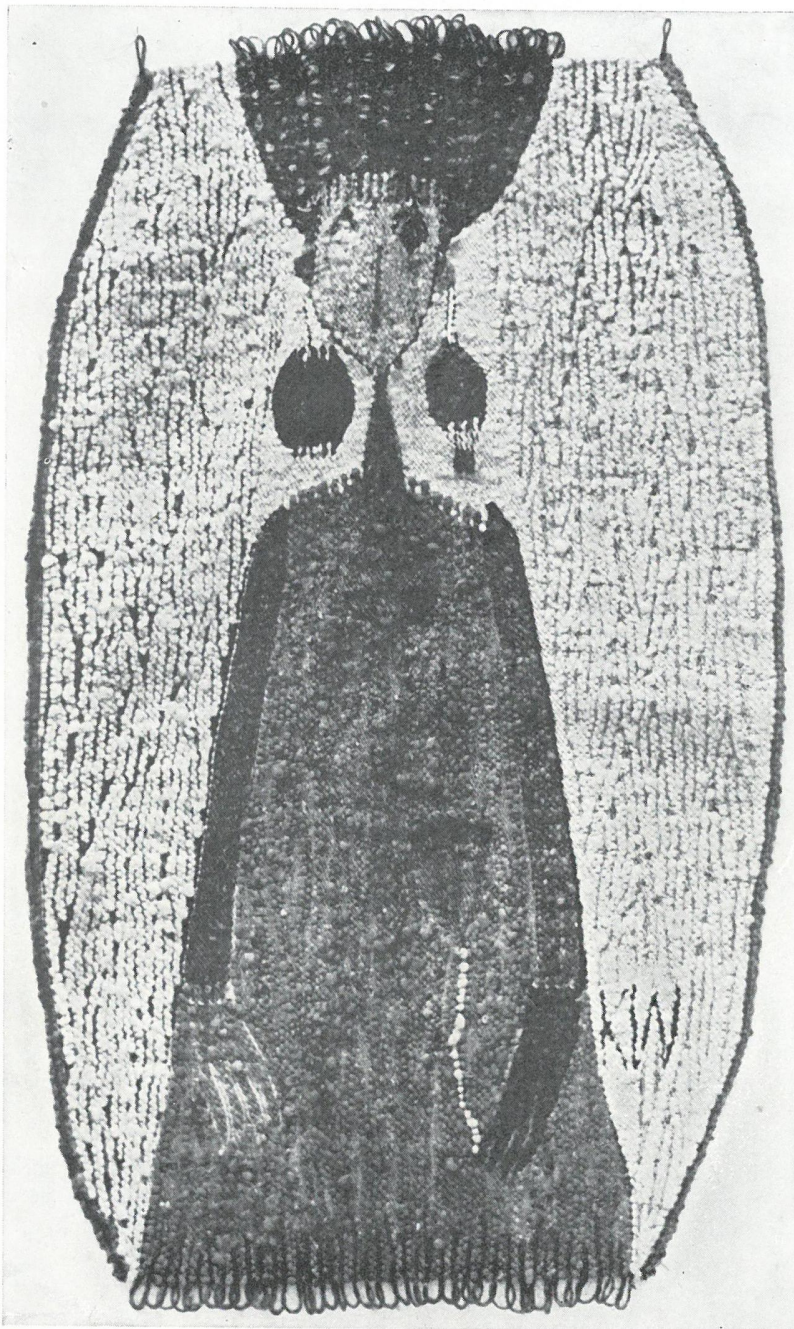
Anna Włodarska-Haczyńska

Warszawa, Asfaltowa 13 m 21

35. Zachód słońca, 1968, gobelin, 70 × 100

Krystyna Wojtyna-Drouet

Warszawa, Sanocka 4 m 44

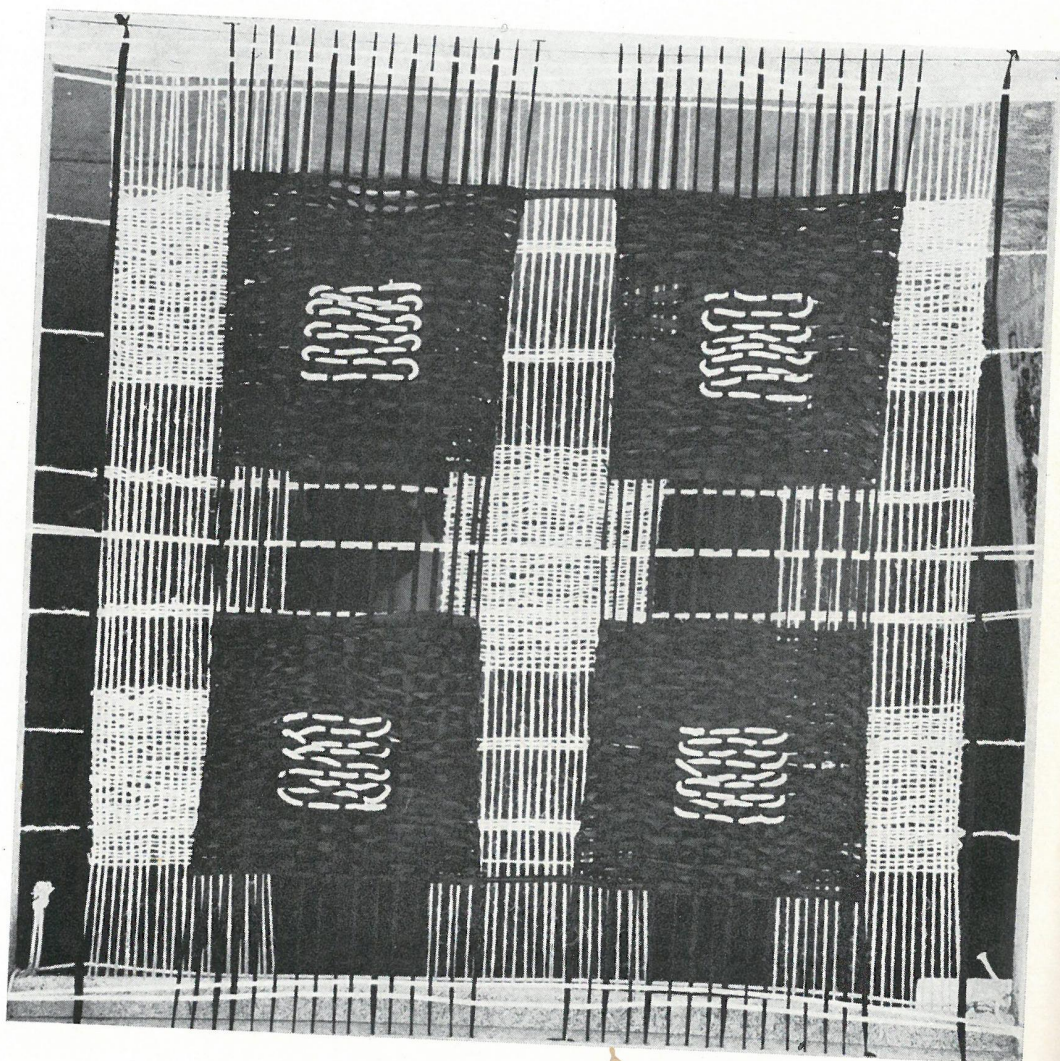
36. Kobieta w owalu, 1967, gobelin, 155 × 95

Jadwiga Zaniewicka

Warszawa, Marszałkowska 140 m 24

37. Propozycja do tkaniny przestrzennej, 1968, 100 × 100

WYKAZ AUTORÓW

Antoni Alster
Maria Anto
Mieczysław Antuszewicz
Krystyna Arska-Perepłyś
Halina Bajorska-Flisakowa
Jolanta Banaszekiewicz
Stanisław Baraniak
Janina Barcicka
Jadwiga Bednarska
Kiejstut Bereźnicki
Jan Betley
Alina Biernacka
Tadeusz Bochen
Piotr Bogusławski
Marian Bogusz
Antoni Boratyński
Aleksandra Bortowska
Domicela Bożekowska
Józef Broszkiewicz
Teresa Brzóska
Regina Bułatowicz-Ziemia
Edmund Burke
Zofia Butrymowicz
Joanna Casselius
Dobiesław Cegielski
Stanisław Czesław Chludziński
Maria Chojnacka-Gontarska
Jerzy Chojnacki
Bronisław Chromy
Halina Chrostowska
Jan Cybis
Krystyna Czarnocka
Wiktoria Czechowska-Antoniewska
Wojciech Czerwosz
Jerzy Cwiertnia
Małgorzata Damięcka
Stefan Damski

Krystyna Dąbkowska-Skriabin
Teodora Dąbrowska
Zofia Demkowska
Mieczysław Detyniecki
Anna Dębska
Józef Dębski
Zbigniew Dłubak
Albin Dobiesz
Tadeusz Dominik
Ryszard Dudzicki
Tadeusz Duralski
Eugeniusz Eibisch
Barbara Falkowska
Grzegorz Fedyszyn
Klem Felchnerowski
Wanda Ficowska
Stanisław Fijałkowski
Emilia Freudenreich-Piekarska
Władysław Dariusz Frycz
Maria Furowicz-Jankowska
Jacek Gaj
Wiktor Gajda
Bolesław Gasiński
Maria Gęsiorska-Jaszczurowska
Kazimiera Gidaszewska
Józef Gielniak
Ryszard Gieryszewski
Hanna Głowczewska
Irena Goerne
Maria Gorełówna
Edward Gorol
Marian Gostyński
Maria Gralewska
Jerzy Grochocki
Barbara Guzik
Franciszek Habdas
Tamara Hans

Joanna Hasiór
Juliusz Hebanowski
Anna Hebdzyńska
Julian Henisz
Wiktoria Iljin
Adolf Inatowicz-Łubiański
Danuta Iwanicka
Teresa Jakubowska
Marian Jankowski
Maria Janowska
Zenon Januszewski
Krystian Jarnuszkiewicz
Ewa Jaroszyńska
Seweryn Jasiński
Zbigniew Jaskierski
Jan Jaworski
Barbara Jonscher
Hanna Jung
Anna Jung-Wojciechowska
Henryk Józewski
Krystyna Kacprzyk-Boruta
Janusz Kaczmarski
Irena Kaczor
Zygmunt Kaczor
Mieczysław Kałużny
Anna Kamińska-Łapińska
Cecylia Kamińska
Józef Kandefer
Jan Karczewski
Alfons Karny
Andrzej Kasten
Danuta Kern
Marian Klamczyński
Waldemar Koczy
Jerzy Kołacz
Danuta Kołwzan-Nowicka
Józef Kopczyński
Zdzisław Korelski
Wojciech Kossowski
Zygmunt Kotlarczyk

Henryk Kozakiewicz
Ryszard Kozłowski
Aleksander Kozyrski
Janina Królikowska
Wiesław Kruczkowski
Henryk Krych
Leszek Krzyszowski
Bronisław Kubica
Włodzimierz Kunz
Alfred Lenica
Jan Leśniak
Jan Lis
Zygmunt Lis
Barbara Lis-Romańczuk
Anna Lisiewicz-Grundland
Carlos Llas
Zbigniew Lutomski
Stanisław Łabęcki
Maria Łaszkiwicz
Krystyna Łoboda
Zbigniew Łoskot
Józef Łukomski
Maria Łuszczkiewicz-Jastrzębska
Zygmunt Magner
Mieczysław Majewski
Edmund Majkowski
Danuta Makowska
Zbigniew Makowski
Marian Malina
Edmund Mańczak
Witold Marciniak
Józef Markiewicz
Tadeusz Markiewicz
Eugeniusz Markowski
Stanisław Masiak
Edmund Matuszek
Maria Maydanowicz
Alfons Mazurkiewicz
Danuta Michalska
Ewelina Michalska

Jerzy Mierzejewski
Krystyna Mieszkowska-Dalecka
Tadeusz Milewski
Stefania Milwiczowa
Janina Mirecka
Elżbieta Misztal-Rolke
Anna Mizak
Józef Młynarski
Maciej Modzelewski
Irena Molin-Sowa
Grzegorz Moryciński
Andrzej Mozejko
Zofia Mróz
Marian Murawski
Józef Murgrabia
Wiesław Müldner-Nieckowski
Juliusz Narzyński
Jerzy Niziński
Andrzej Nowacki
Urszula Nowocień-Stewula
Emilia Nożko-Paprocka
Gabriela Obremba
Hanna Oknińska-Wiśniewska
Leszek Okołów
Maria Okołów-Podhorska
Roman Opałka
Maria Owczarczuk-Matwiejczuk
Jolanta Owidzka
Roman Owidzki
Janusz Grzegorz Pabel
Wanda Paklikowska-Winnicka
Józef Pakulski
Teresa Panasiuk
Krystyna Panasiuk-Oniśko
Teresa Pągowska
Eugeniusz Pichell
Edmund Piotrowicz
Katarzyna Piskorska
Edward Piwowarski
Henryk Płóciennik

Janina Pol
Anna Pomianowska
Stanisław Porada
Adam Procki
Daromiła Przeorska
Janusz Przybylski
Walentyna Pszeniczna-Chańczkiewicz
Marian Puchalski
Stefan Rassalski
Adam Roman
Grażyna Roman
Edward Rożnowiecki
Leszek Różga
Tomasz Rudnicki
Agnieszka Ruszczyńska-Szafrńska
Adolf Ryszka
Marek Sapetto
Mikołaj Sasykin
Maria Schwartz-Schier
Jacek Sempoliński
Jacek Sienicki
Stanisław Sikora
Alicja Siodłowska-Wiśniewska
Roman Skowron
Hanna Skórko
Irena Snarska
Aleksander Sołtan
Metody Sowa
Magdalena Spasowicz
Józef Stasiński
Irena Anna Stawińska
Henryk Stażewski
Jan Stebnowski
Ludmiła Stehnova
Andrzej Strumiłło
Tadeusz Szadeberg
Barbara Szajdzińska-Krawczyk
Wiesław Szamborski
Maciej Szańkowski
Anna Szemborowicz

**Anna Szpakowska-Kujawska
Barbara Szubińska
Julian Szukiełowicz
Bogusław Szwacz
Adela Szwaja
Ewa Śliwińska
Wincenty Śliwiński
Maria Ślusarczyk
Jan Świtka
Jerzy Tchórzewski
Maria Teisseyre
Danuta Tomaszewska-Kolarska
Bronisław J. Tomecki
Włodzimierz Trojan
Aleksander Turek
Anna Urbanowicz
Ewa Walawska
Helena Walicka
Krystyna Wasilewska-Budzyńska
Wacław Waśkowski
Maria Wąsowska
Mieczysław Welter**

**Teresa Wierusz
Stefan Wierzbicki
Władysław Winiecki
Ignacy Witz
Mirosław Włodarczyk
Anna Włodarska-Haczyńska
Ryszard Wojciechowski
Krystyna Wojtyna-Drouet
Jerzy Wolff
Zofia Wolska
Zofia Woźna
Henryk Wróblewski
Antonina Wysocka-Jończak
Krystyna Zabuska-Łopatek
Jadwiga Zaniewicka
Kazimierz Gustaw Zemła
Krzysztof Zeydler-Zborowski
Rajmund Ziemski
Stanisław Żółtowski
Aleksander Żurakowski
Maria Żydanowicz
Kazimierz Łukasz Żywuszko**

**MEDAL DLA LAUREATÓW WYSTAW
FESTIWALOWYCH**

Józef Markiewicz

**DYPLOM DLA LAUREATÓW WYSTAW
FESTIWALOWYCH**

Leon Urbański

PROJEKT EKSPOZYCJI W GMACHU „ZACHĘTY”

Andrzej Strumiłło

**PROJEKT EKSPOZYCJI W DOMU ARTYSTY
PLASTYKA**

Krystyna Mieszkowska-Dalecka

**PROJEKT PLAKATU I OPRACOWANIE
GRAFICZNE KATALOGU**

Janusz Rapnicki **art**

REDAKCJA KATALOGU

Wydział Redakcji i Dokumentacji CBWA

ZDJĘCIA

MALARSTWO, RZEŹBA, TKANINA — Pracownia

Fotograficzna CBWA — Wiesława Rolke

oraz — Adolf Duszek, Eustachy Kossakowski,

J. Sergio Kuruliszwili, Eugeniusz Nasierowski,

Zygmunt Szymoniak

MEDALE, GRAFIKA — Leonard Sempoliński

oraz Henryk Rociak

REDAKCJA TECHNICZNA

Jan Heydrich

